

การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

โดย
นางสาวจารุวรรณ ยิ่งยงค์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**THE DEVELOPMENT OF DEMOCRATIC CITIZENSHIP CHARACTERISTICS
OF MATTHAYOMSUKSA 1 STUDENTS USING GROUP INVESTIGATION MODEL**

**By
Miss Jaruwat Yingyong**

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

Master of Education Program in Teaching Social Studies

Department of Curriculum and Instruction

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2015

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาคุณลักษณะ
ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยรูปแบบ
การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม” เสนอโดย นางสาวจรรววรรณ ยั่งยืน เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ชารท์ศนวนงศ์)

คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. อาจารย์ ดร. มนัสนันท์ น้ำสมบุญ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรพิน ศิริสัมพันธ์
3. อาจารย์ ดร. ชัยรัตน์ โตศิลา

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพบูลย์ศิริธรรม)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ดร.วัฒนา อัครพานิช)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.มนัสนันท์ น้ำสมบุญ)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพิน ศิริสัมพันธ์)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ชัยรัตน์ โตศิลา)

...../...../.....

54262303: สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

คำสำคัญ: คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย/รูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้

กระบวนการกลุ่ม

จากรูรรม ชัยยงค์: การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์:
อ.ดร.มนต์นันท์ น้ำสมบุรณ์, ผศ.ดร.อรพิน ศิริสัมพันธ์, อ.ดร.ชัชรัตน์ โคศิลา. 243 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม
2) ศึกษาพัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่าง
เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความ
เป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้
สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม และ 4) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการ
เรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/10 ภาคเรียนที่ 2
ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 1 จำนวน 49 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
2) แบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย 3) แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมือง
ในระบอบประชาธิปไตย 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
และ 5) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้
กระบวนการกลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที่
แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนด้วย
รูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. พัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่าง
เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีพัฒนาการจากระดับปานกลางไปสูง
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05
4. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม
โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ปีการศึกษา 2558

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1..... 2..... 3.....

54262303: MAJOR: TEACHING SOCIAL STUDIES

KEYWORD: DEMOCRATIC CITIZENSHIP CHARACTERISTICS / GROUP INVESTIGATION MODEL

JARUWAN YINGYONG: THE DEVELOPMENT OF DEMOCRATIC CITIZENSHIP CHARACTERISTICS OF MATTHAYOMSUKSA 1 STUDENTS USING GROUP INVESTIGATION MODEL. THESIS ADVISORS: MANASANAN NAMSOMBOON, Ph.D., ASST.PROF. ORAPIN SIRISAMPHAN, Ph.D., AND CHAIRAT TOSILA, Ph.D. 243 pp.

The purposes of this research were to: 1) compare the democratic citizenship characteristics of the Mathayomsuksa 1 students before and after the participation in the learning management using group investigation model 2) investigate the growth of democratic citizenship characteristics of the Mathayomsuksa 1 students during the participation in the learning management using group investigation model 3) compare the learning achievement on democratic citizenship of the Mathayomsuksa 1 students before and after using group investigation model and 4) study the opinions of the Mathayomsuksa 1 students toward using group investigation model. The sample of this research consisted of 49 students from Mathayomsuksa 1/10 students studying in the second semester during the academic year 2015 at Mathayomwatsing School, Chomthong District, Bangkok of The Secondary Educational Service Area Office 1, using simple random sampling and taking each classroom as a sampling unit.

The instruments were: 1) lesson plans 2) a democratic citizenship characteristics test 3) an assessment form of democratic citizenship characteristics 4) a learning achievement test and 5) a questionnaire on students' opinions towards the learning management using group investigation model. The collected data were analyzed by mean (\bar{X}), standard deviation (S.D.), dependent sample t-test and content analysis.

The findings were as follows:

1. The democratic citizenship characteristics of students after the participation in the learning achievement using group investigation model were significantly higher than before the participation learning at the .05 level.
2. The development of democratic citizenship characteristics of the Mathayomsuksa 1 students during the participation in the learning management using group investigation model had developed from moderate to high level.
3. The learning achievement of students on democratic citizenship after the participation in the learning achievement using group investigation model were significantly higher than the learning achievement before the participation at the .05 level.
4. The opinions of students towards participation in the learning management using group investigation model were at the highest level.

Department of Curriculum and Instruction

Graduate School, Silpakorn University

Student's signature.....

Academic Year 2015

Thesis Advisor's signature 1..... 2..... 3.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เล่มนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดีด้วยความกรุณาในการให้คำปรึกษา คำแนะนำ ความช่วยเหลือ และกำลังใจจากอาจารย์ ดร.มนัสนันท์ น้าสมบุรณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพิน ศิริสัมพันธ์ และ อาจารย์ ดร.ชัชรัตน์ โตศิลา ผู้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาตั้งแต่เริ่มต้นจนวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม ประธานตรวจสอบ วิทยานิพนธ์ และ ดร.วัฒนา อัครพานิช ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไข ข้อบกพร่องเพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.เพ็ญพนา พ่วงแพ อาจารย์พิชาติ แก้วพวง และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรรณวีร์ บุญคุ้ม ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือในการ วิจัย ทำให้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยและเก็บข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งขอเสนอแนะที่เป็น ประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์ให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ กลุ่มบริหารงานบุคคล คณะครูและนักเรียน โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวก ในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณเพื่อน พี่และน้องระดับปริญญาโท สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และบุคคลอื่นเป็นที่รักทุกท่านสำหรับความช่วยเหลือ คำแนะนำและกำลังใจที่มีให้เสมอมาจนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา ผู้ซึ่งให้ชีวิต การอบรมเลี้ยงดู ให้ความรู้ ความสามารถ เป็นผู้วางรากฐานทางการศึกษา รวมถึงสนับสนุนปัจจัยทางการศึกษามาโดยตลอด และขอขอบคุณสมาชิกในครอบครัวทุกๆ ท่านที่เป็นกำลังใจในการศึกษาเป็นอย่างดี ทำให้ผู้วิจัย สำเร็จการศึกษาปริญญาโทดังที่มุ่งหมายไว้

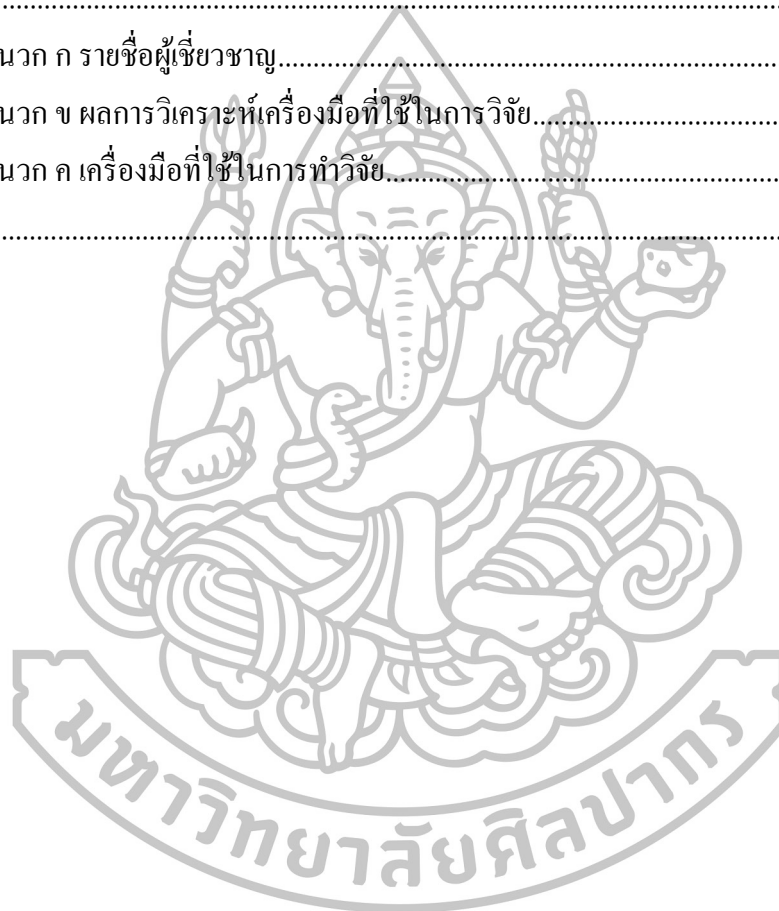
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญแผนภาพ.....	ฏ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	12
คำถามการวิจัย.....	13
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	13
สมมติฐานของการวิจัย.....	13
ขอบเขตของการวิจัย.....	14
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	14
ตัวแปรที่ศึกษา.....	14
เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย.....	14
ระยะเวลาในการวิจัย.....	14
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	15
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	17
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	18
รูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม	19
ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน	
โดยใช้กระบวนการกลุ่ม.....	19
แนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน	
โดยใช้กระบวนการกลุ่ม.....	21

วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม.....	23
ลักษณะสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม.....	24
ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม.....	26
ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม.....	32
คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย.....	35
ความหมายของพลเมือง.....	35
ความหมายของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย.....	35
คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย.....	36
ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการที่เกี่ยวกับคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย.....	49
พัฒนาการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองในแต่ละช่วงวัย.....	57
แนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตย.....	60
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	67
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม.....	67
งานวิจัยในประเทศ.....	67
งานวิจัยต่างประเทศ.....	69
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตย.....	70
งานวิจัยในประเทศ.....	70
งานวิจัยต่างประเทศ.....	72

บทที่	หน้า
3	วิธีการดำเนินการวิจัย..... 73
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 74
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 75
	การดำเนินการทดลองในการวิจัย..... 96
	การวิเคราะห์ข้อมูล..... 97
	สรุปวิธีดำเนินการวิจัย..... 98
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 100
	ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบบ ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและ หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้ กระบวนการกลุ่ม 101
	ตอนที่ 2 ผลการศึกษาพัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบบ ประชาธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของนักเรียนและครู ระหว่างเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม..... 102
	ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมือง ในระบบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้ กระบวนการกลุ่ม..... 104
	ตอนที่ 4 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม..... 105
5	สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ..... 110
	สรุปผลการวิจัย..... 111
	อภิปรายผล..... 112
	ข้อเสนอแนะ..... 120

บทที่		หน้า
	ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้.....	120
	ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	121
รายการอ้างอิง.....		122
ภาคผนวก.....		129
	ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	130
	ภาคผนวก ข ผลการวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	132
	ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย.....	186
ประวัติผู้วิจัย.....		243

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ลำดับขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาของเพ็ญเจ้ท์.....	50
2	ความรู้ความเข้าใจ ความสามารถและทักษะ ของความเป็นพลเมืองในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3.....	59
3	โครงสร้างรายวิชา ส 21102 สังคมศึกษา 2.....	75
4	โครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้.....	77
5	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยกับตัวบ่งชี้ของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย.....	80
6	เกณฑ์ระดับคะแนนคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย.....	81
7	เกณฑ์ระดับคะแนนรายด้านของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองใน ระบอบประชาธิปไตย.....	82
8	การแปลความหมายของคำถามคุณลักษณะความเป็นพลเมืองใน ระบอบประชาธิปไตย.....	85
9	ค่าความสอดคล้องภายในระหว่างผู้ตอบแบบประเมินเพื่อนักเรียน ครู และ บุคคลภายนอก.....	86
10	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้กับระดับพุทธิพิสัย ของข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย.....	89
11	การแปลความหมายของคำถาม.....	93
12	ตารางสรุปวิธีการดำเนินการวิจัย.....	99
13	ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบ การจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม.....	101
14	ผลการศึกษาพัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของนักเรียนและครู ระหว่างเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม.....	102

15	ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม.....	104
16	ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบ การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม.....	105
17	ค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ.....	113
18	ค่าดัชนีความสอดคล้องกับระหว่างข้อคำถามกับคุณลักษณะความเป็นพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตยของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ.....	149
19	ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินพฤติกรรมคุณลักษณะความเป็นพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ.....	154
20	ค่าดัชนีความสอดคล้องจุดประสงค์ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ.....	157
21	ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้สูตร ของคูเดอร์ ริชาดสัน KR-20.....	173
22	ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ของผู้เชี่ยวชาญ.....	177

ตารางที่	หน้า	
23	คะแนนแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม.....	178
24	คะแนนแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม จำแนกตามรายด้าน.....	179
25	คะแนนแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม จำแนกตามรายด้าน.....	182
26	คะแนนแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนด้วยรูปแบบ การจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม.....	185

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	12
2	แสดงผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม.....	34
3	หลักการร่วมในด้านคุณลักษณะของพลเมือง.....	45
4	ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ แสดงจิตลักษณะพื้นฐาน และองค์ประกอบทางจิตใจของพฤติกรรมทางจริยธรรม.....	54
5	หลักการร่วมด้านการจัดการเรียนรู้ ที่เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย.....	60
6	การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม.....	79
7	การสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบบ ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.....	84
8	การสร้างแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบบ ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.....	87
9	การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.....	92
10	การสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบ การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม.....	95

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตั้งแต่พุทธศักราช 2475 ซึ่งจัดว่ามีการพัฒนากระบวนการประชาธิปไตยมาร่วม 80 ปี แต่ยังคงมีปัญหาของการถอยกลับไปสู่ยุคที่เรียกว่า “ขาดความเป็นประชาธิปไตย” (ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, 2555: 1) โดยพิจารณาได้จากสถานการณ์และวิกฤตการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ทั้งปัญหาด้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง การทุจริตคอร์รัปชัน การเห็นประโยชน์ของตนมากกว่าประโยชน์ของสังคม การละเมิดสิทธิ ไม่เคารพกฎหมาย สังคมขาดระเบียบวินัย หรือแม้แต่ความขัดแย้งทางการเมือง ซึ่งพื้นฐานของการขัดแย้งทางการเมืองของประเทศไทยในปัจจุบันนั้น เกิดจากนักการเมืองและประชาชน ไม่เข้าใจสิทธิและหน้าที่ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่แท้จริง ทุกคนต่างใช้เสรีภาพไปในทางที่เป็นประโยชน์ส่วนตัว และทำให้เกิดความขัดแย้งทางสังคม (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2554: 388-389) โดยจากสภาพปัญหาการเมืองการปกครองไทย สามารถจัดกลุ่มปัญหาได้ 3 เรื่องใหญ่ๆ คือ ปัญหาความไม่เป็นประชาธิปไตยของระบบการเมือง ประชาชนยังไม่เป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศอย่างแท้จริง ปัญหาความด้อยประสิทธิภาพของระบบการเมือง ระบบการเมืองไทยยังไม่สามารถนำความสุข ความเจริญก้าวหน้ามาสู่ประชาชน และประเทศชาติได้อย่างแท้จริง ทั้งที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ แต่เรากลับพบว่าประชาชนส่วนหนึ่งยังอดยาก อดจน แสดงถึงการกระจายทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรม ปัญหาความทุจริตของระบบการเมืองไทย มีการเบียดบังงบประมาณแผ่นดิน รับสินบน เก็บส่วยจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ออกกฎระเบียบเพื่อให้ได้ผลประโยชน์ ใช้อำนาจและอิทธิพลในทางมิชอบ ซึ่งก่อให้เกิดผลร้ายต่อประเทศชาติและประชาชนอย่างรุนแรง ทั้งยังก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆตามมาอีกมากมาย (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2557: 10-11)

จากการแก้ไขปัญหาการเมืองไทยที่ผ่านมา ทุกภาคส่วน ได้มีความคิดเห็นและพยายามที่จะแก้ไขปฏิรูปการเมืองไทยให้ดีขึ้นไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ การปรับปรุงโครงสร้างทางการเมือง การปรับปรุงระบบการเลือกตั้ง การปราบปรามการซื้อเสียง การตั้งองค์กรอิสระเพื่อ

ตรวจสอบนักการเมือง การกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่อย่างไรก็ตาม ยังพบว่า ระบบการเมืองยังประสบปัญหาอยู่เช่นเดิม (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2557: 15-16) นอกจากนี้การไม่ยอมรับกฎกติกาตามแนวทางของประชาธิปไตยอย่างแท้จริง มักอ้างสิทธิเสรีภาพ แต่ขาดการคำนึงถึงภราดรภาพ คือมนุษย์ทุกคนจะต้องมีความเท่าเทียมกันและปฏิบัติต่อกันดุจพี่น้อง รวมถึงการให้ข้อมูลแก่สังคมมีการบิดเบือน เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มตน จนทำให้คนอื่นๆ ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องเกิดความสับสน นำมาซึ่งการถูกแทรกแซงบ่อนทำลายความมั่นคง และความสามัคคีในชาติ (สุพัตรา จิตตเสถียร, 2553: 10) ส่งผลให้การแก้ปัญหาการเมืองไทยที่ผ่านมาไม่ได้ผล เนื่องจากไม่ใช่การแก้ปัญหาที่สาเหตุอย่างแท้จริง

ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยนั้น เกิดจากประชาชนขาดความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ไม่เข้าใจถึงหลักการสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ถูกชักจูงและปลุกกระดมได้ง่าย นักการเมืองส่วนใหญ่จะมีความคิดแบบมิฉชาติ คือเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2554: 389-390) สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของสถาบันพระปกเกล้าที่พบว่า ชาวชนมีความสับสนต่อประชาธิปไตย ขาดการวิเคราะห์เหตุผล และมองไม่เห็นภาพของการมีประชาธิปไตย ไม่ทราบหากขาดการเคารพสิทธิผู้อื่นแล้วจะเกิดอะไรขึ้น ยึดความเห็นของตนเองโดยไม่สนใจเพื่อนร่วมงาน และเห็นการเอาเปรียบบุคคลอื่นเป็นเรื่องธรรมดา (ถวิลวดี บุรีกุล, 2551: 5-6) สอดคล้องกับสายชล สัตยานุรักษ์ และทิพย์พาพร ดันดีสุนทร (2555: 4) ที่ร่วมกันสำรวจและวิเคราะห์ถึงวิถีไทยในอดีตถึงปัจจุบันที่ไม่เอื้อต่อความเป็นพลเมืองไทย ได้แก่ การปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจ ตลอดจนการตกอยู่ภายใต้ระบอบอุปถัมภ์ ระบบการศึกษาที่กล่อมเกล้าให้ประชาชนรับใช้กลไกของรัฐเป็นแบบแผนเดียวกันทั้งประเทศ และมีเนื้อหาสาระที่สอนแต่เรื่องหน้าที่พลเมือง การสื่อสารมวลชนที่เปรียบเสมือนกระบอกเสียงของรัฐ หรือการสื่อสารทางเดียว สถาบันครอบครัวที่ใช้ระบบอาวุโสในการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน และมีโน้ตชนที่มีต่อวัฒนธรรมไทยว่าเป็นวิถีที่ดีงาม และควรคงอยู่ไว้ไม่เปลี่ยนแปลง

การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจึงถือว่ามีผลสำคัญ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 7 มุ่งหมายให้ในกระบวนการเรียนรู้ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจน

อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545: 3) ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 6) ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ที่มุ่งพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ให้สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานเป็นกลุ่ม มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก และความภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ระวังเหตุการณ์ทุจริตต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง และสามารถก้าวทันโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552: 9-12) ซึ่งเป็นการศึกษาที่มุ่งปลูกฝังให้ประชาชนของรัฐมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองที่เหมาะสม มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นต่อการปกครอง รู้จักสิทธิ หน้าที่ และการปกป้องสิทธิของบุคคลและประโยชน์สาธารณะ มีความรู้ความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีคุณภาพ และอยู่บนข้อเท็จจริงและเหตุผล (ศรีธัญ หมั่นทรัพย์, 2553: 4-5) โดยความเป็นพลเมืองนั้นถือได้ว่ามีความสำคัญ เพราะถ้าสมาชิกในสังคมประชาธิปไตยรู้จักปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีย่อมเกิดผลดีต่อสังคมและประเทศ ซึ่งทำให้สังคมและประเทศพัฒนาไปอย่างมั่นคง เพราะการที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย ย่อมส่งผลให้การทำงานนั้นมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังก่อให้เกิดความรักและความสามัคคี ในหมู่คณะ สังคมมีความเป็นระเบียบ สงบเรียบร้อย เพราะทุกคนปฏิบัติตามระเบียบกติกา และกฎเกณฑ์ที่ทุกคนยอมรับ สังคมมีความเป็นธรรม สมาชิกทุกคนได้รับสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย และสมาชิกในสังคมมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีน้ำใจต่อกันตามหลักศีลธรรมที่เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติต่อกันตามวิถีประชาธิปไตย (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555: 22-23)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มุ่งให้นักเรียนอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข การเป็นพลเมืองดี ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา การเห็นคุณค่าของทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ความรักชาติและภูมิใจในความเป็นไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551:10) ซึ่งการเป็นพลเมือง หมายถึง คนที่อาศัยอยู่ในรัฐ ทำหน้าที่เป็นกำลังสำคัญของรัฐ มีสำนึกในสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ ทั้งต่อตนเอง ครอบครัว รัฐ และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมร่วมกัน(สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2556: 13)

ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553-2561 (คณะอนุกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี, 2553: 4-5) ที่มีเป้าหมายเพื่อทำให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยประสบความสำเร็จในประเทศ โดยการสร้าง “พลเมือง” ที่มีความสามารถปกครองตนเองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งหมายถึง สมาชิกในสังคมที่ใช้สิทธิ เสรีภาพ โดยมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม โดยบุคคลที่เป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย จะมีพฤติกรรมที่สำคัญ คือ การมีคารวธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความเคารพซึ่งกันและกัน เคารพในระเบียบ กฎเกณฑ์หรือระเบียบข้อบังคับของสังคมส่วนรวม การมีสามัคคีธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลซึ่งอยู่ร่วมกันในสังคมและมีการทำงานร่วมกัน มีการประสานประโยชน์ของหน่วยงาน และองค์กรร่วมกัน มีลักษณะการร่วมคิด ร่วมทำหรือทำงานเป็นทีมด้วยความเต็มใจเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และตั้งใจปฏิบัติงานนั้นให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนด และการมีปัญญารธรรม เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกในด้านผู้ใช้สติปัญญา ใช้เหตุผล และความถูกต้องในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวัน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555: 25-28) จากความสำคัญของการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์จึงได้กำหนดทิศทางของโรงเรียน โดยมีเป้าประสงค์ให้นักเรียนเป็นพลเมือง และพลโลกที่ดี มีคุณภาพและมีความสุข ตามแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปี 2556 - 2558 (นโยบายและแผนงาน โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์, 2556: 28-30) โดยการฝึกให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยนั้น จะทำให้ผู้เรียนกลายเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพ และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไป

แต่จากสภาพการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองที่ผ่านมายังไม่ได้ผล เนื่องจากปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนความเป็นพลเมืองสำหรับประเทศไทยนั้น ถึงแม้จะเคยมี “วิชาหน้าที่พลเมือง” เป็นวิชาเฉพาะในหลักสูตรการศึกษาที่นักเรียนทุกคนต้องเรียน แต่ “วิชาหน้าที่พลเมือง” ได้ถูกลดทอนความสำคัญให้เหลือเพียงเป็นสาระหนึ่งในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาเท่านั้น นอกจากนั้นเนื้อหาตามที่หลักสูตรกำหนดก็เป็นวิชาการมาก อีกทั้งยากเกินไปสำหรับนักเรียน วิชาหน้าที่พลเมืองจึงกลายเป็นวิชาที่น่าเบื่อ และทำให้การศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติไม่สามารถสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็น “พลเมือง” ให้กับประเทศไทยได้ อีกทั้งหลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนการสอนเน้นความรู้ภาคทฤษฎี และวิธีการบรรยาย ทั้งๆที่ความเป็นพลเมือง คือ การเคารพตนเอง เคารพผู้อื่น เคารพกติกา และมีความรับผิดชอบต่อสังคม และการได้มาซึ่งคุณลักษณะดังกล่าว ต้องจัดการเรียนการสอนแบบคิดวิเคราะห์ ฝึกฝน ผ่านกิจกรรมเชิงกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มร่วมกัน นอกจากนี้ในปัจจุบันความรู้ความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยในโรงเรียน

ซึ่งสัมพันธ์กับการสร้างความเป็นพลเมืองโดยตรงนั้น เท่าที่ปรากฏในสถานศึกษาเป็นแต่เพียงการเลือกตั้งสถานักเรียน ทั้งๆที่ประชาธิปไตยเป็นเรื่องของวิถีชีวิต การอยู่ร่วมกันในสังคม (คณะอนุกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี, 2553: 2) ซึ่งสอดคล้องกับ อัมพล จินดาวัฒน์ และคณะ (2555: 8) ที่ได้กล่าวถึงระบบการสอนส่วนใหญ่ที่เน้นการสอนด้วยวิธีบรรยายเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี และความ เป็นพลโลกที่ดีมากกว่าการจัดฝึกฝนปฏิบัติ ทำให้ขาดประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้เกี่ยวกับการ เป็นพลเมืองดี และการเป็นพลโลกที่ดี ทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสในการพัฒนาด้านความ รับผิดชอบทางสังคม ทางศีลธรรมและจริยธรรม โดยเฉพาะขาดประสบการณ์ในการมีส่วนร่วม กับชุมชน การรับใช้สังคมซึ่งเป็นแก่นสาระ และรากฐานของการเป็นพลเมืองดีและการเป็นพลโลกที่ดี สอดคล้องกับ วัฒนา อัครพานิช (2543: 58) ที่ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาในเรื่องประชาธิปไตย มักเป็นการเรียนโดยใช้ท่องจำ ผู้เรียนไม่เห็นคุณค่า ไม่เข้าใจ จึงกลายเป็นวิชาที่เครียด บางครั้ง ผู้สอนก็เบื่อ ไม่ชอบการเมือง เนื่องจากผู้สอนเองก็ยังไม่เข้าใจสาระของการเมืองอย่าง แดกจกานพอ ซึ่งจากสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตย ส่งผลให้การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษานานาชาติ (IEA) ด้านความรู้เกี่ยวกับ พลเมืองศึกษา พบว่านักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ย 452 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ย 500 คะแนนของ ICCS และเมื่อจำแนกระดับความสามารถของนักเรียนไทยพบว่ามีความสามารถระดับ 3 ร้อยละ 25 ความสามารถระดับ 2 ร้อยละ 29 ความสามารถระดับ 1 ร้อยละ 38 และความสามารถต่ำกว่าระดับ 1 ร้อยละ 25 (IEA: 2010, อ้างถึงในสมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2557: online) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการขาด คุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนไทย อีกทั้งยังมีปัญหาในด้านการจัดการศึกษา ซึ่งจาก การทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) พบว่าคะแนนเฉลี่ยในรายวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ดังนี้ ปีการศึกษา 2555 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 49.09 ปีการศึกษา 2556 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 41.26 และปีการศึกษา 2557 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 49.85 (วิชาการ โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์, 2558: 15)

การจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นการจัดการเรียนรู้ที่จะสามารถ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยเป็นการเรียน การสอนที่เน้นให้นักเรียนได้เผชิญสถานการณ์ที่เป็นปัญหาแล้วต้องพิสูจน์ความจริงด้วยหลักของ เหตุผล เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหา อีกทั้งยังเป็นการฝึกให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันและ ยอมรับฟังความคิดเห็น รวมถึงยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ร่วมกันในการทำงานแบบประชาธิปไตย สอดคล้องกับ สิริวรรณ ศรีพหล (2552: 51) ได้กล่าวถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี โดยกิจกรรมการเรียน

การสอนแบบสืบสวนสอบสวนเป็นกิจกรรมที่อาศัยหลักการและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เช่นเดียวกับกิจกรรมแบบแก้ปัญหา ซึ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการใช้สติปัญญาของผู้เรียน ได้มาก เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตัวของเขาเอง วิธีการนี้นิยมใช้มากในวิชา สังคมศึกษาและวิทยาศาสตร์ บางแห่งเรียกว่าวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ กิจกรรมแบบ สืบสวนสอบสวนเน้นความสำคัญที่ผู้เรียนเป็นอันมาก โดยเฉพาะความสามารถในการเรียนรู้ด้วย ตนเองให้เป็นคนช่างสังเกตและช่างสงสัย เพื่อจะได้เพียรพยายามหาข้อมูลมาจัดความสงสัยนั้น จนในท้ายที่สุดจะเกิดมโนคติในเรื่องที่ศึกษาและสามารถสรุปเป็นหลักการหรือกฎเกณฑ์ได้ด้วย ตนเอง ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการสืบสวนสอบสวน เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมวิธีการ แก้ปัญหาให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนกระบวนการคิด รวมทั้งฝึกทักษะและความสามารถในการตัดสินใจ การยอมรับเจตคติของผู้เรียนแต่ละคน การเป็นผู้ที่คิดอย่างมีเหตุผลนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างมี ประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นคุณสมบัติข้อหนึ่งของการเป็นพลเมืองดี ซึ่งสอดคล้องกับศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2548: 57) ที่กล่าวถึงกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีว่า การเรียนการสอน โดยกระบวนการกลุ่ม ช่วยทำให้เนื้อหาทางด้านคุณธรรม จริยธรรมของความเป็นพลเมือง กลายเป็นเรื่องที่มีชีวิตชีวาน่าสนใจมีความเคลื่อนไหว นักเรียนสามารถมองเห็นแง่มุมที่แตกต่าง การใช้กระบวนการกลุ่ม มุ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และ การปฏิสัมพันธ์เป็นส่วนใหญ่ โดยมีการใช้กิจกรรมและสื่อการสอนหรือกิจกรรมอื่นมาประกอบ ตามความเหมาะสม นอกจากนี้ ดวงกมล สิ้นเพ็ง (2551: 198-199) ยังได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการ จัดการเรียนรู้แบบสืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นรูปแบบหนึ่งที่มีลักษณะสำคัญ โดยเน้นการ พัฒนาทักษะทางสังคม ฝึกการวางแผน การแบ่งหน้าที่ แบ่งงาน การติดตามผลงาน การแก้ไข ปัญหาาร่วมกัน การอภิปรายแสดงความคิดเห็น ยอมรับความแตกต่างของสมาชิกภายในกลุ่ม ส่งเสริมความรักความสามัคคีในหมู่คณะ ซึ่งทักษะเหล่านี้ถือเป็นพื้นฐานของชีวิตแบบ ประชาธิปไตย สอดคล้องกับจอยซ์ และวีล (Joyce and Weil, 2009: 221-222) ที่กล่าวว่า การจัดการ เรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นรูปแบบการสอนที่มาจากการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งเป็นรูปแบบที่พัฒนาความเป็นพลเมือง โดยการให้ผู้เรียนระบุปัญหา ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับ ปัญหานั้น ร่วมกันศึกษารวบรวมข้อมูล ความคิด และทักษะอันเป็นการพัฒนาความสามารถในการ อยู่ร่วมกันในสังคม โดยการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มมีขั้นตอนกระบวนการ ที่สำคัญ ดังนี้ 1) ขึ้นเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหา หมายถึง ผู้เรียนร่วมกันเสนอปัญหาที่ผู้สอน กำหนดสถานการณ์ให้ 2) ขึ้นพิจารณาปัญหา หมายถึง ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันพิจารณาปัญหา ที่เสนอและศึกษาไปความรู้จากผู้สอน เพื่อเชื่อมโยงไปสู่จุดประสงค์ที่กำหนด 3) ขึ้นวางแผน หมายถึง ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้ร่วมศึกษา ร่วมกันคิดวางแผนขั้นตอนในการศึกษาค้นคว้าตาม

ใบกิจกรรม โดยการกำหนดหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม และมอบหมายการทำงาน 4) ขั้นลงมือปฏิบัติ หมายถึง สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มค้นคว้าหาความรู้ตามที่ได้รับมอบหมาย พร้อมทั้งร่วมกันปฏิบัติตามกิจกรรมที่เน้นการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านสังคม โดยผู้สอนจะคอยแนะนำและช่วยเหลือในการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อนำผลมาอภิปรายสรุปสาระสำคัญของกลุ่ม 5) ขั้นรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลงาน หมายถึง สมาชิกได้เสนอผลงานที่ตนเองได้ศึกษาร่วมกัน อภิปรายสรุปเป็นความคิดของกลุ่ม และบันทึกในแบบบันทึกกิจกรรมส่งตัวแทนนำเสนอผลการศึกษานำขึ้นเรียน และผู้เรียนในชั้นได้ร่วมกันวิเคราะห์ว่าบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดหรือไม่ 6) ขั้นทบทวนและเชื่อมโยงปัญหาใหม่ หมายถึง เป็นการวิเคราะห์และอภิปรายบทเรียน โดยผู้เรียนและผู้สอนหลังจากนั้นนำความรู้ไปขยายต่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ในรูปของแผนผังความคิด พร้อมทั้งประเมินผลความฉลาดทางอารมณ์ด้านทักษะทางสังคมลงในบันทึกของชั้น (Joyce and Weil, 2009: 226-227)

จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม จะเห็นว่าจัดการเรียนรู้แบบสืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีส่วนช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการต่างๆของผู้เรียนให้ดีขึ้น รวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อีกทั้งยังเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม มาใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อันจะทำให้ นักเรียนสามารถปรับตัวได้เมื่อเกิดการเผชิญสถานการณ์ต่างๆ และเป็นการสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้กับนักเรียนเพื่อพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าสืบต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม (Group Investigation) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีแนวคิดให้ผู้เรียนค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปเป็นคำตอบ ฝึกความรับผิดชอบในการทำงานเป็นกลุ่ม ฝึกการแก้ไขปัญหาและเรียนรู้ร่วมกัน ขอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ขอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเป็นการส่งเสริมนักเรียนให้ได้เรียนรู้วิถีชีวิตในสังคม

ประชาธิปไตยได้อย่างถูกต้อง (ดวงกลม สิ้นพิง 2551: 188) โดยรูปแบบนี้มาจากแนวคิดหลักของ เซเลน (Thelen) 2 แนวคิด คือ แนวคิดเกี่ยวกับการสืบเสาะแสวงหาความรู้ (inquiry) และแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ (knowledge) เซเลนได้อธิบายว่า สิ่งสำคัญที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ลึกหรือความต้องการที่จะสืบค้นหรือเสาะแสวงหาความรู้ก็คือ ตัวปัญหา แต่ปัญหานั้นจะต้องมีลักษณะที่มีความหมายต่อผู้เรียนและท้าทายเพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการแสวงหาคำตอบ นอกจากนี้ปัญหามีลักษณะชวนให้เกิดความงุนงงสงสัย (puzzlement) หรือก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด จะยิ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเสาะแสวงหาความรู้หรือคำตอบมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมนุษย์อาศัยอยู่ในสังคม ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม เพื่อสนองความต้องการของตนทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม ความขัดแย้งทางความคิดที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลหรือในกลุ่ม (ทิสนา แคมมณี, 2550: 248) ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีแนวคิดมาจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือการพึ่งพาและเกื้อกูลกัน มีความตระหนักว่า สมาชิกกลุ่มทุกคนมีความสำคัญ และความสำเร็จของกลุ่มขึ้นกับสมาชิกทุกคน สมาชิกแต่ละคนจะประสบความสำเร็จก็ต่อเมื่อกลุ่มประสบความสำเร็จ มีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด ทำให้สมาชิกในกลุ่มการเรียนรู้ทุกคนจะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบและพยายามทำหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ เกิดการใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และทักษะการทำงานกลุ่มย่อย และมีการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของกลุ่มเพื่อช่วยให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้และปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น (ทิสนา แคมมณี, 2550: 99-101) ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่ามีแนวคิดการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักวิชาการหลายท่าน ได้แก่ จอยซ์ และวิล (Joyce and Weil, 2009: 226-227) กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม แบ่งเป็น 6 ขั้นตอน คือ 1) ขึ้นเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหา หมายถึง ผู้เรียนร่วมกันเสนอปัญหาที่ผู้สอนกำหนดสถานการณ์ให้ 2) ขึ้นพิจารณาปัญหา หมายถึง ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันพิจารณาปัญหาที่เสนอและศึกษาไปความรู้จากผู้สอน เพื่อเชื่อมโยงไปสู่จุดประสงค์ที่กำหนด 3) ขึ้นวางแผน หมายถึง ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้ร่วมศึกษา ร่วมกันคิดวางแผนขั้นตอนในการศึกษาค้นคว้าตามใบกิจกรรม โดยการกำหนดหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม และมอบหมายการทำงาน 4) ขึ้นลงมือปฏิบัติ หมายถึง สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มค้นคว้าหาความรู้ตามที่ได้รับมอบหมาย พร้อมทั้งร่วมกันปฏิบัติตามกิจกรรมที่เน้นการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านสังคม โดยผู้สอนจะคอยแนะนำ และช่วยเหลือในการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อนำผล มาอภิปรายสรุปสาระสำคัญของกลุ่ม 5) ขึ้นรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลงาน หมายถึง สมาชิกได้เสนอผลงานที่ตนเองได้ศึกษาร่วมกัน อภิปรายสรุปเป็นความคิดของกลุ่ม และบันทึกในแบบบันทึกกิจกรรมส่งตัวแทนนำเสนอผลการศึกษานำชั้นเรียน

และผู้เรียนในชั้นได้ร่วมกันวิเคราะห์ว่าบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดหรือไม่ และ 6) ขั้้นทบทวน และเชื่อมโยงปัญหาใหม่ หมายถึง เป็นการวิเคราะห์และอภิปรายบทเรียน โดยผู้เรียนและผู้สอน หลังจากนั้นนำความรู้ไปขยายต่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ในรูปของแผนผังความคิด พร้อมทั้งประเมินผลความฉลาดทางอารมณ์ด้านทักษะทางสังคมลงในบันทึกของชั้น สอดคล้องกับทิสนา แจมมณี (2550: 249-250) ได้เสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ตามขั้นตอนต่อไปนี้ 1) ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ที่ชวนให้ งุนงงสงสัย 2) ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาหรือสถานการณ์นั้น 3) ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่ม ร่วมกันวางแผนในการแสวงหาความรู้ 4) ให้ผู้เรียนดำเนินการแสวงหาความรู้ 5) ให้ผู้เรียน วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูลนำเสนอ และอภิปรายผล 6) ให้ผู้เรียนกำหนดประเด็นปัญหา ที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป และดวงกมล สิ้นเพ็ง (2551: 190-192) อธิบายขั้นตอน การจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ประกอบด้วยขั้นตอน 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้้นเสนอปัญหา 2) ขั้้นพิจารณาปัญหา 3) ขั้้นคิดวิธีแสวงหาความรู้ 4) ขั้้นค้นคว้าแสวงหาความรู้ 5) ขั้้นเสนอผลการแสวงหาความรู้ และ 6) ขั้้นสรุปผล

โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ของจอยซ์ และวิล (Joyce and Weil, 2009: 226-227) มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยกระบวนการ ของการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีความเหมาะสมกับเนื้อหาเรื่อง ความเป็น พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยเป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการแสวงหาความรู้ ฝึกการ แก้ปัญหาและการทำงานร่วมกันภายใต้ความสามารถของแต่ละบุคคลในกลุ่ม ยอมรับความแตกต่าง ระหว่างบุคคล ยอมรับความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายของความเป็นพลเมืองดีภายใต้สังคม ประชาธิปไตย ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้้นเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหา 2) ขั้้นพิจารณา ปัญหา 3) ขั้้นวางแผน 4) ขั้้นลงมือปฏิบัติ 5) ขั้้นรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล เสนอผลงาน และ 6) ขั้้นทบทวนและเชื่อมโยงปัญหาใหม่ ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้ กระบวนการกลุ่ม เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองให้แก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนรู้จัก แก้ปัญหา ฝึกการทำงานกลุ่ม โดยกระบวนการประชาธิปไตยเป็นกลุ่ม ที่สืบเสาะหาความรู้ภายใต้ ความเป็นประชาธิปไตยเป็นหลัก ผู้เรียนต้องถกเถียงกันและตกลงกัน ภายใต้ความสามารถของ แต่ละบุคคลภายในกลุ่ม โดยมีการแข่งขันระหว่างกลุ่มและมีความร่วมมือกันภายในกลุ่ม เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายของความเป็นพลเมืองดีของสังคม สอดคล้องกับ (กรมวิชาการ, 2544: 15-16) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นการเรียนการสอนที่เน้น บรรยากาศการทำงานร่วมกัน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และการเรียนรู้ที่จะดำเนินชีวิตอยู่ใน สังคมประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ นวลจิตต์ เชาวศิริพิงส์ (2540: 70) กล่าวว่า

รูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนเกิดการอยากรู้ อยากเห็น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมสืบสวนเพื่อค้นหาคำตอบสำหรับปัญหาใดปัญหาหนึ่ง ผู้เรียนจะต้องทำงานเป็นกลุ่ม ต้องปรึกษาหรือแบ่งหน้าที่การทำงาน จะต้องถกเถียงเสนอข้อมูล อธิบายข้อสรุปสำหรับข้อคิดเห็นแต่ละข้อ การสอนตามรูปแบบนี้มีแนวคิดเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล กล่าวคือ เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ อยากเห็น ว่า ผู้อื่นคิดอย่างไร และเข้าใจการทำงานของผู้อื่น ได้แก้ปัญหาพร้อมกับผู้อื่น การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม จึงเป็นรูปแบบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะความเป็นพลเมือง สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย และสอดคล้องกับทฤษฎี วิทยาลัยครู (ม.ป.ป.: 103) ได้กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อความเป็นพลเมืองดี ว่ากระบวนการเรียนการสอนแบบสืบสวนเป็นการเรียนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สืบค้นความรู้ด้วยตนเอง และฝึกทักษะอันจำเป็นแก่การตัดสินใจ เป็นกระบวนการที่เหมาะสมแก่การเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดียัง

สำหรับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย คือการที่บุคคลสามารถแสดงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองต่อสังคม อีกทั้งดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ให้เป็นสังคมประชาธิปไตย ซึ่งการสร้างพลเมืองให้มีความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้น มีหลักพื้นฐานอยู่ 3 ประการ ดังนี้ 1) เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 2) เคารพสิทธิ เสรีภาพ และกติกาสังคมที่เป็นธรรม 3) รับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2556: 9) ส่วนคณะอนุกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี (2553: 4-5) ได้สรุปคุณสมบัติของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยไว้ 6 ประการ ดังนี้ 1) มีอิสรภาพ และพึ่งตนเองได้ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของระบบอุปถัมภ์ 2) เคารพสิทธิผู้อื่น ไม่ใช้สิทธิเสรีภาพของตนไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น 3) เคารพความแตกต่าง มีทักษะในการฟัง และยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง 4) เคารพหลักความเสมอภาค เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น และเห็นความเท่าเทียมกัน มองคนเป็นแนวระนาบ ไม่ใช่แนวตั้ง 5) เคารพกติกา เคารพกฎหมาย ใช้กติกาในการแก้ปัญหาไม่ใช่กำลัง และยอมรับผลของการละเมิดกฎหมาย 6) รับผิดชอบต่อสังคม ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม กระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบต่อสังคม และร่วมแก้ไขปัญหาสังคมโดยเริ่มต้นที่ตนเอง สอดคล้องกับสาโรช บัวศรี (2544: 84-89) ซึ่งได้อธิบายสัมพันธภาพระหว่างสังคมมนุษย์แบบประชาธิปไตยมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ ดังนี้ 1) มีการเคารพซึ่งกันและกันอย่างยั้ง หรือการยอมรับ คือ ทุกคนจะต้องให้เกียรติซึ่งกันและกันทั้งทางกาย วาจา และความคิด เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น แสดงความคิดเห็นออกมาโดยไม่ล่วงเกินผู้อื่น 2) มีการแบ่งปันร่วมงานกัน

และประสานงานกันหรือสามัคคีธรรม คือ ผู้ใดสามารถในทางใดก็อาสารับแบ่งงานไปทำ ไม่บ่ายเบี่ยงและหลีกเลี่ยง ร่วมมือกันทำหมดตามอัตราภาพและประสานงานกันหมด โดยทำตามที่ได้ตกลงกันวางแผนซึ่งร่วมกันวางไว้แล้ว ไม่มีใครคือดึงถ่วงแก่งเนื่องจากเห็นแก่ตัวเอง และ 3) มีความเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญาหรือปัญญาธรรม คือ การที่คนเรานับถือกันและร่วมมือสามัคคีกันนั้น บางทีอาจนับถือและร่วมมือไปในทางที่ผิด ดังนั้นจำเป็นต้องมี “ปัญญา” เป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งและชี้ทางมิให้เขวไปได้ ดังนั้นในสังคมประชาธิปไตยจึงมีการนับถือปัญญาธรรมอย่างยิ่ง อีกทั้งยังสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2555: 25-28) ที่ได้กล่าวถึงคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยประกอบด้วย 1) การมีคารวธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความเคารพซึ่งกันและกัน เคารพในระเบียบกฎเกณฑ์หรือระเบียบข้อบังคับของสังคมส่วนรวม 2) การมีสามัคคีธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลซึ่งอยู่รวมกันในสังคมและมีการทำงานร่วมกัน มีการประสานประโยชน์ของหน่วยงานและองค์กรร่วมกัน มีลักษณะการร่วมคิด ร่วมทำหรือทำงานเป็นทีมด้วยความเต็มใจเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และตั้งใจปฏิบัติงานนั้นให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนด และ 3) การมีปัญญาธรรม เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกในด้านผู้ใช้สติปัญญา ใช้เหตุผล และความถูกต้องในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ 1) ด้านคารวธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการเคารพกฎระเบียบ การเคารพสิทธิของผู้อื่น และเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น 2) ด้านสามัคคีธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การรับผิดชอบต่องานกลุ่ม และการเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม 3) ด้านปัญญาธรรม หมายถึง การเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ หลักศีลธรรม และตามหลักเหตุผล โดยยึดหลักความจริงและความถูกต้องเป็นสำคัญ

จากการศึกษาแนวคิด หลักการ การจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มช่วยพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแผนภาพที่ 1

ตัวแปรต้น

<p>รูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม</p> <p>ขั้นที่ 1 ขั้นเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหา</p> <p>การให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหา หรือสถานการณ์ต่างๆ ที่จะทำให้นักเรียนเกิดความสงสัย</p> <p>ขั้นที่ 2 ขั้นพิจารณาปัญหา</p> <p>การให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น และพิจารณาปัญหา</p> <p>ขั้นที่ 3 ขั้นวางแผน</p> <p>การให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษา ร่วมกันคิดวางแผนขั้นตอนในการศึกษา คิดวิธีการที่จะค้นคว้าหาความรู้ โดยมีการกำหนดหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม และมอบหมายการทำงาน</p> <p>ขั้นที่ 4 ขั้นลงมือปฏิบัติ</p> <p>ผู้เรียนดำเนินการแสวงหาความรู้ตามบทบาทหน้าที่ที่นักเรียนได้รับจากกลุ่ม โดยครูผู้สอนให้คำแนะนำนักเรียนทั้งแหล่งค้นคว้าหาความรู้ และช่วยหาข้อมูลความรู้ให้นักเรียนอีกทั้งผู้สอนคอยดูแลติดตามการทำงานของนักเรียน แนะนำให้นักเรียนร่วมมือกันอย่างจริงจังในการทำงานเพื่อค้นคว้าแสวงหาความรู้</p> <p>ขั้นที่ 5 ขั้นรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลงานที่ตนเองได้ศึกษา</p> <p>ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายสรุปผลเป็นความคิดของกลุ่ม รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำงานด้วย</p> <p>ขั้นที่ 6 ขั้นทบทวนและเชื่อมโยงปัญหาใหม่</p> <p>เป็นการวิเคราะห์และอภิปรายบทเรียน โดยผู้เรียนและผู้สอน หลังจากนั้นนำความรู้ไปขยายต่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ โดยเป็นประเด็นปัญหาที่ผู้เรียนต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป</p>
--

ตัวแปรตาม

<p>คุณลักษณะความเป็นพลเมือง</p> <p>ในระบอบประชาธิปไตย</p> <p>3 ด้าน ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านการยอมรับ 2. ด้านสามัคคีธรรม 3. ด้านปัญญาธรรม
<p>ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน</p> <p>เรื่อง ความเป็นพลเมือง</p> <p>ในระบอบประชาธิปไตย</p>
<p>ความคิดเห็นของนักเรียนที่มี</p> <p>ต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้</p> <p>สืบสวนโดยใช้กระบวนการ</p> <p>กลุ่ม</p>

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

คำถามการวิจัย

1. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่
2. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างเรียนด้วยรูปแบบจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีพัฒนาการอยู่ระดับใด
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่
4. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม อยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม
2. เพื่อศึกษาพัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม

สมมติฐานการวิจัย

1. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ภาคเรียน ที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 14 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 605 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/10 โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 49 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. ตัวแปรที่วิจัย

ตัวแปรที่วิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

2.1 ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่

2.2.1 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

2.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

2.2.3 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม

3. เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา

เนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม รายวิชาพื้นฐานสังคมศึกษา 2 (ส 21102) หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วยเนื้อหาย่อย ดังนี้ 1) รัฐธรรมนูญ 2) กฎหมายคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล 3) การเคารพกติกาของสังคม 4) การใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเองอย่างเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น 5) หน้าที่ของชนชาวไทยตามวิถีประชาธิปไตย 6) การมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในกิจกรรมทางสังคม 7) การรักษาสาธารณสมบัติ และ 8) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ดำเนินการทดลองเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 16 ชั่วโมง

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ผู้วิจัยจึงใช้ความหมายคำศัพท์เฉพาะสำหรับการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม หมายถึง กระบวนการที่ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ โดยให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ต่างๆ เน้นให้ผู้เรียนมีอิสระในการศึกษาหาความรู้ตามหลักประชาธิปไตย ได้ค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ฝึกการแก้ปัญหาและการทำงานร่วมกันภายใต้ความสามารถของแต่ละบุคคลในกลุ่ม ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และเป็น การปลูกฝังนิสัยในการสืบเสาะค้นหาความรู้ เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายของความเป็นพลเมืองภายใต้ สังคมประชาธิปไตย ซึ่งมีลำดับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของจอยซ์ และวิล (Joyce and Weil.) ดังนี้

1.1 ขั้นเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหา เป็นการให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหา หรือ สถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะทำให้นักเรียนเกิดความสงสัย

1.2 ขั้นพิจารณาปัญหา เป็นการให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น และพิจารณาปัญหา

1.3 ขั้นวางแผน ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้ร่วมกันศึกษา ร่วมกันคิดวางแผนขั้นตอน ในการศึกษาคิดวิธีการที่จะค้นคว้าหาความรู้ หรือคำตอบที่ต้องการ เพื่อมาสนับสนุนความคิดเห็น ของตนโดยมีการกำหนดหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม และมอบหมายการทำงาน

1.4 ขั้นลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนดำเนินการแสวงหาความรู้ตามบทบาทหน้าที่ ที่นักเรียนได้รับจากกลุ่ม โดยครูผู้สอนให้คำแนะนำนักเรียนทั้งแหล่งค้นคว้าหาความรู้ และช่วยหา ข้อมูลความรู้ให้นักเรียน อีกทั้งผู้สอนคอยดูแลติดตามการทำงานของนักเรียน แนะนำให้นักเรียน ร่วมมือกันอย่างจริงจังในการทำงานเพื่อค้นคว้าแสวงหาความรู้

1.5 ขั้นรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลงานที่ตนเองได้ศึกษา ผู้เรียน ร่วมกันอภิปรายสรุปผลเป็นความคิดของกลุ่ม รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำงานด้วย

1.6 ขั้นบททวนและเชื่อมโยงปัญหาใหม่ เป็นการวิเคราะห์และอภิปรายบทเรียน โดยผู้เรียนและผู้สอน หลังจากนั้นนำความรู้ไปขยายต่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ โดยเป็นประเด็นปัญหาที่ผู้เรียนต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป

2. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออก ในการเป็นสมาชิกของสังคมในระบบประชาธิปไตย โดยยึดหลักการเคารพสิทธิเสรีภาพ เคารพ ความแตกต่าง มีเหตุผล มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

ซึ่งใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์ และแบบประเมิน ที่แสดงถึงคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบบอบ
ประชาธิปไตย ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการยอมรับ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงการเคารพให้เกียรติซึ่งกัน
และกัน ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของส่วนรวม เข้าใจถึงสิทธิของตนเองและของผู้อื่น รับฟัง
ความคิดเห็นของผู้อื่น สังกัดได้จากการปฏิบัติ ดังนี้

2.1.1 การเคารพกฎเกณฑ์ที่กำหนด หมายถึง การปฏิบัติตนตามกติกา กฎ
ระเบียบ และข้อบังคับ โดยไม่ละเมิดหรือฝ่าฝืน ตามที่สังคมกำหนด

2.1.2 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น หมายถึง การให้เกียรติซึ่งกัน
และกัน รู้จักสิทธิของตนเอง และไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ยอมรับในความเท่าเทียมกันของทุกคน

2.1.3 การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น หมายถึง การยอมรับฟังความ
คิดเห็นของบุคคลอื่น และรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง

2.2 ด้านสามัคคีธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงการร่วมมือกันทำงาน
รับผิดชอบต่องาน และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก สังกัดได้จากการปฏิบัติ ดังนี้

2.2.1 การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม หมายถึง การร่วมมือ ร่วมใจกัน
ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยกันคิด และวางแผนงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

2.2.2 การรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย หมายถึง การปฏิบัติงาน
อย่างเต็มความสามารถ เร็วทันตามเวลาที่กำหนด โดยไม่ทิ้งงานให้เป็นภาระของเพื่อนในกลุ่ม

2.2.3 การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม หมายถึง การนึกถึงประโยชน์
ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ส่วนตัว อาสาช่วยเหลือในส่วนที่ตนทำได้ นอกเหนือจากหน้าที่
มีน้ำใจต่อผู้อื่น และทำโดยไม่หวังผลตอบแทน

2.3 ด้านปัญญาธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงการใช้หลักเหตุและผลในการ
คิด ตัดสินใจ เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ โดยคำนึงถึงความถูกต้องเป็นหลัก สังกัดได้จากการปฏิบัติ ดังนี้

2.3.1 การกำหนดปัญหา หมายถึง การใช้สติ คิดพิจารณา ไตร่ตรอง ระบุ
ปัญหา ประมวลเหตุการณ์ต่างๆ ด้วยหลักเหตุผลตามสถานการณ์

2.3.2 การวิเคราะห์ปัญหา หมายถึง การใช้หลักเหตุผลในการคาดการณ์
และตัดสินใจ เมื่อเจอสถานการณ์ต่างๆที่เป็นปัญหา

2.3.3 การเสนอวิธีการแก้ไขปัญหา หมายถึง การเสนอแนวทางการแก้ไข
ปัญหาได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ หลักศีลธรรม และตามหลักเหตุผล โดยยึดหลักความจริง
และความถูกต้องเป็นสำคัญ

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลัง การเรียนรู้เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย วัดจากการทำแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้ โดยเป็นแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

4. ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบ การจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ในด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการ เรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น ซึ่งเป็นแบบ มาตรฐานประมาณค่า (Rating scale) ของลิเคิร์ต (Likert) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยสูงขึ้น
2. เป็นแนวทางสำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในการพัฒนาคุณลักษณะความ เป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม
3. เป็นแนวทางในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ที่จะนำไปประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอนในสาระการเรียนรู้อื่น ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมแนวคิดและทฤษฎี โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม
 - 1.1 ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม
 - 1.2 แนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม
 - 1.3 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม
 - 1.4 ลักษณะสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม
 - 1.5 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม
 - 1.6 ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม
2. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
 - 2.1 ความหมายของพลเมือง
 - 2.2 ความหมายของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
 - 2.3 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
3. ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
 - 3.1 ทฤษฎีพัฒนาการสติปัญญาของเพียเจต์
 - 3.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก
 - 3.3 ทฤษฎีค่านิยมจริยธรรม
4. พัฒนาการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองในแต่ละช่วงวัย
5. แนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม

6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม (Group Investigation Instructional Model)

1.1 ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ดังต่อไปนี้

นาวลจิตต์ เขาวงกิตพิงศ์ (2540: 70) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม หมายถึง รูปแบบการสอนที่มุ่งสอนกระบวนการเรียนแก่ผู้เรียน ประกอบการสอนให้ผู้เรียนเกิดการอยากรู้ อยากเห็น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมสืบสวนเพื่อค้นหาคำตอบสำหรับปัญหาใดปัญหาหนึ่ง ผู้เรียนจะต้องทำงานเป็นกลุ่ม ต้องปรึกษาหรือแบ่งหน้าที่การทำงาน จะต้องถกเถียงเสนอข้อมูลอธิบายข้อสรุปสำหรับข้อคิดเห็นแต่ละข้อ การสอนตามรูปแบบนี้มีแนวคิดเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล กล่าวคือ เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ อยากเห็น ว่า ผู้อื่นคิดอย่างไร และเข้าใจการทำงานของผู้อื่น ได้แก้ปัญหาพร้อมกับผู้อื่น การสอนแบบนี้จึงสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย

กรมวิชาการ (2544: 15-16) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นการเรียนการสอนที่เน้นบรรยากาศการทำงานร่วมกัน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และการเรียนรู้ที่จะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม ในการสอนแบบสืบสวนเป็นกลุ่ม (Group Investigation) ครูผู้สอนจะแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ 5 คน หรือน้อยกว่านี้ แต่ละกลุ่มจะวางแผนกันเองว่าจะศึกษาหัวเรื่องอะไร และจะศึกษาอย่างไร สมาชิกแต่ละคน หรือสมาชิกแต่ละคู่ในกลุ่มจะเลือกหัวข้อย่อยและเลือกวิธีแสวงหาคำตอบในเรื่องนั้นๆ ด้วยตนเอง หลังจากนั้นสมาชิกแต่ละคนหรือแต่ละคู่จะรายงานความก้าวหน้าและผลการทำงานให้กลุ่มของตนเองทราบ กลุ่มจะอภิปรายเกี่ยวกับรายงานของสมาชิกและจัดทำรายงานของกลุ่มให้เพื่อน ทั้งชั้นฟังขั้นตอนการจัดกิจกรรม

สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ (2545: 39) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม หมายถึง การจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมทำงานหรือทำโครงการที่ผู้สอนมอบหมาย ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักสืบค้นความรู้หรือการวางแผนสืบสวนเพื่อแก้ปัญหา

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546: 160) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม หมายถึง รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีอิสระในการศึกษาหาความรู้ตามหลักประชาธิปไตย ให้ผู้เรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ให้ได้ค้นคว้าหาข้อมูลความรู้จากแหล่งต่างๆ มิใช่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น ทำให้ผู้เรียนเกิดนิสัยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองได้ด้วยความมั่นใจ

ศรีมงคล เทพเรณู (2548: 122) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้จัดการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนมีอิสระในการศึกษาหาความรู้ตามหลักประชาธิปไตย กล่าวคือ หลักการทำงานร่วมกับผู้อื่น อย่างเป็นระบบ เป็นกลุ่ม โดยวิธีการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพปัญหา การสำรวจข้อมูล การตั้งสมมติฐาน และการสรุปอย่างมีเหตุผล ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม การเป็นผู้นำผู้ตาม ยอมรับฟังความคิดเห็นตามหลักของประชาธิปไตย

ทิสนา แคมมณี (2550: 205) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม หมายถึง กระบวนการที่เน้นให้ผู้เรียนมีอิสระในการศึกษาหาความรู้ตามหลักประชาธิปไตย รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น การทำงานระบบกลุ่ม การศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ส่งผลทำให้ผู้เรียน เกิดนิสัยรักการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองได้ด้วยความมั่นใจ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่จะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม ผู้สอนจะแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยตามระดับความสามารถแต่ละกลุ่มมีผู้เรียนที่มีความสามารถสูง ปานกลางและอ่อน แต่ละกลุ่มจะร่วมกันวางแผนกันเองว่าจะศึกษาหัวเรื่องอะไร และจะศึกษาอย่างไร ร่วมกันอภิปราย ค้นหาคำตอบทั้งในและนอกห้องเรียน แล้วนำมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสรุปผลเพื่อรายงานหน้าชั้น การวัดผลจะตัดสินจากผลงานสรุปจากกลุ่ม โดยให้คะแนนหรือรางวัลเป็นกลุ่ม

ดวงกมล สิ้นเพ็ง (2551: 188) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่มีกิจกรรมเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปเป็นคำตอบ ฝึกความรับผิดชอบในการทำงานเป็นกลุ่ม ฝึกการแก้ไขปัญหาและเรียนรู้ร่วมกัน ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้วิถีชีวิตในสังคมประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง

จอยซ์ และวิล (Joyce and Weil, 2009: 216) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม หมายถึง รูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียนแก้ปัญหา โดยกระบวนการประชาธิปไตย เป็นกลุ่ม ที่สืบเสาะหาความรู้ภายใต้ความเป็นประชาธิปไตยเป็นหลัก ผู้เรียนต้องถกเถียงกันและตกลงกันภายใต้ความสามารถของแต่ละบุคคลภายในกลุ่ม โดยมีการแข่งขันระหว่างกลุ่ม และมีความร่วมมือกันภายในกลุ่ม เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายของการเป็นพลเมืองดีของสังคม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า รูปแบบจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม หมายถึง กระบวนการที่ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ เน้นให้ผู้เรียนมีอิสระในการศึกษาหาความรู้ตามหลักประชาธิปไตย ฝึกการแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกันภายใต้ความสามารถของแต่ละบุคคลในกลุ่ม ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายของความเป็นพลเมืองภายใต้สังคมประชาธิปไตย

1.2 แนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

ดวงเดือน เทศวานิช (2535: 20 – 22) กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ได้รับการพัฒนามาจาก แนวคิดของเฮร์เบิร์ต เซเลน (Herbert Thelen) เป็นวิธีที่ให้ผู้เรียนสังเกตปัญหา รวบรวมข้อมูล ทดสอบสมมติฐานและแก้ปัญหา วิธีสอนแบบนี้มีพื้นฐานมาจากกระบวนการประชาธิปไตย โดยจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) เสนอแนวคิดที่ว่า โรงเรียนควรให้ความรู้เกี่ยวกับการปกครองแบบประชาธิปไตย และฝึกให้ผู้เรียนเป็นประชาธิปไตย เพื่อที่จะสามารถพัฒนาสังคมต่อไป เซเลน(Thelen) ได้พัฒนาแนวคิดนี้ โดยนำไปใช้สอนผู้เรียนมัธยมศึกษาในวิชาสังคมศึกษา โดยเสนอปัญหาให้ผู้เรียนมีปฏิริยาโต้ตอบ คิดวิธีการไปค้นคว้าหาคำตอบแล้วเสนอผลการศึกษา ผลที่ผู้เรียนได้รับ คือ ได้ฝึกกระบวนการประชาธิปไตย ผู้เรียนยอมรับความแตกต่างของแต่ละบุคคล ผู้เรียนเข้าใจว่าช่วยกันคิดย่อมดีกว่าคิดตามลำพังคนเดียว มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของปัญหาที่จะต้องหาวิธีการแก้ปัญหานั้นด้วยตนเอง และสามารถแก้ปัญหาทั่วไปได้ ฉะนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้เรียนที่จะแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ด้วยวิธีการต่างๆ กัน

เซเลน (Thelen, 1970: 165) ให้ความสนใจการจัดการจัดกิจกรรมกลุ่มที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการพัฒนา ทักษะทางสังคม โดยเป็นผู้สร้างแนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม (Group Investigation Instructional Model) การจัดการเรียนรู้แบบนี้ จะเชื่อมโยงกระบวนการทางประชาธิปไตยกับกระบวนการค้นคว้าหาความรู้เข้าด้วยกัน เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ผู้เรียนไปใช้ในชีวิตจริงได้ โดยผู้สอนควรมุ่งพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบประชาธิปไตย สมาชิกในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ มีการพัฒนาทักษะทางสังคม ทักษะการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ เรียนรู้วิชาการร่วมกันแก้ไขปัญหา ร่วมกัน ห้องเรียนเปรียบเหมือนสังคม ผู้สอนจะสอนแต่ความรู้อย่างเดียวไม่ได้ ต้องพัฒนากระบวนการทางสังคมด้วย กิจกรรมกลุ่มจะช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับผู้เรียน งานที่สำคัญของผู้สอนคือการกระตุ้นให้ผู้เรียนต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง กระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา หรือการสร้างความงุนงงสงสัยให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ความขัดแย้งทางความคิดจะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่หลากหลาย โดยให้แนวคิดว่าการเรียนรู้แบบสืบสวนที่ใช้กระบวนการกลุ่ม

ควรเริ่มต้นด้วยการให้ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์ที่เป็นปัญหาจากการนำเสนอของผู้สอน หรือจัดเป็นสถานการณ์จริงก็ได้ จากนั้นผู้สอนต้องดึงความรู้ แนวคิด ปฏิบัติการ ของผู้เรียนออกมา ให้หลากหลาย ผู้สอนจะโน้มน้าวให้ผู้เรียนคิดเหมือนกันไม่ได้ เมื่อผู้เรียนคิดต่างกัน แนวทางการแก้ปัญหา การค้นคว้าแสวงหาความรู้ ข้อความรู้ที่จะค้นพบก็หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ และประสบการณ์มากขึ้น กิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียนเสาะแสวงหาความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และยังได้ฝึกฝนทักษะทางสังคมได้ เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล และได้เรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

จอยส์ และ วิล (Joyce and Weil, 2009: 215-218) เป็นผู้พัฒนารูปแบบนี้จากแนวคิดหลักของเชเลน (Thelen) 2 แนวคิด คือแนวคิดเกี่ยวกับการสืบเสาะแสวงหาความรู้ (Inquiry) และแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ (Knowledge) เชเลน ได้อธิบายว่า สิ่งสำคัญที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกหรือความต้องการที่จะสืบค้นหรือเสาะแสวงหาความรู้ก็คือตัวปัญหา แต่ปัญหานั้น จะต้องมิลักษณะที่มีความหมายต่อผู้เรียน และท้าทายเพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะแสวงหาคำตอบ นอกจากนี้ ปัญหาที่มีลักษณะชวนให้เกิดความงุนงงสงสัย (Puzzlement) หรือก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด จะยิ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเสาะแสวงหาความรู้หรือคำตอบมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมนุษย์อาศัยอยู่ในสังคม ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม เพื่อสนองความต้องการของตนทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคม ความขัดแย้งทางความคิดที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลหรือในกลุ่ม จึงเป็นสิ่งที่บุคคลต้องพยายามหาหนทางขจัดแก้ไข หรือจัดการทำความเข้าใจให้เป็นที่พอใจหรือยอมรับทั้งของตนเองและผู้เกี่ยวข้อง ส่วนในเรื่อง “ความรู้” นั้น เชเลน มีความเห็นว่า ความรู้เป็นเป้าหมายของกระบวนการสืบสอบทั้งหลาย ความรู้เป็นสิ่งที่ได้จากการนำประสบการณ์ หรือความรู้เดิมมาใช้ในประสบการณ์ใหม่ ดังนั้น ความรู้จึงเป็นสิ่งที่ค้นพบ ผ่านทางกระบวนการสืบสอบ (Inquiry) โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นการพัฒนา มาจากแนวคิดของเชเลน (Thelen) โดยให้นักเรียนได้เผชิญปัญหาทั้งจากสถานการณ์จริงหรือจากการนำเสนอของครู เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหา การค้นคว้าแสวงหาความรู้ นำไปสู่ข้อค้นพบที่หลากหลาย ผ่านทางกระบวนการสืบสอบ เป็นการฝึกทักษะสังคม ให้เกิดการเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาร่วมกัน วิธีสอนแบบนี้มีพื้นฐานมาจากกระบวนการประชาธิปไตย โดยเชื่อมโยงกับ แนวคิดของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) เสนอแนวคิดว่า โรงเรียนควรให้ความรู้เกี่ยวกับการปกครองแบบประชาธิปไตย และฝึกให้ผู้เรียนเป็นประชาธิปไตย เพื่อที่จะสามารถพัฒนาสังคมต่อไป

1.3 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

เฮเลน (Thelen, 1970: 82) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ไว้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบประชาธิปไตย
2. เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ทักษะการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ เรียนรู้วิชาการร่วมกัน และแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

ดวงกมล สิ้นเพ็ง (2539: 39) กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนวลจิตต์ เขาวงกิตพิงส์ (2540: 70-74) สามารถสังเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

1. ต้องการให้ผู้เรียนได้รู้จักกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. ต้องการให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับวิถีชีวิตในสังคมประชาธิปไตย
3. ต้องการให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลและยอมรับว่าคนเรามีความคิดที่แตกต่างกัน
4. ผู้สอนต้องมีความรู้เรื่องการทำงานกลุ่ม
5. ผู้สอนมีความสามารถและเทคนิคการคุมชั้นเรียน
6. ผู้สอนมีความสามารถและเทคนิคการสร้างบรรยากาศที่ประนีประนอม

ทิสนา แหมมณี (2550: 249) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม คือ รูปแบบที่มุ่งพัฒนาทักษะในการสืบสอบ เพื่อให้ได้มาซึ่งการเป็นเครื่องมือทางสังคมช่วยกระตุ้นความสนใจหรือความอยากรู้ และช่วยดำเนินการแสวงหาความรู้หรือคำตอบที่ต้องการ

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวนเป็นกลุ่ม มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกการทำงานกลุ่มแบบประชาธิปไตย ฝึกการสืบค้นคว้าหาความรู้ มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ฝึกให้กล้าคิดกล้าแสดงออกกล้าตัดสินใจ มีความรับผิดชอบ และมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ

จอยส์ และวีล (Joyce and Weil, 2009: 219-221) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดอาภรณ์ ใจเที่ยง (2546: 160) สามารถสังเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อฝึกกระบวนการกลุ่มในการทำงานแบบประชาธิปไตย ฝึกการเป็นผู้นำกลุ่ม ฝึกการเป็นสมาชิกกลุ่ม และฝึกการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

2. เพื่อฝึกวิธีการสืบเสาะค้นคว้าหาความรู้อย่างมีกระบวนการ ฝึกการวิเคราะห์ปัญหา การขบคิดปัญหา การพิจารณาปัญหาหลายๆ ด้าน การสำรวจ และรวบรวมข้อมูลสนับสนุน สมมุติฐานเพื่อการสรุปผลอย่างมีเหตุผล

3. เพื่อฝึกการกล้าคิด กล้าแสดงออก ฝึกการตัดสินใจ ฝึกความรับผิดชอบ และความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ

4. เพื่อปลูกฝังนิสัยในการสืบเสาะค้นคว้าหาความรู้ เป็นผู้ใคร่รู้ ใคร่เรียน รักการค้นคว้าหาข้อมูลมาเป็นคำตอบต่อปัญหาหรือคำถามที่ได้รับด้วยตนเอง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นการฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และแก้ปัญหาร่วมกัน ในการทำงานตามแบบประชาธิปไตย เน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้หรือคำตอบที่ต้องการอย่างมีกระบวนการ รู้จักทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ เกิดความตระหนักในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น รวมถึงเป็นการฝึกความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อีกทั้งยังฝึกการกล้าคิด กล้าแสดงออก และเป็นการปลูกฝังนิสัยในการสืบเสาะค้นคว้าหาความรู้อีกด้วย

1.4 ลักษณะสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

นักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มไว้ ดังต่อไปนี้

ทิสนา แคมมณี (2536: 115) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. พลังกลุ่มช่วยให้เกิดการเรียนรู้มากกว่าลักษณะการเรียนรู้แบบอื่น ลักษณะของการเรียนรู้มี 3 ลักษณะ คือการเรียนรู้แบบแข่งขัน (competitive) แบบตัวใครตัวมัน (individualized) และแบบร่วมมือกัน (cooperative) แต่การเรียนรู้แบบกลุ่มสืบเสาะเน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน เพื่อให้ผู้เรียน เรียนรู้แบบพึ่งพาอาศัยกัน มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม มีความรับผิดชอบงานส่วนบุคคลเพื่อส่วนรวม

2. การสืบเสาะแสวงหาความรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญในการได้มาซึ่งความรู้ องค์ประกอบสำคัญของการสืบเสาะ คือ ความงุนงงสงสัยนำไปสู่ความอยากรู้ นำไปสู่วิธีการแสวงหาความรู้ นำไปสู่ทักษะกระบวนการคิดว่าข้อมูลที่หามามีความหมายอย่างไร

3. ความรู้เป็นสิ่งที่บุคคลได้มาจากการเรียนรู้ซึ่งเป็นกระบวนการที่แต่ละบุคคลต้องสร้างขึ้นเอง และมีความหมายเฉพาะบุคคล

กรมวิชาการ (2544: 22) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นรูปแบบการจัดการเรียนแบบกลุ่มย่อย โดยสมาชิกทุกคนช่วยเหลือกัน มีการฝึกฝนทำงานกลุ่ม กระบวนการกลุ่ม และการประเมินผล

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546: 160) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นรูปแบบการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีอิสระในการศึกษาความรู้ตามหลักประชาธิปไตยให้ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่น ให้ได้ค้นคว้าหาข้อมูลความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ที่มีใช้ เฉพาะห้องเรียนเท่านั้นทำให้ผู้เรียนเกิดนิสัยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองด้วยความมั่นใจ

ดวงกมล สิ้นเพ็ง (2551: 198-199) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มไว้ว่า เป็นรูปแบบการเรียนเน้นการพัฒนาทักษะทางสังคม ฝึกการวางแผน การแบ่งหน้าที่ แบ่งงาน การติดตามผลงาน การแก้ไขปัญหา ร่วมกัน การอภิปรายแสดงความคิดเห็น ขอมรับความแตกต่างของสมาชิกภายในกลุ่ม ส่งเสริมความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะ ซึ่งทักษะเหล่านี้ถือเป็นพื้นฐานของชีวิตแบบประชาธิปไตย

จอยซ์ และวิล (Joyce and Weil, 2009: 216) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มไว้ว่า เป็นรูปแบบการเรียนที่ได้ผนวกการเตรียมการใช้ชีวิตในสังคมประชาธิปไตย และการสร้างเสริมการเรียนรู้ทางวิชาการเข้าด้วยกัน โดยการให้ผู้เรียนระบุปัญหา ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับปัญหานั้น ร่วมกันศึกษารวบรวมข้อมูล ความคิด และทักษะ อันเป็นการพัฒนาความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นรูปแบบการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ฟังพาทักษะ เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาร่วมกัน โดยให้ผู้เรียนระบุปัญหา ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับปัญหานั้น รวบรวมข้อมูล อภิปรายแสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นการฝึกการทำงานกลุ่ม เคารพความแตกต่างของสมาชิกภายในกลุ่ม ฝึกการรับผิดชอบงานส่วนบุคคลเพื่อส่วนรวม อันเป็นทักษะพื้นฐานของการดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตย

1.5 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ดังต่อไปนี้

เธเลน (Thelen, 1970: 166) ได้เสนอขั้นตอนสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม (Group Investigation Instructional Model) ไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 การเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ที่ทำให้งงงวยสงสัย
- ขั้นที่ 2 การพิจารณาปัญหาหรือสถานการณ์
- ขั้นที่ 3 การวางแผนคิดวิธีการที่จะได้ข้อมูลความรู้
- ขั้นที่ 4 การดำเนินการเสาะแสวงหาความรู้
- ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ กระบวนการกลุ่ม และสรุปผล
- ขั้นที่ 6 การทำกิจกรรมเพิ่มเติม หรือสืบเสาะแสวงหาความรู้ในเรื่องต่อไป

สลาวิน (Slavin, 1990: 261-283) กล่าวว่า ขั้นตอนสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มไว้ 6 ข้อดังนี้

1. ผู้สอนเสนอหัวข้อใหญ่ และผู้เรียนเลือกหัวข้อย่อยเพื่อศึกษาตามที่ตัวเองสนใจ
2. ผู้เรียนวางแผนการทำงาน โดยคำนึงถึงหัวข้อที่จะศึกษา วิธีการรวบรวมข้อมูล และการแบ่งงานกันทำในกลุ่ม
3. ขั้นการทำงาน ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปรายรวบรวมข้อมูลและสรุปผล
4. การเตรียมตัวรายงาน แต่ละกลุ่มสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่จะศึกษา และเตรียมความพร้อม เพื่อรายงานต่อชั้น โดยผู้สอนให้ความช่วยเหลือ
5. การเสนอผลงานของกลุ่มต่อที่ประชุม
6. การวัดผล อาจทำโดยให้เพื่อนวัดผลกันเอง ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันประเมิน หรือผู้สอนประเมินโดยการแจกคำถามแก่ผู้เรียนทุกคน

ดวงเดือน เทศวานิช (2535: 20-22) กล่าวว่า ขั้นตอนสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มว่ามีลำดับขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 เผชิญหน้าสถานการณ์ที่เป็นปัญหา

1.1 ผู้สอนเสนอปัญหา อาจเป็นปัญหาซึ่งผู้สอนวางแผนไว้ก่อนหรือไม่ก็ได้วางแผนก่อนล่วงหน้า โดยใช้วิธีการต่างๆ เช่น เล่าเรื่อง ใช้ภาพ แผนภูมิ ฯลฯ

1.2 ผู้เรียนพิจารณาปัญหาร่วมกับผู้สอน

ขั้นที่ 2 สำรวจปฏิกริยาที่มีต่อสถานการณ์ปัญหา

2.1 ผู้สอนเสนอปัญหา อาจเป็นปัญหาซึ่งผู้เรียนวางแผนไว้ก่อนหรือไม่ได้วางแผนก่อนล่วงหน้า โดยใช้วิธีการต่างๆ เช่น เล่าเรื่อง ใช้ภาพ แผนภูมิ ฯลฯ

2.2 ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแปลความหมายข้อมูล แสดงความคิดเห็นออกมา

ขั้นที่ 3 กำหนดและจัดระเบียบงานเพื่อศึกษา

3.1 ผู้เรียนช่วยกันคิดวิธีที่จะไปศึกษาหาคำตอบ

3.2 ผู้เรียนจะนำปัญหามา แบ่งงาน แบ่งหน้าที่ มอบหมายงานไปค้นคว้าและบอกวิธีการหาข้อมูลว่าจะไปหาใครหรือที่ไหนหรือใช้วิธีการใด

ขั้นที่ 4 ศึกษาเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

4.1 ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4-8 คน นำปัญหาขั้นที่ 2 และวิธีการในขั้นที่ 3 แยกย้ายกันไปค้นคว้าหาความรู้

ขั้นที่ 5 วิเคราะห์ความก้าวหน้าและวิเคราะห์กระบวนการ

5.1 ผู้เรียนเสนอผลโดยรายงานความรู้ที่ได้รับการค้นคว้าในกลุ่ม และรายงานผลหน้าชั้นเรียน

5.2 ผู้เรียนวิเคราะห์วิธีการที่ใช้ในการค้นคว้าหาความรู้ว่า เหมาะสมเพียงใด

ขั้นที่ 6 ย้อนไปทำกิจกรรม (ในกรณีที่ไม่บรรลุจุดมุ่งหมาย)

6.1 ระหว่างที่ผู้เรียนรายงานในขั้นที่ 5 ให้ย้อนไปทำกิจกรรมขั้นที่ 1-5 ใหม่

6.2 ผู้เรียนคิดต่อไปว่า อยากรู้ในเรื่องใดและจะมีวิธีหาความรู้ได้อย่างไรให้ย้ายไปทำกิจกรรมขั้นที่ 1-5 อีกครั้ง

สุริย์ บาวเออร์ (2535: 20) กล่าวว่า ขั้นตอนสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มไว้ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้สอนอธิบายหัวข้อและจัดกลุ่มผู้เรียนตามระดับความสามารถ ผู้เรียนจะเลือกหัวข้อที่ตนสนใจ

2. ผู้เรียนวางแผนการทำงาน โดยผู้เรียนจะต้องคำนึงถึงหัวข้อที่จะเขียนวิธีการรวบรวมข้อมูลและการแบ่งงานกันทำ

3. ขั้นทำงาน ขั้นนี้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปราย รวบรวมข้อมูลและสรุปผล

4. เตรียมตัวรายงาน แต่ละกลุ่มจะสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่ศึกษา เพื่อรายงานต่อชั้นเรียน

5. เสนอผลงาน

6. การวัดผล อาจจะทำในลักษณะ โดยให้เพื่อนวัดกันเอง ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันวัดผล โดยการแจกคำถามแก่ผู้เรียนทุกคน

ไสว พักขาว (2542: 158) กล่าวว่า ขั้นตอนสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเลือกหัวข้อเรื่องที่จะศึกษา ผู้เรียนเลือกหัวข้อที่เฉพาะเจาะจงของปัญหาที่เลือกแล้ว กลุ่มจะแบ่งภาระงานออกเป็นงานย่อย ๆ ที่มีสมาชิก 2-5 คนร่วมกันทำงาน
2. การวางแผนร่วมมือกันในการทำงาน ผู้สอนและผู้เรียนวางแผนร่วมกันในวิธีการดำเนินการ ภาระงานที่ทำ และเป้าหมายของงานในแต่ละหัวข้อย่อยตามปัญหาที่เลือก
3. การดำเนินงานตามแผนการที่วางไว้ ผู้เรียนดำเนินงานตามแผนการที่วางไว้ในกิจกรรมและทักษะต่างๆ ที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาควมจากแหล่งข้อมูลทั้งภายใน และภายนอก โรงเรียน ผู้สอนจะให้คำปรึกษากับกลุ่มพร้อมกับติดตามความก้าวหน้าในการทำงานของผู้เรียน และช่วยเหลือผู้เรียนเมื่อต้องการความช่วยเหลือ
4. การวิเคราะห์ และสังเคราะห์งานที่ทำ ผู้เรียนวิเคราะห์ และประเมินข้อมูลที่เขารวบรวมได้ในขั้นที่ 3 และวางแผนหรือลงข้อสรุปในรูปแบบที่น่าสนใจเพื่อนำเสนอต่อชั้นเรียน
5. การนำเสนอผลงาน กลุ่มนำเสนอผลงานตามหัวข้อเรื่องที่เลือก ผู้สอนต้องพยายามให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมขณะที่มีการเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนเพื่อเป็นการขยายความคิดของตัวเอง ผู้เรียนเองให้กว้างไกล โดยเฉพาะในหัวข้อเรื่องที่กลุ่มไม่ได้ศึกษา ผู้สอนจะเป็นผู้ประสานงานระหว่างการนำเสนอผลงาน
6. การประเมินผล ผู้สอน และผู้เรียนจะร่วมกันประเมินผลงานที่ถูกนำเสนอพร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นที่มีต่อผลงานทุกชิ้น การประเมินผลอาจรวมทั้งการประเมินเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่ม

กรมวิชาการ (2544: 15-18) กล่าวว่า ขั้นตอนสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทำความเข้าใจปัญหา (Identifying the Topic and Organizing Pupils into Groups)

- 1.1 ผู้สอนเสนอปัญหาแก่ผู้เรียนทั้งชั้น แล้วให้ผู้เรียนช่วยกันเสนอสิ่งที่ตนอยากรู้เกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว
- 1.2 ผู้เรียนปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับเรื่องที่ตนเองสนใจ และเสนอหัวข้อให้แก่สมาชิกในชั้นทราบ ผู้เรียนทั้งชั้นช่วยกันกำหนดหัวข้อที่สนใจให้ผู้เรียนจัดกลุ่มเพื่อศึกษาหัวข้อที่สนใจเพียง 1 หัวข้อ

ขั้นตอนที่ 2 วางแผนการแก้ปัญหา (Planning the Investigation Group)

ผู้สอนและผู้เรียนวางแผนร่วมกันเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานภาระงานที่ต้องทำและเป้าหมายของงานในแต่ละหัวข้อย่อยตามปัญหาที่เลือก เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนในขั้นตอนที่ 2 ได้ผล ผู้สอนอาจใช้คำถาม

ปัญหาที่กลุ่มเลือกคืออะไร

สมาชิกในกลุ่มได้แก่ใคร

กลุ่มต้องการศึกษาค้นคว้าอะไร

แหล่งความรู้ที่จะศึกษาคืออะไร

จะแบ่งงานกันอย่างไร

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการแก้ปัญหา (Carrying Out the Investigation)

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนใช้เวลานานที่สุด ผู้เรียนดำเนินงานตามแผนการที่วางไว้ในขั้นตอนที่สอดคล้องกับกิจกรรม และทักษะต่างๆ ที่ผู้เรียนต้องศึกษาควรมาจากแหล่งข้อมูลทั้งภายใน และภายนอก โรงเรียน ผู้สอนให้ความช่วยเหลือกับกลุ่มตามความต้องการของกลุ่ม เมื่อแต่ละคนหรือแต่ละคู่ทำเสร็จแล้ว จะนำเสนอข้อมูลกับกลุ่มของตนเพื่อให้สมาชิกได้อภิปราย และหาข้อมูลสรุปในแต่ละข้อ

ขั้นตอนที่ 4 รวบรวมข้อมูล และสรุปสาระสำคัญ (Preparing Final Report)

ผู้เรียนแต่ละกลุ่มรวบรวมข้อมูลที่สมาชิกในกลุ่มตนได้จัดทำ ช่วยกันแก้ไขแล้วสรุปเป็นรายงานของกลุ่ม เพื่อเสนอต่อผู้เรียนทั้งชั้น สมาชิกช่วยกันเตรียมการเสนอรายงานให้น่าสนใจและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การนำเสนอรายงานของกลุ่มย่อยมีประสิทธิภาพ ผู้สอนควรแนะนำผู้เรียนให้เตรียมพร้อมเกี่ยวกับการเน้นสาระสำคัญของการค้นคว้า แหล่งความรู้หรือวิธีการที่กลุ่มศึกษา การเปิดโอกาสให้มีการซักถาม การให้ผู้เรียนในชั้นมีกิจกรรมร่วมด้วย ไม่ควรนั่งฟังนานๆ สมาชิกทุกคนต้องให้ความร่วมมือในการนำเสนอผลงาน อุปกรณ์และวัสดุที่จำเป็นต้องใช้ในการนำเสนอรายงาน

ขั้นตอนที่ 5 เสนอผลงาน (Present the Final Report)

ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเสนอผลงานในกลุ่มของตนและให้สมาชิกในชั้นเรียนทราบตามที่เตรียมไว้ในขั้นตอนที่ 4 ควรให้ผู้เรียนในชั้นมีกิจกรรมร่วมด้วย เช่น การถามตอบปัญหา การทำกิจกรรมที่ผู้รายงานกำหนดให้ทำ

ขั้นตอนที่ 6 ประเมินผล (Evaluating Achievement)

ผู้สอนและผู้เรียนประเมินผลการรายงานกลุ่มย่อย และประเมินงานรวมของทั้งชั้น การประเมินนี้รวมถึงการประเมินรายบุคคลด้วย สิ่งที่ควรประเมินได้แก่ ความสามารถในการคิดระดับสูง วิธีการที่ใช้ในการศึกษา การประยุกต์ใช้ความรู้ การใช้หลักฐานอ้างอิง วิธีการที่ใช้ในการสรุปข้อมูลวิธีการที่ใช้ในการประเมินควรเป็นการประเมินแบบเหมาะสม โดยดูวิธีการทำงานของผู้เรียนแต่ละคนตั้งแต่เริ่มจนจบโครงการ และควรมีการแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบเป็นระยะๆ ผู้เรียนควรได้รับผลย้อนกลับจากเพื่อนผู้เรียน และจากผู้สอน การประเมินผลที่ใช้ควรช่วยให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ด้านเนื้อหาและกระบวนการหรือช่วยพัฒนาความสามารถในการวางแผน การศึกษาเรื่องต่างๆ ในอนาคตได้ นอกจากนี้ผู้สอนควรมีการประเมินผลด้านจิตพิสัย เช่น ความรู้สึกต่อเรื่องที่เรียน งานที่ทำ แรงจูงใจ และเจตคติที่มีต่อผู้สอนต่อเพื่อน

จอยซ์ และวีล (Joyce and Weil, 2009: 226-227); อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546: 161-162); ทิศนา ขัมมณี (2550:249-250); ดวงกมล สิ้นเพ็ง (2551: 190 – 192) ได้กล่าวถึงขั้นตอนสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มไว้ 6 ขั้นตอน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ขั้นเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหา หมายถึง ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ที่ชวนให้ขบขงสงสัยปัญหา หรือสถานการณ์ที่ใช้ในการกระตุ้นความสนใจและความต้องการในการสืบสอบและแสวงหาความรู้ต่อไปนั้น ควรเป็นปัญหาหรือสถานการณ์ที่เหมาะสมกับวัย
2. ขั้นพิจารณาปัญหา หมายถึง ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันพิจารณาปัญหาที่เสนอ ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง และพยายามกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งหรือความแตกต่างทางความคิดขึ้น เพื่อท้าทายให้ผู้เรียนพยายามหาทางแสวงหาข้อมูลหรือวิธีการพิสูจน์ทดสอบความคิดของตน เพื่อเชื่อมโยงไปสู่จุดประสงค์
3. ขั้นวางแผน หมายถึง ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้ร่วมศึกษา ร่วมกันคิดวางแผนขั้นตอนในการศึกษาค้นคว้า โดยการกำหนดหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม และมอบหมายการทำงาน ซึ่งในขั้นนี้ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการสืบสอบ(Inquiry) ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์(Scientific Process) และทักษะกระบวนการกลุ่ม (Group Process) ผู้สอนทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการทำงานให้แก่ผู้เรียนรวมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวางแผน แหล่งความรู้ และการทำงานร่วมกัน
4. ขั้นลงมือปฏิบัติ หมายถึง สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มค้นคว้าหาความรู้ตามที่ได้รับมอบหมาย พร้อมทั้งร่วมกันปฏิบัติตามกิจกรรมที่เน้นการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านสังคม โดยผู้สอนจะคอยแนะนำ และช่วยเหลือในการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อนำผลมาอภิปรายสรุปสาระสำคัญของกลุ่ม

5. ขั้นรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลงาน หมายถึง สมาชิกได้เสนอผลงานที่ตนเอง ได้ศึกษาร่วมกัน อภิปรายสรุปเป็นความคิดของกลุ่ม และบันทึกในแบบบันทึกกิจกรรม ส่งตัวแทน นำเสนอผลการศึกษาน้ำชั้นเรียน และผู้เรียนในชั้นได้ร่วมกันวิเคราะห์ ว่าบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดหรือไม่

6. ขั้นทบทวนและเชื่อมโยงปัญหาใหม่ หมายถึง เป็นการวิเคราะห์และอภิปรายบทเรียน โดยผู้เรียนและผู้สอน หลังจากนั้นนำความรู้ไปขยายต่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ ในรูปของแผนผังความคิด พร้อมทั้งประเมินผลความฉลาดทางอารมณ์ด้านทักษะทางสังคมลงใน บันทึกของฉันทัน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการ กลุ่มตามแนวคิดของนักการศึกษา นักวิชาการแต่ละท่านจะมีความคล้ายคลึงกัน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ที่ทำให้งุนงงสงสัย ขั้นที่ 2 การพิจารณา ปัญหาหรือสถานการณ์ ขั้นที่ 3 การวางแผนคิดวิธีการที่จะได้ข้อมูลความรู้ ขั้นที่ 4 การดำเนินการ เสาะแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ กระบวนการกลุ่ม และสรุปผล และขั้นที่ 6 การประเมินผลหรือสืบเสาะแสวงหาความรู้ในเรื่องต่อไป

โดยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามแนวคิดของ จอยซ์ และวีล (Joyce and Weil.) มาใช้เพราะ ขั้นตอนของจอยซ์ และวีล (Joyce and Weil.) มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนในการแสวงหา ความรู้ เน้นให้ผู้เรียนมีอิสระในการศึกษาหาความรู้ตามหลักประชาธิปไตย ฝึกการแก้ปัญหาและ การทำงานร่วมกันภายใต้ความสามารถของแต่ละบุคคลในกลุ่ม ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับความคิดเห็น เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายของความเป็นพลเมืองภายใต้สังคมประชาธิปไตย โดยผู้วิจัยได้นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่สอน ซึ่งในการจัดการเรียนการสอน ก่อนเริ่มทำการสอนได้มีการตกลงกับผู้เรียนทั้งห้องเรื่องการแบ่งกลุ่ม การกำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ การกำหนดเวลาในการรายงานหรือนำเสนอ การประเมินการร่วมมือในการทำ กิจกรรม โดยมีลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรม ดังนี้

1. ขั้นเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหา เป็นการให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหา หรือสถานการณ์ ต่าง ๆ ที่จะทำให้นักเรียนเกิดความสงสัย
2. ขั้นพิจารณาปัญหา เป็นการให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น และพิจารณา ปัญหา

3. ขึ้นวางแผน ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้ร่วมกันศึกษา ร่วมกันคิดวางแผนขั้นตอนในการศึกษาคิดวิธีการที่จะค้นคว้าหาความรู้ หรือคำตอบที่ต้องการ เพื่อมาสนับสนุนความคิดเห็นของตนโดยมีการกำหนดหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม และมอบหมายการทำงาน

4. ขั้นลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนดำเนินการแสวงหาความรู้ตามบทบาทหน้าที่ที่นักเรียนได้รับจากกลุ่ม โดยครูผู้สอนให้คำแนะนำนักเรียนทั้งแหล่งค้นคว้าหาความรู้ และช่วยหาข้อมูลความรู้ให้นักเรียนด้วย อีกทั้งผู้สอนคอยดูแลติดตามการทำงานของนักเรียน แนะนำให้นักเรียนร่วมมือกันอย่างจริงจังในการทำงานเพื่อค้นคว้าแสวงหาความรู้

5. ขั้นรวบรวม ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอผลงานที่ตนเองได้ศึกษาร่วมกันอภิปรายสรุปผลเป็นความคิดของกลุ่ม รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำงานด้วย

6. ขั้นทบทวนและเชื่อมโยงปัญหาใหม่ เป็นการวิเคราะห์และอภิปรายบทเรียน โดยผู้เรียนและผู้สอน หลังจากนั้นนำความรู้ไปขยายต่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ โดยเป็นประเด็นปัญหาที่ผู้เรียนต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป

1.6 ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

ทิสนา เขมมณี (2550: 250) กล่าวว่า ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ผู้เรียนจะสามารถสืบสอบและเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เกิดความใฝ่รู้และมีความมั่นใจในตนเองเพิ่มขึ้น และได้พัฒนาทักษะการสืบสอบ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และทักษะการทำงานกลุ่ม

ดวงกมล สิ้นเพ็ง (2551: 197-199) กล่าวว่า แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทักษะหลาย ๆ ด้านให้กับผู้เรียน ทักษะที่สำคัญได้แก่

1. การพัฒนากระบวนการคิด ซึ่งเป็นกระบวนการที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของผู้เรียนอย่างยิ่ง การพัฒนากระบวนการคิดมีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

1.1 การสังเกต การใช้คำถามกระตุ้นให้เกิดการสังเกตการณ์ต่างๆ

1.2 การสงสัย การสร้างสถานการณ์ การใช้สื่อที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความงุนงงสงสัย การตั้งคำถามหรือปัญหาต่างๆ

1.3 การอยากรู้คำตอบ เมื่อผู้เรียนเกิดความสงสัย ย่อมทำให้ออยากรู้คำตอบ ผู้สอนต้องเสริมแรงให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบ ไม่ใช่หยุดแค่เพียงสงสัย

1.4 การเสาะแสวงหาคำตอบ เมื่ออยากรู้คำตอบก็ต้องแสวงหา ผู้สอนอาจช่วยอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนในการแสวงหาคำตอบ แสวงหาความรู้ ซึ่งต้องพัฒนาผู้เรียนหลายด้าน เช่น การตั้งสมมติฐาน การคาดคะเน การรวบรวมข้อมูล การพัฒนาข้อมูล จนถึงการสรุปข้อมูล ขั้นตอนนี้สามารถฝึกการคิดอย่างมีเหตุผล คิดวิเคราะห์ คิดเชื่อมโยงความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนมีอยู่เดิมเพิ่มความรู้อื่นใหม่

1.5 การสรุป ความรู้ที่ได้จากการเสาะแสวงหาสามารถตอบข้อสงสัยของผู้เรียนได้อย่างมีเหตุผลซึ่งผ่านกระบวนการคิดมาหลายขั้นตอน

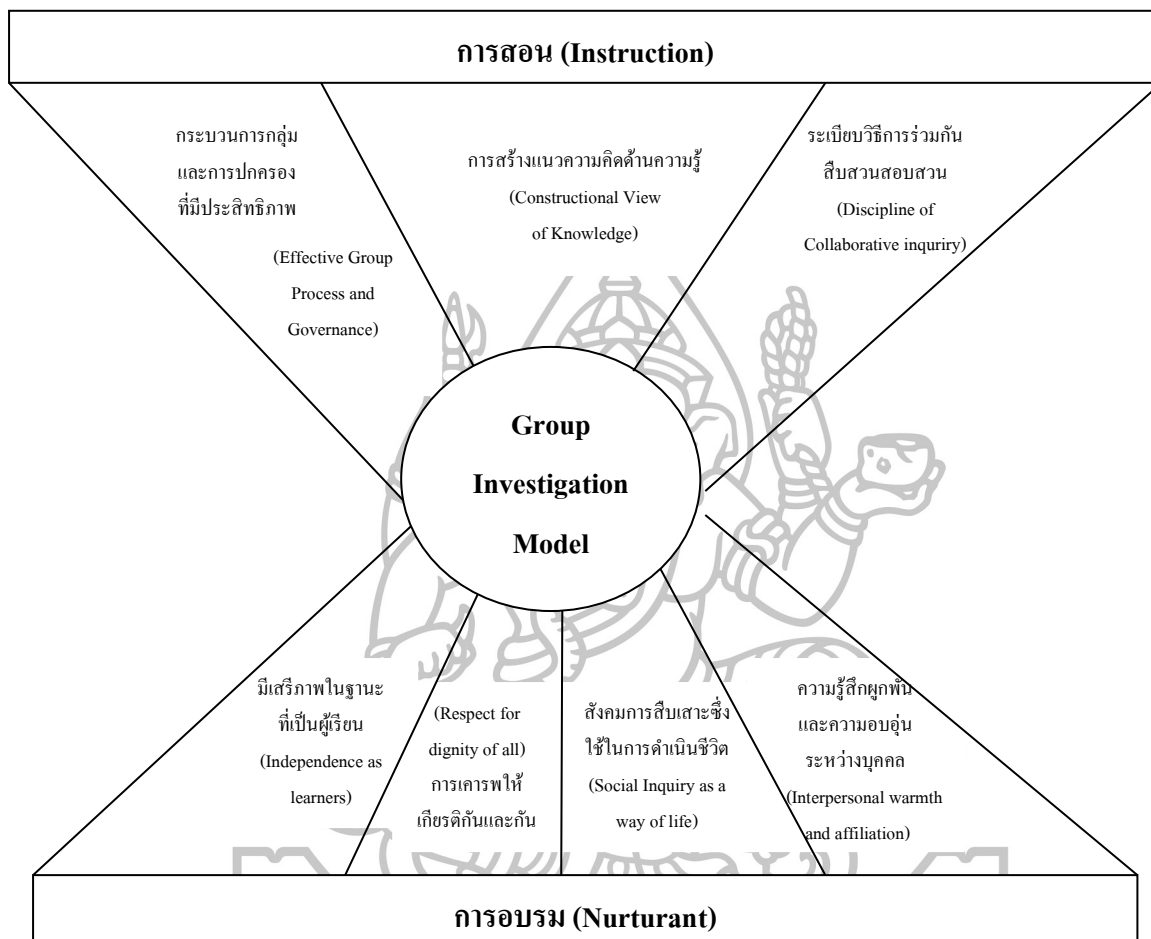
ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนได้ฝึกฝนพัฒนากระบวนการคิดให้กับผู้เรียนบ่อย ๆ ก็จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ความชำนาญ มีความคล่องตัวในการคิด เมื่อเกิดปัญหาใด ๆ ก็ยังสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรอบคอบมีเหตุมีผลมากขึ้น การกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยและอยากหาคำตอบจึงเป็นการเริ่มต้นการพัฒนากระบวนการคิดให้กับผู้เรียน

2. การพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ นอกจากทักษะการแสวงหาความรู้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนากระบวนการคิดแล้ว ยังเป็นการพัฒนาทักษะการค้นคว้าหาแหล่งเรียนรู้ การสืบค้นข้อมูล การเปรียบเทียบ การจัดหมวดหมู่ของข้อมูล การหาความสัมพันธ์ความเชื่อมโยงของข้อมูล การเลือกใช้สื่อความรู้ การอ่าน การฟัง การเขียน การสอบถาม การสัมภาษณ์ การอภิปราย การแสดงความคิดเห็น การทดสอบคำตอบ การสรุป

3. การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทางสังคม ได้ฝึกความรับผิดชอบ ฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ฝึกการวางแผนงาน การแบ่งหน้าที่ แบ่งงาน การติดตามผลงาน การแก้ไขปัญหา ร่วมกัน การอภิปรายแสดงความคิดเห็น ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความสามารถของแต่ละบุคคล ยอมรับความแตกต่างของสมาชิกภายในกลุ่ม ส่งเสริมความรักความสามัคคีในกลุ่มสมาชิก ซึ่งทักษะเหล่านี้ถือเป็นพื้นฐานของวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้มารยาททางสังคม การเคารพกฎระเบียบต่าง ๆ ของหน่วยงานเมื่อจะติดต่อขอข้อมูล หรือสัมภาษณ์

จอยซ์ และวิล (Joyce and Weil, 2009: 225) การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม สามารถปฏิบัติได้หลากหลาย เป้าหมายของการเรียนแบบสืบสอบเป็นการรวมกันทางสังคม และกระบวนการทางสังคม ซึ่งการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสามารถใช้ได้กับทุกวิชา และทุกระดับชั้น โดยแสดงผลการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ดังแผนภาพที่ 2

ภาพประกอบที่ 2 แสดงผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้
กระบวนการกลุ่ม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ผู้เรียนจะสามารถพัฒนาการสืบเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยเป็นการฝึกกระบวนการ คิด ทั้งการสังเกต การสงสัย การอยากรู้คำตอบ การเสาะแสวงหาคำตอบ และการสรุปความรู้ รวมถึงการแสวงหาความรู้ พัฒนาทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม การเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน ส่งเสริมความรักความสามัคคีในกลุ่มสมาชิก ซึ่งทักษะเหล่านี้ล้วนเป็น คุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่สำคัญ อันเป็นพื้นฐานของวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย

2. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

2.1 ความหมายของพลเมือง

ราชบัณฑิตยสภา (2556: Online) ได้ให้ความหมายของพลเมือง หมายถึง ชาวเมือง ชาวประเทศ ประชาชน

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2555: 10) ได้ให้ความหมายของพลเมือง หมายถึง หมุ่คนที่หนึ่งของประเทศใดประเทศหนึ่ง คนทั้งหมดซึ่งเป็นกำลังของประเทศ ทั้งในทางเศรษฐกิจ การทหาร และอำนาจต่อรองกับประเทศอื่น

วิชัย ตันศิริ (อ้างถึงใน ทิพย์พาพร ตันติสุนทร, 2555: 5-6) ได้ให้ความหมายของพลเมือง หมายถึง การเป็นผู้รับ คอยแบมือรับทั้งผลบวกและผลลบจากนโยบายรัฐบาล การเป็นพลเมือง จึงเป็นเพียงผู้ตาม ผู้ปฏิบัติตามคำสั่งและกฎหมายอย่างเคร่งครัด เป็นพลเมืองที่ยอมรับอำนาจทางการเมืองอย่างเป็นทางการ คือ เป็นผู้อยู่ใต้การปกครองนั่นเอง

สรุป พลเมืองคือ ประชาชนที่อยู่ภายในรัฐ หรือหมุ่คนซึ่งเป็นกำลังของประเทศ ซึ่งเป็นผู้อยู่ใต้การปกครองของประเทศนั้น

2.2 ความหมายของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

คณะอนุกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี (2553: 4) ได้ให้ความหมายพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยว่า หมายถึง สมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพ (Liberty) และพึ่งตนเองได้ (Indenpendent) ใช้สิทธิเสรีภาพโดยควบคู่กับความรับผิดชอบ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพหลักความเสมอภาค เคารพกติกา ไม่แก้ปัญหาด้วยความรุนแรง ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ร่วมรับผิดชอบต่อสังคม มีจิตสาธารณะ และกระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบต่อหรือร่วมขับเคลื่อนสังคม และแก้ปัญหาในระดับต่างๆ ตั้งแต่ในครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับประเทศ ระดับอาเซียน และระดับประชาคมโลก

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2555: 11-12) ได้ให้ความหมายของพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย หมายถึง พลเมืองที่มีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา มีหลักการทางประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต ปฏิบัติตนตามกฎหมาย ดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยมีการช่วยเหลือเกื้อกูล อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ให้เป็นสังคมและเป็นประเทศประชาธิปไตยอย่างแท้จริงตามหลักการประชาธิปไตย

วิชัย ตันศิริ (อ้างถึงใน ทิพย์พพร ตันติสุนทร. 2555: 6) ได้ให้ความหมายพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย คือ พลเมืองที่มีส่วนเป็นผู้กระทำ มีจิตสาธารณะ เห็นประโยชน์ส่วนรวม มีความรับผิดชอบ และพร้อมเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในทุกระดับ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2558: 7) ได้ให้ความหมายของพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย หมายถึง พลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย จะต้องมีส่วนที่บ่งชี้ถึงคุณภาพพลเมือง คือ มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ มีอิสรภาพ มีความรู้ มีเหตุผลและมีส่วนร่วมในกิจการของส่วนรวม

ศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์ (2558: 36) ได้ให้ความหมายพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยว่า พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจะต้องเป็นผู้ที่มีสำนึกรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ และมีจิตสาธารณะ เป็นคุณธรรมประจำใจ รวมไปถึงต้องเป็นผู้มีวินัย มีเหตุผล แสดงออกถึงสิทธิเสรีภาพนั้นได้อย่างเหมาะสม ไม่ละเมิดผู้อื่น ที่สำคัญคือมีความรับผิดชอบต่อสังคม กระตือรือร้นและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

สรุป พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้น คือ สมาชิกของสังคม ที่มีการเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพหลักความเสมอภาค เคารพหลักกติกามีเหตุผล เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมรับผิดชอบหรือร่วมขับเคลื่อนทางสังคม

2.3 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

นวลเพ็ญ และวิรุทธ วิเชียรโชติ (2517: 152-154) ได้ตั้งสูตรประชาธิปไตยสำหรับครูไว้ 6 ประการ เพื่อนำไปใช้ในการตรวจสอบพฤติกรรมของคนว่าเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ สูตรดังกล่าวมีดังนี้

1. การวบรวมธรรม คือ การเคารพในสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ซึ่งกันและกัน ทั้งทางกาย วาจา และใจ
2. สามัคคีธรรม คือ การร่วมมือประชุมปรึกษาหารือ วางแผนในการทำงานร่วมกัน ตัดสินใจร่วมกัน
3. ปัญญาธรรม คือ การใช้ปัญญาในรูปของวิทยาศาสตร์พัฒนาแนวความคิดแบบสังเคราะห์และสร้างสรรค์ รู้จักการวิพากษ์อย่างมีเหตุผล
4. วินัยธรรม คือ รู้จักขอบเขต กติกา สำนึกในสิทธิ และหน้าที่ ใช้เสรีภาพในขอบเขต การมีวินัยนั้นต้องมีวินัยทั้งต่อตนเอง ต่อกลุ่ม และต่อสังคม
5. คุณธรรม ซึ่งได้แก่ การมีศีลธรรมประจำใจ มีความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม ปรารถนาดีต่อคนอื่น

6. สันติธรรม คือ การไฝ่หาสันติภาพในสังคม ไม่มุ่งทำลายและเอาใจเอาเปรียบคนอื่น มุ่งประสานประโยชน์ในสังคมให้มากที่สุด

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540: 25-28) ได้กล่าวถึงวิถีชีวิตประชาธิปไตยและระบบประชาธิปไตยว่าควรประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้

1. การวธธรรมมีพฤติกรรมที่แสดงออก ดังนี้

1.1 เคารพในสถาบันศาสนา พระมหากษัตริย์ ได้แก่ การแสดงความเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ในทุกโอกาส การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดเพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ การไปรับเสด็จเมื่อพระมหากษัตริย์หรือพระบรมวงศานุวงศ์เสด็จไปในถิ่นที่อยู่หรือบริเวณใกล้เคียงการปฏิบัติต่อสัญลักษณ์ที่แสดงถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น ธงชาติ พระบรมฉายาลักษณ์ เพลงสรรเสริญพระบารมี เป็นต้น ด้วยความเคารพเมื่อได้ยินหรือเห็นบุคคลใดแสดงกิริยาวาจาหรือมีการกระทำอันไม่สมควรต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ต้องว่ากล่าวตักเตือนและห้ามไม่ให้ปฏิบัติเช่นนั้นอีก เคารพในหลักปฏิบัติของศาสนาที่ตนนับถือ และไม่ลบหลู่ศาสนาอื่น

1.2 เคารพซึ่งกันและกันทางกาย ได้แก่ การแสดงความเคารพซึ่งกันและกัน เช่น การทักทาย การให้เกียรติแก่ผู้อื่น การแสดงความเคารพแก่บุคคลซึ่งอาวุโสกว่า การให้การต้อนรับแก่บุคคล และการแสดงความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน

1.3 เคารพกันทางวาจา ได้แก่ การรู้จักพูดจาให้เหมาะสมกับกาลเทศะ ใช้คำพูดเหมาะสมตามกับฐานะของบุคคล พูดจาสุภาพ ไม่ก้าวร้าวต่อเสียด ไม่พูดในสิ่งที่จะทำให้ผู้อื่นเกิดความเดือดร้อน ไม่นำความลับของบุคคลอื่นไปเปิดเผย และไม่พูดนินทาหรือโกหกหลอกลวง

1.4 เคารพในสิทธิของผู้อื่น ได้แก่ การไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่นทั้งทางกายหรือวาจา รู้จักเคารพในสิทธิของคนที่มาก่อนหลัง เคารพในความเป็นเจ้าของสิ่งของเครื่องใช้ และต้องรู้จักขออนุญาตเมื่อล่วงล้ำเข้าไปในที่อยู่อาศัยของบุคคลอื่น

1.5 เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น ได้แก่ การยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นเมื่อมีผู้พูดเสนอความคิดเห็นควรฟังด้วยความตั้งใจ และใคร่ครวญด้วยวิจารณญาณหากเห็นว่าเป็นการเสนอแนวคิดที่ดีมีประโยชน์มากกว่าความคิดเห็นของตนเอง ควรยอมรับแล้วปฏิบัติตาม

1.6 เคารพในกฎระเบียบของสังคม ได้แก่ การยึดมั่นในกรอบระเบียบของสังคม เช่น วัฒนธรรมประเพณี กฎเกณฑ์ทางสังคม และกฎหมายของประเทศ

1.7 มีเสรีภาพและใช้เสรีภาพในขอบเขตของกฎหมายและขนบธรรมเนียมประเพณี

2. สามัคคีธรรมมีพฤติกรรมที่แสดงออก ดังนี้

2.1 การรู้จักประสานประโยชน์โดยถือประโยชน์ของส่วนรวมหรือของชาติเป็นที่ตั้ง ได้แก่ การทำงานร่วมกันอย่างสันติวิธี รู้จักการประนีประนอมโดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ส่วนรวมเป็นใหญ่ มีการเสียสละความสุขส่วนตนหรือหมุ่คณะเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมหรือของชาติ

2.2 ร่วมมือในการทำงานหรือทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน โดยมีบุคคลผู้ร่วมงานตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ในการร่วมกันทำงานนี้จะต้องมีการวางแผนในการทำงานร่วมกันคิด และทำร่วมกันเมื่อถึงขั้นตอนของการทำงานก็ช่วยเหลือกันอย่างตั้งใจจริง ไม่หลีกเลียงหรือเอาเปรียบผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ถ้าวางงานส่วนรวมเป็นงานของตนเองรับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากส่วนรวมและหน้าที่ต่อสังคมความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของกลุ่มคนในหน่วยงานและในสังคม รักหมุ่คณะ มีใจหวังดีและช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

3. ปัญญาธรรมมีพฤติกรรมที่แสดงออก ดังนี้

3.1 การไม่ถือตนเป็นใหญ่ คือ การรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นการยอมรับฟังและปฏิบัติตามของเสียงส่วนมากในที่ประชุมหรือในการทำงานต่าง ๆ และการรู้จักเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

3.2 เน้นการใช้ปัญญาใช้เหตุผลและความถูกต้องในการตัดสินใจทุกปัญหาที่พวงไม่ใช้เสียงข้างมากในการตัดสินใจปัญหาเสมอไป

3.3 เมื่อมีปัญหาใดเกิดขึ้นหรือเมื่อมีเรื่องที่จะต้องตัดสินใจทุกคนต้องร่วมกันคิดและช่วยกันตัดสินใจโดยใช้เหตุผล

3.4 ในกรณีที่มีปัญหาโต้แย้งในหมุ่คณะจะต้องพยายามอภิปรายจนกระทั่งสามารถชักจูงให้ทุกคนเห็นคล้อยตาม เมื่อเกิดกรณีต่างก็มีเหตุผลที่ดีด้วยกันและไม่อาจชักจูงให้กลุ่มหันไปทางใดทางหนึ่งเท่านั้นจึงจะใช้วิธีการออกเสียง

3.5 เมื่อได้รับข้อมูลข่าวสารแล้วสามารถวิเคราะห์และประมวลเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยสติปัญญา

4. ระบบประชาธิปไตยเป็นรูปแบบหรือกระบวนการในการทำงาน โดยใช้กระบวนการกลุ่มทุกคนในกลุ่มต้องมีส่วนร่วมทำงานทุกขั้นตอนเมื่อมีปัญหาในการทำงานเกิดขึ้นต้องใช้เหตุผลในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยมีพฤติกรรมที่แสดงออกดังนี้

4.1 รู้จักเลือกคนดีมีความรู้ความสามารถ และมีความรับผิดชอบเข้าทำงานแทนหมุ่คณะ

4.2 รู้ขั้นตอนในการดำเนินงานโดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่อไปนี้

4.2.1 การวางแผนงาน

4.2.2 การปฏิบัติงานตามแผน

4.2.3 การประเมินผลงาน

4.3 สามารถปฏิบัติงานแต่ละขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพ

4.4 ทุกคนร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มและร่วมกิจกรรมทุกขั้นตอน

วลัย พานิช (2542: 226-235) ได้วิเคราะห์ว่า บุคคลที่จะเป็นพลเมืองดีนั้น ต้องเป็นผู้มีความประพฤติดี มีความเป็นพลเมืองดีโดยมีคุณลักษณะในด้านต่างๆ ต่อไปนี้

1. มีความเป็นพลเมืองดีด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะพื้นฐาน ประกอบด้วย

1.1 รู้และเข้าใจ และรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของสังคม

1.2 รู้และเข้าใจสนใจกิจกรรมต่างๆ ของสังคมและโลก

1.3 รู้และมีทักษะกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลในการตัดสินใจโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และธรรมะ แก้ปัญหาของสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี

1.4 ใฝ่หาความรู้และมีทักษะ

1.5 มีความรู้และทักษะในวิชาสามัญ วิชาเฉพาะด้าน วิทยาการและเทคโนโลยี

1.6 ดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม

1.7 มีระเบียบ

1.8 ซื่อสัตย์

1.9 ยุติธรรม

1.10 ประหยัด

1.11 พึ่งตนเองได้

1.12 ไม่เบียดเบียน

1.13 เลือกรับวิทยาการและวัฒนธรรมจากภายนอก

1.14 มีความคิดริเริ่ม

1.15 อดทน

1.16 มีความกล้าทางจริยธรรม

1.17 แก้ปัญหาและประเมินผลได้

1.18 มีมนุษยสัมพันธ์ในระหว่างสมาชิกในครอบครัว ชุมชน ทั้งสังคมภายในประเทศและในโลก

2. มีความเป็นพลเมืองดีด้านการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ประกอบด้วย

- 2.1 รู้และเข้าใจ รับผิดชอบในสิทธิของตนในระบอบประชาธิปไตย
- 2.2 รู้และเข้าใจกฎหมายต่างๆ ของบ้านเมือง
- 2.3 รักษาความมั่นคงของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
- 2.4 รู้และเข้าใจปัญหาต่างๆและหาแนวทางแก้ไขในทางการเมืองการปกครอง
- 2.5 ตระหนักในคุณค่าการใช้สิทธิเสรีภาพบนรากฐานแห่งกฎหมาย จริยธรรม

และศาสนา

3. มีความเป็นพลเมืองดีด้านสังคมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย

- 3.1 มีความสำนึกในความเป็นคนไทย
- 3.2 รักและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม
- 3.3 ชำรงรักษาไว้ซึ่งสัญลักษณ์ และวัฒนธรรมไทย
- 3.4 ภูมิใจในผลงานอันดีเด่นของไทย
- 3.6 รับผิดชอบต่อการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 3.7 ทำประโยชน์ให้สังคมตามบทบาทหน้าที่
- 3.8 เห็นคุณค่าในวิทยาการศิลปวัฒนธรรม
- 3.9 เกิดทุนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

4. มีความเป็นพลเมืองดีด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย

- 4.1 รู้เข้าใจ ในพื้นฐานทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ
- 4.2 เห็นคุณค่าของการรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม
- 4.3 นิยมใช้ผลผลิตของไทย
- 4.4 รู้และเข้าใจปัญหาด้านเศรษฐกิจและหาแนวทางแก้ไขปัญหา

กรมวิชาการ (2543: 54-58) ได้มีการประชุมระดมสมองผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อกำหนดกรอบ หรือคุณลักษณะของเด็กไทยโดยมีเป้าหมายในการพัฒนา ในด้านค่านิยมประชาธิปไตย คือ คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมของบุคคลและคุณค่าของผู้อื่น เคารพสิทธิและป้องกัน สิทธิของตนเองและผู้อื่น ด้วยน้ำใจที่เคารพต่อคุณค่าของเสียงส่วนใหญ่ ด้วยความเข้าใจระหว่าง กันและกันด้วยความสันติ

พฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความมีประชาธิปไตย

1. เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น
2. การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
3. การเคารพสิทธิ ป้องกันสิทธิของตนเอง
4. การเคารพสิทธิผู้อื่น
5. ความมีเหตุผล
6. การเคารพกติกาของสังคม
7. ทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็น
8. มีความเสียสละ
9. มองโลกในแง่ดี มีความไว้วางใจผู้อื่น
10. ไม่มีจิตใจเป็นเผด็จการ

สาโรช บัวศรี (2544: 84-89) ได้อธิบายสัมพันธ์ภาพระหว่างสังคมมนุษย์แบบประชาธิปไตย ซึ่งมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. มีการเคารพซึ่งกันและกันอย่างยิ่ง (Respect for Individuals) หรือคารวธรรม คือทุกคนจะต้องให้เกียรติซึ่งกันและกันทั้งทางกาย วาจา และความคิด เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น แสดงความคิดเห็นออกมาโดยไม่ล่วงเกินผู้อื่น

2. มีการแบ่งปันร่วมงานกันและประสานงานกัน(Sharing, Participation, and Co-operative) หรือสามัคคีธรรม คือ ผู้ใดสามารถในทางใดก็อาสาแบ่งงานไปทำ ไม่บ่ายเบี่ยงและหลีกเลี่ยงร่วมมือกันทำตามอัตภาพและประสานงานกันหมด โดยทำตามที่ได้ตกลงกันวางแผน ซึ่งร่วมกันวางไว้แล้ว ไม่มีใครคือดึงกลับแกล้งเนื่องจากเห็นแก่ตัวเอง

3. มีความเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา (Faith in the Method of Intelligence) หรือปัญญาธรรม คือ การที่คนเรานับถือกันและร่วมมือสามัคคีกันนั้น บางทีอาจนับถือและร่วมมือไปในทางที่ผิด ดังนั้นจำเป็นต้องมี “ปัญญา” เป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งและชี้ทางมิให้เขวไปได้ ดังนั้นในสังคมประชาธิปไตยจึงมีการนับถือปัญญาธรรมอย่างยิ่ง และคนในสังคมประชาธิปไตยต้องเป็นผู้ที่รับการศึกษาดีพอควร เพื่อที่จะได้มีปัญญาธรรม โดยบุคคลควรจะนำความคิดในแง่ปรัชญาประชาธิปไตยไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอยู่เสมอจนเป็นนิสัยในชีวิตหรือเป็นแนวทางแห่งชีวิต (A Way of Life) ของแต่ละคน

คณะอนุกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี (2553: 4-5) และปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2555: 30-31) ได้สรุปคุณสมบัติของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. มีอิสรภาพ (Liberty) และพึ่งตนเองได้ (Independent) ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของระบบอุปถัมภ์
2. เคารพสิทธิผู้อื่น ไม่ใช้สิทธิเสรีภาพของตนไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น
3. เคารพความแตกต่าง มีทักษะในการฟัง และยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง
4. เคารพหลักความเสมอภาค เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น และเห็นความเท่าเทียมกัน มองคนเป็นแนวระนาบ ไม่ใช่แนวตั้ง
5. เคารพกติกา เคารพกฎหมาย ใช้กติกาในการแก้ปัญหา ไม่ใช่กำลัง และยอมรับผลของการละเมิดกฎหมาย
6. รับผิดชอบต่อสังคม ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม กระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบต่อสังคม และร่วมแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเริ่มต้นที่ตนเอง

ทิพย์พพร ดันตีสุนทร (2554 : 55-56) ได้อธิบายเกี่ยวกับคุณลักษณะของพลเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตยนั้น ประกอบด้วย

1. การเป็นผู้ที่มีความรู้ มีการศึกษา และมีความสามารถที่จะมองเห็นและเข้าใจสังคมของตนและสังคมโลกเฉกเช่นเป็นสมาชิกของสังคม
2. ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมและสังคมเป็นหลัก
3. มีความรักในเสรีภาพและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
4. เคารพความเสมอภาค ความยุติธรรม
5. มีความสามารถที่จะคิดวิเคราะห์อย่างเป็นเหตุเป็นผล
6. มีความเข้าใจเรื่องหลักสิทธิมนุษยชน และยอมรับความแตกต่างในความเป็นพหุสังคม
7. เคารพกฎหมาย และยึดหลักนิติรัฐ
8. มีความรู้ ความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง (Political Literacy) และเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) ในทุกระดับตั้งแต่ชุมชน ท้องถิ่น ระดับชาติและนานาชาติ
9. ยึดมั่นในหลักสันติวิธี ไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

วัฒนา อัครพานิช (2558: 19-20) ได้กล่าวถึงการใช้ประชาธิปไตยในการดำเนินชีวิต ได้แก่

1. การวาทกรรม

- 1.1 เห็นคุณค่าและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชน
- 1.2 ใช้สิทธิโดยไม่ละทิ้งหน้าที่
- 1.3 ใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบ
- 1.4 ซื่อสัตย์สุจริตและมีความโปร่งใส
- 1.5 ยึดหลักความเสมอภาคและความยุติธรรม

2. สามัคคีธรรม

- 2.1 ยึดหลักภราดรภาพ ประองคอง สมานฉันท์
- 2.2 ใช้หลักสันติวิธี
- 2.3 ยึดหลักเสียงข้างมากและเคารพสิทธิของเสียงข้างน้อย
- 2.4 เห็นความสำคัญในประโยชน์ของส่วนรวม
- 2.5 มีจิตสำนึกรวมหมู่และทำงานเป็นหมู่คณะ
- 2.6 มีจิตสาธารณะ และการมีจิตอาสา มีส่วนช่วยในการพัฒนาครอบครัว โรงเรียน

ชุมชน สังคมและประเทศชาติอย่างยั่งยืน

3. ปัญญาธรรม

- 3.1 ยึดหลักเหตุผล ความจริง และความถูกต้อง
- 3.2 รู้ทันข้อมูลข่าวสาร และรู้ทันสื่อสารมวลชน
- 3.3 มีความกล้าหาญทางจริยธรรม (moral courage) กล้าที่จะยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง (moral assertiveness)
- 3.4 มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การใช้เหตุผล การตั้งคำถาม การวิจัย การค้นคว้า การรวบรวมข้อมูล การโต้แย้ง
- 3.5 มีทักษะการสื่อสารในระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ การฟัง การอ่าน การค้นคว้า การจับใจความ การสรุปความ การย่อความ การขยายความ การตีความ การแปลความ การพูด การเขียน การโต้เถียง การอภิปราย การวิจารณ์ การกล้าแสดงออก การแสดงความคิดเห็น และการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- 3.6 พัฒนาความรู้ ความคิด จิตใจ พฤติกรรมและการทำงานของตนเองอยู่เสมอ
- 3.7 มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์
- 3.8 มีความรู้พื้นฐานทางการเมืองที่ถูกต้อง

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2555: 25-28) ได้กล่าวถึงบุคคลที่เป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย จะมีพฤติกรรมที่สำคัญ 3 ด้าน ดังนี้

ด้านคารวธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความเคารพซึ่งกันและกัน เคารพในระเบียบกฎเกณฑ์หรือระเบียบข้อบังคับของสังคมส่วนรวม การประพฤติตนเป็นผู้มีคารวธรรมปฏิบัติได้ ดังนี้

1. เคารพบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะบิดามารดาซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิด เคารพญาติผู้ใหญ่ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย และผู้สูงอายุ เคารพครูอาจารย์ และเพื่อน ๆ โดยแสดงความเคารพและกล่าวทักทายด้วยคำสุภาพ

2. เคารพกฎระเบียบทางสังคม เช่น ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสังคม ปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศ

3. เคารพสิทธิของผู้อื่น เช่น ไม่ทำร้ายผู้อื่น โดยเจตนา ไม่เอาทรัพย์สินของผู้อื่นมาเป็นของตน โดยไม่ได้รับอนุญาต ไม่ทำให้ผู้อื่นเสื่อมเสียชื่อเสียง เป็นต้น

4. เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น เช่น ควรฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความตั้งใจและไตร่ตรองก่อนตัดสินใจว่าจะเชื่อหรือไม่เชื่อ และไม่ควรมีถือความคิดเห็นของตนเองว่าถูกเสมอไป

5. เคารพและเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ซึ่งถือเป็นสถาบันที่สำคัญสูงสุดของประเทศ

ด้านสามัคคีธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลซึ่งอยู่ร่วมกันในสังคม และมีการทำงานร่วมกัน มีการประสานประโยชน์ของหน่วยงานและองค์กรร่วมกัน มีลักษณะการร่วมคิดร่วมทำหรือทำงานเป็นทีมด้วยความเต็มใจเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และตั้งใจปฏิบัติงานนั้นให้สำเร็จ ลุล่วงตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดการประพฤติตนเป็นผู้มีสามัคคีธรรม ปฏิบัติได้ ดังนี้

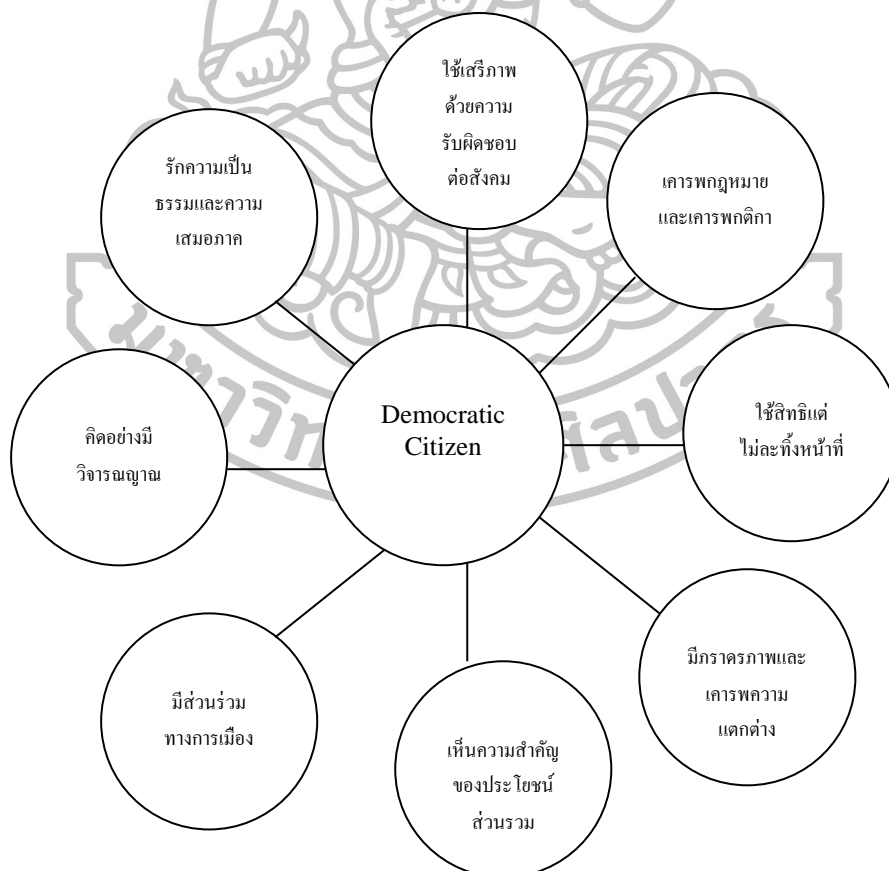
1. ร่วมกันคิด ช่วยกันวางแผน และร่วมกันทำงานด้วยความเต็มใจ
2. ร่วมกันรับผิดชอบ ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ
3. ร่วมกันติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
4. ร่วมกันปรับปรุง มีการแก้ไข พัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ
5. ร่วมกันทำงาน โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก

ด้านปัญญาธรรม เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกในด้านผู้ใช้สติปัญญา ใช้เหตุผลและความถูกต้องในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การใช้ความรู้สติปัญญาจากการศึกษาเล่าเรียนมาประกอบอาชีพ หรือพัฒนาครอบครัว ชุมชน และสังคมของเรา ให้น่าอยู่ เป็นต้น การประพฤติตนเป็นผู้มีปัญญาธรรม ปฏิบัติได้ ดังนี้

1. มีความคิดกว้างไกล โดยรับฟังข่าวสารและความคิดเห็นของผู้อื่น
2. ใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ไม่นำอารมณ์หรือความรู้สึกส่วนตัวมาใช้ตัดสินปัญหา
3. แสดงความคิดเห็น โดยปราศจากอคติ
4. รู้จักการคิด มีการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์อย่างมีเหตุผล
5. รู้จักโต้แย้งด้วยเหตุผล ถ้ามีการโต้แย้งในหมู่คณะให้ใช้เหตุผล และสติปัญญาเพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งยอมรับฟัง ไม่นำอารมณ์มาเป็นตัวตัดสินปัญหา

การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทย (2556: Online) ได้อธิบายถึงหลักการร่วมในด้านคุณลักษณะของพลเมือง การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองควรสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ให้มีลักษณะที่สำคัญๆ ดังแผนภาพที่ 3

ภาพประกอบที่ 3 หลักการร่วมในด้านคุณลักษณะของพลเมือง

1. รักรความเป็นธรรมและความเสมอภาค (Adhere to equality and justice)

ยึดถือความยุติธรรม ให้ความสำคัญกับความเป็นธรรมและความเท่าเทียมกันทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ในฐานะที่เป็นมนุษย์ด้วยกัน โดยไม่มีการกีดกัน เนื่องจากความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล สถานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง

2. ใช้เสรีภาพด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (Use freedom based on social responsibility)

บุคคลในระบอบประชาธิปไตยย่อมมีเสรีภาพได้มากตราบเท่าที่ไม่ละเมิดผู้อื่น นั่นหมายความว่าบุคคลพึงใช้เสรีภาพด้วยความยั้งดีที่จะให้ผู้อื่นมีเสรีภาพ ได้เช่นเดียวกับตน กล่าวคือบุคคลย่อมใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบโดยที่เสรีภาพนั้นต้องไม่ก่อให้เกิดผลเสียแก่ผู้อื่น ระบอบประชาธิปไตยไม่สามารถให้บุคคลใช้เสรีภาพโดยไม่ต้องรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวมได้

3. เคารพกฎหมายและกฎกติกา (Respect law and rule)

ทุกสังคมต้องมีกฎหมายและกฎกติกา บุคคลในระบอบประชาธิปไตยจึงต้องเคารพกฎหมายและกฎกติกาเพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยที่บุคคลในระบอบประชาธิปไตยทุกคนจะต้องสนใจและช่วยกันผลักดันให้กฎหมาย และกฎกติกาต่างๆของสังคมมีความเป็นธรรมสำหรับทุกคนด้วย

4. ใช้สิทธิแต่ไม่ละทิ้งหน้าที่ (Use right without neglecting duty)

ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการเมืองการปกครองที่บุคคลได้รับการรับรองสิทธิต่างๆมากมายในฐานะมนุษย์และในฐานะอื่นๆ นอกจากนั้นบุคคลในระบอบประชาธิปไตยก็ย่อมมีสิทธิที่จะให้ด้วย สิทธิที่จะให้ก็คือหน้าที่นั่นเอง เช่น หน้าที่ในการเลือกตั้ง หน้าที่ในการเสียภาษี หน้าที่ในการศึกษาเล่าเรียน เป็นต้น บุคคลในระบอบประชาธิปไตยจะมีสิทธิต่างๆได้ก็ต้องทำหน้าที่ด้วย เป็นต้นว่า บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับการบริการจากรัฐบุคคลก็ย่อมต้องมีหน้าที่ต้องเสียภาษีด้วย บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับประโยชน์จากนโยบายที่ดีของรัฐบาลบุคคลก็ย่อมต้องมีหน้าที่ในการใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างมีวิจารณญาณที่ดีด้วย ระบอบประชาธิปไตยไม่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยดีหากบุคคลเรียกร้องสิทธิโดยไม่ต้องทำหน้าที่

5. มีภราดรภาพ และเคารพความแตกต่าง (Adhere to fraternity and respect for differences)

การที่บุคคลในระบอบประชาธิปไตยมีความเสมอภาคกันอาจทำให้บุคคลในสังคมขัดแย้งแตกแยกกัน เพราะบุคคลในระบอบประชาธิปไตยย่อมมีความแตกต่างกันในทางความคิดเห็นหรืออื่นๆได้ แต่ความแตกต่างเหล่านี้ต้องไม่เป็นเหตุให้บุคคลโกรธเกลียด ทะเลาะขัดแย้งทำร้าย หรือสังหารบุคคลอื่นได้ บุคคลในระบอบประชาธิปไตยต้องมีขันติธรรม (tolerance)

กล่าวคือบุคคลในระบอบประชาธิปไตยต้องอดทนต่อความแตกต่างของกันและกันได้ ความแตกต่างของบุคคลในระบอบประชาธิปไตยต้องไม่ทำให้สังคมแตกแยก

6. เห็นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวม (Consider public interests)

เนื่องจากบุคคลไม่สามารถอยู่คนเดียวในโลกได้ จึงต้องอยู่ร่วมกันในสังคม บุคคลจึงต้องถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญด้วย เพราะหากทุกคนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนสำคัญกว่าประโยชน์ส่วนรวม สังคมก็ไม่อาจดำรงอยู่ได้ และในกรณีที่มีความขัดกันผลประโยชน์ (conflict of interests) บุคคลในระบอบประชาธิปไตยต้องสามารถแยกประโยชน์ส่วนรวมกับประโยชน์ส่วนตนได้ ทั้งยังพึงสังเกตเห็นให้ได้ว่า แท้ที่จริงประโยชน์ของส่วนรวมก็เป็นประโยชน์ของบุคคลนั่นเองด้วย

7. มีส่วนร่วมทางการเมือง (Participate in politics)

ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการเมืองการปกครองที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการเมืองเป็นเรื่องของประชาชนทุกคน ดังนั้นบุคคลในระบอบประชาธิปไตยจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองที่เพียงพอต่อการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยด้วย เป็นต้นว่า บุคคลในระบอบประชาธิปไตยพึงรู้และเข้าใจว่าการเมืองมีความสำคัญต่อชีวิตของตนและคนอื่นๆ ในสังคมอย่างไร รู้และเข้าใจโครงสร้างพื้นฐานของระบบการเมืองการปกครองและการบริหารราชการแผ่นดินของประเทศ รู้และเข้าใจขอบเขตภารกิจและอำนาจหน้าที่ของตัวแทนที่เลือกเข้าไป รู้นโยบายของพรรคการเมือง รวมถึงพฤติกรรมและกลไกการควบคุมตรวจสอบบุคลากรทางการเมืองด้วย นอกจากนี้ พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยยังสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้หลายทาง เช่น

- 7.1 การเลือกตั้ง ส.ส. ส.ว.
- 7.2 การเลือกตั้งท้องถิ่น นายก อบต. สมาชิกสภา อบต. นายกเทศมนตรี
- 7.3 สมาชิกสภาเทศบาลนายก อบจ. สมาชิกสภา อบจ.
- 7.4 การออกเสียงประชามติ
- 7.5 ร่วมทำประชาคมให้ความเห็นชอบเรื่องต่างๆ
- 7.6 เสนอแนะแนวทางการทำงานและการแก้ไขปัญหา
- 7.7 การเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติ
- 7.8 การเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- 7.9 ติดตามตรวจสอบการทำงานของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- 7.10 ร่วมทำประชาพิจารณ์
- 7.11 ช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งและพรรคการเมืองหาเสียง

- 7.12 เป็นสมาชิกพรรคการเมือง
- 7.13 บริจาคเงินให้ผู้สมัครและพรรคการเมือง
- 7.14 การรวมกลุ่มกันปกป้องสิทธิต่างๆ
- 7.15 การชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธเพื่อประท้วงหรือเรียกร้องเรื่องต่างๆ
- 7.16 ช่วยเหลือภารกิจของส่วนรวม
- 7.17 สมัครรับเลือกตั้ง
- 7.18 การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น

8. คิดอย่างมีวิจารณญาณ (Think critically)

บุคคลในระบอบประชาธิปไตยจะต้องได้รับข้อมูลที่เพียงพอเพื่อคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ดี มีทักษะในการตรวจสอบ การตีความ การสะท้อนความคิด อันนำไปสู่การสร้างความคิดเห็นของตนเอง เรียนรู้ที่จะแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของตน และพร้อมที่จะทบทวนแก้ไขความคิดเห็นของตน ตลอดจนรู้จักตัดสินใจเลือกบุคคล หรือตัดสินใจประเด็นทางการเมืองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

เวสเทเมอร์ และเคห์น (Westheimer and Kahne 2004, อ้างถึงในถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, 2555) ได้อธิบายว่าความเป็นพลเมืองที่ดีนั้น ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่

1. ความรับผิดชอบส่วนตัว เช่น มีหน้าที่รับผิดชอบในชุมชนของตน ทำงานอย่างสุจริต และจ่ายภาษี เคารพกฎหมาย การแยกขยะ การบริจาคโลหิต และเป็นอาสาสมัครในช่วงเวลาวิกฤต
2. การมีส่วนร่วมในความเป็นพลเมือง เช่น เข้าร่วมเป็นสมาชิกของชุมชน และพยายามที่จะพัฒนาชุมชน ดูแลชุมชน โดยพยายามที่จะดูแลความต้องการ สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจหรือรักษาสีงแวดล้อม มีความรู้ว่ามีรัฐทำงานอย่างไร และมีความรู้กลยุทธ์เพื่อจะได้บรรลุวัตถุประสงค์ในการทำงาน
3. จิตสำนึกเกี่ยวกับความยุติธรรมทางสังคม เช่น ประเมินโครงสร้างทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจอย่างวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อเข้าใจปัญหาอย่างลึกซึ้ง ค้นหาและบอกถึงสิ่งที่ไม่ได้รับความยุติธรรม และรู้เรื่องความเคลื่อนไหวทางสังคมและวิธีการที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

อโบวิทซ์ และ ฮาร์นิช (Abowitz & Hamish 2006, อ้างถึงในถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, 2555) อธิบายว่า องค์ประกอบของพลเมือง ประกอบด้วย

1. มีเอกลักษณ์ที่มาจากความเป็นสมาชิกของชุมชนทางการเมือง
2. ยึดถือค่านิยมเฉพาะและอุดมคติ
3. มีสิทธิและหน้าที่
4. มีส่วนร่วมทางการเมือง

5. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยตามแนวคิดของนักการศึกษา นักวิชาการแต่ละท่านจะมีความแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับมุมมองในด้านคุณลักษณะความเป็นพลเมือง แต่สามารถสรุปออกมาได้เป็นประเด็นใหญ่ๆ ได้ 3 ด้านคือ 1) ด้านการยอมรับ คือ การเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกันทั้งทางกาย วาจา ความคิด เคารพในความคิดเห็น สิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น เห็นคุณค่าและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 2) ด้านสามัคคีธรรม คือ การทำงานร่วมกัน มีลักษณะการร่วมคิด ร่วมทำหรือทำงาน ด้วยความเต็มใจเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เห็นความสำคัญในประโยชน์ของส่วนรวม โดยยึดหลักภราดรภาพ และใช้หลักสันติวิธี และ 3) ด้านปัญญาธรรม คือ การใช้ปัญญาในการคิดแก้ปัญหาต่างๆ ยึดหลักเหตุผล ความจริง และความถูกต้อง รู้จักการวิพากษ์อย่างมีเหตุผล และมีวิจารณญาณ

ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการยอมรับ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงการเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของส่วนรวม เข้าใจถึงสิทธิของตนเองและของผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
2. ด้านสามัคคีธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงการร่วมมือกันทำงาน รับผิดชอบต่องาน และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก
3. ด้านปัญญาธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงการใช้หลักเหตุผลและผลในการคิดตัดสินใจ เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ โดยคำนึงถึงความถูกต้องเป็นหลัก

3. ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย

3.1 ทฤษฎีพัฒนาการสติปัญญาของเพียเจต์

เพียเจต์มีหลักการของเขาวัดปัญหาของเด็ก หรือ Cognitive นั้นมีพัฒนาการที่แบ่งออกได้ 4 ขั้นพัฒนาการ ในแต่ละขั้นก็จะมีลักษณะเฉพาะและมีคุณลักษณะของความสามารถใหม่ๆเกิดขึ้น ความสามารถของแต่ละขั้นจะเป็นพื้นฐานสะสมสิ่งที่เป็นพัฒนาการในขั้นต่อไป พัฒนาการของเขาวัดปัญหาและความคิดนี้เกิดจากการที่เด็กได้กระทำ หรือการได้มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งแวดล้อม ความรู้เกิดจากการกระทำ (ลิขิต กาญจนภรณ์, 2548: 9) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ลำดับขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์

อายุ (ปี)	ขั้น	พัฒนาการ
0-2	ประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor)	เด็กเรียนรู้โดยใช้ประสาทสัมผัส เช่น ปาก หู ตา สิ่งแวดล้อมรอบตัว
2-6	ความคิดก่อนเกิดปฏิบัติการ (Intuitive or Preoperational)	เรียนรู้ภาษาพูด สัญลักษณ์ เครื่องหมาย ทำทางใน การสื่อความหมาย รู้จักสิ่งที่เป็นตัวแทน (Representation) โครงสร้างสติปัญญาแบบง่าย สามารถหาเหตุผลเชิงอ้างอิงได้ มีความเชื่อใน ความคิดของตนเองอย่างมาก ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) เลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่
7-11	ปฏิบัติการคิดแบบรูปธรรม (Concrete Operations)	รับรู้รูปธรรมได้ดี ใช้เหตุผล สร้างกฎเกณฑ์ เห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆเป็นนามธรรม
11-16	ปฏิบัติการคิดแบบนามธรรม (Formal Operations)	รู้จักคิดหาเหตุผล มีระบบ คาดคะเน ตั้งสมมติฐาน แก้ปัญหา พัฒนาสติปัญญาอย่างสมบูรณ์ มี ความคิดเท่าผู้ใหญ่

ทฤษฎีพัฒนาการสติปัญญาของเพียเจต์ยังแบ่งองค์ประกอบที่มีส่วนเสริมสร้างพัฒนาการ
เชาว์ปัญญามี 4 องค์ประกอบ คือ วุฒิภาวะ (Maturation) ซึ่งเป็นการเจริญเติบโตทางสรีรวิทยา
โดยเฉพาะเส้นประสาทและต่อมไร้ท่อ ที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาเชาว์ปัญญา หรือจะต้องจัด
ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับความพร้อมหรือวัยของเด็ก องค์ประกอบที่สอง
ประสบการณ์ (Experience) โดยแบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือ ประสบการณ์ที่เนื่องมาจากปฏิสัมพันธ์กับ
สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ (Physical Environment) กับ ประสบการณ์เกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลและ
ทางคณิตศาสตร์ (Logico-mathematical experience) องค์ประกอบที่สาม การถ่ายทอดความรู้ทาง
สังคม (Social Transmission) โดยเป็นการที่พ่อแม่ ครู และคนที่อยู่รอบตัวเด็กจะถ่ายทอดความรู้ให้
เด็ก หรือสอนเด็กที่พร้อมจะรับการถ่ายทอดด้วยกระบวนการซึมซาบประสบการณ์หรือการปรับ
โครงสร้างทางเชาว์ปัญญา และองค์ประกอบที่สี่ กระบวนการพัฒนาสมดุล (Equilibration) หรือการ
ควบคุมพฤติกรรมของตนเอง (Self-regulation) ซึ่งอยู่ในตัวของแต่ละบุคคล เพื่อจะปรับความสมดุล
ของพัฒนาการเชาว์ปัญญาขั้นต่อไปอีกขั้นหนึ่งซึ่งสูงกว่า โดยใช้กระบวนการซึมซาบประสบการณ์
และการปรับโครงสร้างทางสติปัญญา

กล่าวโดยสรุป เพียเจทเชื่อว่าพัฒนาการสติปัญญาของบุคคลเป็นผลมาจากการได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม โดยเพียเจทได้แบ่งพัฒนาการทางสติปัญญาไว้ 4 ขั้น คือ ประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor) ขั้นความคิดก่อนเกิดปฏิบัติการ (Intuitive or Preoperational) ขั้นปฏิบัติการคิดแบบรูปธรรม (Concrete Operations) และ ขั้นปฏิบัติการคิดแบบนามธรรม (Formal Operations) โดยมีส่วนประกอบที่ช่วยเสริมเสริมสร้างพัฒนาการเขาวัวปัญญา 4 องค์ประกอบ คือ วุฒิภาวะ (Maturation) ประสบการณ์ (Experience) การถ่ายทอดความรู้ทางสังคม (Social Transmission) และกระบวนการพัฒนาสมดุล (Equilibration) หรือการควบคุมพฤติกรรมของตนเองซึ่งอยู่ในตัวของแต่ละบุคคล

ทฤษฎีของเพียเจทได้อธิบายพัฒนาการสติปัญญาในช่วงอายุ 11-16 ปี ว่าเป็นการปฏิบัติการคิดแบบนามธรรม (Formal Operations) คือเด็กจะรู้จักคิดหาเหตุผล มีระบบ คาดคะเน ตั้งสมมติฐาน แก้ปัญหา พัฒนาสติปัญญาอย่างสมบูรณ์ มีความคิดเท่าผู้ใหญ่ ซึ่งตรงกับช่วงอายุของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จึงนำมาใช้อธิบายการเกิดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยพัฒนาการทางสติปัญญาจะส่งผลให้เด็กรู้จักคิด รู้จักใช้เหตุผล สามารถคิดอย่างมีระบบ และแก้ปัญหาได้ โดยครูผู้สอนจะต้องจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับความพร้อมหรือวัยของเด็ก เพื่อให้เด็กจะได้เรียนรู้และพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้เหมาะสมกับช่วงวัย

3.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก มีรากฐานการพัฒนามาจากทฤษฎีของเพียเจท โดยโคลเบอร์กแบ่งการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ขั้น รวมทั้งหมด 6 ขั้น (พรหมทิพย์ สิริวรรณบุศย์, 2547: 166-167; สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2553: 68-75; สิริมา ภิญ โญอนันตพงษ์, 2553: 61-62) ดังนี้

1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Pre-conventional Level) เป็นระดับที่บุคคลยึดตนเองเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจกระทำ พฤติกรรมทางจริยธรรมจะขึ้นอยู่กับเหตุผลที่ผู้มีอำนาจกำหนดให้หรือผลประโยชน์ของตนเองเป็นใหญ่ โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อผู้อื่น โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

1.1 ขั้นที่ 1 หลักการเชื่อฟังและหลบหนีการถูกลงโทษ (Punishment and Obedience Orientation) (อายุ 2-7 ปี) เป็นระดับขั้นที่เด็กทำตามกฎ และหลีกเลี่ยงการกระทำซึ่งจะส่งผลให้ถูกลงโทษ เด็กพิจารณาการกระทำจากผลที่เห็นได้ภายนอก โดยไม่สนใจเจตนาหรือความเห็นของบุคคลอื่น เด็กเข้าใจว่าความดี หมายถึง สิ่งที่ทำแล้วไม่ถูกลงโทษหรือถูกดำเนิน

เด็กจึงพยายามหลีกเลี่ยงการกระทำที่จะก่อให้เกิดการสูญเสียหรือความเจ็บปวดทางร่างกายและทรัพย์สิน

1.2 ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (Instrumental Relativist Orientation) (อายุ 7-10 ปี) เป็นระดับขั้นที่เด็กตัดสินใจกระทำตามข้อบังคับ ความสนใจความพึงพอใจของตนเองหรือทำดีเพราะอยากได้ของรางวัลตอบแทน โดยไม่ได้คำนึงถึงความยุติธรรมและความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เด็กตระหนักว่าผู้อื่นก็มีสิทธิทำในสิ่งที่เขาสนใจ เด็กเรียนรู้ว่าการกระทำที่ถูกต้องคือ การกระทำที่สนองความต้องการของตนและทำให้ตนเกิดความพึงพอใจความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเป็นไปในลักษณะการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน

2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) เป็นระดับที่บุคคลเรียนรู้ที่จะกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยหรือสังคมที่ตนเป็นสมาชิก พฤติกรรมทางจริยธรรมจะขึ้นอยู่กับความคาดหวังของสังคม ทุกคนมีหน้าที่ที่จะต้องแสดงบทบาทของตนเองอย่างเหมาะสมเมื่ออยู่ในสังคม กล่าวคือ บุคคลต้องสนับสนุนและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมนั้นๆ ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นคือ

2.1 ขั้นที่ 3 หลักการทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น (Interpersonal Concordance of “good boy nice” Orientation) (อายุ 10-13 ปี) เป็นระดับขั้นที่เด็กตัดสินใจกระทำตามความคาดหวังของผู้ที่อยู่ใกล้ชิดหรือสิ่งที่ผู้อื่นเห็นชอบ ดังนั้นพฤติกรรมทางจริยธรรมจะขึ้นอยู่กับความคาดหวังของผู้อื่น โดยพฤติกรรมที่ถูกต้องคือ การกระทำตนให้ดูดีในสายตาของผู้อื่นเพื่อรักษาความสัมพันธ์ เช่น ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู ซึ่งเด็กจะยึดถือและปฏิบัติตามข้อตกลงหรือกฎเกณฑ์ของกลุ่ม โดยไม่ได้พิจารณาจากมุมมองที่เป็นหลักการหรือหลักเกณฑ์โดยทั่วไปทำให้เด็กยังไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง และมองว่าการทำดีคือการทำให้ผู้อื่นชื่นชอบและยอมรับ

2.2 ขั้นที่ 4 หลักการทำตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับทางสังคม (Law and Order Orientation) (อายุ 13-16 ปี) เป็นระดับขั้นที่เด็กตัดสินใจกระทำบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เด็กพยายามปฏิบัติหน้าที่ตามกฎเกณฑ์ที่เห็นด้วยอย่างเต็มที่มีความถูกต้องจะพิจารณาที่ผลประโยชน์ของสังคมหรือกลุ่ม หรือสถาบันที่ตนอาศัยอยู่จะได้รับเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และความเป็นระเบียบของสังคม

3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post-Conventional Level) เป็นระดับบุคคลพยายามที่จะตีความหมายของหลักการ และมาตรฐานทางจริยธรรมด้วยวิจรรย์ญาณ โดยจริยธรรมที่บุคคลยึดถือจะมีความถูกต้องเป็นแบบสากล กล่าวคือ บุคคลที่มีการใช้เหตุผลทางจริยธรรมในระดับนี้จะตัดสินใจสิ่งต่างๆ ด้วยหลักการที่ถูกต้องยุติธรรมมากกว่าการใช้ระเบียบแบบแผน หรือความคาดหวังของบุคคลในสังคม บุคคลจะแยกตนเองออกจากกฎเกณฑ์และการคาดหวังของผู้อื่น

หรืออาจกล่าวได้ว่ากฎเกณฑ์ต่างๆและความคาดหวังของบุคคลในสังคมไม่มีอิทธิพลต่อ วิจารณ์ญาณของบุคคล บุคคลจะดำเนินการด้วยวิจารณ์ญาณของตนเอง โดยคำนึงถึงความยุติธรรม ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุด ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ

3.1 ชั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (Social Contract Orientation) (อายุ 16 ปี ขึ้นไป) ในระดับนี้บุคคลสามารถควบคุมจิตใจของตนเองได้ บุคคลมีความภาคภูมิใจเมื่อทำดี และ ละเอียดใจตนเองเมื่อทำชั่ว บุคคลมีความตระหนักในข้อตกลงหรือกฎเกณฑ์ทางสังคมที่จะทำให้อื่นได้รับประโยชน์ หรือความชอบธรรมภายใต้เหตุผลอันควรเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคล และจะไม่ กระทบตนขัดต่อสิทธิอันพึงได้ของผู้อื่น ตลอดจนไม่ขัดต่อความเห็นชอบของสังคมส่วนรวม มองเห็นว่ากฎเกณฑ์เป็นสิ่งสำคัญแต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ โดยการเปลี่ยนแปลงต้องคำนึงถึง ผลประโยชน์ของสังคม และไม่ขัดต่อความชอบธรรมของบุคคลด้วยเช่นกัน

3.2 ชั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (Universal Ethical Principle Orientation) (วัยผู้ใหญ่) ในระดับนี้บุคคลจะแสดงถึงการมีความรู้อย่างกว้างขวางเป็นสากลนอกเหนือจาก กฎเกณฑ์ในสังคมของตนเอง ตลอดจนมีความยืดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายในบั้นปลาย อันเป็นอุดมคติอันเป็นมาตรฐานทางจริยธรรมสากล เป็นหลักการเพื่อนุชยธรรม เพื่อความ เสมอภาคในสิทธิมนุษยชน และเพื่อการสงวนไว้ซึ่งการให้ความเคารพต่อศักดิ์ศรีของบุคคล บุคคล จะเห็นด้วยกับกฎเกณฑ์ในสังคม ถ้าหากกฎเกณฑ์นั้นอยู่บนความถูกต้องอันเป็นอุดมคติ เช่น การปฏิบัติตามหลักศาสนาต่างๆ โดยความถูกต้องเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับมโนธรรมของแต่ละบุคคล ซึ่งได้พัฒนาแล้ว

กล่าวโดยสรุปทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก มีรากฐานการพัฒนามาจาก ทฤษฎีของเพียเจท์ โดยโคลเบอร์กแบ่งการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ชั้น รวมทั้งหมด 6 ชั้น ได้แก่ ระดับก่อนกฎเกณฑ์ จะประกอบด้วย ชั้นที่ 1 หลักการเชิงพึงและหลบหลีกการถูกลงโทษ และชั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล ระดับ ตามกฎเกณฑ์ จะประกอบด้วยชั้นที่ 3 หลักการทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น และชั้นที่ 4 หลักการทำตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับทางสังคม สุดท้ายระดับเหนือกฎเกณฑ์ จะประกอบด้วย ชั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา และชั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล

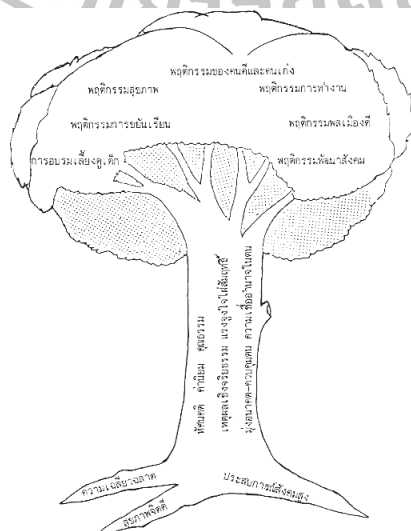
เมื่อพิจารณาทฤษฎีของโคลเบอร์กได้อธิบายพัฒนาการทางจริยธรรมระดับที่ 2 ตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) ชั้นที่ 4 หลักการทำตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับทางสังคม (Law and Order Orientation) อายุ 13-16 ปี เป็นระดับขั้นที่เด็กตัดสินใจกระทำบทบาทหน้าที่ของ ตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เด็กพยายามปฏิบัติหน้าที่ตามกฎเกณฑ์ที่เห็นด้วยอย่างเต็มที่ ความถูกต้องจะพิจารณาที่ผลประโยชน์ของสังคม หรือกลุ่ม หรือสถาบันที่ตนอาศัยอยู่จะได้รับ

เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และความเป็นระเบียบของสังคม สามารถนำมาใช้อธิบายการเกิดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งจะมีพัฒนาการอยู่ในระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) ซึ่งเป็นระดับที่บุคคลเรียนรู้ที่จะกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยหรือสังคมที่ตนเป็นสมาชิก ซึ่งเด็กจะยึดถือและปฏิบัติตามข้อตกลงหรือเคารพกฎเกณฑ์ของกลุ่ม ทำตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับทางสังคม แสดงออกถึงการเคารพสิทธิผู้อื่น เด็กจะตัดสินใจกระทำบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ และรับผิดชอบต่องานกลุ่ม พยายามปฏิบัติหน้าที่ตามกฎเกณฑ์ที่เห็นด้วยอย่างเต็มที่ความถูกต้องโดยใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา พิจารณาที่ผลประโยชน์ของสังคมหรือกลุ่ม หรือสถาบันที่ตนอาศัยอยู่จะได้รับเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และความเป็นระเบียบของสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

3.3 ทฤษฎีดั้งไม้จรรย์ธรรม

ทฤษฎีดั้งไม้จรรย์ธรรม (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2539: 2-3) เป็นทฤษฎีที่แสดงถึงสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง ว่าพฤติกรรมเหล่านี้มีสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้าง โดยทฤษฎีนี้สร้างจากการสรุปผลการวิจัยของเยาวชนไทยและประชาชนไทย ซึ่งเป็นทฤษฎีที่สร้างขึ้นโดยนักวิชาการไทย เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบุคคลและสังคมได้เป็นอย่างดี (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2539: 2-3) ดังแผนภาพที่ 4

ภาพประกอบที่ 4 ทฤษฎีดั้งไม้จรรย์ธรรม แสดงจิตลักษณะพื้นฐาน และองค์ประกอบทางจิตใจของพฤติกรรมทางจริยธรรม

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมนี้มี 3 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นดอกและผลไม้มงคุด ส่วนลำต้นและส่วนที่เป็นราก ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง ได้แก่ ดอกและผลไม้มงคุด แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานดีละเว้นชั่ว และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ส่วนแรกนี้เป็นพฤติกรรมประเภทต่างๆ ที่รวมเข้าเป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ และพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง

ส่วนที่สอง ได้แก่ ส่วนลำต้นของต้นไม้ ซึ่งเป็นสาเหตุของจิตใจอันทำให้เกิดพฤติกรรมที่น่าปรารถนา ประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ

1. เหตุผลเชิงจริยธรรม
2. มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง
3. ความเชื่ออำนาจในตน
4. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
5. ทศนคติ คุณธรรมและค่านิยม

ส่วนที่สาม ได้แก่ รากของต้นไม้ ที่แสดงถึงพฤติกรรม ซึ่งเป็นสาเหตุของจิตใจอีกด้านหนึ่ง ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่น่าปรารถนา ประกอบด้วยจิตลักษณะ 3 ด้าน คือ

1. สติปัญญา
2. ประสบการณ์ทางสังคม
3. สุขภาพจิต

จิตลักษณะทั้งสามด้านนี้อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้นของต้นไม้ก็ได้ กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้านในปริมาณสูง เหมาะสมกับอายุ จึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 5 ประการที่ลำต้นของต้นไม้ โดยที่จิตลักษณะทั้ง 5 นี้จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลมีความพร้อมทางจิตใจ 3 ด้านดังกล่าว และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่บ้าน ทางโรงเรียน และทางสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้นบุคคลยังมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาจิตลักษณะบางประการใน 5 ด้านนี้โดยวิธีการอื่นๆด้วย ฉะนั้นจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ จึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมคนดีและคนเก่งนั่นเอง

สำหรับการพัฒนาจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมปลายถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ช่วงอายุ 9-13 ปี โดยในวัยนี้ เด็กจะมีความสามารถทางสติปัญญาสูงกว่าวัยเด็กเล็ก ดังนั้นจึงควรพัฒนาจิตลักษณะทางจริยธรรมดังนี้ คือ 1) การควบคุมตน 2) การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา 3) ความมีเหตุผล โดยจะต้องใช้วิธีการปลูกฝังที่เหมาะสมกับความสามารถทางการรู้ การคิด สติปัญญา และสุขภาพจิตของเด็ก โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2539 : 83-88)

1. การพัฒนาการควบคุมตน ในวัยนี้เด็กได้รับการฝึกให้รู้ว่าสิ่งใดควรทำ และสิ่งใดไม่ควรทำหรือหลีกเลี่ยง ซึ่งเมื่อเข้าสู่วัยก่อนวัยรุ่น ผู้ใหญ่จะต้องเปิดโอกาสให้เด็กเป็นอิสระบ้างในบางกาศเทศะ เพื่อฝึกให้เด็กคิดเอง ตัดสินใจเอง และเลือกกระทำในสิ่งที่ตนเห็นว่าเหมาะสม ถ้าเด็กสามารถทำตัวดีในขณะที่ไม่มีผู้ใหญ่ควบคุม ก็ควรจะมีการชมเชยให้กำลังใจ เพื่อเด็กจะได้ทำได้มากขึ้น แต่ถ้าในกรณีที่เด็กไม่สามารถจะควบคุมตนเองได้ ผู้ใหญ่ก็ไม่ควรจะดุว่าลงโทษเด็กมาก เพราะจะทำให้เด็กเกลียดกลัวความล้มเหลวเกินไป ควรร่วมพิจารณากับเด็กถึงสาเหตุที่ทำให้เด็กควบคุมตนเองไม่ได้ และแนะนำวิธีการอื่นที่อาจคิดว่าแล้วให้กำลังใจเด็กในการฝึกครั้งต่อไป โดยเด็กในช่วงก่อนวัยรุ่นนี้ ยังเป็นช่วงที่กระทำสิ่งต่างๆเพื่อต้องการประโยชน์หรือผลได้ที่เป็นวัตถุสิ่งของ หรือเป็นการยอมรับสนับสนุนรักใคร่ของครอบครัว ตั้งแต่บิดามารดา ครู และเพื่อน ฉะนั้นเด็กจึงยังเป็นตัวของตัวเองได้น้อย จำเป็นจะต้องได้รับการฝึกฝนเรื่องการควบคุมตนต่อไปอีก

2. การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา หรือการรู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ทั้งที่อยู่ใกล้ชิดตนและที่เป็นสมาชิกในกลุ่มใหญ่ด้วย ซึ่งความสามารถในการรับรู้เกี่ยวกับบุคคลและเหตุการณ์รอบตัวนี้ เกิดจากการได้รับประสบการณ์ทางสังคมทั้งโดยตรง และทางอ้อม โดยเด็กจะมีสติปัญญาดีพอที่จะเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับนั้น และการที่เด็กจะรับรู้สิ่งใดได้มาก ลึกซึ้ง และถูกต้องแม่นยำ ย่อมขึ้นอยู่กับความมีสุขภาพจิตที่ดีของเด็กด้วย

3. การฝึกความมีเหตุผล เด็กในช่วงวัยนี้สามารถมองเห็นความแตกต่างระหว่างตนเองกับคนอื่น เด็กส่วนใหญ่สามารถเข้าใจหรือเห็นความสำคัญของสิ่งที่มีตัวตน ดิตยัตถ์ ยังไม่เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม หรือสัญลักษณ์มากนัก ในขั้นนี้ความดีงามยังต้องแปลงเป็นข้าวของที่เด็กพอใจอยากได้ ความไม่ดีเป็นวัตถุสิ่งของที่ไม่น่าปรารถนา เช่น สกปรก มีกลิ่นเหม็น หรือสิ่งที่ไม่สวยงาม เป็นต้น เด็กวัยนี้นิยมชมชอบคนอื่นที่รูปร่างหน้าตา การแต่งกาย แต่เด็กยังไม่สามารถจะเข้าใจความงามทางจิตใจ หรือคุณค่าที่ลึกซึ้งของศิลปะต่างๆ ได้มากนัก เด็กในวัยนี้จึงยังเห็นความสำคัญของกลุ่มเพื่อน และคนที่แวดล้อมรอบตัว มากกว่าจะเห็นแก่ส่วนรวม ฉะนั้นการสอนเด็กเรื่องเหตุผลในระยะนี้ คือ การสอนให้เด็กลดความเห็นแก่ตัวลง ให้เห็นแก่ผู้อื่นให้มากยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุปทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะนี้มี 3 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นดอกและผลไม้ของต้น ส่วนลำต้นและส่วนที่เป็นราก โดยส่วนรากเป็นส่วนที่สำคัญที่จะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาจริยธรรม ประกอบด้วย 3 ด้านคือ สติปัญญา ประสบการณ์ทางสังคม และสุขภาพจิต รวมทั้งความพร้อมทั้งทางด้านจิตใจและอายุ ส่วนที่สอง ได้แก่ ส่วนลำต้นของต้นไม้อัจฉริยะ ซึ่งเป็นสาเหตุของจิตใจอันทำให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ เหตุผลเชิงจริยธรรม มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะคิด คุณธรรมและค่านิยม โดยจะ

พัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลมีความพร้อมทางจิตใจในส่วนที่เป็นราก พัฒนาจนต้นไม้เป็น ดอกและผลไม้มันจะกลายเป็นพฤติกรรมต่างๆ ของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

สำหรับการพัฒนาจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมปลายถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ช่วงอายุ 9-13 ปี ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม ได้อธิบายไว้ว่า เด็กในวัยนี้ เด็กจะมีความสามารถทางสติปัญญาสูงกว่าวัยเด็กเล็ก ดังนั้นจึงควรพัฒนาลักษณะทางจริยธรรมดังนี้ คือ การควบคุมตน การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ความมีเหตุผล โดยจะต้องใช้วิธีการปลูกฝังที่เหมาะสมกับความสามารถทางการรู้ การคิด สติปัญญา และสุขภาพจิตของเด็ก

เมื่อพิจารณาทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมจะพบว่าพัฒนาการของเด็กในช่วงวัย 9-13 ปี เด็กจะมีความสามารถทางสติปัญญาสูงขึ้น การพัฒนาการควบคุมตน ในวัยนี้เด็กจะได้รับการฝึกให้รู้ว่าสิ่งใดควรทำ การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา หรือการรู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และมีเหตุผล ซึ่งตรงกับช่วงอายุของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จึงนำมาใช้อธิบายการเกิดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กในวัยนี้จะเป็นผู้ที่มีพัฒนาการควบคุมตน เด็กจะคิดเอง ตัดสินใจเอง และเลือกกระทำในสิ่งที่ตนเห็นว่าเหมาะสม รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ต้องการการยอมรับจากกลุ่มหรือคนรอบตัว และสามารถฝึกความมีเหตุผลในตัวเด็กได้ เนื่องจากเป็นวัยที่เด็กรู้จักคิด ตั้งคำถามเพื่อแสวงหาคำตอบ สืบค้นข้อมูลรวมทั้งวิเคราะห์ข้อมูล อันจะนำไปสู่การใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นลักษณะของบุคคลที่มีความเป็นประชาธิปไตย

4. พัฒนาการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองในแต่ละช่วงวัย

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษา (2552: 6) ได้จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตย สำหรับครู-อาจารย์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ซึ่งได้อธิบายการพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตย โดยเน้นถึงการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งจะต้องรู้จักปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องบนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรม มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ทำประโยชน์ให้กับสังคมและประเทศชาติ นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน แนวทางคุ้มครองปกป้องตนเองและผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี (2553: 6-7) ได้อธิบายพัฒนาการการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความเป็นพลเมืองในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยฝึกฝนให้เป็นพลเมืองของโรงเรียนในระดับสูงขึ้นไปเป็นรูปธรรมขึ้น เช่น คิดถึงส่วนรวม มีจิตสาธารณะ ด้วยการให้ทำโครงการ เพื่อร่วมกันแก้ปัญหา

ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ซึ่งเป็นปฏิบัติการที่เริ่มจากตนเอง สำหรับเนื้อหาและกระบวนการที่ต้องต่อยอดต่อไป นั่นคือ การฝึกฝนการเคารพกฎหมาย การใช้สิทธิเสรีภาพโดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 28

มูลนิธิฟรีดริช เอแบร์ท และสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556: 33-34) ได้อธิบายพัฒนาการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (อายุ 12-13 ปี) ดังนี้

การเปลี่ยนผ่านจากโรงเรียนประถมศึกษาไปสู่มัธยมศึกษาเกิดขึ้นพร้อมกันกับพัฒนาการสำคัญของผู้เรียน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม ผู้เรียนในวัยนี้เริ่มเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งเป็นช่วงวัยที่ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นสนใจในเรื่องราวที่ขยายไปไกลกว่าชุมชน และมีความสนใจในประเด็นที่กว้างขึ้น และซับซ้อนมากขึ้น

ผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (อายุ 12-13 ปี) ควรได้พัฒนาความตระหนักและความสนใจที่กว้างขึ้น ในเรื่องความเป็นพลเมือง ผู้เรียนควรได้พัฒนาความสามารถที่จะคิดทำ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์บนพื้นฐานของความสนใจในชุมชนที่กว้างขึ้นมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว ผู้เรียนควรได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและสรุปความรู้เชื่อมโยงกับแนวคิดที่มีความเป็นนามธรรมสามารถอธิบายประเด็นปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้นได้ ประสบการณ์จัดให้กับผู้เรียนในวัยนี้ควรมีความท้าทายและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ได้แย้งและแสดงทัศนะของตนเองอย่างมีเหตุผล ผู้เรียนควรได้พัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการประยุกต์ใช้ทักษะต่างๆ ในการแสดงออกในฐานะพลเมืองอย่างเป็นอิสระบนพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตย ตลอดจนได้รับการพัฒนาความตระหนักในประเด็นทางจริยธรรมและเรียนรู้ประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันระหว่างรัฐ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความรู้ความเข้าใจ ความสามารถและทักษะ ของความเป็นพลเมืองในระดับชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ความรู้ความเข้าใจ	ความสามารถและทักษะ
<ul style="list-style-type: none"> • อุดมการณ์ประชาธิปไตย และวิถีชีวิตประชาธิปไตย • ความรู้พื้นฐานทางการเมืองการปกครอง • ระบอบการเมืองการปกครอง • ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมาย • ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของไทย • กลไก สถาบัน และกระบวนการทางการเมืองการปกครองของไทยในปัจจุบัน • การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในปัจจุบัน • การบริหารราชการแผ่นดินของไทยในปัจจุบัน • การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น • การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนและ • การพัฒนาการเมืองการปกครองของไทย • ข่าวสารการเมืองการปกครองของไทยและของโลก 	<ul style="list-style-type: none"> • การตั้งคำถามและการแสวงหาคำตอบ • การสืบค้นข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล • การทำงานกลุ่ม • ความเป็นผู้นำและการทำงานเป็นทีม • การแสดงความคิดเห็น • การสื่อสาร • การคิดวิเคราะห์ • การคิดอย่างมีวิจารณญาณ • ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ • การแก้ปัญหา • การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ • การรวมกลุ่มทำกิจกรรมด้านการเมือง (Political participation)

กล่าวโดยสรุปพัฒนาการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองในช่วงวัยของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (อายุ 12-13 ปี) ผู้เรียนควรได้พัฒนาด้านความรู้ความเข้าใจวิถีชีวิตประชาธิปไตย เน้นถึงการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งจะต้องรู้จักปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องบนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรม อีกทั้งยังควรได้รับการพัฒนาความสามารถและทักษะ ทั้งความสามารถที่จะคิด ทำ และแก้ปัญหาด้วยเหตุผล รู้จักสืบค้นข้อมูลและแสวงหาคำตอบ และการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคม

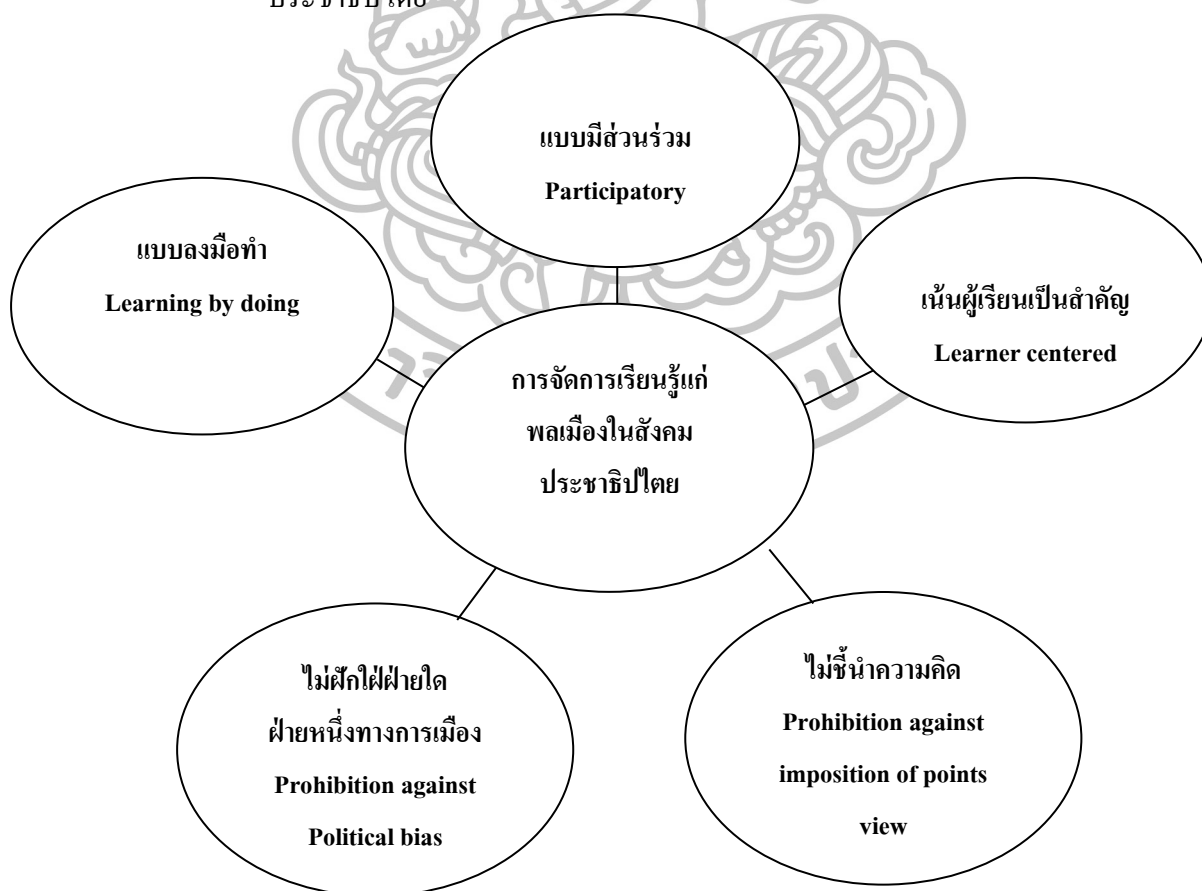
โดยการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยึดแนวคิดทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และพัฒนาการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองในแต่ละช่วงวัย ซึ่งสามารถนำมาอธิบายความสัมพันธ์การเกิดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในการวิเคราะห์องค์ประกอบที่จะก่อให้เกิดนักเรียนเกิดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวชี้วัด ดังนี้

1. ด้านคารวธรรม ตัวชี้วัด ได้แก่ การเคารพกฎเกณฑ์ที่กำหนด การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น และการเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น
2. ด้านสามัคคีธรรม ตัวชี้วัด ได้แก่ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย และการเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม
3. ด้านปัญญาธรรม ตัวชี้วัด ได้แก่ การกำหนดปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา และการเสนอวิธีการแก้ไขปัญหา

5. แนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทย(Online : 2556) ได้อธิบายหลักการร่วมด้านการจัดการเรียนรู้ และการเผยแพร่เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย ดังแผนภาพที่ 5

ภาพประกอบที่ 5 แสดงถึงหลักการร่วมด้านการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย

1. แบบมีส่วนร่วม (Participatory)

การจัดการเรียนรู้ สำหรับการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง จะต้องจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียน เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักที่จะเรียนรู้จากการร่วมวางแผนการเรียนรู้ จัดกิจกรรมและวิธีการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ ตลอดจนการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน บุคคล และสื่อต่างๆ เพื่อให้การเรียนรู้มีความหมาย และเป็นเจ้าของการเรียนรู้อย่างแท้จริง

2. แบบลงมือทำ (Learning by doing)

การจัดการเรียนรู้ สำหรับการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองจะต้องจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนเรียนรู้จากสถานการณ์จริงหรือเสมือนจริง โดยได้มีการวางแผน การปฏิบัติ และแก้ปัญหาจริง ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนรู้นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง ได้ผลจริง

3. เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner centered)

การจัดการเรียนรู้สำหรับการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองจะต้องจัดการเรียนรู้โดยเน้นบทบาทของผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ และสร้างความรู้เป็นของตนเอง ไม่ใช่การป้อนความรู้จากผู้สอนแต่ฝ่ายเดียว

4. ไม่ชี้นำความคิดเห็น (Prohibition against imposition of points of view)

การจัดการเรียนรู้สำหรับการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองจะต้องจัดการเรียนรู้โดยเคารพ และให้ความสำคัญกับความเป็นมนุษย์ของผู้เรียน คือต้องไม่ชี้นำความคิดเห็น ไม่ครอบงำ ไม่โฆษณาชวนเชื่อ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจคิด หรือหลงผิดด้วยวิธีการใด

5. ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทางการเมือง (Prohibition against political bias)

การจัดการเรียนรู้สำหรับการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองจะต้องไม่ใช่อำนาจหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้โดยลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทางการเมือง ไม่ว่าจะด้วยการนำเสนอข้อมูลเท็จ บิดเบือน หรือไม่ครบ โดยมีเจตนาให้เป็นประโยชน์หรือเป็นโทษแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทางการเมือง โดยไม่เป็นธรรม

สิริวรรณ ศรีพหล (2552 : 37-51) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา ลักษณะความเป็นพลเมืองดี โดยต้องมุ่งจัดกิจกรรมในหลายๆ ลักษณะ ทั้งกิจกรรมในหลักสูตรและ กิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยกิจกรรมที่จัดต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี พัฒนาเจตคติและจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดี ตลอดจนมีทักษะและความสามารถในการที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมที่ตนเป็นสมาชิกได้อย่างมีความสุข โดยเน้นตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสามารถสรุปแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการสาธิต

กิจกรรมการสาธิต คือ การแสดงหรือกระทำพร้อมๆกับการบอกหรืออธิบาย เพื่อให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรงในเชิงรูปธรรม ซึ่งจะทำได้สามารถเข้าใจในมโนคติและหลักการได้ดีขึ้น โดยกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการสาธิตนี้ ผู้สอนสามารถนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ในการสอนสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม เช่น ถ้าจะสอนผู้เรียนในระดับประถมศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของพลเมืองดี ผู้สอนอาจสาธิตบทบาทดังกล่าว หรือให้ผู้เรียนออกมาสาธิตเพื่อให้ได้ประสบการณ์ตรง เป็นต้น

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการอภิปราย

การอภิปรายเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนแบบหนึ่งที่มีผู้เรียนได้รับประสบการณ์ของการทำงานแบบกลุ่ม เน้นการแสดงบทบาทของสมาชิกในกลุ่มที่เกี่ยวกับการเสนอความคิดเห็นต่อปัญหาหรือประเด็นที่นำมาเพื่อถกเถียงและยังต้องการให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจกระบวนการของกลุ่มอีกด้วย วิธีการสอนแบบอภิปรายจึงเป็นเทคนิคเบื้องต้นที่สำคัญในการช่วยให้การทำงานของกลุ่มมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการส่งเสริมการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของผู้เรียนได้ชัดเจน โดยเฉพาะการฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักการแสดงความคิดเห็น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งทักษะเหล่านี้มีความจำเป็นสำหรับการเตรียมผู้เรียนให้รู้จักบทบาทและหน้าที่ในการดำรงตนให้เป็นพลเมืองดีของประเทศและโลกอย่างแท้จริง

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการแสดงบทบาทสมมติ

การแสดงบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมแบบหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนแสดงบทบาท กล่าวคือ หยิบเอาเหตุการณ์ ประเด็นหรือปัญหาขึ้นมาให้ผู้เรียนศึกษา โดยวิธีการให้ผู้เรียนเข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้นๆ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจถึงสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นด้วย ซึ่งการแสดงบทบาทสมมตินี้ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติของผู้เรียน ซึ่งมีความเหมาะสมที่ผู้สอนจะนำไปจัดกิจกรรมในการสอนสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เพราะการเป็นพลเมืองดีต้องเน้นการปฏิบัติที่ถูกต้อง

4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้เกมจำลองสถานการณ์

เกมจำลองสถานการณ์ คือ การประยุกต์การสอนแบบเกมและแบบสถานการณ์จำลองมาผสมผสานกันจัดเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนอีกแบบหนึ่ง โดยผู้สอนนำเอาสถานการณ์มาจำลองไว้ในห้องเรียน พยายามให้มีสภาพเหมือนจริงที่สุด และกำหนดกติกา กฎหรือเงื่อนไขสำหรับเกมนั้น แล้วแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มๆ เข้าไปแข่งขันหรือเล่นในสถานการณ์จำลองนั้น ผู้เรียนจะต้องเผชิญกับปัญหาและจะต้องแข่งขันกับฝ่ายตรงข้าม จึงต้องการตัดสินใจของกลุ่มเพื่อมุ่งเอาชนะกัน เกมจำลองสถานการณ์นี้จึงให้ประโยชน์กับผู้เรียนอย่างมาก เพราะจะช่วยให้ผู้เรียน

เผชิญกับสภาพที่เหมือนจริง ทั้งยังเป็นการฝึกให้ผู้เรียนเคารพในกฎ กติกา การมีน้ำใจนักกีฬา การทำงานเป็นกลุ่ม รวมทั้งความสนุกสนานจากการแข่งขัน การชิงไหวชิงพริบอีกด้วย เกมจำลองสถานการณ์จึงเหมาะที่จะจัดเป็นกิจกรรมเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี เนื่องจากขั้นตอนการสอนไม่ยุ่งยากจนเกินไป และยังส่งเสริมกระบวนการเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีอีกด้วย

5. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการแก้ปัญหา

กิจกรรมการแก้ปัญหามุ่งให้ผู้เรียนค้นคว้าหาคำตอบหรือแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยเสนอในรูปแบบของคำถาม หรือปัญหาที่น่าสนใจ แล้วให้ผู้เรียนหาทางแก้ปัญหา นั้น กิจกรรมดังกล่าวได้ใช้ขั้นตอนของวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ตั้งแต่ขั้นการกำหนดปัญหา จนถึงขั้นการสรุปผล การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการแก้ปัญหามุ่งให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกความสามารถทางสติปัญญา โดยเฉพาะในเรื่องของการคิด คือ คิดอย่างมีระบบ คิดอย่างมีเหตุผล ไม่หลงงมงาย หรือเชื่ออะไรง่ายๆ ทั้งๆที่ยังไม่ข้อมูลสนับสนุน การฝึกแก้ปัญหามุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยในระดับสูง คือ ทักษะทางสติปัญญา และยังเน้นทักษะการตัดสินใจอีกด้วย กิจกรรมการแก้ปัญหามุ่งเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจมาก เพราะมุ่งที่ตัวผู้เรียนให้เป็นผู้แก้ปัญหา เมื่อเขาต้องไปอยู่สังคมภายนอก ในฐานะที่เป็นพลเมืองคนหนึ่ง เมื่อเผชิญกับปัญหาจะมีวิธีการแก้ปัญหาและการตัดสินใจอย่างไรจึงจะถูกต้องและสอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่ที่พึงประสงค์มากที่สุด

6. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการสืบสวนสอบสวน

กิจกรรมการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนเป็นกิจกรรมที่อาศัยหลักการและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เช่นเดียวกับกิจกรรมแบบแก้ปัญหา ซึ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการใช้สติปัญญาของผู้เรียนได้มาก เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตัวเอง วิธีการนี้นิยมใช้มากในวิชาสังคมศึกษาและวิทยาศาสตร์ บางแห่งเรียกว่าวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ กิจกรรมแบบสืบสวนสอบสวนเน้นความสำคัญที่ผู้เรียนเป็นอันมาก โดยเฉพาะความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองให้เป็นคนช่างสังเกตและช่างสงสัย เพื่อจะได้เพียรพยายามหาข้อมูลมาจัดความสงสัยนั้น จนในท้ายที่สุดจะเกิดมโนคติในเรื่องที่ศึกษาและสามารถสรุปเป็นหลักการหรือกฎเกณฑ์ได้ด้วยตนเอง ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการสืบสวนสอบสวนเป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมวิธีการแก้ปัญหาให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนกระบวนการคิด รวมทั้งฝึกทักษะและความสามารถในการตัดสินใจ การยอมรับเจตคติของผู้เรียนแต่ละคน การเป็นผู้ที่คิดอย่างมีเหตุผลนำไปสู่การแก้ปัญหามีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นคุณสมบัติข้อหนึ่งของการเป็นพลเมืองดี

ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี (2548: 57-70) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองว่ามีหลายวิธี โดยอาจแบ่งเป็นกลุ่มได้ดังนี้ตามลักษณะเด่นของการสอนนั้น ได้แก่

1. กิจกรรมที่ใช้กระบวนการกลุ่ม

การเรียนการสอนโดยกระบวนการกลุ่ม ช่วยทำให้อุณหภูมิทางด้านคุณธรรม จริยธรรมของความเป็นพลเมือง กลายเป็นเรื่องที่มีชีวิตชีวาน่าสนใจมีความเคลื่อนไหว นักเรียนสามารถมองเห็นแง่มุมที่แตกต่าง การใช้กระบวนการกลุ่ม มุ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และการปฏิสัมพันธ์เป็นส่วนใหญ่ โดยมีการใช้กิจกรรมและสื่อการสอนหรือกิจกรรมอื่นมาประกอบ ตามความเหมาะสม

2. การสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

การสอนโดยใช้บทบาทสมมติ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงออกด้วยการกำหนดบทบาทหน้าที่ตามความจำเป็นของเหตุการณ์จะทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกนึกคิดในบทบาทที่ตนเอง ได้ทดลองสมมุติให้ตนเองเป็นผู้มีบทบาทดังกล่าวในเรื่องจะส่งผลเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างซาบซึ้ง

3. การเรียนการสอนแบบร่วมแรงร่วมใจ (Cooperative Learning)

การเรียนการสอนวิธีนี้ให้ประโยชน์ต่อการพัฒนา ค่านิยม บุคลิกลักษณะ จริยธรรม และความเป็นพลเมืองอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการสร้างความเป็นพลเมืองวิธีนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับกิจกรรมในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ ที่จะให้เรียนที่จะเปลี่ยนแปลงบทบาทความรับผิดชอบ เรียนรู้ที่จะฟังคนอื่น เรียนรู้ที่จะแลกเปลี่ยนทัศนะ ค่านิยม และเรียนรู้ที่บรรลุถึงผลดีที่พึงได้รับร่วมกันอันเป็นสาระสำคัญของระบอบประชาธิปไตยวิธีการเรียนแบบนี้สามารถนำมาใช้ร่วมกับการสอนแบบต่างๆ รวมทั้งในการเล่น เดวิดและ โรเจอร์ จอห์นสัน บรรยายถึงตัวบ่งชี้ลักษณะที่ดีของ การเรียนการสอนแบบร่วมแรงร่วมใจไว้ 2 ประการ คือ

1. การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในทางบวก คือผู้เรียนต้องคิดว่าการรวมพลังกันคือที่มาของผลดีร่วมกัน ต้องคิดในลักษณะ All for one and one for All หรือ รวมกันเราอยู่ แยกกันเราตาย หรือ จมก็จมด้วยกัน

2. ปฏิสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว (Face to Face interaction) การทำงานร่วมกัน ต้องการการติดต่อสื่อสารกันโดยตรง ทั้งต้องพูด ฟัง อธิบายการแสดงความรู้สึก ทำให้สมาชิกในกลุ่มเกิดลักษณะเหล่านี้

2.1 ความรับผิดชอบของแต่ละคน ผู้เรียนแต่ละคนต้องมีขอบเขตของความรับผิดชอบในงานแตกต่างกันไปตามสัดส่วน ไม่ใช่ว่าปล่อยให้ทำหน้าที่ของคนใดคนหนึ่ง

2.2 ทักษะของการสื่อสารและการทำงานกลุ่มเล็ก ผู้เรียนต้องได้รับการสอนเกี่ยวกับการทำงานในกลุ่ม ต้องให้รู้ให้มีทักษะในการทำงาน

2.3 กระบวนการผู้เรียนต้องมีช่วงเวลา วิเคราะห์ อภิปรายถึงวิธีการที่ทำให้กลุ่มของตนดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมๆ กับทำให้ความสัมพันธ์ในกลุ่มพัฒนาขึ้น

4. การเรียนการสอนด้วยการรับใช้สังคม (Service - Learning)

การเรียนการสอนด้วยวิธีนี้เป็นการเรียนโดยผ่านกิจกรรมที่นักเรียนนำความรู้จากที่ได้ในห้องเรียนไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมที่เป็นประโยชน์หรือตรงกับความต้องการ ความจำเป็นของสังคม เช่น กิจกรรมการอ่านหนังสือให้คนชราฟัง กิจกรรมการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาวิเคราะห์สถานะน้ำเสียในท้องถิ่น เป็นต้น

ข้อดีของการเรียนด้วยวิธีนี้ คือ

1. เป็นการฝึกหัดนักเรียน ได้มีโอกาสเรียนรู้สภาพความเป็นจริงของสังคมด้วยประสบการณ์ตรง เนื่องจากชุมชนแต่ละแห่งมีสภาพการณ์ที่แตกต่างกันอย่างมากระหว่างที่เรียนและชีวิตจริง

2. เปิดโอกาสให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับจากในชั้นเรียนประยุกต์เข้ากับสถานการณ์จริง ทำให้เกิดต่อยอดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง รวมทั้งอาจจะต้องค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่ออธิบายสถานการณ์ที่พบ

3. ความรู้ที่ได้รับเป็นความรู้จากประสบการณ์ตรง ผ่านการแก้ปัญหาการกระทำทุกขั้นตอนย่อมมีความหมาย มีความชัดเจน สามารถตกผลึกอยู่ในความทรงจำ ได้มากกว่าการเรียนจากตำราในห้องเรียนแต่เพียงอย่างเดียว

4. เป็นการฝึกประสบการณ์ของการเป็นพลเมือง ได้เรียนรู้บทบาทของการเป็นสมาชิกของชุมชน อย่างผู้มีความรู้ ความคิด มีความรู้สึกรับผิดชอบ ตระหนักในบทบาทความรับผิดชอบร่วมแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง

5. กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เพลงและเกม

ไม่ว่าจะเป็นยุคสมัยใด เพลงและเกมยังคงเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้มีส่วนร่วม มีความสุข สนุกสนาน โดยซึมซับเนื้อหา เนื้อหาสาระ คติธรรมได้ตามโอกาสอันควร เพลงที่นำมาสอนควรเป็นเพลงที่มีเนื้อความสั้น ง่ายและมีความหมายตรงกับบทเรียนที่สอนอาจเป็นเพลงประเภทกล่อมเด็กหรือเพลงแปลงเนื่องจากเพลงไทยสากล เพลงพื้นบ้าน เพลงยอดนิยมตามยุคตามสมัย

6. การสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง

กรณีตัวอย่างเป็นอีกกิจกรรมการเรียนการสอนหนึ่งที่สามารถหยิบเอาเหตุการณ์ที่เป็นเรื่องจริง หรือเป็นเรื่องแต่งขึ้นจากเค้าโครงเรื่องจริงที่มีมิติชวนให้คิดได้หลายแง่หลายมุม บางเรื่องอาจจะประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมที่สามารถมองได้ทั้งถูกและผิด บางเรื่องเป็นประเด็นถกเถียงกันได้ ในแง่ของการปฏิบัติหน้าที่ของความเป็นพลเมือง กระบวนการเรียนด้วยวิธีนี้จะช่วยฝึกให้นักเรียนมีความเข้าใจในเหตุการณ์อย่างเป็นรูปธรรม กระตุ้นให้หาข้อสรุปอย่างสร้างสรรค์ และเป็นประโยชน์ บนฐานของเหตุและผล ฝึกการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นซึ่งมีมุมมองที่แตกต่างกัน และช่วยให้พัฒนาทักษะของการอภิปรายกล้าเสนอความคิดเห็น ซึ่งอาจเป็นความเห็นซึ่งแตกต่างจากผู้อื่น

7. การเรียนรู้จากข่าวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

ในสังคมในปัจจุบันเป็นยุคที่ข่าวสารแพร่กระจายอย่างรวดเร็วและหลายช่องทางวิทยุ โทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ไม่ใช่ของแปลกของหายากสำหรับครอบครัวไทยเหมือนดังเช่นแต่ก่อน การติดตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมจะทำให้มองเห็นมุมมองที่แตกต่างกัน เห็นเคลื่อนไหวทางสังคม ได้เรียนรู้เหตุและผลจากบุคคลที่มีตัวตนจริง มีบทบาทอยู่ในสังคมตามสถานภาพ และหน้าที่ของแต่ละคน

8. การใช้สมุดสะสมคะแนนความดี

กลวิธีการส่งเสริมความดีอีกวิธีหนึ่งคือการใช้สมุดสะสมคะแนนความดีของโรงเรียน ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานบางโรงเรียน เช่น โรงเรียนมัธยมวัดคูลีตาราม ใช้สมุดสะสมคะแนนความดีเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อสังคม กลวิธีนี้พบในโรงเรียนระดับประถมและมัธยมศึกษาโดยทั่วไป เพียงแต่ปัจจุบันอาจลดความสนใจลง

สรุปแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ที่จะช่วยพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ผู้เรียน คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมในกระบวนการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูผู้สอนเป็นผู้จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน สอนให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง ได้รับประสบการณ์ตรงจากการสืบสวนสอบสวน รู้จักการแก้ปัญหา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกทางความคิดเห็น การอภิปราย รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ รวมทั้งการใช้สื่อการสอนต่างๆ เช่น การใช้ข่าว ใช้เกมจำลองสถานการณ์ การสาธิต การแสดงบทบาทสมมติ และการกระทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

โดยผู้วิจัยสนใจแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสืบสอบโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจาก เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตัวเอง เน้นการแก้ปัญหา โดยใช้เหตุผล ฝึกทักษะและความสามารถในการตัดสินใจ การยอมรับเจตคติของผู้อื่น โดยการใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นการมุ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น รวมถึงการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในสังคมประชาธิปไตย

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

งานวิจัยในประเทศ

ดวงกมล สิ้นเพ็ง(2539: 64) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนแบบกลุ่มสืบเสาะ เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษาในวิชาสังคมศึกษาของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเรื่อง สิ่งแวดล้อมศึกษา ในวิชาสังคมศึกษาของผู้เรียนกลุ่มที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบกลุ่มสืบเสาะกับผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบปกติ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา ของผู้เรียนกลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนแบบกลุ่มสืบเสาะสูงกว่าผู้เรียนกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบปกติ สรุปได้ว่า รูปแบบการเรียนการสอนแบบกลุ่มสืบเสาะ และวิธีการเรียนแบบปกติ ทำให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา ในวิชาสังคมศึกษาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

นิตยา ชังคมานนท์ (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิไอ ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการทำงานร่วมกัน ในรายวิชา ส 503 สังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 83 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 40 คน และกลุ่มควบคุม 43 คน ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองกลุ่มละ 18 คาบ คาบละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการสอนการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิไอ แผนการสอนแบบปกติ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินทักษะการทำงานร่วมกัน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือที่ใช้เทคนิคจิไอ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สอน โดยการเรียนแบบร่วมมือที่ใช้เทคนิคจิไอ หลังเรียนสูงกว่าก่อน

เรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และทักษะการทำงานร่วมกัน ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดย การเรียนแบบร่วมมือที่ใช้เทคนิคจีไอหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

วันดี เฟิงดำ (2548: บทคัดย่อ) ศึกษาผลของกิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค กลุ่มสืบสวนสอบสวนที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี อำเภอ เมือง จังหวัดปัตตานี จำนวน 90 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วย 1) แผนการจัดการ เรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน (GI) ร่วมกับกิจกรรมประกอบการเรียนแบบ สัญญาการเรียน 2) แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน (GI) ร่วมกับ กิจกรรมประกอบการเรียนแบบฝึกทักษะ 3) แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวน สอบสวน (GI) แบบไม่มีกิจกรรมประกอบ 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคม ศึกษา และ 5) แบบวัดความภาคภูมิใจในตนเอง ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรม ประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน (GI) แบบสัญญาการเรียน นักเรียนที่ เรียนด้วยกิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน (GI) แบบฝึกทักษะ และนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน (GI) แบบไม่มีกิจกรรมประกอบ มีความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกันและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษาสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นงคราญ จิตรจง (2550: 61) ได้ศึกษาเรื่องทักษะการจัดการของผู้เรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่เรียน วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่ม การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษา ความสามารถด้านทักษะการจัดการในวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียน แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่ม 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนบ้านเจดีย์แม่ครัว อำเภอ สันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้จากการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 32 คน โดยใช้เวลาในการจัดการ เรียนการสอนทั้งหมด 20 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) แผนการสอนวิชา วิทยาศาสตร์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่มในเรื่อง การดูแลรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ตามแนว การสอนของ Sharan ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ ,ขั้นที่ 2 ขั้นวางแผน,ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือ ปฏิบัติ, ขั้นที่ 4 ขั้นวิเคราะห์ และสรุปผล, ขั้นที่ 5 ขั้นเสนอข้อมูล และ ขั้นที่ 6 ขั้นประเมินผล 2) แบบวัดความสามารถทักษะการจัดการในวิชาวิทยาศาสตร์ 3) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังเรียน โดยการทดสอบค่าที (t-test) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป พบว่าการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนวิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่ม เรื่องการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

งานวิจัยต่างประเทศ

ทรอยส์ และคณะ (Tsoi and et al, 2001: Abstract) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การใช้กิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่มสำหรับวิชาเคมีในการศึกษาของครู ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่มทำให้เกิดการเรียนที่ร่วมมือกัน พร้อมทั้งฝึกทักษะการคิดระหว่างเรียนด้วย และเป็นการสร้างสังคมในการเรียนอย่างหนึ่งเพื่อให้ผู้เรียนทำงานร่วมกัน เรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่มมีทักษะทางการแบ่งหน้าที่ และความรับผิดชอบ รวมทั้งเสริมสร้างความสามัคคี

แอลเลน (Allen, 2002: Abstract) เสนอบทความ เรื่อง Social Science Model of Teaching Path to Effective : The Group Investigation Model. กล่าวถึงกลุ่มการทดลองของเธเลน(Theelen) ซึ่งได้พัฒนาการสอนแบบสืบเสาะเป็นกลุ่มมาเป็นการสอนแบบเธเลน (Theelen Model)ซึ่งใช้วิธีการคล้ายกัน คือ กำหนดปัญหาให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มแก้ปัญหา โดยการสืบเสาะแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มแล้วนำความรู้แต่ละคนมาอภิปรายร่วมกัน ดำเนินการคิดวิเคราะห์ปัญหา จากนั้นนำเสนอโดยการแสดงบทบาทสมมติ รายงานหรืออื่นๆ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ได้ผ่านการอ่านของทุกคนมาแล้ว การวิจัยพบว่าผู้เรียนสามารถปฏิบัติจริง จากการที่ผู้เรียนสามารถอธิบายแก้ปัญหา พัฒนาความคิดการประยุกต์ใช้ การสาธิต วิจาร์ณ์และสามารถเชื่อมโยงความคิดกับประเด็นต่างๆ ได้ และมีการตัดสินใจที่เที่ยงตรงต่อปัญหาต่างๆ จากงานวิจัยเกี่ยวข้อง พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวนเป็นกลุ่ม ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มที่ดี มีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เกิดกระบวนการคิดแก้ปัญหา มีความรับผิดชอบในการทำงาน ทั้งยังช่วยให้ผู้สอนเกิดการพัฒนาการสอนที่ดีขึ้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้สืบสวนที่ใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ทางการเรียนสูงขึ้น มีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มที่ดี มีความสัมพันธ์ และปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความกระตือรือร้น มีแรงจูงใจในการทำงาน

เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา สร้างความสามัคคี และมีความรับผิดชอบในการทำงาน ซึ่งเป็นคุณลักษณะของความเป็นประชาธิปไตย ทั้งยังช่วยให้ผู้สอนเกิดการพัฒนาการสอนที่ดีขึ้น ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

งานวิจัยในประเทศ

ปิ่นประภา บุตรไสว (2523: 81-82) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบวิธีสอนแบบสืบสวน สอบสวน และวิธีสอนแบบปกติ ที่ส่งผลให้เกิดทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองสูงขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อนุสรณ์ สุชาติานนท์ (2536: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีบุคลิกภาพประชาธิปไตยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุพัตรา ศิริรักษ์ (2540: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ความสามารถในการแก้ปัญหาและบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเมืองกระบี่ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 72 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 36 คน และกลุ่มควบคุม 36 คน กลุ่มทดลองสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มควบคุมสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผน Randomized control-group posttest-only design สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูลคือ t-test แบบ Independent Group ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่มีความสามารถสูง ปานกลาง

และต่ำ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

3) นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์มีความสามารถในการแก้ปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) นักเรียนที่มีความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ มีความสามารถในการแก้ปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5) นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ

6) นักเรียนที่มีความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมนึก ปฏิปทานนท์ (2549: บทคัดย่อ) ได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคม บุคลิกภาพประชาธิปไตย และทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มที่ใช้วิธีสอนแบบสตอรี่ไลน์ แบบการใช้การวิจัยเป็นฐานและแบบปกติ ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยมจำนวน 115 คน โดยใช้แผนการสอน 3 แบบ คือ แผนการเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์ จำนวน 9 แผน แผนการเรียนการสอนแบบการใช้การวิจัยเป็นฐาน จำนวน 10 แผน และแผนการเรียนการสอนแบบปกติ จำนวน 12 แผน ใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ คาบละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการกลุ่ม แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม และแบบประเมินการปฏิบัติงานในวิชาสังคมศึกษา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คะแนนเฉลี่ยบุคลิกภาพประชาธิปไตย และคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการกลุ่มที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่เรียนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการใช้การวิจัยเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คะแนนเฉลี่ยบุคลิกภาพประชาธิปไตย และคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการกลุ่มที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วมไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่เรียนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยต่างประเทศ

แพทเนอร์ (Platner, 1977) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมของนักเรียนอายุ 9-11 ปี ที่ได้รับการสอนและการปกครองชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย” วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรมที่ได้รับการสอนและปกครองชั้นเรียนจากครูที่ได้รับการอบรมเทคนิคการสอนและการบริหารชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนเกรด 3 และ 4 โรงเรียนมิดเดิลไอแลนด์ จำนวน 138 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มซึ่งสอนด้วยวิธีอัตราประชาธิปไตยและตามสบาย และกลุ่มทดลองซึ่งสอนด้วยวิธีประชาธิปไตย เป็นเวลา 12 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เจนนิง (Jenning, 2003) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Transforming civics and citizenship education in the middle years of schooling: an exploration of critical issues informing teachers' theories of action. การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นที่การศึกษาหาความรู้เรื่องหน้าที่พลเมืองและความเป็นพลเมืองดีของระดับชั้นมัธยมศึกษา เพื่อระบุประเด็นที่เป็นปัญหาสำคัญในการให้ความรู้ของครูตามทฤษฎีของการกระทำ การศึกษาครั้งนี้ใช้กรณีตัวอย่างเป็นโรงเรียนที่คัดเลือกจากทางตอนเหนือของนิวเซาท์เวล และทางตอนตะวันออกเฉียงใต้ของควีนแลนด์ โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมของครูในกลุ่มที่มีการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อสืบหาทฤษฎีการกระทำในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องหน้าที่พลเมืองและความเป็นพลเมืองดี การศึกษาครั้งนี้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ครูที่มีประสบการณ์การสอนมาเป็นเวลา 1-3 ปีและมีการสังเกตโดยตรง รวมทั้งรวบรวมข้อมูลจากบทความของผู้เชี่ยวชาญและวิเคราะห์เนื้อหาของนโยบายและเอกสารหลักสูตร และได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลในสามประเด็นดังนี้ ประการแรกคือ การสะท้อนตนเองของครู ประการที่สองคือ ความเห็นของครูเกี่ยวกับความรู้ที่หลักสูตรกำหนด และประการที่สามคือ โอกาสในการกระทำการถ่ายโอนความรู้ไปสู่นักเรียน ผลที่ได้รับจากการศึกษาในครั้งนี้คือ ได้คู่มือที่เป็นโปรแกรมในการพัฒนาวิชาชีพครูที่เน้นวิธีการสอนที่สำคัญในเรื่องของหน้าที่พลเมืองและการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดีในชั้นเรียนที่เป็นระดับมัธยมศึกษา

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม เน้นการปลูกฝังความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นพลเมืองของสังคม

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นลักษณะการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน (One Group Pretest Posttest Design) ซึ่งมีรายละเอียดและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 14 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมดจำนวน 605 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/10 ของโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 49 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

รูปแบบการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้แผนการวิจัยแบบการวิจัยก่อนทดลอง (Pre Experimental Research) ประเภทการวิจัย แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อน-หลัง (The One-Group Pretest-Posttest Design) (Tuckman, 1999: 159-160 อ้างถึงใน, มาเรียม นิลพันธุ์, 2554: 146-147) มีรูปแบบดังนี้

แสดงแผนการวิจัย

	สอบก่อน	กลุ่มทดลอง	สอบหลัง
	T ₁	X	T ₂
เมื่อ	T ₁	แทน	การทดสอบก่อนทดลอง
X	แทน	การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม	
T ₂	แทน	การทดสอบหลังทดลอง	

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย จำนวน 8 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง ได้แก่หัวข้อ ดังนี้ 1) รัฐธรรมนูญ 2) กฎหมายคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล 3) การเคารพกติกาของสังคม 4) การใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเองอย่างเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น 5) หน้าที่ของชนชาวไทยตามวิถีประชาธิปไตย 6) การมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในกิจกรรมทางสังคม 7) การรักษาสาธารณสมบัติ และ 8) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

2. แบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เป็นการวัดเชิงสถานการณ์ ซึ่งแต่ละสถานการณ์จะครอบคลุมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ทั้ง 3 ด้าน คือ การวชิธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 45 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของแต่ละตัวเลือกตามระดับขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ดังนี้ ตัวเลือกที่อยู่ในชั้นหลบหลีกการลงโทษ ให้ 1 คะแนน ตัวเลือกที่อยู่ในชั้นแสวงหารางวัล ให้ 2 คะแนน ตัวเลือกที่อยู่ในชั้นทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น เพื่อให้ผู้อื่นยอมรับ ให้ 3 คะแนน และตัวเลือกที่อยู่ในชั้นทำตามบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะส่วนหนึ่งของสังคมให้ 4 คะแนน

3. แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ระหว่างเรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินค่า 4 ระดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัตินานๆครั้ง ไม่ปฏิบัติเลย โดยครอบคลุมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ทั้ง 3 ด้าน คือ 1) การวชิธรรม 2) สามัคคีธรรม 3) ปัญญาธรรม ด้านละ 9 ข้อ รวมทั้งหมด 27 ข้อ

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ กำหนดการให้ค่าคะแนน คือ ตอบถูกต้องได้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบได้ 0 คะแนน

5. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ และคำถามปลายเปิด

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย มีขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

1.2 วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ เพื่อนำมาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 โครงสร้างรายวิชา ส 21102 สังคมศึกษา 2

หน่วยที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้	เวลาเรียน
1	เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และระบบเวลา	ส5.1 ม.1/1 ส5.1 ม.1/2	-เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ -ระบบเวลา	4
2	ทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย และ โอเชียเนีย	ส5.2 ม.1/1 ส5.2 ม.1/2 ส5.2 ม.1/3 ส5.2 ม.1/4	-ลักษณะภูมิประเทศ - กิจกรรมทางเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรม - สิ่งแวดล้อมใหม่ทางสังคม - การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทวีป	13

ตารางที่ 3 โครงสร้างรายวิชา ส 21102 สังคมศึกษา 2 (ต่อ)

หน่วยที่	ชื่อหน่วย การเรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้	เวลาเรียน
3	วิกฤตการณ์ทาง ชนชาติที่เกิดขึ้น	ส5.1 ม.1/3	- ภัยธรรมชาติและ การระงับภัย ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและทวีป เอเชีย ออสเตรเลียและ โอเชียเนีย	3
4	ความเป็นพลเมือง ในระบอบ ประชาธิปไตย	ส 2.1 ม.1/1 ส 2.1 ม.1/2 ส 2.1 ม.1/4 ส 2.2 ม.1/1 ส 2.2 ม.1/2 ส 2.2 ม.1/3	- รัฐธรรมนูญ - กฎหมายคุ้มครองสิทธิส่วน บุคคล - การเคารพศักดิ์ของสังคม - การใช้สิทธิและเสรีภาพของ ตนเองอย่างเคารพสิทธิและ เสรีภาพของผู้อื่น - หน้าที่ของชนชาวไทยตามวิถี ประชาธิปไตย - การมีส่วนร่วมและรับผิดชอบใน กิจกรรมทางสังคม - การรักษาสาธารณสมบัติ - การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	16
5	วัฒนธรรมกับการ สานสัมพันธ์กับ เพื่อนบ้าน	ส 2.1 ม.1/3	- ความหมายและคุณค่าของ วัฒนธรรม - เรียนรู้วัฒนธรรมของประเทศ เพื่อนบ้าน - ปัจจัยในการสร้างสัมพันธ์กับ ประเทศเพื่อนบ้าน	4

จากโครงสร้างรายวิชา ส 21102 สังคมศึกษา 2 จะประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ และสาระการหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ซึ่งมีการแบ่งหน่วย การเรียนรู้เป็น 5 หน่วย คือ หน่วยที่ 1 เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และระบบเวลา หน่วยที่ 2 ทวีปเอเชีย

ออสเตรเลีย และ โอเชียเนีย หน่วยที่ 3 วิฤตการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้น หน่วยที่ 4 ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และหน่วยที่ 5 วัฒนธรรมกับการสานสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน

โดยเนื้อหาที่ใช้ในการทำวิจัย คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย จำนวน 16 ชั่วโมง ประกอบด้วยเรื่อง รัฐธรรมนูญ กฎหมายคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล การเคารพสิทธิของสังคม การใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเองอย่างเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น หน้าที่ของชนชาวไทยตามวิถีประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในกิจกรรมทางสังคม การรักษาสาธารณสมบัติ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

1.3 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย จำนวน 8 แผน ประกอบด้วย

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	รัฐธรรมนูญ	จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	กฎหมายคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล	จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	การเคารพสิทธิของสังคม	จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	การใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเองอย่างเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น	จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5	หน้าที่ของชนชาวไทยตามวิถีประชาธิปไตย	จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6	การมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในกิจกรรมทางสังคม	จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7	การรักษาสาธารณะประโยชน์	จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8	การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	จำนวน 2 ชั่วโมง

โดยกำหนดเนื้อหาและจำนวนชั่วโมงในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 โครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

แผนการจัดการเรียนรู้	เรื่อง	ตัวชี้วัด
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	รัฐธรรมนูญ	ส2.2 ม.1/1,1/2
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	กฎหมายคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล	ส2.1 ม.1/1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	การเคารพสิทธิของสังคม	ส2.1 ม.1/2
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	การใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเองอย่างเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น	ส2.1 ม.1/4
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5	หน้าที่ของชนชาวไทยตามวิถีประชาธิปไตย	ส2.2 ม.1/3
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6	การมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในกิจกรรมทางสังคม	ส2.1 ม.1/2
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7	การรักษาสาธารณะสมบัติ	ส2.1 ม.1/2
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8	การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	ส2.1 ม.1/2

1.4 นำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ข้อเสนอแนะซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้ข้อเสนอแนะว่า การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ต้องแสดงให้เห็นขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ที่ส่งผลให้เกิดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาดังนี้ (วรรณิ แกมเกตุ 2551: 219-221)

+1 หมายถึง แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องและเหมาะสม

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องและเหมาะสม

-1 หมายถึง แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้ไม่สอดคล้องและเหมาะสม

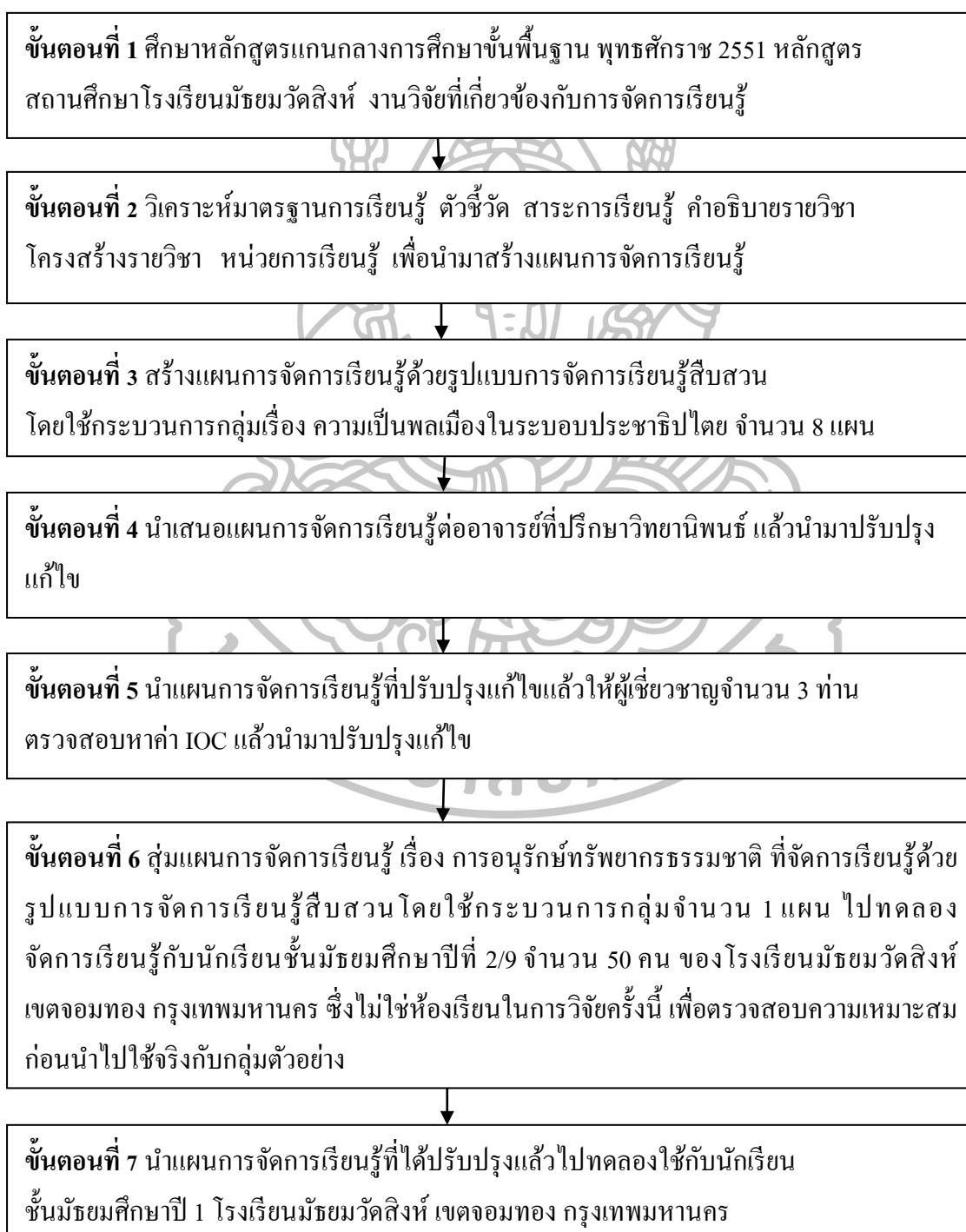
ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าสอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ซึ่งจากการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะว่า แผนการจัดการเรียนรู้ควรจัดเรื่องลำดับเรื่องที่สอนให้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน การวัดและประเมินผลเกณฑ์การให้คะแนนต้องชัดเจน และในขั้นของการนำเสนอปัญหา ครูควรนำเสนอปัญหาให้เหมาะสมและตรงประเด็นกับเรื่องที่สอน

1.6 สุ่มแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ที่จัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มจำนวน 1 แผน ไปทดลองจัดการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/9 จำนวน 50 คน ของโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่ใช่ห้องเรียนในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง ผลการทดลองใช้พบว่านักเรียนสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนของแผนการจัดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี จนบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ แต่มีนักเรียนบางกลุ่มที่ไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น ครูจึงค่อยกระตุ้น โดยการตั้งคำถาม และนักเรียนบางกลุ่มไม่ตั้งใจทำงาน ครูจึงเสริมแรงทางบวกโดยการให้รางวัลสำหรับกลุ่มที่ทำงานเสร็จทันตามกำหนด

1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไปทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน 49 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง

สรุป ขั้นตอนในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ดังแผนภาพที่ 6

แผนภาพที่ 6 การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย มีขั้นตอนดังนี้

2. แบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยใช้ประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบและหลักเกณฑ์การให้คะแนน จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

2.2 นำข้อมูลและแนวคิดต่างๆ ที่ได้จากแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน มาสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยวิเคราะห์ข้อสอบตามระดับขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก จัดทำตารางวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดน้ำหนักเนื้อหาตามความสำคัญ แล้วจึงกำหนดจำนวนข้อสอบทั้งหมดที่ต้องการใช้จริง และคำนวณหาจำนวนข้อสอบในแต่ละเนื้อหา แต่ทั้งนี้ต้องสร้างไว้มากกว่าจำนวนข้อสอบที่ใช้จริง เนื่องจากข้อสอบบางข้ออาจไม่ได้คุณภาพ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยกับตัวบ่งชี้ของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

คุณลักษณะความเป็นพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตย	ตัวบ่งชี้	รวม (ข้อ)
การวชิธรรม	การเคารพกฎเกณฑ์ที่กำหนด	5
	การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น	5
	การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น	5
สามัคคีธรรม	การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม	5
	การรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย	5
	การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม	5

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยกับตัวบ่งชี้ของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย (ต่อ)

คุณลักษณะความเป็นพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตย	ตัวบ่งชี้	รวม (ข้อ)
ปัญญาธรรม	การกำหนดปัญหา	5
	การวิเคราะห์ปัญหา	5
	การเสนอวิธีการแก้ไขปัญหา	5
รวม		45

สำหรับแบบทดสอบที่จัดทำครั้งนี้มี 1 ฉบับ แบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ (Multiple Choice) 4 ตัวเลือก จำนวน 45 ข้อ ผู้วิจัยสร้างข้อสอบจำนวน 90 ข้อ เพื่อสำหรับการเลือกหลังตรวจสอบหาคุณภาพ เมื่อตรวจสอบหาคุณภาพของข้อสอบแล้ว จึงเลือกนำไปใช้จริง 45 ข้อ ซึ่งแบบทดสอบนี้เป็นแบบทดสอบปรนัยเชิงสถานการณ์ จำนวน 45 ข้อ ซึ่งแต่ละสถานการณ์จะครอบคลุมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ทั้ง 3 ด้าน คือ 1) คารวธรรม 2) สามัคคีธรรม 3) ปัญญาธรรม ด้านละ 15 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของแต่ละตัวเลือกตามระดับขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ดังนี้ ตัวเลือกที่อยู่ในขั้นหลบหลีกการลงโทษ ให้ 1 คะแนน ตัวเลือกที่อยู่ในขั้นแสวงหารางวัลให้ 2 คะแนน ตัวเลือกที่อยู่ในขั้นที่ทำตามความเห็นชอบของผู้อื่นเพื่อให้ผู้อื่นยอมรับให้ 3 คะแนน และตัวเลือกที่อยู่ในขั้นทำตามบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะส่วนหนึ่งของสังคมให้ 4 คะแนน

ระดับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยรวม คือ ระดับคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย จำนวน 45 ข้อ คะแนนระหว่าง 45-180 คะแนน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 เกณฑ์ระดับคะแนนคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

คะแนนระหว่าง	ระดับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
136- 180	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง
91 - 135	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง
45- 90	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับต่ำ

คะแนนรายด้านของแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ด้านการวาทกรรม ด้านสามัคคีธรรม และด้านปัญญาธรรม จำนวนด้านละ 15 ข้อ คะแนนระหว่าง 15 - 60 คะแนน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 เกณฑ์ระดับคะแนนรายด้านของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

คะแนนระหว่าง	ระดับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
46- 60	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง
31-45	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง
15- 30	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับต่ำ

(ตามเกณฑ์การแปลผลการกำหนดช่วงคะแนนเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 3-4)

2.3 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้น ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องตรงตามเนื้อหา ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะว่า ควรปรับเปลี่ยนข้อคำถามให้ตรง เข้าใจง่าย และสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และปรับตัวเลือกให้สอดคล้องกับทฤษฎีระดับขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก โดยต้องเป็นตัวเลือกที่ไม่ง่ายจนเกินไปซึ่งจะทำให้นักเรียนเดาคำตอบได้

2.4 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาดังนี้ (วรรณิ์ แกมเกตุ 2551: 219-221)

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบทดสอบมีความสอดคล้องและเหมาะสม
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบมีความสอดคล้องและเหมาะสม
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบทดสอบมีความไม่สอดคล้องและเหมาะสม

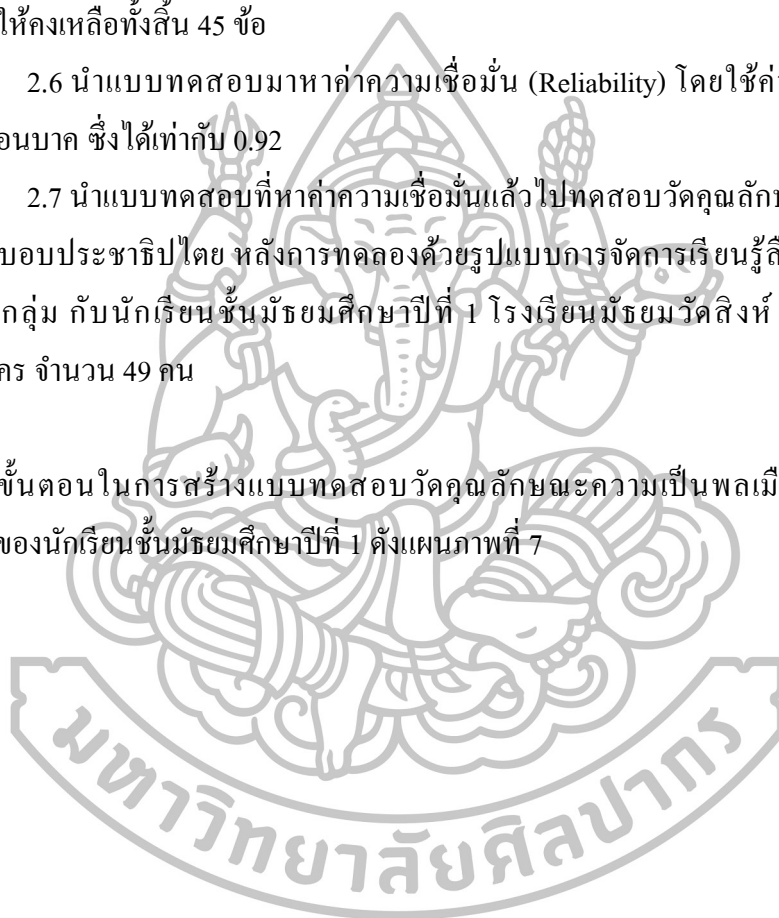
ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าสอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ซึ่งจากการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญมีค่าเท่ากับ 1.00 และผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะว่า การสมมติชื่อคนควรเป็นชื่อที่นักเรียนคุ้นเคย หรือเป็นชื่อที่นักเรียนรู้จัก ก็จะช่วยให้นักเรียนทำข้อสอบอย่างมีความสุข อีกทั้งควรปรับข้อคำถามและตัวเลือกให้มีความกระชับ ชัดเจน ไม่กำกวม

2.5 นำแบบทดสอบแบบปรนัยที่ปรับปรุงแล้วจำนวน 90 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการเรียนรู้อัตโนมัติมาแล้ว จำนวน 50 คน ทั้งนี้เนื่องจากแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย สามารถนำไปใช้ได้ทุกข้อ ผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อสอบที่ครอบคลุมนิยามเชิงปฏิบัติการ ที่ได้มาจากตารางการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยกับตัวบ่งชี้ของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้คงเหลือทั้งสิ้น 45 ข้อ

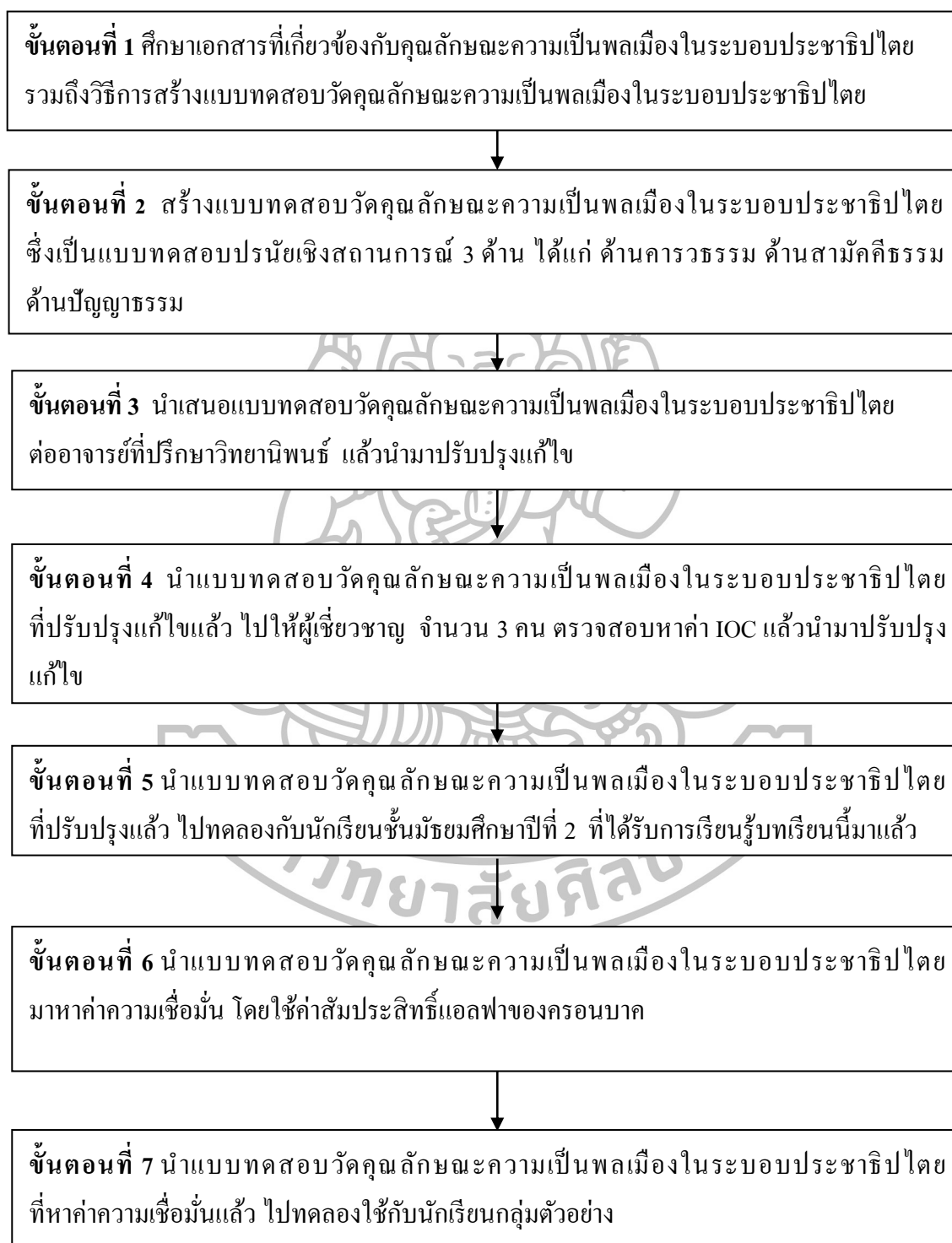
2.6 นำแบบทดสอบมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งได้เท่ากับ 0.92

2.7 นำแบบทดสอบที่หาค่าความเชื่อมั่นแล้วไปทดลองวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย หลังการทดลองด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน 49 คน

สรุป ขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังแผนภาพที่ 7

แผนภาพที่ 7 การสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีขั้นตอนดังนี้

3. แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เป็นแบบประเมินพฤติกรรมของนักเรียน โดยใช้ประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

3.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3.2 สร้างแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย แบบมาตรประเมินค่า 4 ระดับ (Rating Scale) คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัตินานๆครั้ง ไม่ปฏิบัติเลย โดยครอบคลุมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ทั้ง 3 ด้าน คือ 1) คารวธรรม 2) สามัคคีธรรม 3) ปัญญาธรรม ด้านละ 9 ข้อ รวมทั้งหมด 27 ข้อ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553: 128) ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 การแปลความหมายของคำถามคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

คะแนนเฉลี่ย	ระดับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
2.50 – 3.00	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยสูง
1.50 – 2.49	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยปานกลาง
0.50 – 1.49	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยต่ำ
0.00 – 0.49	ไม่ผ่าน

3.3 นำแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่สร้างขึ้น ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องตรงตามเนื้อหา ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะว่า ข้อคำถามในแต่ละด้านควรเขียนให้สอดคล้องกับตัวบ่งชี้ของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และไม่ควรมีคำนิเสธ

3.4 นำแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ปรับปรุงแก้ไขไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาดังนี้ (วรรณิ์ แกมเกตุ, 2551: 219-221

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามเป็นตัวแทนพฤติกรรมนั้น
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามเป็นตัวแทนพฤติกรรมนั้น
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่เป็นตัวแทนพฤติกรรมนั้น

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าสอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ซึ่งจากการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญได้เท่ากับ 1.00 และผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะว่า ข้อคำถามแต่ละด้านควรเลือกใช้คำที่สื่อความหมายชัดเจน เข้าใจง่าย

3.5 นำแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ผ่านเกณฑ์แล้วไปสอบถามนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3.6 นำแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมาหาค่าความสอดคล้องภายในทั้งหมด 8 ครั้งตามแผนการจัดการเรียนรู้ ระหว่างผู้ตอบแบบประเมินคือครูกับนักเรียน ซึ่งได้เท่ากับ 0.83

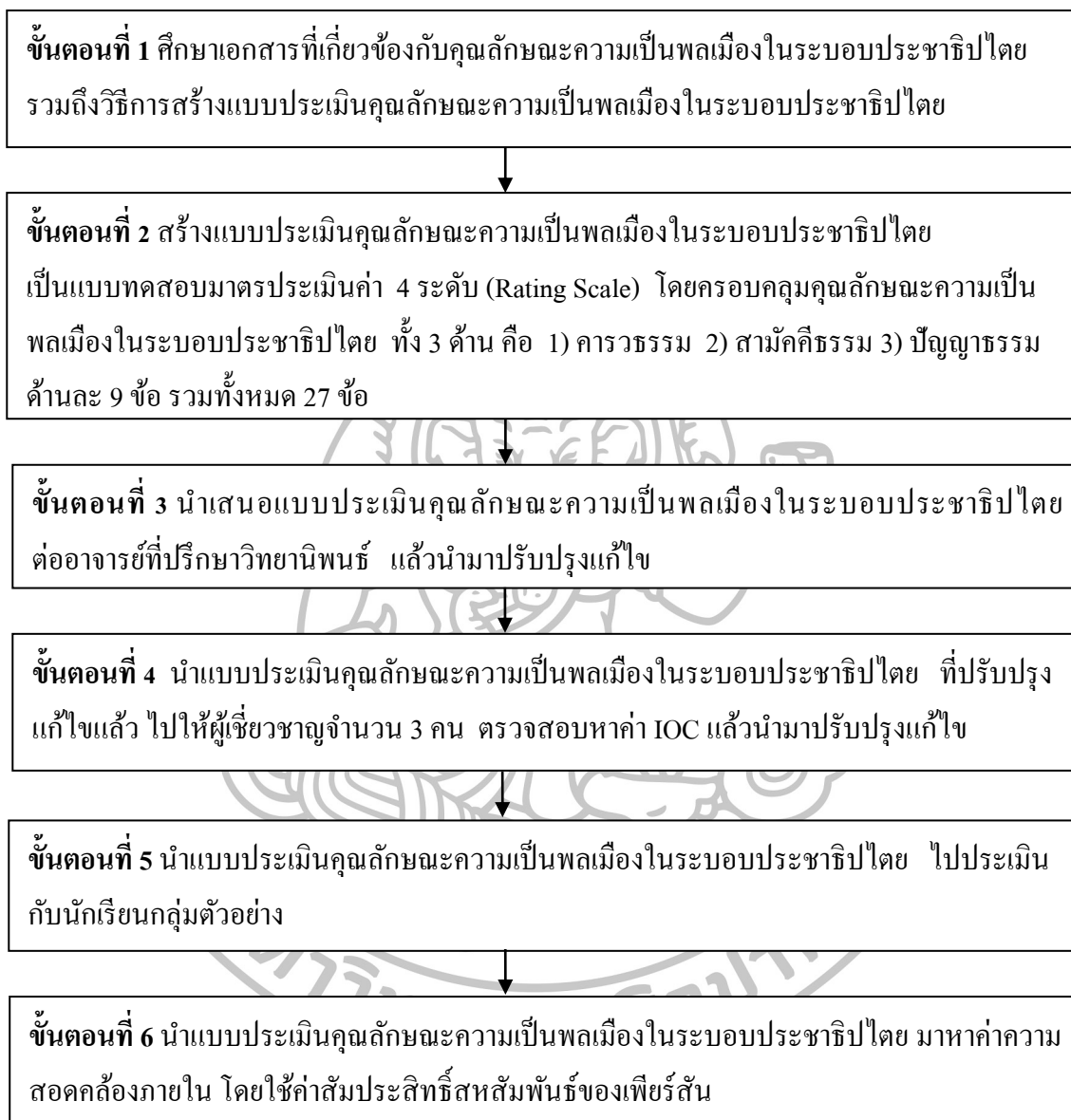
นอกจากนี้ได้นำแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมาหาค่าความสอดคล้องภายในระหว่างผู้ตอบแบบประเมินคือนักเรียน ครู และบุคคลภายนอก จำนวน 3 ครั้ง คือแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ค่าความสอดคล้องภายในระหว่างผู้ตอบแบบประเมินคือนักเรียน ครู และบุคคลภายนอก

ค่าความสอดคล้องภายในระหว่างผู้ตอบแบบประเมิน	ค่าที่ได้
ครู กับ บุคคลภายนอก	0.93
บุคคลภายนอก กับ นักเรียน	0.90
นักเรียน กับครู	0.90

สรุป ขั้นตอนในการสร้างแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ดังแผนภาพที่ 8

แผนภาพที่ 8 การสร้างแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีขั้นตอนดังนี้

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

4.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม วิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และหลักเกณฑ์ให้คะแนนจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบ และคู่มือวัดผลและประเมินผล

4.2 วิเคราะห์มาตรฐาน ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ และวัตถุประสงค์ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

4.3 สร้างแบบทดสอบ ให้สอดคล้องกับตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ และครอบคลุมเนื้อหาในหลักสูตร โดยวิเคราะห์ข้อสอบตามระดับความรู้ของนักเรียนที่แสดงพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยตามแนวคิดของแอนเดอร์สันและแครทวอด (Anderson and Krathwohl, 2001) จัดทำตารางวิเคราะห์เนื้อหา และกำหนดน้ำหนักเนื้อหาตามความสำคัญ แล้วจึงกำหนดจำนวนข้อสอบทั้งหมดที่ต้องการใช้จริง และคำนวณหาจำนวนข้อสอบในแต่ละเนื้อหา แต่ทั้งนี้ต้องสร้างไว้มากกว่าจำนวนข้อสอบที่ใช้จริง เนื่องจากข้อสอบบางข้ออาจไม่ได้คุณภาพ

ตารางที่ 10 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้กับระดับพุทธิพิสัยของ
ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

ตัวชี้วัด	เนื้อหา	จุดประสงค์ การเรียนรู้	ระดับพุทธิพิสัย						
			จำ	เข้าใจ	นำไปใช้	วิเคราะห์	ประเมินค่า	สร้างสรรค์	รวม (ข้อ)
ส2.2 ม.1/1,1/2	รัฐธรรมนูญ	1. นักเรียนสามารถบอกความหมายของรัฐธรรมนูญได้ 2. นักเรียนสามารถอธิบายหลักการและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญได้ถูกต้อง 3. นักเรียนสามารถอธิบายโครงสร้างและสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญได้ถูกต้อง 4. นักเรียนสามารถวิเคราะห์ห้บทบาทการถ่วงดุลของอำนาจอริปไตยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ถูกต้อง	1						1
				1					1
				1					1
						2			2
ส2.1 ม.1/1	กฎหมาย คุ้มครองสิทธิ ส่วนบุคคล	5. นักเรียนสามารถบอกความหมายของกฎหมายได้ 6. นักเรียนสามารถอธิบายประเภทของกฎหมายคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลได้ถูกต้อง 7. นักเรียนสามารถปฏิบัติตามกฎหมายการคุ้มครองสิทธิของบุคคลได้ถูกต้อง	1						1
				1					1
				2	1				3
ส2.1 ม.1/2	การเคารพ กติกาของ สังคม	8. นักเรียนสามารถบอกความหมายการเคารพกติกาสังคมได้ 9. นักเรียนสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมที่แสดงถึงการเคารพกติกาสังคมได้ 10. นักเรียนสามารถปฏิบัติตามกฎ กติกาสังคมได้อย่างถูกต้อง	1						1
							3		3
					2				2
ส2.1 ม.1/4	การใช้สิทธิ และเสรีภาพ ของตนเอง อย่างเคารพ สิทธิและ เสรีภาพของ ผู้อื่น	11. นักเรียนสามารถบอกความหมายของสิทธิเสรีภาพได้ 12. นักเรียนสามารถวิเคราะห์ผลที่ได้จากการเคารพในสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่นได้ 13. นักเรียนสามารถปฏิบัติตนในการเคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่นได้ถูกต้อง	1						1
							1		1
					3		1		4

ตารางที่ 10 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้กับระดับพุทธิพิสัยของ
ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
(ต่อ)

ตัวชี้วัด	เนื้อหา	จุดประสงค์ การเรียนรู้	ระดับพุทธิพิสัย					รวม (ข้อ)	
			จำ	เข้าใจ	การประยุกต์ใช้	วิเคราะห์	ประเมินค่า		สร้างสรรค์
ส2.2 ม.1/3	หน้าที่ของ ชนชาวไทย ตามวิถี ประชา ธิปไตย	14. นักเรียนสามารถบอกความหมายของหน้าที่ได้ 15. นักเรียนสามารถปฏิบัติหน้าที่ของชนชาวไทย ได้ถูกต้อง 16. นักเรียนสามารถแสดงคุณค่า และความสำคัญใน การปฏิบัติตามหน้าที่ของชนชาวไทยตามวิถี ประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม	1		3			1 3	
ส2.1 ม.1/2	การมีส่วน ร่วมและ รับผิดชอบ ในกิจกรรม ทางสังคม	17. นักเรียนสามารถอธิบายความสำคัญของการมี ส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อในกิจกรรมทางสังคมได้ 18. นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมที่ตนเองมี ส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อกิจกรรมทางสังคมได้		1				1 3	
ส2.1 ม.1/2	การรักษา สาธารณสุข สมบัติ	19. นักเรียนสามารถบอกความหมายของ สาธารณสุขสมบัติได้ 20. นักเรียนสามารถปฏิบัติตนในการรักษา สาธารณสุขสมบัติได้ 21. นักเรียนสามารถประเมินพฤติกรรมของบุคคล ในการรักษาสาธารณสุขสมบัติได้ถูกต้อง	1		3		1	1 3 1	
ส2.1 ม.1/2	การอนุรักษ์ ทรัพยากร ธรรมชาติ	22. นักเรียนสามารถบอกความหมายของ ทรัพยากรธรรมชาติได้ 23. นักเรียนสามารถวิเคราะห์แนวทางการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้ 24. นักเรียนสามารถบอกประโยชน์ของ ทรัพยากรธรรมชาติได้	1			3		1 3 1	
รวม			8	6	16	8	2	-	40

สำหรับแบบทดสอบที่จัดทำครั้งนี้มี 1 ฉบับ แบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ
(Multiple Choice) 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ผู้วิจัยสร้างข้อสอบจำนวน 80 ข้อ เพื่อสำหรับการเลือก
หลังตรวจสอบหาคุณภาพ เมื่อตรวจสอบหาคุณภาพของข้อสอบแล้ว จึงเลือกนำไปใช้จริง
40 ข้อ กำหนดการให้ค่าคะแนน คือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบได้ 0 คะแนน

4.4 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้น ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความเหมาะสมความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะว่า ควรออกข้อสอบให้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และพฤติกรรมแต่ละด้านที่กำหนด ควรปรับข้อคำถามและตัวเลือกให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

4.5 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาดังนี้ (วรณี แกมเกตุ, 2551: 219-221)

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบทดสอบมีความสอดคล้องและเหมาะสม
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบมีความสอดคล้องและเหมาะสม
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบทดสอบมีความไม่สอดคล้องและเหมาะสม

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าสอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ซึ่งจากการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่าสูงสุดเท่ากับ 1.00 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.67

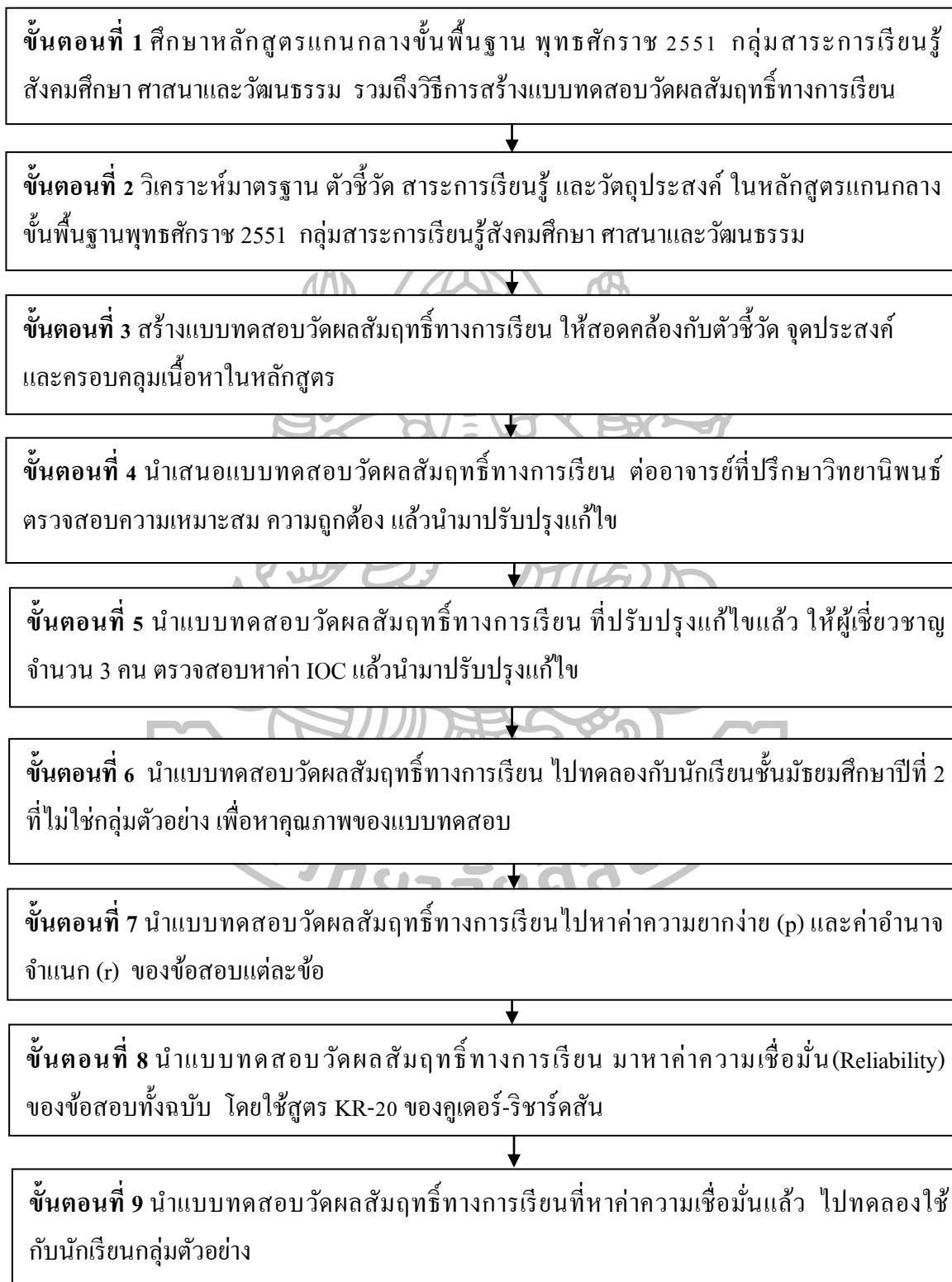
4.6 นำแบบทดสอบแบบปรนัยที่ปรับปรุงแล้วจำนวน 80 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการเรียนรู้อบรมเรียบร้อยแล้ว จำนวน 50 คน นำแบบทดสอบไปหาค่าความยากง่าย ได้ค่าระหว่าง 0.48-0.78 โดยใช้เกณฑ์ความยากง่ายระหว่าง 0.20-0.80 และเพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบแต่ละข้อ ได้ค่าระหว่าง 0.24-0.60 โดยใช้เกณฑ์ค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ทั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อสอบให้คงเหลือทั้งสิ้น 40 ข้อ ตามพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยที่กำหนดไว้

4.7 จากนั้นนำแบบทดสอบมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของข้อสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน ซึ่งได้เท่ากับ 0.92

4.8 นำแบบทดสอบที่หาค่าความเชื่อมั่นแล้วไปทดสอบวัดผลการเรียนรู้หลังการทดลอง ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

สรุป ขั้นตอนในการสร้างและพัฒนาแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังแผนภาพที่ 9

แผนภาพที่ 9 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีขั้นตอนดังนี้

5. การสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม จำนวน 1 ฉบับ สอบถามโดยการสัมภาษณ์ด้านสถานภาพ และข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ด้านบรรยากาศในการเรียน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

5.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

5.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม แบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 12 ข้อ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ประกอบด้วยคำถาม จำนวน 12 ข้อ พร้อมด้วยมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด ซึ่งสอบถามใน 3 ด้าน คือ ด้านบรรยากาศในการเรียน ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับ โดยกำหนดค่าความคิดเห็น 5 ระดับดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 การแปลความหมายของคำถาม

ระดับความคิดเห็น	คะแนน
เห็นด้วยมากที่สุด	4.50 – 5.00
เห็นด้วยมาก	3.50 – 4.49
เห็นด้วยปานกลาง	2.50 – 3.49
เห็นด้วยน้อย	1.50 – 2.49
เห็นด้วยน้อยที่สุด	1.00 – 1.49

ตอนที่ 2 การแสดงความคิดเห็นของนักเรียนโดยใช้คำถามปลายเปิด 1 ข้อ

5.3 นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่สร้างขึ้น ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความเหมาะสม และความถูกต้องตรงตามเนื้อหา ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะว่า ข้อคำถามแต่ละด้านควรเขียนให้กระชับ และชัดเจนมากยิ่งขึ้น

5.4 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาดังนี้ (วรรณิ แกมเกตุ, 2551: 219-221)

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามเป็นตัวแทนพฤติกรรมนั้น

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามเป็นตัวแทนพฤติกรรมนั้น

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่เป็นตัวแทนพฤติกรรมนั้น

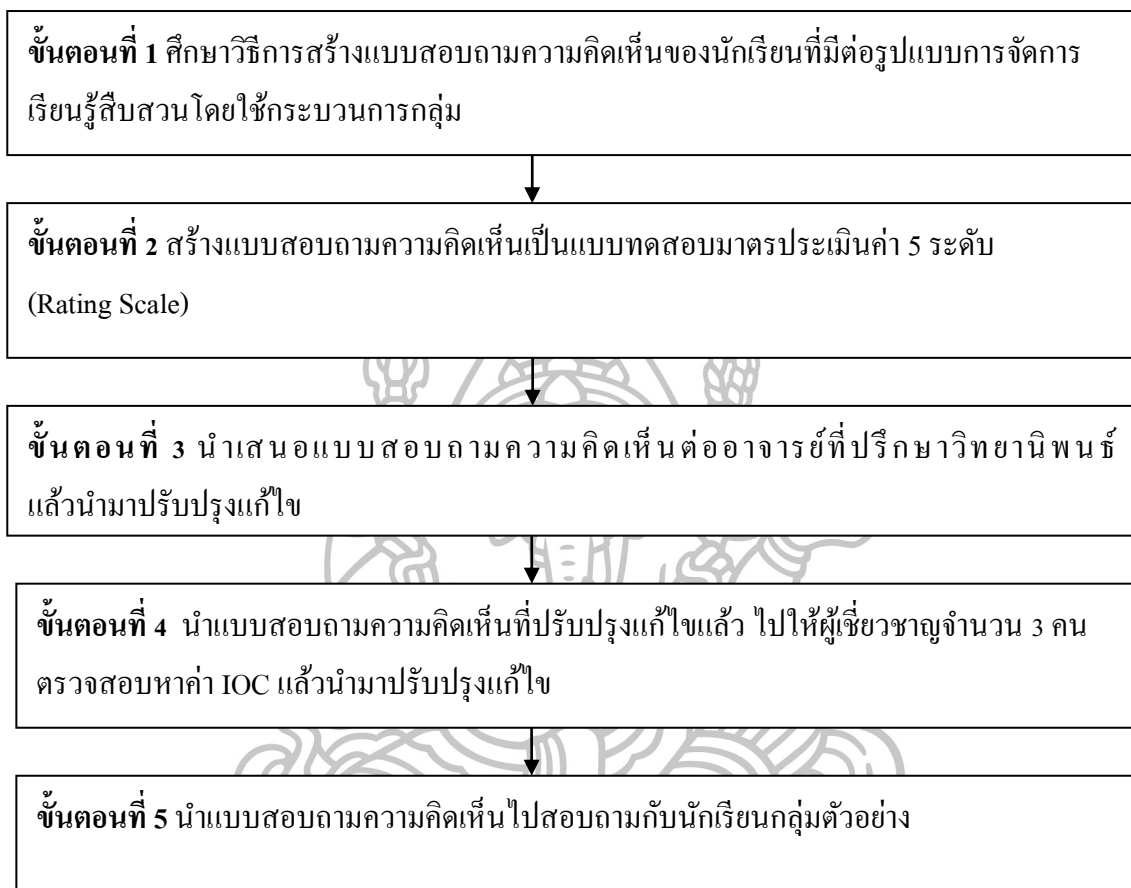
ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าสอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ซึ่งจากการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญได้เท่ากับ 1.00 และผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะว่า ข้อคำถามในแต่ละด้านควรเขียนให้ครอบคลุมกับกิจกรรมการเรียนรู้ และให้สอดคล้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

5.5 นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่ผ่านเกณฑ์แล้วไปสอบถามนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

สรุป ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มดังแผนภาพที่ 10

แผนภาพที่ 10 การสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้
สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีขั้นตอนดังนี้

การดำเนินการทดลอง

ในการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนทดลอง เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยเตรียมความพร้อม ในด้านต่างๆ ต่อไปนี้

1.1 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.2 ผู้วิจัยทบทวนเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ให้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

1.3 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยก่อนเรียน ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับแบบทดสอบหลังเรียน

2. ขั้นตอนทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนด้วยตนเองตามแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่สร้างไว้ ได้ดำเนินการทดลองโดยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่เตรียมไว้ ซึ่งรายละเอียด ดังนี้

2.1 เวลาที่ใช้ในการทดลองเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 16 ชั่วโมง

2.2 การจัดช่วงเวลาในการเรียนแต่ละวัน จัดการเรียนการสอนตามเวลาของการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามแผนการจัดการเรียนรู้ของครู

2.3 เนื้อหาที่ใช้ทดลองสอน คือ เนื้อหาจากสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.4 ดำเนินการทดลองสอน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนเอง โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มมีขั้นตอนการดำเนินการ 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขึ้นเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหา เป็นการให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหา หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะทำให้นักเรียนเกิดความสงสัย

ขั้นที่ 2 ขั้นพิจารณาปัญหา เป็นการให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น และพิจารณาปัญหา

ขั้นที่ 3 ขึ้นวางแผน ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้ร่วมกันศึกษา ร่วมกันคิดวางแผนขั้นตอนในการศึกษาคิดวิธีการที่จะค้นคว้าหาความรู้ หรือคำตอบที่ต้องการ เพื่อมาสนับสนุนความคิดเห็นของตนโดยมีการกำหนดหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม และมอบหมายการทำงาน

ขั้นที่ 4 ขั้นลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนดำเนินการแสวงหาความรู้ตามบทบาทหน้าที่ที่นักเรียนได้รับจากกลุ่ม โดยครูผู้สอนให้คำแนะนำนักเรียนทั้งแหล่งค้นคว้าหาความรู้ และช่วยหาข้อมูลความรู้ให้นักเรียนอีกทั้งผู้สอนคอยดูแลติดตามการทำงานของนักเรียน แนะนำให้นักเรียนร่วมมือกันอย่างจริงจังในการทำงานเพื่อค้นคว้าแสวงหาความรู้

ขั้นที่ 5 ขั้นรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลงานที่ตนเองได้ศึกษาร่วมกัน อภิปรายสรุปผลเป็นความคิดของกลุ่ม รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำงานด้วย

ขั้นที่ 6 ขั้นทบทวนและเชื่อมโยงปัญหาใหม่ เป็นการวิเคราะห์และอภิปรายบทเรียน โดยผู้เรียนและผู้สอน หลังจากนั้นนำความรู้ไปขยายต่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ โดยเป็นประเด็นปัญหาที่ผู้เรียนต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป และหลังจบการสอนแต่ละแผน ครูได้นำแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบบอบประชาธิปไตยไปให้นักเรียนประเมิน

3. ขั้นหลังการทดลอง ภายหลังจากเสร็จสิ้นการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบบอบประชาธิปไตย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบบอบประชาธิปไตย และนำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มไปสอบถามกับนักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม จากแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบบอบประชาธิปไตย เป็นการวัดเชิงสถานการณ์ โดยวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างเรียน จากแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบบอบประชาธิปไตย โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุป

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยมีแบบแผนการวิจัยก่อนทดลอง (Pre Experimental Designs) แบบกลุ่มเดียวสอบก่อนและหลัง (The One - Group Pretest - Posttest Design) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/10 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ที่เรียนรายวิชา ส21102 สังคมศึกษา 2 เรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย จำนวน 49 คน โดยผู้วิจัยดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม โดยทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent) ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มคือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการเรียน และด้านประโยชน์ที่ได้รับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และข้อมูลที่เป็นข้อเสนอแนะ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) สรุปวิธีดำเนินการวิจัยได้ดังตารางที่ 12 ดังนี้

ตารางที่ 12 ตารางสรุปวิธีการดำเนินการวิจัย

วัตถุประสงค์	วิธีการ	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
1. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม	ทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม	แบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent)
2. เพื่อศึกษาพัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม	ประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ระหว่างเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม	แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยนำข้อมูลที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับความคิดเห็นที่กำหนด รวมถึงหาความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม	ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม	แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent)
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม	สอบถามความคิดเห็นของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม	แบบสอบถามความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยนำข้อมูลที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับความคิดเห็นที่กำหนด

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ในครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/10 ภาคเรียน ที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ที่เรียนรายวิชา ส21102 สังคมศึกษา 2 เรื่อง ความเป็นพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตย จำนวน 49 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย 2) แบบทดสอบวัดคุณลักษณะความ เป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย 3) แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตย 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตย และ 5) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนและขอเสนอ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้ กระบวนการกลุ่ม

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาพัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้ กระบวนการกลุ่ม

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบ การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้ กระบวนการกลุ่ม

ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ของนักเรียนจำนวน 49 คน ปรากฏดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้ กระบวนการกลุ่ม

คุณลักษณะ	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน				หลังเรียน				t	p
		\bar{X}	S.D	ระดับ	ลำดับที่	\bar{X}	S.D	ระดับ	ลำดับที่		
คารวธรรม	60	41.86	7.48	ปานกลาง	2	50.24	6.06	สูง	3	-12.62	0.00
สามัคคีธรรม	60	41.51	8.74	ปานกลาง	3	51.65	6.53	สูง	1	-13.78	0.00
ปัญญาธรรม	60	43.33	7.61	ปานกลาง	1	51.27	5.54	สูง	2	-13.23	0.00
คะแนนรวม	180	126.69	20.75	ปานกลาง		153.16	15.19	สูง		-19.78	0.00

จากตารางที่ 13 พบว่า คะแนนคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 153.16$, S.D. = 15.19) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X} = 126.69$, S.D. = 20.75) เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยการเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสามัคคีธรรม ($\bar{X} = 51.65$, S.D. = 6.53) ด้านปัญญาธรรม ($\bar{X} = 51.27$, S.D. = 5.54) และด้านคารวธรรม ($\bar{X} = 50.24$, S.D. = 6.06) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาพัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของนักเรียนและครู ระหว่างเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดย
ใช้กระบวนการกลุ่ม

ผลการศึกษาพัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 ของนักเรียนและครู ระหว่างเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้
กระบวนการกลุ่ม ของนักเรียนจำนวน 49 คน ปรากฏดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 การศึกษาพัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของนักเรียนและครู ระหว่างเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้
สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

แผนการจัดการ เรียนรู้	คะแนน เฉลี่ย	คุณลักษณะความเป็น พลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตย	ผู้ประเมิน			
			นักเรียน		ครู	
			\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D
แผนการจัดการ เรียนรู้ที่ 1	3	การวชิธรรม	2.13	0.53	2.07	0.52
		สามัคคีธรรม	2.18	0.46	2.11	0.47
		ปัญญาธรรม	2.10	0.46	2.05	0.44
		รวม	2.14	0.48	2.07	0.48
		ระดับ	ปานกลาง		ปานกลาง	
แผนการจัดการ เรียนรู้ที่ 2	3	การวชิธรรม	2.20	0.47	2.20	0.44
		สามัคคีธรรม	2.25	0.47	2.24	0.47
		ปัญญาธรรม	2.22	0.45	2.17	0.42
		รวม	2.23	0.46	2.20	0.44
		ระดับ	ปานกลาง		ปานกลาง	
แผนการจัดการ เรียนรู้ที่ 3	3	การวชิธรรม	2.29	0.52	2.26	0.46
		สามัคคีธรรม	2.40	0.50	2.34	0.49
		ปัญญาธรรม	2.32	0.48	2.30	0.46
		รวม	2.34	0.50	2.30	0.47
		ระดับ	ปานกลาง		ปานกลาง	

ตารางที่ 14 การศึกษาพัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของนักเรียนและครู ระหว่างเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้
 สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม (ต่อ)

แผนการจัดการ เรียนรู้	คะแนน เฉลี่ย	คุณลักษณะความเป็น พลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตย	ผู้ประเมิน			
			นักเรียน		ครู	
			\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D
แผนการจัดการ เรียนรู้ที่ 4	3	การวบรวม	2.44	0.54	2.37	0.50
		สามัคคีธรรม	2.42	0.52	2.41	0.52
		ปัญญาธรรม	2.38	0.54	2.34	0.49
		รวม	2.41	0.53	2.37	0.51
		ระดับ	ปานกลาง		ปานกลาง	
แผนการจัดการ เรียนรู้ที่ 5	3	การวบรวม	2.43	0.54	2.40	0.54
		สามัคคีธรรม	2.53	0.56	2.52	0.50
		ปัญญาธรรม	2.46	0.52	2.47	0.51
		รวม	2.48	0.54	2.46	0.52
		ระดับ	ปานกลาง		ปานกลาง	
แผนการจัดการ เรียนรู้ที่ 6	3	การวบรวม	2.56	0.50	2.47	0.56
		สามัคคีธรรม	2.66	0.47	2.62	0.53
		ปัญญาธรรม	2.63	0.48	2.59	0.51
		รวม	2.61	0.49	2.56	0.54
		ระดับ	สูง		สูง	
แผนการจัดการ เรียนรู้ที่ 7	3	การวบรวม	2.66	0.48	2.61	0.49
		สามัคคีธรรม	2.76	0.43	2.74	0.44
		ปัญญาธรรม	2.68	0.47	2.65	0.48
		รวม	2.70	0.46	2.67	0.47
		ระดับ	สูง		สูง	
แผนการจัดการ เรียนรู้ที่ 8	3	การวบรวม	2.80	0.40	2.82	0.39
		สามัคคีธรรม	2.86	0.35	2.86	0.35
		ปัญญาธรรม	2.72	0.45	2.77	0.42
		รวม	2.79	0.40	2.82	0.39
		ระดับ	สูง		สูง	

จากตารางที่ 14 พบว่าผลการศึกษาพัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบบอบ
 ประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยนักเรียนและครู ระหว่างเรียนด้วยรูปแบบ
 การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีพัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองใน
 ระบบอบประชาธิปไตย จากระดับปานกลางไปจนถึงระดับสูง เมื่อพิจารณาแต่ละแผนการจัดการ
 เรียนรู้ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 นักเรียน ($\bar{X} = 2.14, S.D. = 0.48$) ครู ($\bar{X} = 2.07, S.D. =$
 0.48) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ($\bar{X} = 2.23, S.D. = 0.46$) ครู ($\bar{X} = 2.20, S.D. = 0.44$) แผนการ
 จัดการเรียนรู้ที่ 3 ($\bar{X} = 2.34, S.D. = 0.50$) ครู ($\bar{X} = 2.30, S.D. = 0.47$) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4
 ($\bar{X} = 2.41, S.D. = 0.53$) ครู ($\bar{X} = 2.37, S.D. = 0.51$) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 ($\bar{X} = 2.48,$
 $S.D. = 0.54$) ครู ($\bar{X} = 2.46, S.D. = 0.52$) มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบบอบประชาธิปไตย
 อยู่ในระดับปานกลาง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 ($\bar{X} = 2.61, S.D. = 0.49$) ครู ($\bar{X} = 2.56, S.D.$
 $= 0.54$) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 ($\bar{X} = 2.70, S.D. = 0.46$) ครู ($\bar{X} = 2.67, S.D. = 0.47$) และ
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 ($\bar{X} = 2.79, S.D. = 0.40$) ครู ($\bar{X} = 2.82, S.D. = 0.39$) มีคุณลักษณะ
 ความเป็นพลเมืองในระบบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบบ
 ประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้
 สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบบ
 ประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้
 สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ของนักเรียนจำนวน 49 คน ปรากฏดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบบ
 ประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบ
 การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

กลุ่มทดลอง	จำนวน นักเรียน	คะแนน เต็ม	คะแนนเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	T	p
ทดสอบก่อนเรียน	49	40	19.65	2.51	-31.44	0.00
ทดสอบหลังเรียน	49	40	31.02	2.74		

จากตารางที่ 15 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบบอบ
ประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน
โดยใช้กระบวนการกลุ่มสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ย
หลังเรียน ($\bar{X} = 31.02$, S.D. = 2.74) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X} = 19.65$, S.D. = 2.51)
ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

**ตอนที่ 4 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบ
การจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม**

ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้
สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม จำนวน 49 คน ปรากฏดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการ
เรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

รายการ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับที่
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้				
1. นักเรียนรู้จักการให้เกียรติ ขอมรับกฎ และกตัญญูใน การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น	4.61	0.53	เห็นด้วยมากที่สุด	(2)
2. นักเรียนมีการทำงานร่วมกับผู้อื่น จนงานสำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยดี	4.67	0.47	เห็นด้วยมากที่สุด	(1)
3. นักเรียนใช้หลักเหตุผลในการคิด ตัดสินใจ เพื่อ แก้ปัญหาต่างๆ	4.59	0.50	เห็นด้วยมากที่สุด	(3)
4. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และอภิปราย ในเรื่องที่เรียน	4.49	0.74	เห็นด้วยมาก	(4)
รวม	4.62	0.54	เห็นด้วยมากที่สุด	(1)

ตารางที่ 16 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับที่
ด้านบรรยากาศการเรียนรู้				
5. นักเรียนรู้สึกสนุก มีความสุขในการร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้	4.53	0.65	เห็นด้วยมากที่สุด	(1)
6. นักเรียนมีความกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	4.51	0.50	เห็นด้วยมากที่สุด	(2)
7. ครูสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน และให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน	4.47	0.45	เห็นด้วยมาก	(3)
8. ห้องเรียนมีสื่อ อุปกรณ์ที่มีความพร้อม และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้	4.41	0.61	เห็นด้วยมาก	(4)
รวม	4.48	0.62	เห็นด้วยมาก	(3)
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ				
9. ช่วยให้เกิดการเคารพกฎเกณฑ์ สิทธิของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น	4.57	0.50	เห็นด้วยมากที่สุด	(3)
10. ช่วยให้นักเรียนทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีได้	4.69	0.51	เห็นด้วยมากที่สุด	(1)
11. ช่วยเสริมสร้างทักษะการสืบค้นความรู้ พัฒนากระบวนการคิด พิจารณาการแก้ปัญหาได้อย่างรอบคอบ สมเหตุสมผล	4.55	0.65	เห็นด้วยมากที่สุด	(4)
12. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.63	0.49	เห็นด้วยมากที่สุด	(2)
รวม	4.61	0.54	เห็นด้วยมากที่สุด	(2)
ความเห็นโดยภาพรวมทุกด้าน	4.57	0.56	เห็นด้วยมากที่สุด	

จากตารางที่ 16 พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57, S.D. = 0.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเป็นลำดับที่หนึ่ง ($\bar{X} = 4.62, S.D. = 0.54$) รองลงมาได้แก่ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเป็นลำดับที่สอง ($\bar{X} = 4.61, S.D. = 0.54$) และด้านด้านบรรยากาศการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเป็นลำดับสุดท้าย ($\bar{X} = 4.48, S.D. = 0.62$) ซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยการเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ นักเรียนมีการทำงานร่วมกับผู้อื่นจนงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ($\bar{X} = 4.67, S.D. = 0.47$) นักเรียนรู้จักการให้เกียรติ ขอมอบกฎ และกติกาในการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ($\bar{X} = 4.61, S.D. = 0.53$) นักเรียนใช้หลักเหตุผลในการคิดตัดสินใจ เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ($\bar{X} = 4.59, S.D. = 0.50$) และครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในเรื่องที่เรียน ($\bar{X} = 4.49, S.D. = 0.74$)

ด้านประโยชน์ที่ได้รับ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยการเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ช่วยให้นักเรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีได้ ($\bar{X} = 4.69, S.D. = 0.51$) นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X} = 4.63, S.D. = 0.49$) ช่วยให้เกิดการเคารพกฎเกณฑ์ สิทธิของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ($\bar{X} = 4.57, S.D. = 0.50$) และช่วยเสริมสร้างทักษะการสืบค้นความรู้ พัฒนากระบวนการคิด พิจารณาการแก้ปัญหาได้อย่างรอบคอบ สมเหตุสมผล ($\bar{X} = 4.55, S.D. = 0.65$) ตามลำดับ

ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยการเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ นักเรียนรู้สึกสนุก มีความสุขในการร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.53, S.D. = 0.65$) นักเรียนมีความกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.51, S.D. = 0.50$) ครูสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน และให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน ($\bar{X} = 4.47, S.D. = 0.45$) และห้องเรียนมีสื่อ อุปกรณ์ที่มีความพร้อม และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.41, S.D. = 0.61$) ตามลำดับ

สำหรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มพบว่า นักเรียนต้องการเวลาในการเรียนรู้แต่ละเรื่องให้มากขึ้น เพราะนักเรียนต้องใช้เวลาค่อนข้างมากในช่วยกันค้นคว้าหาข้อมูลที่กลุ่มตัวเองศึกษา เพื่อเป็นการนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาแลกเปลี่ยนกัน นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มทำให้นักเรียนกล้าแสดงออก เพราะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้อภิปรายแสดงความคิดเห็น

ประมวผลการสังเกตจากการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

นอกจากการวิจัยดังกล่าวแล้ว ในระหว่างกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ผู้วิจัยได้สังเกตและบันทึกผลการจัดการเรียนรู้แล้วนำมาสรุปไว้ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ครูต้องมีการกระตุ้นความสงสัยให้นักเรียนได้เผชิญสถานการณ์ที่เป็นปัญหา หรือสิ่งที่น่าสนใจศึกษา และต้องการแสวงหาคำตอบ โดยใช้กระบวนการการสืบสอบ ซึ่งควรเป็นปัญหาหรือสถานการณ์ที่เหมาะสมกับวัยหรือใกล้เคียงประสบการณ์ของนักเรียน
2. การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นการฝึกนักเรียนให้กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเอง โดยสังเกตได้จากการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน เมื่อครูถามคำถาม นักเรียนจะช่วยกันตอบโดยแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างหลากหลาย
3. การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม นอกจากจะช่วยพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแล้ว นักเรียนยังได้พัฒนาทักษะการอภิปราย เพราะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เมื่อนักเรียนรวมกลุ่มกันศึกษาเรื่องที่กลุ่มสนใจ หลังจากการศึกษาหาข้อมูลแล้ว นักเรียนต้องกลับมาอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปก่อนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
4. การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม นอกจากจะช่วยพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแล้ว นักเรียนยังได้พัฒนาทักษะการให้เหตุผล เพราะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เมื่อครูให้นักเรียนตอบคำถามหรือแสดงความคิดเห็น นักเรียนจะมีการบอกเหตุผลประกอบการตอบคำถามหรือการแสดงความคิดเห็นของตน

5. ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละขั้นตอนในภาพรวม นักเรียนส่วนใหญ่มีความสนใจและตั้งใจเรียน มีความกระตือรือร้นและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมตามที่ครูมอบหมายให้อย่างสม่ำเสมอ ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปตามที่ครูกำหนดไว้ แต่อาจมีบางแผนการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนนำเสนอไม่ทันภายในคาบเรียน เนื่องจากเวลาจำกัด ซึ่งครูได้นัดหมายนักเรียนให้นำเสนอผลงานนอกเวลาเรียน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้แผนการวิจัยแบบการวิจัย ก่อนทดลอง (Pre Experimental Research) ประเภทการวิจัย แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อน-หลัง (The One-Group Pretest-Posttest Design) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม 2) เพื่อศึกษาพัฒนาการคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และ 4) เพื่อศึกษา ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้ กระบวนการกลุ่ม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/10 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ที่เรียนรายวิชา ส21102 สังคมศึกษา 2 เรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย จำนวน 49 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตย จำนวน 8 แผน 16 ชั่วโมง ที่ผ่านการตรวจหาค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.99 2) แบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เป็นการวัด เชิงสถานการณ์ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 45 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 3) แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตย แบบมาตราประเมินค่า 4 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 27 ข้อ มีค่าดัชนีความ สอดคล้องเท่ากับ 1.00 และค่าความสอดคล้องภายในระหว่างผู้ตอบแบบประเมินคือครูกับนักเรียน ซึ่งได้เท่ากับ 0.83 นอกจากนี้ยังประเมินค่าความสอดคล้องภายในระหว่างผู้ตอบแบบประเมินคือ

นักเรียน ครู และบุคคลภายนอก จำนวน 3 ครั้ง คือแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 ดังนี้ ครูกับบุคคลภายนอก ได้เท่ากับ 0.93 บุคคลภายนอกกับนักเรียน ได้เท่ากับ 0.90 และ นักเรียนกับครู ได้เท่ากับ 0.90 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.99 ค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.48-0.78 ค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.24-0.60 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 และ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการโดยใช้คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที่แบบไม่อิสระต่อกัน (t-test dependent) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สามารถผลการวิจัยดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม สามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. พัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีพัฒนาการจากระดับปานกลางไปสูง
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม สามารถอภิปรายผลดังนี้

1. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ เน้นให้นักเรียนมีอิสระในการศึกษาหาความรู้ ฝึกการแก้ปัญหาและการทำงานร่วมกันภายใต้ความสามารถของแต่ละบุคคลในกลุ่ม ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับความคิดเห็น ซึ่งเป็นหลักการของประชาธิปไตย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือด้านสามัคคีธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นกระบวนการฝึกให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยกันคิดและวางแผนงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี รู้จักรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ช่วยเหลืองานของส่วนรวมในส่วนที่ตนทำได้ นอกเหนือจากหน้าที่ สอดคล้องกับดวงกมล สินเพ็ง (2551: 198-199) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นรูปแบบการเรียนที่เน้นการพัฒนาทักษะทางสังคม ฝึกการวางแผน การแบ่งหน้าที่ แบ่งงาน การติดตามผลงาน การแก้ไขปัญหาพร้อมกัน การอภิปรายแสดงความคิดเห็น ยอมรับความแตกต่างของสมาชิกภายในกลุ่ม ส่งเสริมความรักความสามัคคีในหมู่คณะ ซึ่งทักษะเหล่านี้ถือเป็นพื้นฐานของชีวิตแบบประชาธิปไตย และอาภรณ์ ใจเที่ยง (2546: 160) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นรูปแบบการเรียนที่เน้น ให้ผู้เรียนมีอิสระในการศึกษาความรู้ตามหลักประชาธิปไตย ให้ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้ค้นคว้าหาข้อมูลความรู้จากแหล่งต่างๆ ที่มีใช้เฉพาะห้องเรียนเท่านั้น ทำให้ผู้เรียนเกิดนิสัยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองด้วยความมั่นใจ ซึ่งก่อให้เกิดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2555: 25-28) ได้กล่าวถึงบุคคลที่เป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย จะมีพฤติกรรมที่สำคัญ 3 ด้าน ประกอบด้วย คารวธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม โดยด้านสามัคคีธรรมนั้น เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลซึ่งอยู่ร่วมกันในสังคม และมี

การทำงานร่วมกัน มีการประสานประโยชน์ของหน่วยงานและองค์กรร่วมกัน มีลักษณะการร่วมคิด ร่วมทำหรือทำงานเป็นทีมด้วยความเต็มใจเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และตั้งใจปฏิบัติงานนั้นให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับสาโรช บัวศรี(2544: 84-89) ได้อธิบายสัมพันธภาพระหว่างสังคมมนุษย์แบบประชาธิปไตยซึ่งมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

- 1) มีการเคารพซึ่งกันและกันอย่างยิ่ง (Respect for Individuals) หรือคารวธรรม คือ ทุกคนจะต้องให้เกียรติซึ่งกันและกันทั้งทางกาย วาจา และความคิด เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น แสดงความคิดเห็นออกมาโดยไม่ล่วงเกินผู้อื่น
- 2) มีการแบ่งปันร่วมงานกัน และประสานงานกัน (Sharing, Participation, and Co-operative) หรือสามัคคีธรรม คือ ผู้ใดสามารถในทางใดก็อาสารับแบ่งงานไปทำ ไม่บ่ายเบี่ยงและหลีกเลี่ยง ร่วมมือกันทำหมดตามอัธยาศัยและประสานงานกันหมด โดยทำตามที่ได้ตกลงกันวางแผนซึ่งร่วมกันวางไว้แล้ว ไม่มีใครคือดิ่งกลั่นแก่งเนื่องจากเห็นแก่ตัวเอง
- 3) มีความเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา (Faith in the Method of Intelligence) หรือปัญญาธรรม คือ การที่คนเรานับถือกันและร่วมมือสามัคคีกันนั้น บางทีอาจนับถือและร่วมมือไปในทางที่ผิด ดังนั้นจำเป็นต้องมี “ปัญญา” เป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งและชี้ทางมิให้เขวไปได้ ดังนั้นในสังคมประชาธิปไตยจึงมีการนับถือปัญญาธรรมอย่างยิ่ง และคนในสังคมประชาธิปไตยต้องเป็นผู้ที่รับการศึกษาคิพอดควร เพื่อที่จะได้มีปัญญาธรรม โดยบุคคลควรจะนำความคิดในแง่ปรัชญาประชาธิปไตยไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอยู่เสมอจนเป็นนิสัยในชีวิตหรือเป็นแนวทางแห่งชีวิต (A Way of Life) ของแต่ละคน

ส่วนด้านที่ผู้เรียนได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านคารวธรรม ทั้งนี้เป็นเพราะในบางครั้งการทำงานร่วมกัน เมื่อนักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกับเพื่อน และอยากให้เพื่อนยอมรับในความคิดเห็นของตน จึงทำให้ไม่รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนคนอื่น นำไปสู่การไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม ซึ่งเมื่อพิจารณาจากระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีอายุราว 12-13 ปี ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์, 2547: 166-167; สุรงค์ ใค้วตระกูล, 2553: 68-75; สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, 2553: 61-62) จะพบว่าเด็กในวัยนี้อยู่ในระดับขั้นที่ 4 หลักการทำตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับทางสังคม (Law and Order Orientation) (อายุ 13-16 ปี) เป็นระดับขั้นที่เด็กตัดสินใจกระทำตามหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เด็กพยายามปฏิบัติหน้าที่ตามกฎเกณฑ์ที่เห็นด้วยอย่างเต็มที่ ความถูกต้องจะพิจารณาที่ผลประโยชน์ของสังคม หรือกลุ่ม หรือสถาบันที่ตนอาศัยอยู่จะได้รับเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และความเป็นระเบียบของสังคม แต่พัฒนาการของเด็กวัยนี้บางคนยังอยู่ระหว่างขั้นที่ 3 หลักการทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น (Interpersonal Concordance of “good boy nice” Orientation) (อายุ 10-13 ปี) ซึ่งเป็นระดับขั้นที่เด็กตัดสินใจกระทำตามความคาดหวังของผู้ที่อยู่ใกล้ชิด หรือสิ่งที่

ผู้อื่นเห็นชอบ ดังนั้นพฤติกรรมทางจริยธรรมจะขึ้นอยู่กับความคาดหวังของผู้อื่น โดยไม่ได้พิจารณาจากมุมมองที่เป็นหลักการหรือหลักเกณฑ์โดยทั่วไปทำให้เด็กยังไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง และมองว่าการทำดีคือการทำให้ผู้อื่นชื่นชอบและยอมรับ โดยนักเรียนบางคนยังยึดความคิดของตนเป็นหลัก ซึ่งในหลักการประชาธิปไตย การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากความคิดของตน การเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน เข้าใจถึงสิทธิของตนเองและของผู้อื่น และปฏิบัติตามกฎระเบียบของส่วนรวม ถือเป็นเรื่องที่สำคัญในหลักการประชาธิปไตย สอดคล้องกับกรมวิชาการ (2543: 54-58) ที่ได้กำหนดกรอบหรือคุณลักษณะของเด็กไทยโดยมีเป้าหมายในการพัฒนา ในด้านค่านิยมประชาธิปไตย คือ คุณลักษณะทางจิตใจ และพฤติกรรมของบุคคล และคุณค่าของผู้อื่น เคารพสิทธิและป้องกันสิทธิของตนเองและผู้อื่น ด้วยน้ำใจที่เคารพต่อคุณค่าของเสียงส่วนใหญ่ ด้วยความเข้าใจระหว่างกันและกันด้วยความสันติ

นอกจากนี้ยังมีสอดคล้องกับงานวิจัยของปีนประภา บุตรไสว (2523: 81-82) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน และวิธีสอนแบบปกติ ที่ส่งผลให้เกิดทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของอนุสรณ์ สุชาติานนท์ (2536: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยการเรียนแบบร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีบุคลิกภาพประชาธิปไตยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. พัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีพัฒนาการจากระดับปานกลางไปสูง ซึ่งจากการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 8 แผน เมื่อพิจารณาแต่ละแผนพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ถึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนมีพื้นฐานคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจากการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ซึ่งในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้นต้องใช้ระยะเวลาที่จะค่อยพัฒนา

คุณลักษณะให้ผู้เรียนได้ซึมซับ หรือฝึกฝนกระบวนการเป็นประจำ ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ถือได้ว่าเป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาคุณลักษณะความเป็น พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย สอดคล้องกับจอยซ์ และวีล (Joyce and Weil, 2009: 216) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นรูปแบบการเรียนที่ได้ ผนวกการเตรียมการใช้ชีวิตในสังคมประชาธิปไตย และการสร้างเสริมการเรียนรู้ทางวิชาการ เข้าด้วยกัน โดยการให้ผู้เรียนระบุปัญหา ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับปัญหานั้น ร่วมกันศึกษา รวบรวมข้อมูล ความคิด และทักษะอันเป็นการพัฒนาความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับดวงกมล สิ้นเพ็ง (2551: 197-199) กล่าวว่า แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ ที่สามารถพัฒนาทักษะหลาย ๆ ด้านให้กับผู้เรียน ทักษะที่สำคัญอีกทักษะคือ การพัฒนาทักษะการ ทำงานเป็นกลุ่ม ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทางสังคม ได้ฝึกความรับผิดชอบ ฝึกความเป็นผู้นำและ ผู้ตามที่ดี ฝึกการวางแผนงาน การแบ่งหน้าที่ แบ่งงาน การติดตามผลงาน การแก้ไขปัญหา ร่วมกัน การอภิปรายแสดงความคิดเห็น ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความสามารถของแต่ละบุคคล ยอมรับ ความแตกต่างของสมาชิกภายในกลุ่ม ส่งเสริมความรักความสามัคคีในกลุ่มสมาชิก ซึ่งทักษะเหล่านี้ ถือเป็นพื้นฐานของวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้มารยาททางสังคม การเคารพ กฎระเบียบต่าง ๆ ของหน่วยงานเมื่อจะติดต่อขอข้อมูล หรือสัมภาษณ์ สำหรับแผนการจัดการ เรียนรู้ที่ 6 ถึงแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 นั้น พบว่านักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเมื่อนักเรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการ ลงมือปฏิบัติจริง ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม จึงทำให้ คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยพัฒนาขึ้น ทั้งด้านคุณธรรม โดยใน กิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนจะได้มีโอกาสแสดงถึงการเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน ปฏิบัติ ตามกฎระเบียบข้อบังคับของส่วนรวม เข้าใจถึงสิทธิของตนเองและของผู้อื่น รับฟังความคิดเห็น ของผู้อื่น ด้านสามัคคีธรรม จากการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม นักเรียนจะได้ทำงานร่วมกัน ช่วยกันคิด ช่วยกันวางแผนจนงานสำเร็จ รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เป็นหลัก อาสาช่วยเหลือในส่วนที่ตนสามารถทำได้ นอกเหนือจากหน้าที่ของตน มีน้ำใจต่อผู้อื่น และทำโดยไม่หวังผลตอบแทน และด้านปัญญาธรรม นักเรียนต้องใช้หลักเหตุและผลในการคิด ตัดสินใจ เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ โดยคำนึงถึงความถูกต้องเป็นหลัก ซึ่งเป็นการส่งเสริมคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย สอดคล้องกับนวลจิตต์ เขาวงกิตพิงส์ (2540: 70) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นรูปแบบการสอนที่มุ่งสอน กระบวนการเรียนแก่ผู้เรียน ประกอบการสอนให้ผู้เรียนเกิดการอยากรู้อยากเห็น เปิดโอกาสให้

ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมสืบสวนเพื่อค้นหาคำตอบสำหรับปัญหาใดปัญหาหนึ่ง ผู้เรียนจะต้องทำงานเป็นกลุ่ม ต้องปรึกษาหรือแบ่งหน้าที่การทำงานจะต้องถกเถียงเสนอข้อมูลอธิบายข้อสรุปสำหรับข้อคิดเห็นแต่ละข้อ การสอนตามรูปแบบนี้มีแนวคิดเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล กล่าวคือเป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นว่า ผู้อื่นคิดอย่างไร และเข้าใจการทำงานของผู้อื่นได้แก้ปัญหาร่วมกับผู้อื่น การสอนแบบนี้จึงสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย และศรีมงคล เทพเรณู (2548: 122) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้จัดการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนมีอิสระในการศึกษาหาความรู้ตามหลักประชาธิปไตย กล่าวคือ หลักการทำงานร่วมกับผู้อื่น อย่างเป็นระบบ เป็นกลุ่ม โดยวิธีการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพปัญหา การสำรวจข้อมูล การตั้งสมมติฐาน และการสรุปอย่างมีเหตุผล ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม การเป็นผู้นำ ผู้ตามยอมรับฟังความคิดเห็นตามหลักของประชาธิปไตย อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของทรอยส์ และคณะ (Tsoi and et al, 2001: Abstract) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การใช้กิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่มสำหรับวิชาเคมีในการศึกษาของครู ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่มทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ร่วมมือกัน พร้อมทั้งฝึกทักษะการคิดระหว่างเรียนด้วย และเป็น การสร้างสังคมในการเรียนอย่างหนึ่งเพื่อให้ผู้เรียนทำงานร่วมกัน เรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม มีทักษะทางด้านการแบ่งหน้าที่ และความรับผิดชอบ รวมทั้งเสริมสร้างความสามัคคี และงานวิจัยของสมนึก ปฏิพานนท์ (2549: บทคัดย่อ) ได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคม บุคลิกภาพประชาธิปไตย และทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มที่ใช้วิธีสอนแบบสตอรี่ไลน์ แบบการใช้การวิจัยเป็นฐานและแบบปกติ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คะแนน บุคลิกภาพประชาธิปไตย และคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการกลุ่ม ที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วม ไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่เรียนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่เรียน วิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการใช้การวิจัยเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คะแนนเฉลี่ย บุคลิกภาพประชาธิปไตย และคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการกลุ่ม ที่ปรับแก้ด้วยตัวแปรร่วม ไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่เรียนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้เป็นเพราะรูปแบบการจัดการ

เรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นวิธีสอนที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เนื่องจากวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เป็นวิชาที่เน้นการปฏิบัติตนให้เป็นพลเมืองดี ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตย เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมไทยและสังคมโลก ดังนั้นผู้เรียนจะเรียนวิชานี้ได้ดีเมื่อผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการ ฝึกปฏิบัติ เพื่อก่อให้เกิดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย สอดคล้องกับสิริวรรณ ศรีพล (2552: 37-51) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนเป็นกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาความสามารถในการใช้สติปัญญาของผู้เรียนได้มาก เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตัวของเขาเอง วิธีการนี้นิยมใช้มากในวิชาสังคมศึกษาและวิทยาศาสตร์ กิจกรรมแบบสืบสวนสอบสวนเน้นความสำคัญที่ผู้เรียนเป็นอันมาก โดยเฉพาะความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองให้เป็นคนช่างสังเกตและช่างสงสัย เพื่อจะได้เพียรพยายามหาข้อมูลมาจัดความสงสัยนั้น จนในท้ายที่สุดจะเกิดมโนคติในเรื่องที่ศึกษาและสามารถสรุปเป็นหลักการหรือกฎเกณฑ์ได้ด้วยตนเอง ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการสืบสวนสอบสวน เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมวิธีการแก้ปัญหาให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนกระบวนการคิดรวมทั้งฝึกทักษะและความสามารถในการตัดสินใจ การยอมรับเจตคติของผู้เรียนแต่ละคน การเป็นผู้ที่คิดอย่างมีเหตุผลนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นคุณสมบัติข้อหนึ่งของการเป็นพลเมืองดี

โดยจากการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ทั้งหมด 8 แผน ดังนี้ 1) รัฐธรรมนูญ 2) กฎหมายคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล 3) การเคารพกติกาของสังคม 4) การใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเองอย่างเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น 5) หน้าที่ของชนชาวไทยตามวิถีประชาธิปไตย 6) การมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในกิจกรรมทางสังคม 7) การรักษาสาธารณสมบัติ 8) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยทุกแผนมีขั้นตอนที่ส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งทางด้านการธรรมสามัคคีธรรม และปัญญาธรรม ซึ่งขั้นที่ 1 ขั้นเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหา เป็นการให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหา หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะทำให้นักเรียนเกิดความสงสัย เพื่อนำไปสู่การแสวงหาคำตอบ สอดคล้องกับจอยซ์ และวีล (Joyce and Weil, 2009: 215-218) ซึ่งเป็นผู้พัฒนารูปแบบนี้จากแนวคิดหลักของเธเลน (Thelen) 2 แนวคิด คือแนวคิดเกี่ยวกับการสืบเสาะแสวงหาความรู้และแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ เธเลนได้อธิบายว่า สิ่งสำคัญที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ลึกหรือความต้องการที่จะสืบค้นหรือเสาะแสวงหาความรู้ก็คือตัวปัญหา แต่ปัญหานั้นจะต้องมีลักษณะที่มีความหมายต่อผู้เรียน และท้าทายเพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะแสวงหาคำตอบ นอกจากนั้น ปัญหาที่มีลักษณะชวนให้เกิดความงุนงงสงสัย หรือก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด

จะยังทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเสาะแสวงหาความรู้หรือคำตอบมากยิ่งขึ้น ขั้นที่ 2 ขั้นพิจารณาปัญหา เป็นการให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น และพิจารณาปัญหาที่นักเรียนต้องการแสวงหาคำตอบ โดยเป็นขั้นที่ครูต้องกระตุ้นเพื่อให้นักเรียนสงสัย ให้โอกาสนักเรียนได้แสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย ความคิดเห็นที่แตกต่างกัน เพื่อให้นักเรียนรู้สึกท้าทายนำไปสู่ปัญหาที่นักเรียนอยากสืบสอบ เพื่อให้นักเรียนสามารถตั้งประเด็นปัญหาที่นักเรียนสงสัยได้ ซึ่งหากครูคอยกระตุ้น ก็จะสามารถทำให้นักเรียนสามารถกำหนดปัญหาเรื่องที่จะสืบค้นได้เร็วยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากแผนที่ 8 เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จากกรณีที่ครูได้เสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหา ซึ่งเป็นปัญหาที่นักเรียนพบเห็นได้บ่อยตามสื่อต่างๆ ทำให้นักเรียนสามารถพิจารณาหัวข้อที่จะศึกษาได้อย่างรวดเร็ว ขั้นที่ 3 ขั้นวางแผน เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้ร่วมศึกษา ร่วมกันคิดวางแผนขั้นตอนในการศึกษา คิววิธีการที่จะค้นคว้าหาความรู้ หรือคำตอบที่ต้องการ เพื่อมาสนับสนุนความคิดเห็นของตน โดยมีการกำหนดหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม และมอบหมายการทำงาน ซึ่งถ้านักเรียนไม่ร่วมกันวางแผนเพื่อศึกษาหาความรู้ ย่อมทำให้ผู้เรียนต้องใช้เวลามาก เช่น ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 รัฐธรรมนูญ เนื่องจากเป็นเนื้อหาที่ผู้เรียนอาจมีประสบการณ์ในเรื่องนี้น้อย เป็นเรื่องสำหรับผู้เรียนไม่คุ้นเคย ทำให้การค้นคว้าข้อมูลเป็นไปอย่างล่าช้า จึงทำให้การวางแผนการทำงานช้าตามไปด้วย ขั้นที่ 4 ขั้นลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนดำเนินการแสวงหาความรู้ตามบทบาทหน้าที่ที่นักเรียนได้รับจากกลุ่ม โดยครูผู้สอนให้คำแนะนำให้นักเรียนทั้งแหล่งค้นคว้าหาความรู้ และช่วยหาข้อมูลความรู้ให้นักเรียน อีกทั้งผู้สอนคอยดูแลติดตามการทำงานของนักเรียน แนะนำให้นักเรียนร่วมมือกันอย่างจริงจังในการทำงานเพื่อค้นคว้าแสวงหาความรู้ จากนั้นนำไปสู่ขั้นตอนที่ 5 ขั้นรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลงานที่ตนเองได้ศึกษาร่วมกัน นำมาร่วมกันอภิปรายอภิปรายสรุปผลเป็นความคิดของกลุ่ม รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำงานด้วย ดังเช่นแผนที่ 4 การใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเองอย่างเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น เมื่อนักเรียนแต่ละกลุ่มจะออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน นักเรียนในห้องต่างซักถามในข้อมูลที่ตนสงสัย พร้อมทั้งเสนอประสบการณ์ที่ตนเคยประสบ และขั้นที่ 6 ขั้นทบทวนและเชื่อมโยงปัญหาใหม่ เป็นการวิเคราะห์และอภิปรายบทเรียน โดยผู้เรียนและผู้สอน หลังจากนั้นนำความรู้ไปขยายต่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ โดยเป็นประเด็นปัญหาที่ผู้เรียนต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้เรียนที่ผ่านกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงกมล สีนเพ็ง (2539: 64) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนแบบกลุ่มสืบเสาะเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษาในวิชาสังคมศึกษาของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเรื่อง สิ่งแวดล้อมศึกษา ในวิชา

สังคมศึกษาของผู้เรียนกลุ่มที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบกลุ่มสืบเสาะกับผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบปกติ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเรื่อง สิ่งแวดล้อมศึกษา ของผู้เรียนกลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนแบบกลุ่มสืบเสาะสูงกว่าผู้เรียนกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบปกติ สรุปได้ว่า รูปแบบการเรียนการสอนแบบกลุ่มสืบเสาะ และวิธีการเรียนแบบปกติ ทำให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเรื่อง สิ่งแวดล้อมศึกษา ในวิชาสังคมศึกษาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิคยา ชังคมานนท์ (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจีไอ ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการทำงานร่วมกัน ในรายวิชา ส 503 สังคมศึกษาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือที่ใช้เทคนิคจีไอ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียน ที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สอน โดยการเรียนแบบร่วมมือที่ใช้เทคนิคจีไอ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และทักษะการทำงานร่วมกัน ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือที่ใช้เทคนิคจีไอหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

4. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเป็นลำดับหนึ่ง ทั้งนี้เพราะด้านกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีการทำงานร่วมกับผู้อื่น จนงานสำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยดี ซึ่งการทำงานร่วมกันทำให้นักเรียนรู้จักการให้เกียรติ ขอมรับกฎ และกติกาในการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น และฝึกให้นักเรียน ใช้หลักเหตุผลในการคิด ตัดสินใจ เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ อีกทั้งครูยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในเรื่องที่เรียน ทำให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดของตนเองได้อย่างเต็มความสามารถ รองลงมาเป็นด้านประโยชน์ที่ได้รับ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะนักเรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม จึงช่วยให้นักเรียนรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีได้ ช่วยให้เกิดการเคารพกฎเกณฑ์สิทธิของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น อีกทั้งเป็นการช่วยเสริมสร้างทักษะการสืบค้นความรู้ พัฒนาระบวนการคิด พิจารณาการแก้ปัญหาได้อย่างรอบคอบ สมเหตุสมผล จึงทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และด้านสุดท้ายที่ได้น้อยที่สุดที่ควรพัฒนา คือด้านบรรยากาศการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ทั้งนี้เพราะสภาพห้องเรียนมีสื่อ อุปกรณ์ที่มีความพร้อม ที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ เพราะในกระบวนการสืบสอบ ในขั้นที่นักเรียนต้องลงมือปฏิบัติ

ครูต้องจัดสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น หนังสือเพิ่มเติม วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เพื่อให้นักเรียนสามารถดำเนินการแสวงหาความรู้ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทิสนา แจมมณี (2550: 250) กล่าวว่า ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ผู้เรียนจะสามารถสืบสอบและเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เกิดความใฝ่รู้และมีความมั่นใจในตนเองเพิ่มขึ้น และได้พัฒนาทักษะการสืบสอบ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และทักษะการทำงานกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อค้นพบและแนวคิดที่เป็นข้อเสนอแนะดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่า นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความรู้ความสามารถที่แตกต่างกันออกไป นักเรียนบางคนสามารถเรียนรู้และทำความเข้าใจได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว แต่นักเรียนบางคนต้องใช้เวลาานจึงจะทำความเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้ ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูควรกระตุ้นนักเรียนในกลุ่ม โดยใช้ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อนำไปสู่การทำกิจกรรมที่ประสบความสำเร็จ
2. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรเตรียมสื่อการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย เช่น หนังสือเพิ่มเติม วารสาร ข่าว บทความ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เพื่อให้ นักเรียนสามารถดำเนินการแสวงหาความรู้ได้ดียิ่งขึ้น
3. จากผลการวิจัยพบว่า ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาสาระมาก เป็นเรื่องที่ไกลตัวนักเรียน หรือนักเรียนมีประสบการณ์ในเรื่องนั้นน้อย ครูควรขยายเวลาเพิ่มขึ้น เพื่อให้การจัดการเรียนรู้สำเร็จลุล่วงตามขั้นตอนการสืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มไปใช้ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
2. ควรมีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ไปพัฒนาทักษะการคิดอื่น ๆ เช่น ทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). **ทักษะการจัดการของเด็กไทย : คุณลักษณะ พฤติกรรม และการส่งเสริม.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). **รายงานการวิจัยเรื่องรูปแบบหรือแนวการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้าง คุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข ระดับประถมศึกษา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). **การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545.** กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). **การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2556)** กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทย. (2556). **หลักการร่วมในด้านคุณลักษณะของพลเมือง.** สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2556, จาก <http://www.thaiciviceducation.org/>
- _____. (2556). **หลักการร่วมด้านการจัดการเรียนรู้ และการเผยแพร่เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย.** สืบค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2556, จาก <http://www.thaiciviceducation.org/>
- เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. (2554). “เหลียวหลังแลหน้าสังคมเศรษฐกิจไทย: วิฤตการณ์ของปัญหาและทางออก.” วารสาร **The Journal of the Royal Institute of Thailand**, ฉบับที่ 36 (เดือนกรกฎาคม-กันยายน): 388-390.

คณะอนุกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี.(2553).ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553-2561. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายด้านพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

ดวงกมล สิ้นเพ็ง. (2539). “ การศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนแบบกลุ่มสืบเสาะเรื่อง สิ่งแวดล้อมศึกษาในวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย” : รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.ถ่ายเอกสาร.

_____. (2551). การพัฒนาผู้เรียนผู้ตั้งคมแห่งการเรียนรู้ : การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดวงเดือน เทศวานิช. (2535). “รูปแบบการสอน.” วารสารวิชาการวิทยาลัยครูพระนครสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์, ฉบับที่ 1: 20 – 22.

ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2539). ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ การวิจัยและการพัฒนาบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. (2555). การวัดความเป็นพลเมือง (Measuring Citizenship). สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2557, จาก http://kpi.ac.th/media/pdf/10_285.pdf.

ทิพย์พาพร ตันติสุนทร. (2555). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง. กรุงเทพฯ : สถาบันนโยบายศึกษา

ทิสนา แคมมณี .(2550).ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2550). รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย. พิมพ์ครั้งที่ 4.

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิสนา แคมมณี และคนอื่น ๆ. (2536). กิจกรรมสอนและฝึกทักษะกระบวนการกลุ่มสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นงคราญ จิตรจง. (2550). “ทักษะการจัดการของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่เรียนวิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่ม.” เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นโยบายและแผนงาน โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์. (2556). เอกสารการประชุมแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ระยะ 3 ปี พ.ศ.2556-2558.ถ่ายเอกสาร.

- นวลจิตต์ เขาวงกิตพิงศ์. (2540). “รูปแบบการสอน Group Investigation.” วารสารสารพัฒนา
หลักสูตร, (เมษายน – ตุลาคม): 65-69.
- นวลเพ็ญ และวีรยุทธ วิเชียร โขติ. (2517). **อารยะประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ประชาชน
 จำกัด.
- นิตยา ชังคมานนท์. (2544). “ผลการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค จีไอ ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์
 ทางการ เรียนและทักษะการทำงานร่วมกัน ในรายวิชา ส 503 สังคมศึกษาของนักเรียนชั้น
 มัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม.” ปรินญาณิพนธ์ศึกษา
 ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมรัชราช.
- บุญชม ศรีสะอาด.(2553). **การแปรผลเมื่อใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูลแบบมาตราส่วนประมาณค่า**.
 สืบค้นเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2558. จาก <http://www.watpon.com/boonchom/05.doc>
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล.(2555). **การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง**. กรุงเทพฯ: บริษัทนามมีบุ๊คส์
 พับลิเคชั่นส์ จำกัด.
- ปิ่นประภา บุตรไสว. (2523). “การศึกษาเปรียบเทียบวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวนและวิธีสอน
 แบบปกติที่ส่งผลให้เกิดทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 วิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.” ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2547). **ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
 แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- มาเรียม นิลพันธุ์.(2554). **วิธีวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 5. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มูลนิธิฟรีดิช เอแบร์ท และสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน(2556). **กรอบแนวคิดหลักสูตร การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบ
 ประชาธิปไตยของไทย(ฉบับร่าง)**. กรุงเทพฯ: บริษัท เทคนิค อิมเมจ จำกัด.
- ราชบัณฑิตยสภา. (2556). **พลเมือง**. สืบค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2556, จาก <http://www.royin.go.th/th/home/>
- ลาวัญย์ วิทยาอุทพิกุล.(ม.ป.ป.). **เอกสารคำสอนวิชา 414-726 การศึกษาเพื่อสร้างความเป็น
 พลเมืองดี**. ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ลิขิต กาญจนภรณ์. (2548). **จิตวิทยาการศึกษา:จิตวิทยาประยุกต์เพื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ**.
 เอกสารประกอบการสอน 463101 Education Psychology.

- วรรณิ แกมเกตุ. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วลัย พานิช. (2542). **ความเป็นพลเมืองดีในวิชาสังคมศึกษา : การวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษาประมวลงบตวการเรียนการสอนและการวิจัยระดับมัธยมศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนา อัครพานิช. (2543). “บททบทวนทางทฤษฎี ว่าด้วยการสร้างประชาธิปไตยในประเทศไทย.” **วารสารวิชาการ ทางด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม**, ฉบับที่: 448-59.
- _____ (2558). **การเมืองเรื่องของเรา**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท ประเทศไทย.
- วันดี เฟิงคำ. (2548). “ผลของกิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวนที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.” **ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**.
- วิชาการโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์. (2558). “การทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) คะแนนเฉลี่ยในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ปี พ.ศ. 2555-2557”. **ถ่ายเอกสาร**.
- ศรัณยู หมั่นทรัพย์. (2553). **การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง : ฐานรากของการเมืองภาคพลเมือง**. สืบค้นเมื่อ 28 ธันวาคม 2557, จาก http://kpi.ac.th/media/pdf/M7_135.pdf
- ศรีมงคล เทพเรณู (2548). **การพัฒนาการจัดการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ. (2548). **รายงานการวิจัยเอกสาร การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี**. กรุงเทพฯ : กลุ่มประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์. (2558). **การสร้างสำนึกพลเมือง**. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สมนึก ปฏิปทานนท์. (2549). “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา บุคลิกภาพประชาธิปไตย และทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มที่ใช้วิธีการสอนแบบการใช้วิจัยเป็นฐานและแบบปกติ.” **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองและพลโลกในศตวรรษที่

21. บทความออนไลน์ภาคีสมาชิก สำนักธรรมศาสตร์และการเมืองราชบัณฑิตยสถาน.

สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2557, จาก <http://www.kpi.ac.th/kpith/images/stories/2012/13>.

สายชล สัตยานุรักษ์ และทิพย์พพร ต้นดีสุนทร.(2555). “วิถีไทยกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทย.” *จดหมายข่าว*, (23 มีนาคม 2555): 4

สาโรช บัวศรี.(2544). ความหมายของคำว่าประชาธิปไตยในการศึกษาปรัชญาการศึกษาประชาธิปไตยและจริยธรรม. *สุนทร โคตรบรรเทา. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.*

สำนักงานคณะกรรมการการปฐมศึกษาแห่งชาติ.(2540). *คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ(ฉบับปรับปรุง 2540)*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ครูสภา.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษา. (2552). *คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตย สำหรับครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สหยาบไล้กและการพิมพ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.(2555). *พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ : กลุ่มงานผลิตเอกสารสำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

_____.(2556). *พื้นฐานความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ : กลุ่มงานผลิตเอกสารสำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

_____.(2556). *สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานผลิตเอกสารสำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2557). *Civic Education พลังเยาวชน พลังพลเมือง: การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

สิริมา กัญญา โยอนันตพงษ์. (2553) *การวัดและประเมินแนวใหม่: เด็กปฐมวัย(ปรับปรุงแก้ไข)*. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้าวิชาการ.

ศิริวรรณ ศรีพหล. (2552). การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชิตราช.

สุคนธ์ สิ้นพานนท์; และคนอื่นๆ. (2545). การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

สุพัตรา จิตตเสถียร. การแก้ปัญหาความรุนแรงทางการเมืองของไทย: พบทางตันจริงหรือ.

สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2557, จาก <http://www.kpi.ac.th/wiki/index.php/>.

สุพัตรา ศิริรักษ์. (2540). “ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ความสามารถในการแก้ปัญหาและบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ.” ปรินญาณินพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2556). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุริย์ บาวเออร์. (2535). “การเรียนรู้โดยการร่วมมือ.” วารสารวิชาการอุดมศึกษา, (กันยายน – ธันวาคม): 18-20.

ไสว พักขาว. (2542). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: เอมพันธ์.

อนุสรณ์ สุชาตานนท์. (2536). “การผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยการเรียนแบบร่วมมือ.” ปรินญาณินพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2546). หลักการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

อำพล จินดาวัฒนะ และคณะ. (2555). “ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นพลเมืองในสังคมไทย.” จดหมายข่าว, (23 มีนาคม 2555): 8

ภาษาอังกฤษ

Jennings, Robert Neville. (2003). Transforming civics and citizenship education in the middle years of schooling : an exploration of critical issues informing teachers' theories of action. PhD thesis, James Cook University.

Joyce Bruce; & Weil Marsha. (2009). **Models of teaching** . 8th ed. Boston, Ma. : Pearson.

Plater, M. and Joyce B. (1978) . The Effects of Democratic Classroom Procedures on the Behavior Of 9 to 11 Year-Old Children. Dissertation Abstracts International

Slavin, R.E.. (1990). **Cooperative Learning: Theory Research and Practice**. Massachusetts:

A Division of Simon & Schuster.

Thelen, Herbert A (1970). **Dynamics of groups at work**. Chicago : The University of Chicago

Press

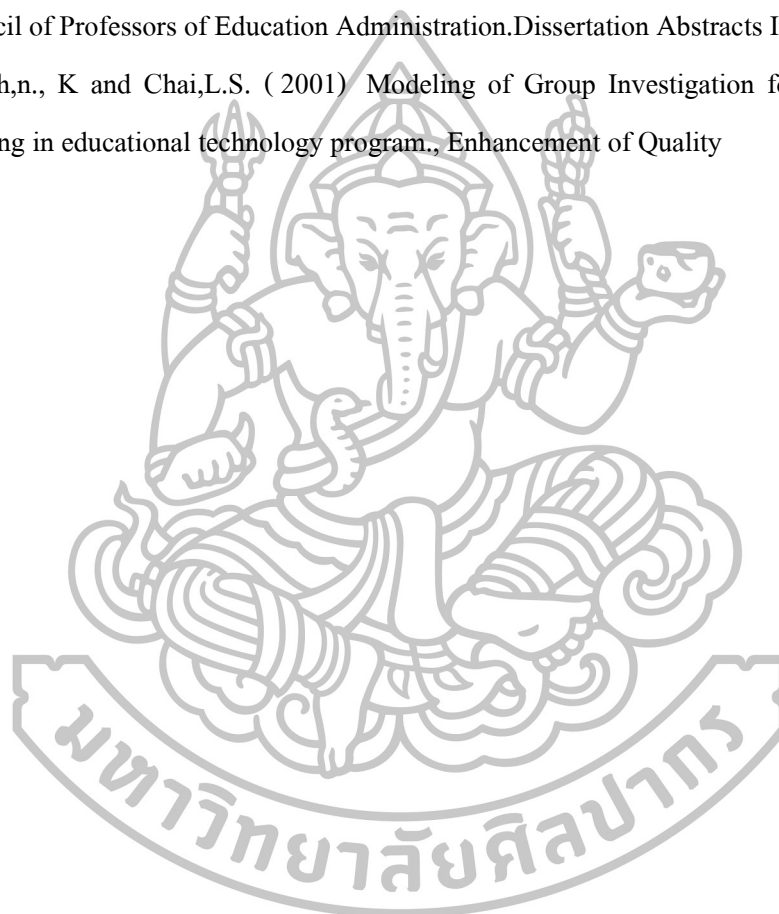
Thompson, max Allen.(2002).Actual and Ideal Usage of Information Technology Used by

Education Administrators in Public Schools as Perceived by Members of the National

Council of Professors of Education Administration.Dissertation Abstracts International

Tsoi,M.f., Goh,n., K and Chai,L.S. (2001) Modeling of Group Investigation for effective e-

learning in educational technology program., Enhancement of Quality

ภาคผนวก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. อาจารย์ ดร.เพ็ญพนอ พ่วงแพ อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและวิธีสอน
2. อาจารย์ พิชาติ แก้วพวง อาจารย์ประจำวิทยาลัยการฝึกหัดครู
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาสังคมศึกษา
(หน้าที่พลเมือง)
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรณวีร์ บุญคุ้ม อาจารย์ประจำภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล

ภาคผนวก ข

ผลการวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตารางที่ 17 ค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ
การจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มเรื่อง ความเป็นพลเมืองใน
ระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 รัฐธรรมนูญ					
1. มาตรฐานการเรียนรู้					
1.1 มาตรฐานการเรียนรู้สอดคล้องกับตัวชี้วัด	+1	+1	+1	3.00	1.00
2. ตัวชี้วัด					
2.1 ตัวชี้วัดสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
2.2 ตัวชี้วัดสอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
3. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้					
3.1 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วนตามรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
3.2 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนเป็นระบบ	+1	+1	+1	3.00	1.00
4. จุดประสงค์การเรียนรู้					
4.1 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	+1	+1	+1	3.00	1.00
4.2 จุดประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจน สามารถวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ได้	0	+1	+1	2.00	0.67
5. สาระการเรียนรู้					
5.1 สาระการเรียนรู้มีความครบถ้วนสมบูรณ์สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	+1	+1	+1	3.00	1.00
5.2 สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
5.3 สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับนักเรียน	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 17 ค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ
การจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มเรื่อง ความเป็นพลเมืองใน
ระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
6. กระบวนการจัดการเรียนรู้					
6.1 กระบวนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์	+1	+1	+1	3.00	1.00
6.2 กระบวนการจัดการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน และสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน	+1	+1	+1	3.00	1.00
6.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับการพัฒนา คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย	+1	+1	+1	3.00	1.00
7. สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้					
7.1 สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้มีความสอดคล้อง กับจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ แลกระบวนการ จัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
7.2 สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้มีความเหมาะสม กับวัยของผู้เรียน	+1	+1	+1	3.00	1.00
8. การวัดและการประเมินผล					
8.1 การวัดและการประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
8.2 การวัดและการประเมินผลสอดคล้องกับสาระการ เรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
8.3 การวัดและการประเมินผลสอดคล้องกับ กระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
8.4 การวัดและการประเมินผลครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะและเจตคติ	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 17 ค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ
การจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มเรื่อง ความเป็นพลเมืองใน
ระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 กฎหมายคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล					
1. มาตรฐานการเรียนรู้					
1.1 มาตรฐานการเรียนรู้สอดคล้องกับตัวชี้วัด	+1	+1	+1	3.00	1.00
2. ตัวชี้วัด					
2.1 ตัวชี้วัดสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
2.2 ตัวชี้วัดสอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
3. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้					
3.1 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วนตามรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
3.2 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนเป็นระบบ	+1	+1	+1	3.00	1.00
4. จุดประสงค์การเรียนรู้					
4.1 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	+1	+1	+1	3.00	1.00
4.2 จุดประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจน สามารถวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ได้	0	+1	+1	2.00	0.67
5. สาระการเรียนรู้					
5.1 สาระการเรียนรู้มีความครบถ้วนสมบูรณ์สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	+1	+1	+1	3.00	1.00
5.2 สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
5.3 สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับนักเรียน	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 17 ค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ
การจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มเรื่อง ความเป็นพลเมืองใน
ระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
6. กระบวนการจัดการเรียนรู้					
6.1 กระบวนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์	+1	+1	+1	3.00	1.00
6.2 กระบวนการจัดการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน และสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน	+1	+1	+1	3.00	1.00
6.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับการพัฒนา คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย	+1	+1	+1	3.00	1.00
7. สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้					
7.1 สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้มีความสอดคล้อง กับจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ แลกระบวนการ จัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
7.2 สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้มีความเหมาะสม กับวัยของผู้เรียน	+1	+1	+1	3.00	1.00
8. การวัดและการประเมินผล					
8.1 การวัดและการประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
8.2 การวัดและการประเมินผลสอดคล้องกับสาระการ เรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
8.3 การวัดและการประเมินผลสอดคล้องกับ กระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
8.4 การวัดและการประเมินผลครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะและเจตคติ	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 17 ค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ
การจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มเรื่อง ความเป็นพลเมืองใน
ระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การเคารพกติกาของสังคม					
1. มาตรฐานการเรียนรู้					
1.1 มาตรฐานการเรียนรู้สอดคล้องกับตัวชี้วัด	+1	+1	+1	3.00	1.00
2. ตัวชี้วัด					
2.1 ตัวชี้วัดสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
2.2 ตัวชี้วัดสอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
3. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้					
3.1 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วนตามรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
3.2 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนเป็นระบบ	+1	+1	+1	3.00	1.00
4. จุดประสงค์การเรียนรู้					
4.1 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	+1	+1	+1	3.00	1.00
4.2 จุดประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจน สามารถวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ได้	+1	+1	+1	3.00	1.00
5. สาระการเรียนรู้					
5.1 สาระการเรียนรู้มีความครบถ้วนสมบูรณ์สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	+1	+1	+1	3.00	1.00
5.2 สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
5.3 สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับนักเรียน	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 17 ค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ
การจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มเรื่อง ความเป็นพลเมืองใน
ระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
6. กระบวนการจัดการเรียนรู้					
6.1 กระบวนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์	+1	+1	+1	3.00	1.00
6.2 กระบวนการจัดการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน และสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน	+1	+1	+1	3.00	1.00
6.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับการพัฒนา คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย	+1	+1	+1	3.00	1.00
7. สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้					
7.1 สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้มีความสอดคล้อง กับจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ แลกระบวนการ จัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
7.2 สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้มีความเหมาะสม กับวัยของผู้เรียน	+1	+1	+1	3.00	1.00
8. การวัดและการประเมินผล					
8.1 การวัดและการประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
8.2 การวัดและการประเมินผลสอดคล้องกับสาระการ เรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
8.3 การวัดและการประเมินผลสอดคล้องกับ กระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
8.4 การวัดและการประเมินผลครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะและเจตคติ	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 17 ค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ
การจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มเรื่อง ความเป็นพลเมืองใน
ระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเองอย่างเคารพสิทธิ และเสรีภาพของผู้อื่น					
1. มาตรฐานการเรียนรู้					
1.1 มาตรฐานการเรียนรู้สอดคล้องกับตัวชี้วัด	+1	+1	+1	3.00	1.00
2. ตัวชี้วัด					
2.1 ตัวชี้วัดสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
2.2 ตัวชี้วัดสอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
3. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้					
3.1 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วน ตามรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
3.2 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้มีลำดับ ขั้นตอนเป็นระบบ	+1	+1	+1	3.00	1.00
4. จุดประสงค์การเรียนรู้					
4.1 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการ เรียนรู้และตัวชี้วัด	+1	+1	+1	3.00	1.00
4.2 จุดประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจน สามารถวัด พฤติกรรมการเรียนรู้ได้	+1	+1	+1	3.00	1.00
5. สาระการเรียนรู้					
5.1 สาระการเรียนรู้มีความครบถ้วนสมบูรณ์สอดคล้อง กับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	+1	+1	+1	3.00	1.00
5.2 สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
5.3 สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับนักเรียน	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 17 ค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ
การจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มเรื่อง ความเป็นพลเมืองใน
ระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
6. กระบวนการจัดการเรียนรู้					
6.1 กระบวนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์	+1	+1	+1	3.00	1.00
6.2 กระบวนการจัดการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน และสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน	+1	+1	+1	3.00	1.00
6.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับการพัฒนา คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย	+1	+1	+1	3.00	1.00
7. สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้					
7.1 สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้มีความสอดคล้อง กับจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ แลกระบวนการ จัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
7.2 สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้มีความเหมาะสม กับวัยของผู้เรียน	+1	+1	+1	3.00	1.00
8. การวัดและการประเมินผล					
8.1 การวัดและการประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
8.2 การวัดและการประเมินผลสอดคล้องกับสาระการ เรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
8.3 การวัดและการประเมินผลสอดคล้องกับ กระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
8.4 การวัดและการประเมินผลครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะและเจตคติ	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 17 ค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ
การจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มเรื่อง ความเป็นพลเมืองใน
ระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 หน้าที่ของชนชาวไทยตามวิถีประชาธิปไตย					
1. มาตรฐานการเรียนรู้					
1.1 มาตรฐานการเรียนรู้สอดคล้องกับตัวชี้วัด	+1	+1	+1	3.00	1.00
2. ตัวชี้วัด					
2.1 ตัวชี้วัดสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
2.2 ตัวชี้วัดสอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
3. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้					
3.1 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วนตามรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
3.2 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนเป็นระบบ	+1	+1	+1	3.00	1.00
4. จุดประสงค์การเรียนรู้					
4.1 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	+1	+1	+1	3.00	1.00
4.2 จุดประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจน สามารถวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ได้	+1	+1	+1	3.00	1.00
5. สาระการเรียนรู้					
5.1 สาระการเรียนรู้มีความครบถ้วนสมบูรณ์สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	+1	+1	+1	3.00	1.00
5.2 สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
5.3 สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับนักเรียน	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 17 ค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ
การจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มเรื่อง ความเป็นพลเมืองใน
ระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
6. กระบวนการจัดการเรียนรู้					
6.1 กระบวนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์	+1	+1	+1	3.00	1.00
6.2 กระบวนการจัดการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน และสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน	+1	+1	+1	3.00	1.00
6.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับการพัฒนา คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย	+1	+1	+1	3.00	1.00
7. สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้					
7.1 สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้มีความสอดคล้อง กับจุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ แลกระบวนการ จัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
7.2 สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้มีความเหมาะสม กับวัยของผู้เรียน	+1	+1	+1	3.00	1.00
8. การวัดและการประเมินผล					
8.1 การวัดและการประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
8.2 การวัดและการประเมินผลสอดคล้องกับสาระการ เรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
8.3 การวัดและการประเมินผลสอดคล้องกับ กระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
8.4 การวัดและการประเมินผลครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะและเจตคติ	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 17 ค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ
การจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มเรื่อง ความเป็นพลเมืองใน
ระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 การมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในกิจกรรมทางสังคม					
1. มาตรฐานการเรียนรู้					
1.1 มาตรฐานการเรียนรู้สอดคล้องกับตัวชี้วัด	+1	+1	+1	3.00	1.00
2. ตัวชี้วัด					
2.1 ตัวชี้วัดสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
2.2 ตัวชี้วัดสอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
3. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้					
3.1 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วน ตามรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
3.2 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้มีลำดับ ขั้นตอนเป็นระบบ	+1	+1	+1	3.00	1.00
4. จุดประสงค์การเรียนรู้					
4.1 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการ เรียนรู้และตัวชี้วัด	+1	+1	+1	3.00	1.00
4.2 จุดประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจน สามารถวัด พฤติกรรมการเรียนรู้ได้	0	+1	+1	2.00	0.67
5. สาระการเรียนรู้					
5.1 สาระการเรียนรู้มีความครบถ้วนสมบูรณ์สอดคล้อง กับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	+1	+1	+1	3.00	1.00
5.2 สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
5.3 สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับนักเรียน	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 17 ค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ
การจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มเรื่อง ความเป็นพลเมืองใน
ระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
6. กระบวนการจัดการเรียนรู้					
6.1 กระบวนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์	+1	+1	+1	3.00	1.00
6.2 กระบวนการจัดการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน และสัมพันธ์ต่อเนื่อกัน	+1	+1	+1	3.00	1.00
6.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับการพัฒนา คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย	+1	+1	+1	3.00	1.00
7. สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้					
7.1 สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้มีความสอดคล้อง กับจุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ แลกระบวนการ จัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
7.2 สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้มีความเหมาะสม กับวัยของผู้เรียน	+1	+1	+1	3.00	1.00
8. การวัดและการประเมินผล					
8.1 การวัดและการประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
8.2 การวัดและการประเมินผลสอดคล้องกับสาระการ เรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
8.3 การวัดและการประเมินผลสอดคล้องกับ กระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
8.4 การวัดและการประเมินผลครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะและเจตคติ	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 17 ค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ
การจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มเรื่อง ความเป็นพลเมืองใน
ระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 การรักษาสาธารณสมบัติ					
1. มาตรฐานการเรียนรู้					
1.1 มาตรฐานการเรียนรู้สอดคล้องกับตัวชี้วัด	+1	+1	+1	3.00	1.00
2. ตัวชี้วัด					
2.1 ตัวชี้วัดสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
2.2 ตัวชี้วัดสอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
3. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้					
3.1 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วนตามรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
3.2 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนเป็นระบบ	+1	+1	+1	3.00	1.00
4. จุดประสงค์การเรียนรู้					
4.1 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	+1	+1	+1	3.00	1.00
4.2 จุดประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจน สามารถวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ได้	0	+1	+1	2.00	0.67
5. สาระการเรียนรู้					
5.1 สาระการเรียนรู้มีความครบถ้วนสมบูรณ์สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	+1	+1	+1	3.00	1.00
5.2 สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
5.3 สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับนักเรียน	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 17 ค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ
การจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มเรื่อง ความเป็นพลเมืองใน
ระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
6. กระบวนการจัดการเรียนรู้					
6.1 กระบวนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์	+1	+1	+1	3.00	1.00
6.2 กระบวนการจัดการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน และสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน	+1	+1	+1	3.00	1.00
6.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับการพัฒนา คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย	+1	+1	+1	3.00	1.00
7. สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้					
7.1 สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้มีความสอดคล้อง กับจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ แลกระบวนการ จัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
7.2 สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้มีความเหมาะสม กับวัยของผู้เรียน	+1	+1	+1	3.00	1.00
8. การวัดและการประเมินผล					
8.1 การวัดและการประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
8.2 การวัดและการประเมินผลสอดคล้องกับสาระการ เรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
8.3 การวัดและการประเมินผลสอดคล้องกับ กระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
8.4 การวัดและการประเมินผลครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะและเจตคติ	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 17 ค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ
การจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มเรื่อง ความเป็นพลเมืองใน
ระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ					
1. มาตรฐานการเรียนรู้					
1.1 มาตรฐานการเรียนรู้สอดคล้องกับตัวชี้วัด	+1	+1	+1	3.00	1.00
2. ตัวชี้วัด					
2.1 ตัวชี้วัดสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
2.2 ตัวชี้วัดสอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
3. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้					
3.1 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วน ตามรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
3.2 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้มีลำดับ ขั้นตอนเป็นระบบ	+1	+1	+1	3.00	1.00
4. จุดประสงค์การเรียนรู้					
4.1 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการ เรียนรู้และตัวชี้วัด	+1	+1	+1	3.00	1.00
4.2 จุดประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจน สามารถวัด พฤติกรรมการเรียนรู้ได้	0	+1	+1	2.00	0.67
5. สาระการเรียนรู้					
5.1 สาระการเรียนรู้มีความครบถ้วนสมบูรณ์สอดคล้อง กับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	+1	+1	+1	3.00	1.00
5.2 สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
5.3 สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับนักเรียน	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 17 ค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ
การจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มเรื่อง ความเป็นพลเมืองใน
ระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
6. กระบวนการจัดการเรียนรู้					
6.1 กระบวนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์	+1	+1	+1	3.00	1.00
6.2 กระบวนการจัดการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน และสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน	+1	+1	+1	3.00	1.00
6.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับการพัฒนา คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย	+1	+1	+1	3.00	1.00
7. สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้					
7.1 สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้มีความสอดคล้อง กับจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ แลกระบวนการ จัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
7.2 สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้มีความเหมาะสม กับวัยของผู้เรียน	+1	+1	+1	3.00	1.00
8. การวัดและการประเมินผล					
8.1 การวัดและการประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
8.2 การวัดและการประเมินผลสอดคล้องกับสาระการ เรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
8.3 การวัดและการประเมินผลสอดคล้องกับ กระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
8.4 การวัดและการประเมินผลครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะและเจตคติ	+1	+1	+1	3.00	1.00
รวมทั้งฉบับ				0.99	

ตารางที่ 18 ค่าดัชนีความสอดคล้องกับระหว่างข้อความกับคุณลักษณะความเป็นพลเมือง
 ในระบอบประชาธิปไตยของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองใน
 ระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ

คุณลักษณะความเป็นพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตย		ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
			คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ด้านคุณธรรม	การเคารพกฎเกณฑ์ ที่กำหนด	1	+1	+1	+1	3.00	1.00
		2	+1	+1	+1	3.00	1.00
		3	+1	+1	+1	3.00	1.00
		4	+1	+1	+1	3.00	1.00
		5	+1	+1	+1	3.00	1.00
		6	+1	+1	+1	3.00	1.00
		7	+1	+1	+1	3.00	1.00
		8	+1	+1	+1	3.00	1.00
		9	+1	+1	+1	3.00	1.00
		10	+1	+1	+1	3.00	1.00
	การเคารพสิทธิของ ตนเองและผู้อื่น	11	+1	+1	+1	3.00	1.00
		12	+1	+1	+1	3.00	1.00
		13	+1	+1	+1	3.00	1.00
		14	+1	+1	+1	3.00	1.00
		15	+1	+1	+1	3.00	1.00
		16	+1	+1	+1	3.00	1.00
		17	+1	+1	+1	3.00	1.00
		18	+1	+1	+1	3.00	1.00
		19	+1	+1	+1	3.00	1.00
		20	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 18 ค่าดัชนีความสอดคล้องกับระหว่างข้อความกับคุณลักษณะความเป็นพลเมือง
 ในระบอบประชาธิปไตยของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองใน
 ระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

คุณลักษณะความเป็นพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตย		ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
			คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ด้านคารวธรรม	การเคารพความคิดเห็น ของผู้อื่น	21	+1	+1	+1	3.00	1.00
		22	+1	+1	+1	3.00	1.00
		23	+1	+1	+1	3.00	1.00
		24	+1	+1	+1	3.00	1.00
		25	+1	+1	+1	3.00	1.00
		26	+1	+1	+1	3.00	1.00
		27	+1	+1	+1	3.00	1.00
		28	+1	+1	+1	3.00	1.00
		29	+1	+1	+1	3.00	1.00
		30	+1	+1	+1	3.00	1.00
ด้านสามัคคีธรรม	การทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่ม	31	+1	+1	+1	3.00	1.00
		32	+1	+1	+1	3.00	1.00
		33	+1	+1	+1	3.00	1.00
		34	+1	+1	+1	3.00	1.00
		35	+1	+1	+1	3.00	1.00
		36	+1	+1	+1	3.00	1.00
		37	+1	+1	+1	3.00	1.00
		38	+1	+1	+1	3.00	1.00
39	+1	+1	+1	3.00	1.00		
40	+1	+1	+1	3.00	1.00		

ตารางที่ 18 ค่าดัชนีความสอดคล้องกับระหว่างข้อความกับคุณลักษณะความเป็นพลเมือง
 ในระบอบประชาธิปไตยของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองใน
 ระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

คุณลักษณะความเป็นพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตย	ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
การรับผิดชอบต่องาน ที่ได้รับมอบหมาย	41	+1	+1	+1	3.00	1.00	
	42	+1	+1	+1	3.00	1.00	
	43	+1	+1	+1	3.00	1.00	
	44	+1	+1	+1	3.00	1.00	
	45	+1	+1	+1	3.00	1.00	
	46	+1	+1	+1	3.00	1.00	
	47	+1	+1	+1	3.00	1.00	
	48	+1	+1	+1	3.00	1.00	
	49	+1	+1	+1	3.00	1.00	
	50	+1	+1	+1	3.00	1.00	
ด้านสามัคคีธรรม	51	+1	+1	+1	3.00	1.00	
	52	+1	+1	+1	3.00	1.00	
	53	+1	+1	+1	3.00	1.00	
	54	+1	+1	+1	3.00	1.00	
	การเห็นแก่ประโยชน์ ส่วนรวม	55	+1	+1	+1	3.00	1.00
		56	+1	+1	+1	3.00	1.00
		57	+1	+1	+1	3.00	1.00
		58	+1	+1	+1	3.00	1.00
		59	+1	+1	+1	3.00	1.00
		60	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 18 ค่าดัชนีความสอดคล้องกับระหว่างข้อกำหนดกับคุณลักษณะความเป็นพลเมือง
 ในระบอบประชาธิปไตยของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองใน
 ระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

คุณลักษณะความเป็นพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตย		ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
			คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ด้านปัญญาธรรม	การกำหนดปัญหา	61	+1	+1	+1	3.00	1.00
		62	+1	+1	+1	3.00	1.00
		63	+1	+1	+1	3.00	1.00
		64	+1	+1	+1	3.00	1.00
		65	+1	+1	+1	3.00	1.00
		66	+1	+1	+1	3.00	1.00
		67	+1	+1	+1	3.00	1.00
		68	+1	+1	+1	3.00	1.00
		69	+1	+1	+1	3.00	1.00
		70	+1	+1	+1	3.00	1.00
	การวิเคราะห์ปัญหา	71	+1	+1	+1	3.00	1.00
		72	+1	+1	+1	3.00	1.00
		73	+1	+1	+1	3.00	1.00
		74	+1	+1	+1	3.00	1.00
		75	+1	+1	+1	3.00	1.00
		76	+1	+1	+1	3.00	1.00
		77	+1	+1	+1	3.00	1.00
		78	+1	+1	+1	3.00	1.00
		79	+1	+1	+1	3.00	1.00
		80	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 18 ค่าดัชนีความสอดคล้องกับระหว่างข้อคำถามกับคุณลักษณะความเป็นพลเมือง
 ในระบอบประชาธิปไตยของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองใน
 ระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

คุณลักษณะความเป็นพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตย	ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ด้านปัญญาธรรม	81	+1	+1	+1	3.00	1.00
	82	+1	+1	+1	3.00	1.00
	83	+1	+1	+1	3.00	1.00
	84	+1	+1	+1	3.00	1.00
	85	+1	+1	+1	3.00	1.00
	86	+1	+1	+1	3.00	1.00
	87	+1	+1	+1	3.00	1.00
	88	+1	+1	+1	3.00	1.00
	89	+1	+1	+1	3.00	1.00
	90	+1	+1	+1	3.00	1.00
รวมทั้งฉบับ		1.00				

หมายเหตุ

1. ทั้งนี้เนื่องจากแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยสามารถนำไปใช้ได้ทุกข้อ ผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อสอบที่ครอบคลุมนิยมเชิงปฏิบัติการทั้งด้านการวรรณกรรม สำนึกศีลธรรม และปัญญาธรรม ที่ได้มาจากการการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยกับตัวบ่งชี้ของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

2. รวมตัดแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยทั้งหมดจำนวน 45 ข้อ และคงเหลือแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยทั้งหมด 45 ข้อ ตามที่กำหนดไว้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชชาร์ดสัน (Kuder Richardson) ได้เท่ากับ 0.92

ตารางที่ 19 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินพฤติกรรมคุณลักษณะความเป็นพลเมือง
ในระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ด้านคุณธรรม - การเคารพกฎเกณฑ์					
1. นักเรียนปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม	+1	+1	+1	3.00	1.00
2. นักเรียนปฏิบัติตามกติกาของส่วนรวม	+1	+1	+1	3.00	1.00
3. นักเรียนปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน	+1	+1	+1	3.00	1.00
ด้านคุณธรรม - การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น					
4. เมื่อเพื่อนได้รับมอบหมายหน้าที่ นักเรียนยอมรับบทบาทของเพื่อน	+1	+1	+1	3.00	1.00
5. นักเรียนใช้สิทธิในการยกมือแสดงความคิดเห็นหรือซักถาม	+1	+1	+1	3.00	1.00
6. นักเรียนปฏิบัติต่อเพื่อนอย่างให้เกียรติ และเท่าเทียมกัน	+1	+1	+1	3.00	1.00
ด้านคุณธรรม - การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น					
7. นักเรียนยอมรับมติของเสียงส่วนมาก	+1	+1	+1	3.00	1.00
8. นักเรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากของตน	+1	+1	+1	3.00	1.00
9. นักเรียนแสดงความคิดเห็นโดยปราศจากอคติ	+1	+1	+1	3.00	1.00
ด้านสามัคคีธรรม - การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม					
10. นักเรียนมีส่วนร่วมในคิด และวางแผนในการทำงานกลุ่ม	+1	+1	+1	3.00	1.00
11. นักเรียนให้ความร่วมมือ ในการทำงานกลุ่มจนสำเร็จ	+1	+1	+1	3.00	1.00
12. เมื่อเกิดปัญหาในการทำงาน นักเรียนจะช่วยกันแก้ไขปัญหา	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 19 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินพฤติกรรมคุณลักษณะความเป็นพลเมือง
ในระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ด้านสามัคคีธรรม – การรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย					
13. นักเรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็ม ความสามารถ	+1	+1	+1	3.00	1.00
14. นักเรียนทำงานเสร็จทันตามเวลาที่กำหนด	+1	+1	+1	3.00	1.00
15. นักเรียนรับผิดชอบงานของตนจนชิ้นงานนั้น สำเร็จลุล่วง	+1	+1	+1	3.00	1.00
ด้านสามัคคีธรรม – การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม					
16. นักเรียนเสียสละอุทิศตนเพื่อส่วนรวม	+1	+1	+1	3.00	1.00
17. นักเรียนอาสาช่วยงานในส่วนที่ตนทำได้ โดยไม่หวังผลตอบแทน	+1	+1	+1	3.00	1.00
18. นักเรียนเอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีน้ำใจ ให้กับ คนรอบข้าง	+1	+1	+1	3.00	1.00
ด้านปัญญาธรรม – การกำหนดปัญหา					
19. นักเรียนคิดพิจารณา ไตร่ตรอง เมื่อพบปัญหา ที่สงสัย	+1	+1	+1	3.00	1.00
20. นักเรียนสามารถระบุปัญหาได้อย่างมีเหตุผล	+1	+1	+1	3.00	1.00
21. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น นักเรียนมีสติ ในการ ประมวลสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นด้วยหลัก ของเหตุผล	+1	+1	+1	3.00	1.00
ด้านปัญญาธรรม – การวิเคราะห์ปัญหา					
22. นักเรียนบอกสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาได้	+1	+1	+1	3.00	1.00
23. นักเรียนใช้หลักของเหตุผลในการคิด วิเคราะห์ปัญหา	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 19 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินพฤติกรรมคุณลักษณะความเป็นพลเมือง
ในระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
24. นักเรียนใช้หลักของเหตุผลในการคาดการณ์และตัดสินใจเมื่อเจอสถานการณ์ที่เป็นปัญหา	+1	+1	+1	3.00	1.00
ด้านปัญญาธรรม – การเสนอวิธีการแก้ปัญหา					
25. นักเรียนเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาโดยใช้หลักเหตุผล ความจริงและความถูกต้อง	+1	+1	+1	3.00	1.00
26. นักเรียนใช้หลักวิชาการเป็นหลักในการคิดวิธีแก้ปัญหา	+1	+1	+1	3.00	1.00
27. นักเรียนใช้หลักศีลธรรมเป็นหลักในการคิดวิธีแก้ปัญหา	+1	+1	+1	3.00	1.00
รวมทั้งฉบับ				1.00	

ตารางที่ 20 ค่าดัชนีความสอดคล้องจุดประสงค์ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อที่	ข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	กฎหมายใดเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศและเป็นแม่บทของกฎหมายอื่นทั้งหมด (ความจำ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
2	ข้อใดคือความหมายของรัฐธรรมนูญ (ความจำ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
3	การกระทำในข้อใดที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (ความเข้าใจ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
4	“ รักกันไว้เถิด เราเกิดร่วมแดนไทย จะเกิดภาคไหน ก็ไทยด้วยกัน เชื้อสายประเพณี ไม่มีกีดกัน เกิดได้ตรงไทยนั้น ปวงชนทุกคนคือไทย” จากบทเพลงดังกล่าวเกี่ยวข้องกับหลักการของรัฐธรรมนูญในเรื่องใด (ความเข้าใจ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
5	 จากภาพดังกล่าวเกี่ยวข้องกับ โครงสร้างและสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญในเรื่องใด (ความเข้าใจ)	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 20 ค่าดัชนีความสอดคล้องจุดประสงค์ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
6	จากบทสนทนาต่อไปนี้บุคคลใดที่เข้าใจผิดเกี่ยวกับสถานะของพระมหากษัตริย์ (ความเข้าใจ) <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 5px 0;"> <p>แดงโม : พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของรัฐ</p> <p>อุงุ่น : นอกจากนี้พระองค์ยังทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทยอีกด้วย</p> <p>ขนุน : ที่สำคัญนะ พระมหากษัตริย์ทรงทำหน้าที่โดยตรงในการบริหารกิจการภายในประเทศ</p> <p>ส้มโอ : แล้วพวกเธอรู้ไหม พระมหากษัตริย์ยังทรงเป็นผู้ทำนุบำรุงศาสนา โดยเป็นอัครศาสนูปถัมภกอีกด้วย</p> </div>	+1	+1	+1	3.00	1.00
7	เพราะเหตุใดจึงต้องมีการถ่วงดุลอำนาจอริปไตย (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00
8	ข้อใดคือหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของอำนาจนิติบัญญัติ (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00
9	ข้อใดคือผลที่เกิดจากการถ่วงดุลอำนาจอริปไตย (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00
10	การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแบ่งแยกการใช้อำนาจอริปไตย ส่งผลอย่างไรต่อการทำงานของศาล (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 20 ค่าดัชนีความสอดคล้องจุดประสงค์ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ข้อที่	ข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
11	“กฎที่สถาบันหรือผู้มีอำนาจสูงสุดในรัฐกำหนดขึ้น โดยใช้บังคับให้คนในสังคมปฏิบัติตาม” จากข้อความดังกล่าวตรงกับความหมายของข้อใด (ความจำ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
12	กฎหมาย มีความหมายตรงกับข้อใด (ความจำ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
13	“เด็กทุกคนจะต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี” จากข้อความดังกล่าวเกี่ยวข้องกับกฎหมายใด (ความเข้าใจ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
14	 <p>จากภาพดังกล่าวเกี่ยวข้องกับกฎหมายใด (ความเข้าใจ)</p>	+1	+1	+1	3.00	1.00
15	กบเรียนจบการศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ไม่สามารถเรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้ เพราะต้องช่วยพ่อแม่ทำงาน ถ้านักเรียนเป็นกบนักเรียนจะทำอย่างไร (การประยุกต์ใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
16	จิงซื้อขนมปังมารับประทาน แล้วพบว่าในขนมมีเศษพลาสติกปะปนอยู่ ถ้านักเรียนเป็นจิง นักเรียนจะทำอย่างไร (การประยุกต์ใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 20 ค่าดัชนีความสอดคล้องจุดประสงค์ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
17	บุคคลใดต่อไปไม่ได้สร้างสร้งงานลิขสิทธิ์ (การประยุกต์ใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
18	พฤติกรรมใดในข้อต่อไปนี้ที่เมื่อกระทำแล้ว จะ เป็นการละเมิดกฎหมายคุ้มครองเด็ก (การประยุกต์ใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
19	บุคคลใดต่อไปนี้นำความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย คุ้มครองผู้บริโภคไปใช้ได้ถูกต้องที่สุด (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00
20	การปฏิบัติตนตามกฎหมายคุ้มครองเด็กก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อเด็กอย่างไร (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00
21	ข้อใดกล่าวถึงกติกาสังคมไม่ถูกต้อง (จำ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
22	“กฎเกณฑ์ที่คนในสังคมร่วมกันกำหนดขึ้นเพื่อ เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ทำให้สังคมเป็น ระเบียบเรียบร้อย” จากข้อความดังกล่าวหมายถึง ข้อใด (จำ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
23	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 10px;"> กติกา ข่อมรักษา ความผาสุก ช่วยให้ทุก ยุคสมัย ได้สุขสันต์ ระเบียบสร้าง วางระบบ ไว้ครบครัน ระลึกมัน รักยักรรลอง ครอบความดี ที่มา http://www.oknation.net/blog/din22/2008/06/25/entry-1 </div> ใครปฏิบัติตนได้สอดคล้องกับบทกลอนดังกล่าว มากที่สุด (การวิเคราะห์)	+1	+1	0	2.00	0.67

ตารางที่ 20 ค่าดัชนีความสอดคล้องจุดประสงค์ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ข้อที่	ข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
24	 <p>ชาวญี่ปุ่นเข้าคิวรอขึ้นรถบัสเพื่ออพยพออกจากเมืองเซ็นได ประเทศญี่ปุ่น ในเหตุการณ์แผ่นดินไหวปี 2011</p> <p>จากภาพดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงเรื่องใดชัดเจนที่สุด (การวิเคราะห์)</p>	+1	+1	+1	3.00	1.00
25	<p>ให้นักเรียนอ่านข่าวต่อไปนี้ แล้วตอบคำถาม</p> <p>เกิดอุบัติเหตุรถกระบะพุ่งชนจักรยานยนต์บริเวณแยกไฟแดงอุทยานสวรรค์ จ.นครสวรรค์ โดยรถกระบะขับฝ่าไฟแดงมาด้วยความเร็ว พุ่งชนเข้ากับจักรยานยนต์ จนทะยานขึ้นเกาะกลางถนน และเกือบชนเข้ากับจักรยานยนต์อีกคันหนึ่ง ที่จอดรออยู่บริเวณจุดกลับรถ โดยเหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้ผู้ขับขี่จักรยานยนต์บาดเจ็บสาหัส เจ้าหน้าที่ได้ช่วยเหลือและนำส่งโรงพยาบาล แต่เสียชีวิตในภายหลัง</p> <p>ที่มา ข่าวไทยรัฐออนไลน์ วันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2559</p> <p>นักเรียนคิดว่าข้อใดคือสาเหตุสำคัญที่สุดของอุบัติเหตุดังกล่าว (การวิเคราะห์)</p>	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 20 ค่าดัชนีความสอดคล้องจุดประสงค์ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
26	จากเนื้อเพลงที่กล่าวว่า “เราเกิดมาเป็นคนต้อง หมั่นฝึกฝนให้ตรงต่อเวลา” นักเรียนคิดว่าข้อใด ไม่ใช่ผลที่เกิดขึ้นจากการตรงต่อเวลา (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00
27	เพราะเหตุใดคนในสังคมจึงต้องเคารพกติกาที่ สังคมกำหนดขึ้น (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00
28	<p>เมื่อวันที่ 20 ต.ค. 2558 จากกรณีที่มีผู้ใช้เฟซบุ๊ก เผยแพร่คลิปวิดีโอ ความยาวประมาณ 5 นาที ระบุว่า มีผู้โดยสารเครื่องบิน 2 คน กำลังแสดงพฤติกรรมต่อว่าและตำหนิพนักงานสายการบินแอร์เอเชียบนเครื่องบิน พร้อมทั้งยกโทรศัพท์มือถือขึ้นมาถ่ายคลิปวิดีโอ เนื่องจากไม่พอใจที่ถูกพนักงานสายการบินเชิญให้ลงจากเครื่อง สาเหตุเนื่องจากนำกระเป๋าสัมภาระขนาดใหญ่ ที่มีน้ำหนัก 7 กิโลกรัม ขึ้นมาบนเครื่องบิน ซึ่งพนักงานได้แจ้งว่ากระเป๋านี้ขนาดใหญ่เกิน ต้องขออนุญาตโหลดใต้เครื่อง ทำให้ผู้โดยสารไม่พอใจและได้โยนกระเป๋าไปข้างล่างตรงประตูทางขึ้นเครื่องบิน ขณะที่พนักงานสายการบินต่างพยายามอธิบายเหตุผลตามกฎระเบียบของสายการบินเพื่อให้ผู้โดยสารเข้าใจ ซึ่งท้ายที่สุดก็ได้พาชาย 2 คนนี้ลงจากเครื่องบิน ทำให้เที่ยวบินไฟลต์ดังกล่าวดีเลย์เป็นเวลาครึ่งชั่วโมง</p> <p>ที่มา ข่าวไทยรัฐออนไลน์ วันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2558</p> <p>จากพฤติกรรมของผู้โดยสารเครื่องบินดังกล่าวเกี่ยวข้องกับเรื่องใดมากที่สุด (การวิเคราะห์)</p>	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 20 ค่าดัชนีความสอดคล้องจุดประสงค์ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
29	โจอี้ปั่นจักรยานมาถึงทางม้าลาย ซึ่งขณะนั้นมีคนกำลังจะข้ามถนน ถ้านักเรียนเป็นโจอี้ นักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร (การประยุกต์ใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
30	เย็นวันหนึ่งครูได้ให้เป้กับจิวไปหยิบของบนอาคารเรียน ซึ่งนักเรียนทุกคนต้องถอดรองเท้าก่อนขึ้นอาคารเรียน แต่เป้ไม่กลับขวานจิวใส่รองเท้าขึ้นบนอาคารเรียน โดยให้เหตุผลว่าขึ้นมาหยิบของให้ครู ถ้านักเรียนเป็นจิวนักเรียนจะทำอย่างไรจึงจะเหมาะสม (การประยุกต์ใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
31	ญาน่าต้องรีบไปสอบเก็บคะแนน ที่อาคารวิทยาศาสตร์ ซึ่งปกติจะสามารถเดินลัดสนามหญ้าที่โรงเรียนได้ แต่วันนี้มีแต่มีป้ายประกาศคิดว่าห้ามเดินลัดสนามหญ้า เนื่องจากกำลังปลูกหญ้าใหม่ ถ้านักเรียนเป็นญาน่านักเรียนจะทำอย่างไรจึงจะเหมาะสม (การประยุกต์ใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
32	ขณะที่แก้วเข้าแถวซื้อบัตรชมภาพยนตร์ มีคนมาแซงคิวแก้ว ถ้านักเรียนเป็นแก้วนักเรียนจะทำอย่างไร (การประยุกต์ใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
33	ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับความหมายของสิทธิ (จำ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
34	ข้อใดคือความหมายของเสรีภาพ (จำ)	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 20 ค่าดัชนีความสอดคล้องจุดประสงค์ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
35	การกระทำในข้อใดที่แสดงถึงการเคารพในสิทธิเสรีภาพของตนเอง และผู้อื่น ได้อย่างเหมาะสมที่สุด (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00
36	ถ้าทุกคนในสังคมเคารพในสิทธิเสรีภาพทั้งของตนเองและผู้อื่น จะส่งผลให้สังคมเป็นอย่างไร (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00
37	ชมพู่จ้อครถขวางทางเข้าออกหน้าบ้านของแดงโมเป็นประจำ ทำให้แดงโมลำบากในการเข้าออก ถ้านักเรียนเป็นแดงโมนักเรียนจะทำอย่างไร (การประยุกต์ใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
38	แก้มมีเพื่อนที่ไม่ได้นับถือศาสนาพุทธ แต่คุณครูได้มอบหมายงานให้ทำงานกลุ่มร่วมกันในวิชาพระพุทธศาสนา โดยให้ไปสวดมนต์และถวายสังฆทานที่วัด แต่เพื่อนที่ได้นับถือศาสนาพุทธบอกกับแก้มว่าไม่สามารถไปร่วมกิจกรรมได้จากเหตุการณ์นี้ ถ้านักเรียนเป็นแก้มจะทำอย่างไร (การประยุกต์ใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
39	ปอเล่นบอลกับเพื่อนๆ ในชอยบ้านตนเอง แล้วเตะลูกบอลตกลงไปในบ้านของป้าสุริย์ ปอเรียกป้าสุริย์แล้วแต่ไม่มีใครออกมาเก็บบอลให้ ถ้านักเรียนเป็นปอจะทำอย่างไร (การประยุกต์ใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 20 ค่าดัชนีความสอดคล้องจุดประสงค์ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
40	<p>บทสนทนาระหว่างอ้อมกับปู</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 5px 0;"> <p>ปู : “อ้อม การที่เธอเอารูปของฉันไปลงในเฟสบุ๊ค แบบนั้น เธอขออนุญาตฉันรึยัง”</p> <p>อ้อม : “ก็เราเห็นว่ามันน่ารัก และตลกดี เพื่อนๆ ก็ขำกัน แล้วก็เข้าไปคอมเมนต์กันเยอะแยะเลยนะปู เราก็เห็นว่ามันไม่มีอะไรนะ”</p> <p>ปู : “.....”</p> </div> <p>จากบทสนทนาดังกล่าว ถ้านักเรียนเป็นปู จะบอกกับอ้อมว่าอย่างไร (การประยุกต์ใช้)</p>	+1	+1	+1	3.00	1.00
41	<p>เจียบกำลังจะแชร์ภาพผู้เสียชีวิต จากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดที่แยกราชประสงค์ เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2558 ในสื่อสังคมออนไลน์ ขณะนั้นหวานซึ่งนั่งอยู่ข้างๆ ได้เห็นการกระทำของเจียบ ถ้านักเรียนเป็นหวาน นักเรียนจะอย่างไร (การประยุกต์ใช้)</p>	+1	+1	+1	3.00	1.00
42	<p>ลุงสมหวังเป็นคนต่างถิ่น ย้ายเข้ามาปลูกยางพาราในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง แต่ถูกลุงทองก้อนกีดกันไม่ให้ปลูกยางพารา เพราะบ้านลุงทองก้อนปลูกยางพาราอยู่แล้ว จนเป็นเหตุให้ทะเลาะกัน ถ้านักเรียนเป็นผู้ใหญ่บ้าน ที่มีหน้าที่ดูแลลูกบ้าน นักเรียนจะอย่างไร (การประยุกต์ใช้)</p>	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 20 ค่าดัชนีความสอดคล้องจุดประสงค์ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
43	ทุกๆครั้งที่มีใบงานวาดภาพระบายสี วุ้นเส้นจะหยิบดินสอสีของเจนนีไปใช้เสมอโดยไม่ขออนุญาต นักเรียนคิดว่าการทำงานของวุ้นเส้นเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร (การประเมินค่า)	+1	+1	+1	3.00	1.00
44	ป้าสมใจเป็นคนรักสัตว์ จึงเก็บสุนัขจรจัดมาเลี้ยง โดยทุกๆเช้าป้าสมใจจะปล่อยให้สุนัขออกไปจับถ้ำบริเวณสวนสาธารณะท้ายหมู่บ้าน ซึ่งไม่ค่อยมีคนไปใช้ตอนเช้า การกระทำของป้าสมใจเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร (การประเมินค่า)	+1	+1	+1	3.00	1.00
45	“ภาระและความรับผิดชอบของประชาชนชาวไทยทุกคนที่ต้องยึดถือปฏิบัติ” จากข้อความดังกล่าวหมายถึงข้อใด (ความจำ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
46	ข้อใดกล่าวถึงความหมายของหน้าที่ได้ถูกต้อง (ความจำ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
47	ขณะที่หนึ่งและเพื่อนๆ ไปเข้าห้องน้ำในห้างสรรพสินค้า ได้พบชาวต่างชาติทำทางมีพิรุณนำกระเป๋ามาวางไว้ ถ้านักเรียนเป็นหนึ่งในนักเรียนจะทำอย่างไร (การประยุกต์ใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
48	ลุงทองแดงลงสมัครรับเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น โดยมาขอให้สมคิดเลือกตนเองแล้วจะให้เงินเพื่อเป็นค่าตอบแทน ถ้านักเรียนเป็นสมคิด นักเรียนจะทำอย่างไร (การประยุกต์ใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 20 ค่าดัชนีความสอดคล้องจุดประสงค์ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
49	น้ำผึ้งมีบ้านอยู่ดิคริมคลอง ซึ่งพบปัญหาขยะลอยเต็มลำคลอง ส่งกลิ่นเหม็น ถ้านักเรียนเป็นน้ำผึ้ง นักเรียนจะอย่างไร (การประยุกต์ใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
50	มีคนมาเสนอขายน้ำมันพืชนี้ภาษีให้กับป่าสมจิตที่ขายกล้วยทอด ถ้านักเรียนเป็นป่าสมจิตนักเรียนจะอย่างไร (การประยุกต์ใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
51	ด้อมมีอายุ 21 ปี ซึ่งถึงกำหนดต้องไปเกณฑ์ทหาร แต่มีเจ้าหน้าที่รัฐมายื่นขอเสนอกับด้อมว่า ถ้าด้อมยอมจ่ายเงินจำนวนสองแสนบาท จะไม่ต้องเกณฑ์ทหาร ถ้านักเรียนเป็นด้อม นักเรียนจะอย่างไร อย่างไร (การประยุกต์ใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
52	อ้อมพบเห็นนักท่องเที่ยวต่างชาติหิบบพระพุทธรูปในพิพิธภัณฑ์ขึ้นมาถ่ารูปคู่กัน ถ้านักเรียนเป็นอ้อม นักเรียนจะอย่างไร (การประยุกต์ใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
53	ทุกๆปี เมื่อปิดเทอม ครอบครัวของแป้งจะไปพักผ่อนที่ต่างประเทศ แต่ปีนี้กลับเลือกที่จะไปพักผ่อนที่จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย แสดงว่าครอบครัวของแป้งมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในด้านใด (ความเข้าใจ)	0	+1	+1	2.00	0.67
54	การปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะกล่าวได้ว่ามีส่วนร่วมและรับผิดชอบในกิจกรรมทางสังคม (ความเข้าใจ)	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 20 ค่าดัชนีความสอดคล้องจุดประสงค์ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
55	จากกรณีภัยพิบัติต่างๆที่เกิดขึ้น เช่น น้ำท่วม สึนามิ แผ่นดินไหว นักเรียนจะมีส่วนช่วยเหลือใน กรณีดังกล่าวได้อย่างไร (การประยุกต์ใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
56	จากปัญหาเสพติดในโรงเรียน ซึ่งเป็นปัญหาที่ ต้องเร่งแก้ไข นักเรียนสามารถมีส่วนร่วมในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างไรจึงจะ เหมาะสม (การประยุกต์ใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
57	จากปัญหาความขัดแย้งหรือการแตกแยกใน ความคิดเห็นทางการเมือง นักเรียนซึ่งเป็นเยาวชน สามารถมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาดังกล่าวได้อย่างไร (การประยุกต์ใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
58	“ ประเพณีสงกรานต์ที่ดีกำลังหายไป คนส่วน ใหญ่ใช้ปืนฉีดน้ำและมีการแต่งกายที่วาบหวี จนกลายเป็นเพียงปาร์ตี้เล่นน้ำ” จากข้อความ ดังกล่าว นักเรียนจะมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหานี้ ได้อย่างไร (การประยุกต์ใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
59	บุคคลใดที่ปฏิบัติตนไม่สอดคล้องกับการมีส่วน ร่วมและรับผิดชอบในกิจกรรมทางสังคม (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00
60	เมื่อนักเรียนเป็นอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อมจะ ก่อให้เกิดคุณค่าทางสังคมอย่างไร (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00
61	ข้อใดคือความหมายของสาธารณสมบัติ (ความจำ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
62	ข้อใดกล่าวถึงสาธารณสมบัติไม่ถูกต้อง (ความจำ)	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 20 ค่าดัชนีความสอดคล้องจุดประสงค์ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
63	เอเดินผ่านหน้าห้องเรียนที่เปิดไฟ- เปิดพัดลมทิ้งไว้ ถ้านักเรียนเป็นเอ นักเรียนจะทำอย่างไร (การประยุกต์ใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
64	ฝั่งกำลังเขียนข้อความที่ไม่สุภาพบนกำแพงโรงเรียน ซึ่งขณะนั้น แนนได้ผ่านมาเห็นการกระทำของฝั่ง ถ้านักเรียนเป็นฝั่ง นักเรียนจะทำอย่างไร (การประยุกต์ใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
65	ต้นหอมไปเที่ยวเชียงใหม่กับเพื่อนๆ แล้วได้เข้าจักรยานสาธารณะปั่นชมรอบเมือง ขณะที่กำลังปั่นจักรยาน ได้เกิดเหตุการณ์ตะปุดล้อจนยางรั่ว ยู่ที่นั่งซ้อนท้ายจักรยานของต้นหอมมาจึงบอกให้หยุดก่อน ถ้านักเรียนเป็นยู่ย่นักเรียนจะทำอย่างไร (การประยุกต์ใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
66	นักเรียนกับเพื่อนไปอ่านหนังสือเตรียมสอบที่ห้องสมุด ปรากฏว่าเพื่อนของนักเรียนเห็นปกนิตยสารรูปดาราที่ชื่นชอบ เพื่อนของนักเรียนจึงแอบนำนิตยสารใส่กระเป๋าเพื่อนำไปเป็นของส่วนตัว นักเรียนจะบอกเพื่อนว่าอย่างไร (การประยุกต์ใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
67	พฤติกรรมของบุคคลใดต่อไปนี้มีส่วนช่วยดูแลรักษาสาธารณสุขประโยชน์ของชุมชน (การประยุกต์ใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 20 ค่าดัชนีความสอดคล้องจุดประสงค์ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ข้อที่	ข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
68	พฤติกรรมของบุคคลใดต่อไปนี่ที่ไม่มีส่วนในการ บำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม (การประยุกต์ใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
69	จินดานำถึงขยะสาธารณะ ไปไว้ในบ้านตัวเอง เพื่อ ทิ้งขยะ จากพฤติกรรมของจินดานักเรียนคิดว่า เหมาะสมหรือไม่ (การประเมินค่า)	+1	+1	+1	3.00	1.00
70	คุณครูสั่งให้สนใจปลูกผักสวนครัวแล้วนำมาส่ง แต่สนใจไม่ได้ทำตามที่ครูสั่ง สนใจจึงแอบไปขุด ผักในโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนมาส่ง จากพฤติกรรมของสนใจนักเรียนคิดว่าเหมาะสม หรือไม่ อย่างไร (การประเมินค่า)	+1	+1	+1	3.00	1.00
71	ข้อใดคือความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ (ความจำ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
72	“สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ที่มนุษย์นำมาใช้ ประโยชน์” จากข้อความดังกล่าวหมายถึงข้อใด (ความจำ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
73	โครงการแก่งัดดิน เป็นโครงการในพระราชดำริ เพื่อแก้ปัญหาดินเปรี้ยวให้สามารถเพาะปลูกได้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติในเรื่องใด ชัดเจนที่สุด (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00
74	การปฏิบัติในข้อใดเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทางอ้อม (ความเข้าใจ)	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 20 ค่าดัชนีความสอดคล้องจุดประสงค์ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
75	พฤติกรรมในข้อใดต่อไปนี้เป็นกรอนุรักษ ทรัพยากรธรรมชาติได้ผลดีที่สุด (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00
76	ปัญหาภาวะโลกร้อนเป็นปัญหาที่กำลังอยู่ในภาวะ วิกฤต ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่หลายๆ ฝ่ายต้อง ร่วมกันแก้ไขปัญหา จากปัญหานี้พฤติกรรมของ ใครที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการช่วยแก้ปัญหาภาวะ โลกร้อน (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00
77	 <p>จากภาพดังกล่าว นักเรียนคิดว่าส่งผลต่อ สิ่งแวดล้อมในข้อใดมากที่สุด (การวิเคราะห์)</p>	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 20 ค่าดัชนีความสอดคล้องจุดประสงค์ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
78	<p>“พิธีบวชป่า” มีวิธีคิดมาจากการต่ออายุต้นไม้ให้เจริญยิ่งขึ้นสืบไปตามคติความเชื่อ ด้วยวิธีการห่มจีวรให้กับต้นไม้เช่นเดียวกับการบวชพระ “บวชป่า” ไม่ใช่เพียงการนำเอาผ้าเหลืองไปผูกมัดต้นไม้เท่านั้น แต่เป็นการเชื่อมร้อยคนทุกฝ่ายให้มาอยู่ร่วมกัน และเป็นสัญญาณใจในการร่วมกันคุ้มครองป่า สิ่งนี้เป็นวิธีคิดและการกระทำที่แยบยล นับเป็นการนำความเชื่อทางศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดูแลรักษาป่าและแหล่งต้นน้ำลำธารเอง</p> <p>ที่มา สุวรรณ นุ่มพินิจ https://www.gotoknow.org/posts/135507 และมูลนิธิอีกเมืองน่าน http://www.hmnf.org/</p> <p>ข้อใดเป็นผลที่เกิดขึ้นจากพิธีบวชป่า(วิเคราะห์)</p>	+1	+1	+1	3.00	1.00
79	ข้อไม่ใช่ประโยชน์ของทรัพยากรดิน (ความจำ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
80	ข้อไม่ใช่ประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้ (ความจำ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
รวมทั้งฉบับ		0.99				

ตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้สูตรของคูเดอร์ ริชาดสัน KR-20

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	สรุปความหมาย
1	0.64	0.56	ใช้ได้
2	0.74	0.28	ใช้ได้
3	0.70	0.36	ใช้ได้
4	0.64	0.32	ใช้ได้
5	0.84*	0.08*	ใช้ไม่ได้
6	0.50	0.36	ใช้ได้
7	0.64	0.32	ใช้ได้
8	0.52	0.24	ใช้ได้
9	0.50	0.36	ใช้ได้
10	0.62	0.44	ใช้ได้
11	0.72	0.32	ใช้ได้
12	0.54	0.52	ใช้ได้
13	0.68	0.40	ใช้ได้
14	0.92*	0.08*	ใช้ไม่ได้
15	0.36	0.08*	ใช้ไม่ได้
16	0.68	0.56	ใช้ได้
17	0.42	0.12*	ใช้ไม่ได้
18	0.78	0.36	ใช้ได้
19	0.58	0.36	ใช้ได้
20	0.84*	0.24	ใช้ไม่ได้
21	0.92*	0.08	ใช้ไม่ได้
22	0.64	0.48	ใช้ได้
23	0.84*	0.32	ใช้ไม่ได้
24	0.70	0.12	ใช้ไม่ได้

ตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้สูตรของคูเดอร์ ริชาดสัน KR-20 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	สรุปความหมาย
25	0.62	0.36	ใช้ได้
26	0.64	0.32	ใช้ได้
27	0.70	0.20	ใช้ได้
28	0.66	0.36	ใช้ได้
29	0.68	0.40	ใช้ได้
30	0.34	0.20	ใช้ได้
31	0.96*	0.04*	ใช้ไม่ได้
32	0.76	0.48	ใช้ได้
33	0.68	0.32	ใช้ได้
34	0.66	0.12*	ใช้ไม่ได้
35	0.92*	0.08*	ใช้ไม่ได้
36	0.72	0.40	ใช้ได้
37	0.78	0.44	ใช้ได้
38	0.96*	0.08*	ใช้ไม่ได้
39	0.82*	0.36	ใช้ไม่ได้
40	0.68	0.56	ใช้ได้
41	0.76	0.40	ใช้ได้
42	0.74	0.12*	ใช้ไม่ได้
43	0.84*	0.16*	ใช้ไม่ได้
44	0.54	0.28	ใช้ได้
45	0.66	0.52	ใช้ได้
46	0.68	0.40	ใช้ได้
47	0.72	0.40	ใช้ได้
48	0.80	0.24	ใช้ได้

ตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้สูตรของคูเดอร์ ริชาดสัน KR-20 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	สรุปความหมาย
49	0.84*	0.24	ใช้ไม่ได้
50	0.72	0.48	ใช้ได้
51	0.88*	0.08	ใช้ไม่ได้
52	0.58	0.44	ใช้ได้
53	0.74	0.52	ใช้ได้
54	0.82*	0.12*	ใช้ไม่ได้
55	0.64	0.48	ใช้ได้
56	0.92*	0.08*	ใช้ไม่ได้
57	0.70	0.36	ใช้ได้
58	0.66	0.44	ใช้ได้
59	0.62	0.28	ใช้ได้
60	0.82*	0.20	ใช้ไม่ได้
61	0.58	0.28	ใช้ได้
62	0.68	0.32	ใช้ได้
63	0.98*	0.04*	ใช้ไม่ได้
64	0.70	0.60	ใช้ได้
65	0.62	0.20	ใช้ได้
66	0.72	0.40	ใช้ได้
67	0.52	0.08	ใช้ไม่ได้
68	0.68	0.32	ใช้ได้
69	0.74	0.52	ใช้ได้
70	0.92*	0.16*	ใช้ไม่ได้
71	0.60	0.24	ใช้ได้
72	0.74	0.20	ใช้ได้

ตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้สูตรของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน KR-20 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	สรุปความหมาย
73	0.68	0.24	ใช้ได้
74	0.48	0.32	ใช้ได้
75	0.62	0.36	ใช้ได้
76	0.90*	0.20	ใช้ไม่ได้
77	0.60	0.16*	ใช้ไม่ได้
78	0.56	0.40	ใช้ได้
79	0.66	0.28	ใช้ได้
80	0.64	0.32	ใช้ได้
เฉลี่ย	0.70	0.30	-

หมายเหตุ

- ข้อสอบข้อที่ 5,14,20,21,23,31,35,38,39,43,49,51,54,56,60,63,70 และ 76 มีค่าความยากง่าย (p) มากกว่า 0.80 จัดเป็นข้อสอบที่ง่ายเกินไปจึงตัดออก
- ข้อสอบข้อที่ 5,14,15,21,24,31,34,35,38,42,43,54,56,63,67,70 และ 77 มีค่าอำนาจจำแนก (r) น้อยกว่า 0.20 จัดเป็นข้อสอบที่ไม่สามารถจำแนกเด็กเก่งและเด็กอ่อนได้จึงตัดออก
- เนื่องจากมีข้อสอบเกินจำนวนที่ต้องการจึงตัดออกแบบเจาะจง ได้แก่ข้อสอบข้อที่ 2,3,8,10,11,27,30,46,48,57,62,65,75 และ 79
- รวมตัดข้อสอบออกทั้งหมด 40 ข้อ และคงเหลือข้อสอบจำนวน 40 ข้อ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) ได้เท่ากับ 0.92

ตารางที่ 22 คำนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียนของผู้เชี่ยวชาญ

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้					
1.นักเรียนรู้จักการให้เกียรติ ขอมรับกฎ และกติกาในการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น	+1	+1	+1	3.00	1.00
2.นักเรียนมีการทำงานร่วมกับผู้อื่น จนงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี	+1	+1	+1	3.00	1.00
3.นักเรียนใช้หลักเหตุผลในการคิด ตัดสินใจ เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ	+1	+1	+1	3.00	1.00
4.ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในเรื่องที่เรียน	+1	+1	+1	3.00	1.00
ด้านบรรยากาศการเรียนรู้					
5.นักเรียนรู้สึกสนุก มีความสุขในการร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
6. นักเรียนมีความกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
7. ครูสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน และให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน	+1	+1	+1	3.00	1.00
8. ห้องเรียนมีสื่อ อุปกรณ์ที่มีความพร้อม และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้					
9. ช่วยให้เกิดการเคารพกฎเกณฑ์ สิทธิของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น	+1	+1	+1	3.00	1.00
10.ช่วยให้นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีได้	+1	+1	+1	3.00	1.00
11.ช่วยเสริมสร้างทักษะการสืบค้นความรู้ พัฒนากระบวนการคิด พิจารณาการแก้ปัญหาได้อย่างรอบคอบ สมเหตุสมผล	+1	+1	+1	3.00	1.00
12.นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	+1	+1	+1	3.00	1.00
รวมทั้งฉบับ	1.00				

ตารางที่ 23 คะแนนแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้
สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

คนที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	คนที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน
1	155	167	26	103	125
2	138	160	27	147	167
3	113	150	28	118	156
4	139	161	29	112	135
5	140	153	30	99	136
6	92	114	31	147	171
7	160	174	32	100	147
8	120	146	33	144	171
9	134	158	34	153	170
10	144	165	35	130	156
11	139	161	36	122	143
12	142	157	37	137	155
13	150	170	38	115	137
14	100	130	39	151	170
15	121	154	40	123	156
16	143	166	41	136	163
17	138	166	42	115	155
18	116	147	43	145	165
19	119	148	44	122	152
20	89	136	45	85	116
21	76	118	46	149	166
22	123	145	47	132	163
23	107	152	48	157	167
24	155	169	49	111	142
25	138	154			
ก่อนเรียน				$\bar{X} = 126.69$	S.D. = 20.75
หลังเรียน				$\bar{X} = 153.16$	S.D. = 15.19

ตารางที่ 24 คะแนนแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้
กระบวนการกลุ่ม จำแนกตามรายด้าน

คนที่	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย			คะแนน รวม	ระดับ ความสามารถ
	ด้านคุณธรรม	ด้านสามัคคีธรรม	ด้านปัญญาธรรม		
1	47	55	53	155	สูง
2	39	49	50	138	สูง
3	39	33	41	113	ปานกลาง
4	44	45	50	139	สูง
5	49	47	44	140	สูง
6	30	33	29	92	ปานกลาง
7	52	52	56	160	สูง
8	28	46	46	120	ปานกลาง
9	51	41	42	134	ปานกลาง
10	47	45	52	144	สูง
11	45	51	43	139	สูง
12	46	48	48	142	สูง
13	56	47	47	150	สูง
14	37	30	33	100	ปานกลาง
15	47	34	40	121	ปานกลาง
16	53	49	41	143	สูง
17	53	46	39	138	สูง
18	36	37	43	116	ปานกลาง
19	41	33	45	119	ปานกลาง
20	32	26	31	89	ต่ำ

ตารางที่ 24 คะแนนแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม จำแนกตามรายด้าน (ต่อ)

คนที่	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย			คะแนนรวม	ระดับความสามารถ
	ด้านคุณธรรม	ด้านสามัคคีธรรม	ด้านปัญญาธรรม		
21	25	25	26	76	ต่ำ
22	37	44	42	123	ปานกลาง
23	41	32	34	107	ปานกลาง
24	48	51	50	149	สูง
25	40	35	33	108	ปานกลาง
26	40	28	35	103	ปานกลาง
27	51	56	40	147	สูง
28	34	44	40	118	ปานกลาง
29	34	33	45	112	ปานกลาง
30	29	34	36	99	ปานกลาง
31	44	53	50	147	สูง
32	35	28	37	100	ปานกลาง
33	44	47	53	144	สูง
34	48	53	52	153	สูง
35	42	37	51	130	ปานกลาง
36	47	43	32	122	ปานกลาง
37	43	47	47	137	สูง
38	38	39	38	115	ปานกลาง
39	48	48	55	151	สูง
40	41	39	43	123	ปานกลาง

ตารางที่ 24 คะแนนแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม จำแนกตามรายด้าน (ต่อ)

คนที่	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย			คะแนนรวม	ระดับความสามารถ
	ด้านคุณธรรม	ด้านสามัคคีธรรม	ด้านปัญญาธรรม		
41	42	39	55	136	สูง
42	34	43	38	115	ปานกลาง
43	47	46	52	145	สูง
44	44	41	37	122	ปานกลาง
45	28	23	34	85	ต่ำ
46	50	49	50	149	สูง
47	41	42	49	132	ปานกลาง
48	50	56	51	157	สูง
49	34	32	45	111	ปานกลาง
รวม	41.86	41.51	43.33	126.69	ปานกลาง

ตารางที่ 25 คะแนนแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้
กระบวนการกลุ่ม จำแนกตามรายด้าน

คนที่	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย			คะแนน รวม	ระดับ ความสามารถ
	ด้านการยอมรับ	ด้านสามัคคีธรรม	ด้านปัญญาธรรม		
1	52	58	57	167	สูง
2	50	55	55	160	สูง
3	54	46	50	150	สูง
4	52	54	55	161	สูง
5	54	53	46	153	สูง
6	38	41	35	114	ปานกลาง
7	59	57	58	174	สูง
8	41	49	56	146	สูง
9	57	51	50	158	สูง
10	53	57	55	165	สูง
11	53	56	52	161	สูง
12	52	52	53	157	สูง
13	56	56	58	170	สูง
14	38	43	49	130	ปานกลาง
15	52	51	51	154	สูง
16	58	55	53	166	สูง
17	56	58	52	166	สูง
18	39	56	52	147	สูง
19	53	44	51	148	สูง
20	50	47	39	136	สูง

ตารางที่ 25 คะแนนแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้
กระบวนการกลุ่ม จำแนกตามรายด้าน (ต่อ)

คนที่	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย			คะแนน รวม	ระดับ ความสามารถ
	ด้านการยอมรับ	ด้านสามัคคีธรรม	ด้านปัญญาธรรม		
21	40	38	40	118	ปานกลาง
22	42	51	52	145	สูง
23	50	53	49	152	สูง
24	57	56	56	169	สูง
25	59	51	44	154	สูง
26	42	35	48	125	ปานกลาง
27	54	59	54	167	สูง
28	45	57	54	156	สูง
29	45	42	48	135	ปานกลาง
30	50	41	45	136	สูง
31	57	59	55	171	สูง
32	50	51	46	147	สูง
33	56	58	57	171	สูง
34	53	59	58	170	สูง
35	50	50	56	156	สูง
36	49	50	44	143	สูง
37	50	52	53	155	สูง
38	43	52	42	137	สูง
39	55	57	58	170	สูง
40	50	56	50	156	สูง

ตารางที่ 25 คะแนนแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้
กระบวนการกลุ่ม จำแนกตามรายด้าน (ต่อ)

คนที่	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย			คะแนน รวม	ระดับ ความสามารถ
	ด้านคารวธรรม	ด้านสามัคคีธรรม	ด้านปัญญาธรรม		
41	51	54	58	163	สูง
42	45	53	57	155	สูง
43	56	55	54	165	สูง
44	54	54	44	152	สูง
45	38	31	47	116	ปานกลาง
46	58	54	54	166	สูง
47	51	56	56	163	สูง
48	52	59	56	167	สูง
49	43	49	50	142	สูง
รวม	50.24	51.65	51.27	153.16	สูง

ตารางที่ 26 คะแนนแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบ
ประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการ
เรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม

คนที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	คนที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน
1	20	31	26	18	29
2	19	27	27	20	28
3	21	32	28	19	35
4	22	33	29	17	28
5	17	25	30	19	28
6	18	29	31	21	32
7	19	28	32	18	31
8	17	29	33	17	29
9	21	29	34	24	36
10	19	30	35	22	32
11	24	31	36	22	31
12	20	33	37	16	28
13	19	32	38	19	34
14	24	31	39	20	33
15	16	27	40	24	32
16	20	31	41	21	32
17	21	33	42	23	35
18	17	29	43	21	33
19	18	36	44	18	33
20	16	29	45	15	29
21	21	32	46	18	33
22	20	28	47	19	35
23	21	33	48	21	36
24	25	34	49	14	26
25	22	30			
ก่อนเรียน				$\bar{X} = 19.65$	S.D. = 2.51
หลังเรียน				$\bar{X} = 31.02$	S.D. = 2.74

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม
 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ภาคเรียนที่ 2/2558
 รหัสวิชา ส 21102 วิชา สังคมศึกษา 2 เวลา 2 คาบ
 เรื่อง หน้าที่ของชนชาวไทยตามวิถีประชาธิปไตย

มาตรฐานการเรียนรู้ ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธาและ
 ชำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตัวชี้ ม.1/3 ปฏิบัติตนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบันที่
 เกี่ยวข้องกับตนเอง

ข้อสรุปทั่วไป

ในฐานะบุคคลที่เป็นพลเมือง ย่อมมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของ
 พลเมืองที่ดี เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สังคมและประเทศชาติ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถบอกความหมายหน้าที่ของชนชาวไทยได้ถูกต้อง
2. นักเรียนสามารถปฏิบัติหน้าที่ของชนชาวไทยตามวิถีประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม
3. นักเรียนสามารถแสดงคุณค่า และความสำคัญในการปฏิบัติตามหน้าที่ของชนชาวไทย
 ตามวิถีประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร
 - 1.1 ทักษะการอภิปราย
2. ความสามารถในการคิด
 - 2.1 ทักษะการวิเคราะห์
 - 2.2 ทักษะการให้เหตุผล
3. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี
 - 3.1 ทักษะการสืบค้นข้อมูล

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. คารวธรรม
2. สามัคคีธรรม
3. ปัญญาธรรม
4. ความใฝ่เรียนรู้
5. มุ่งมั่นในการทำงาน

สาระการเรียนรู้

1. การกำหนดหน้าที่ของชนชาวไทยตามวิถีประชาธิปไตย
 - 1.1 หน้าที่ในฐานะผู้ปกครอง
 - 1.2 หน้าที่ในฐานะผู้อยู่ใต้การปกครอง
2. การปฏิบัติตนตามหน้าที่ของชนชาวไทยตามวิถีประชาธิปไตย
 - 2.1 หน้าที่พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
 - 2.2 หน้าที่เสียภาษีอากร
 - 2.3 หน้าที่ป้องกันประเทศ
 - 2.4 หน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย
 - 2.5 หน้าที่รับราชการทหาร
 - 2.6 หน้าที่ไปเลือกตั้ง
 - 2.7 หน้าที่รับการศึกษาอบรม
 - 2.8 หน้าที่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - 2.9 หน้าที่การสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติ

(สาระการเรียนรู้อย่างละเอียดปรากฏอยู่ในใบความรู้เรื่อง หน้าที่ของชนชาวไทยตามวิถีประชาธิปไตย)

ชิ้นงาน/ภาระงาน

การกำหนดประเด็นปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่ของชนชาวไทยตามวิถีประชาธิปไตย และ
แสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

เกณฑ์การประเมิน

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
การกำหนด ประเด็นปัญหา	กำหนดประเด็นสำคัญของปัญหาได้สอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษา สามารถขยายเป็นประเด็นย่อยๆ ได้ครอบคลุม และมีกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาชัดเจน	กำหนดประเด็นสำคัญของปัญหาได้สอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษา สามารถขยายเป็นประเด็นย่อยๆ ได้ และมีกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา	กำหนดประเด็นสำคัญของปัญหาได้สอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษา สามารถขยายเป็นประเด็นย่อยๆ ได้
การแสวงหา ความรู้ และ ข้อมูล	ระบุแหล่งที่มาของข้อมูลได้ 4 แหล่งข้อมูลขึ้นไป	ระบุแหล่งที่มาของข้อมูลได้ 3 แหล่งข้อมูลขึ้นไป	ระบุแหล่งที่มาของข้อมูลได้ 2 แหล่งข้อมูลขึ้นไป

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน

9-6

3-4

น้อยกว่า 2 คะแนน

หมายเหตุ

ระดับคุณภาพ

ดี

พอใช้

ปรับปรุง

คะแนนผ่านเกณฑ์ คือ เท่ากับหรือมากกว่า 3 คะแนนขึ้นไป

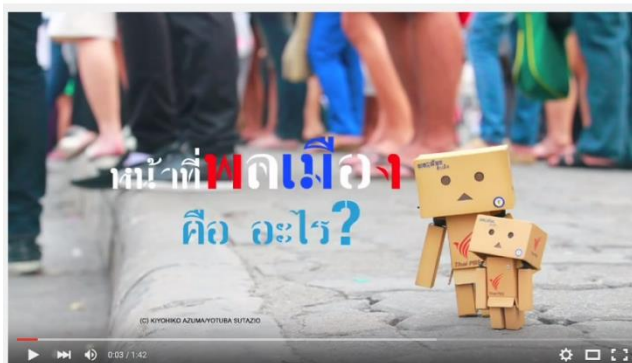
กระบวนการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1

ครูอธิบายขั้นตอนการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ซึ่งแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 8 กลุ่ม กลุ่มละประมาณ 6-7 คน คละความสามารถ ซึ่งแต่ละกลุ่มประกอบด้วยนักเรียนเก่ง กลาง อ่อน ในอัตราส่วน 2:3:2 ซึ่งได้มาจากการจัดลำดับคะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียน โดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกภายในกลุ่มประกอบด้วย ประธาน รองประธาน กรรมการ และเลขานุการ โดยมีการหมุนเวียนบทบาทหน้าที่ตามที่ตนได้รับมอบหมาย

1. ข้อเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหา

1.1 ครูให้นักเรียนชมวิดีโอที่สนเรื่อง หน้าที่พักเมืองคืออะไร

จากนั้นครูสนทนากับนักเรียน โดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า

- 1) “ทุกวันนี้นักเรียนมีหน้าที่อะไรบ้าง” (เรียนหนังสือ, ทำงานบ้าน, ดูแลน้อง เป็นต้น)
- 2) “หน้าที่ที่นักเรียนปฏิบัติในทุกวันนี้ ใช่ว่าหน้าที่ของชนชาวไทยหรือไม่” (ใช่ เพราะการเรียนหนังสือ เป็นหนึ่งในหน้าที่ของชนชาวไทยที่ต้องได้รับการศึกษา)
- 3) “แล้วหน้าที่ของชนชาวไทยมีอะไรบ้าง” (พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์, เสียภาษีอากร, ป้องกันประเทศ, ปฏิบัติตามกฎหมาย, รับราชการทหาร, ไปเลือกตั้ง, รับการศึกษาอบรม, การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติ)

จากนั้นครูเชื่อมโยงเข้าสู่บทเรียนเรื่อง หน้าที่ของชนชาวไทยตามวิถีประชาธิปไตย

2. ชั้นพิจารณาปัญหา

2.1 ครูให้นักเรียนร่วมกันบอกความหมายของหน้าที่ชนชาวไทย โดยให้นักเรียนไปเขียนบนกระดาน จากนั้นครูช่วยเรียบเรียงความหมายเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ (*Obj.1*)

2.2 ครูแจกใบความรู้เรื่อง หน้าที่ของชนชาวไทย ให้นักเรียนศึกษาเป็นเวลา 5 นาที จากนั้นครูอธิบายสาระสำคัญ โดยใช้ Powerpoint เรื่อง หน้าที่ของชนชาวไทย ประกอบการซักถาม ดังนี้

1) “ทำไมเราต้องปฏิบัติหน้าที่ของชนชาวไทย” (เพราะถือเป็นความรับผิดชอบของทุกคนในฐานะชนชาวไทย)

2) “เราปฏิบัติหน้าที่ไปเพื่ออะไร ไม่ทำได้หรือไม่” (ถ้าทุกคนปฏิบัติตามหน้าที่ ย่อมทำให้บ้านเมืองดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย เพราะฉะนั้นทุกคนจึงต้องทำ)

3) “คำว่า “หน้าที่” เกี่ยวข้องกับคำว่า “สิทธิ” อย่างไร (คำว่า “สิทธิ” มีคำคู่กันอยู่คือ “หน้าที่” ไม่ว่าเรื่องใด ๆ ก็ตาม เมื่อมี “สิทธิ” ก็ย่อมมี “หน้าที่” คู่กันเสมอ เพราะเมื่อเราเกิดมาเป็นคนไทยมีสิทธิตามที่รัฐธรรมนูญไทยกำหนด เราก็ย่อมมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติในฐานะเป็นคนไทยด้วยเช่นกัน อาทิ รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ความเสมอภาคแก่บุคคลในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐมีหน้าที่ต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย แต่ในขณะที่เดียวกันก็บัญญัติให้บุคคลมีหน้าที่รับการศึกษาดังกล่าว)

4) “ให้นักเรียนยกตัวอย่างหน้าที่ และสิทธิ ที่เกี่ยวข้องกัน” (หน้าที่เสียภาษีอากร ย่อมได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆจากรัฐ)

2.3 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันพิจารณาปัญหาที่นักเรียนสนใจ หรือสงสัย เพื่อให้ นักเรียนร่วมกันค้นหาคำตอบ สืบค้นและตรวจสอบข้อมูล เกี่ยวกับเรื่องหน้าที่ของชนชาวไทย พร้อมทั้งใบกิจกรรมที่ 1 เรื่อง การกำหนดปัญหาที่เราสนใจ ซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมกันกำหนดหัวข้อปัญหาที่นักเรียนจะศึกษาจากมติดของกลุ่ม โดยครูคอยให้คำแนะนำ กระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น รับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกคนอื่นๆภายในกลุ่ม แล้วให้นักเรียนส่งตัวแทนกลุ่มออกมาเขียนปัญหาที่กลุ่มตัวเองสนใจศึกษาบนกระดาน (*คาราวธรรม, ปัญญาธรรม, ทักษะการอภิปราย*)

3. ขั้นวางแผน

3.1 เมื่อนักเรียนกำหนดปัญหาที่กลุ่มตนสงสัยได้แล้ว ให้นักเรียนในกลุ่มร่วมกันทำใบกิจกรรมที่ 2 เรื่อง การกำหนดประเด็น และวิธีการในการหาข้อมูล โดยให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันอภิปรายถึงแนวทางในประเด็นต่างๆ ที่กลุ่มตนจะศึกษา โดยร่วมกันวางแผนขั้นตอน วิธีการ รวมถึงแหล่งความรู้ต่างๆ ที่จะใช้ในการค้นคว้าหาความรู้

3.2 ให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ใช้หลักของเหตุผลในการค้นหาคำตอบ โดยมีการกำหนดหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม เพื่อเป็นการกำหนดกติกาของกลุ่ม รวมทั้งความรับผิดชอบต่องานที่ตนได้รับมอบหมาย โดยมีครูคอยให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา (การวรรณกรรม, สัมภาษณ์, ปัญญากรรม, ทักษะการใช้เหตุผล)

4. ขั้นลงมือปฏิบัติ

4.1 นักเรียนดำเนินการสืบค้นหา หาคำตอบในประเด็นย่อยที่ตนได้รับมอบหมายจากกลุ่ม โดยสมาชิกในกลุ่มร่วมกันตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลต่างๆ ที่ตนไปศึกษามา ซึ่งมีครูคอยให้คำแนะนำถึงหนังสือ เอกสาร และสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่นักเรียนสนใจ (สัมภาษณ์, ปัญญากรรม, ทักษะการสืบค้นข้อมูล)

ชั่วโมงที่ 2

5. ขั้นรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลงาน

5.1 ให้สมาชิกในกลุ่มนำข้อมูลที่แต่ละคนไปศึกษามาในประเด็นต่างๆ นำมารวมกัน แล้วสรุปเป็นความคิดของกลุ่ม ซึ่งทุกคนจะต้องร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปราย บนพื้นฐานของเหตุผล ซึ่งนักเรียนจะต้องร่วมกันแสดงความคิดเห็น การรับฟัง การเคารพในสิทธิและบทบาทของสมาชิกในกลุ่ม รวมถึงทำตามข้อตกลงที่กลุ่มตั้งขึ้น และบอกถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

5.2 นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลงานตามความคิดของกลุ่มตนเอง เช่น ผังมโนทัศน์, แผ่นพับ, บอร์ด เป็นต้น พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้เพื่อนในห้องซักถาม

5.3 ครูสุ่มให้นักเรียนออกมาเล่าการปฏิบัติตนตามหน้าที่ของชนชาวไทย ที่นักเรียนปฏิบัติชีวิตประจำวัน และความสำคัญของหน้าที่ของชนชาวไทย (Obj.2,3)

(การวรรณกรรม, สัมภาษณ์, ปัญญากรรม, ทักษะการใช้เหตุผล, ทักษะการวิเคราะห์, ทักษะการอภิปราย)

6. ขั้นทบทวนและเชื่อมโยงปัญหาใหม่

6.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เรื่อง หน้าที่ของชนชาวไทย พร้อมทั้งตั้งคำถาม ทบทวนบทเรียน โดยการสุ่มเรียกรายบุคคล คำถามมีดังนี้

- 1) “ทุกคนมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในฐานะชนชาวไทยใช่หรือไม่” (ใช่)
- 2) “เพราะเหตุใดทุกคนจึงต้องปฏิบัติหน้าที่ในฐานะชนชาวไทย” (เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมและประเทศชาติ เป็นการรักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข)
- 3) “ถ้าเราไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเอง สังคมจะเป็นอย่างไร ” (สังคมจะวุ่นวายขาดความสงบสุข)

จากนั้นครูแจกแบบฝึกหัดทบทวน เรื่องหน้าที่ของชนชาวไทยตามวิธีปฏิบัติโดย

6.2 ครูกระตุ้นนักเรียนแต่ละกลุ่มว่าจากการที่ได้ไปศึกษาเรื่องหน้าที่ของชนชาวไทยตามวิธีปฏิบัติโดย นักเรียนพบเห็นปัญหาอื่นๆที่จะนำมาแสวงหาคำตอบต่อไปหรือไม่ อย่างไร โดยให้นักเรียนเขียนแสดงถึงปัญหาใหม่ต่อไป แล้วดำเนินการศึกษาตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่มที่ได้ดำเนินการไปแล้ว (ปัญหาธรรม, ทักษะการใช้เหตุผล, ทักษะการคิดวิเคราะห์)

สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. ชมวิดีโอที่หน้าที่พลเมืองคืออะไร
2. ใบความรู้เรื่อง หน้าที่ของชนชาวไทยตามวิธีปฏิบัติโดย
3. Powerpoint เรื่อง หน้าที่ของชนชาวไทยตามวิธีปฏิบัติโดย
4. ใบกิจกรรมที่ 1 เรื่อง การกำหนดปัญหา
5. ใบกิจกรรมที่ 2 เรื่อง การกำหนดประเด็น และวิธีการในการหาข้อมูล
6. แบบฝึกหัด เรื่อง หน้าที่ของชนชาวไทยตามวิธีปฏิบัติโดย
7. แหล่งเรียนรู้ที่สืบค้น/ศึกษา เช่น อินเทอร์เน็ต หนังสือเพิ่มเติม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

พุทธชาติ ทองเอน. หน้าที่ของชนชาวไทย จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=หน้าที่ของชนชาวไทย>.ฐานข้อมูลการเมืองการปกครองสถาบันพระปกเกล้า เข้าถึงเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2558.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.(2556). **สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่** ของพลเมืองในระบอบ
ประชาธิปไตย.กรุงเทพฯ: กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการ
 สภาผู้แทนราษฎร.

การวัดและการประเมินผล

ขอบเขตการวัด	วิธีการ	เครื่องมือ	ผู้ประเมิน
1. ความรู้ - ความรู้เรื่องหน้าที่ ของชนชาวไทย	- การตอบปากเปล่า - การทำใบงาน	- ประเด็นคำถาม - แบบฝึกหัด หน้าที่ ของชนชาวไทยตาม วิถีประชาธิปไตย	- ครู
2. ทักษะ/กระบวนการ - ทักษะการวิเคราะห์ - ทักษะการใช้เหตุผล - ทักษะการอภิปราย - ทักษะการสืบค้น ข้อมูล	- การสังเกตพฤติกรรม	- แบบสังเกตทักษะ/ กระบวนการ	- ครู
3. เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ - คารวธรรม - สามัคคีธรรม - ปัญญาธรรม - ใฝ่เรียนรู้ - มุ่งมั่นในการทำงาน	- การสังเกตพฤติกรรม	- แบบสังเกต คุณลักษณะความ เป็นพลเมืองใน ระบอบ ประชาธิปไตย - แบบสังเกต คุณลักษณะอันพึง ประสงค์	- ครู - นักเรียน

บันทึกหลังการสอน

ผลการจัดการเรียนรู้

โดยภาพรวมนักเรียนตั้งใจเรียนและกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่างๆ นักเรียนให้ความสนใจในชั้นเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหา เนื่องจากสื่อที่นำมาเป็นสื่อที่น่าสนใจ ทำให้ดึงดูดความสนใจของนักเรียน โดยครูคอยกระตุ้นตั้งคำถามเกี่ยวกับสื่อที่นำมา ทำให้นักเรียนเกิดความสงสัย นำไปสู่เรื่องที่นักเรียนอยากค้นหาคำตอบ ซึ่งเป็นไปตามขั้นตอนและกระบวนการจัดการเรียนรู้ นักเรียนสามารถค้นหาคำตอบจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ได้หลากหลายยิ่งขึ้น อีกทั้งเมื่อครูซักถามถึงปัญหาใหม่ที่นักเรียนค้นพบในคาบที่แล้ว มีนักเรียนหลายกลุ่มไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมแล้วนำมาเล่าให้เพื่อนในชั้นเรียนฟัง เช่น เรื่อง กระตุ้มแทงสื่อ ภูมิปัญญาที่ควรอนุรักษ์, สวัสดิการของรัฐที่คนไทยควรได้รับ และความเท่าเทียมทางการศึกษาของโรงเรียนที่ห่างไกล เป็นต้น

นักเรียนสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็น เมื่อเพื่อนแสดงความคิดเห็นที่ไม่ตรงกับตนเอง มีการใช้หลักเหตุผลในการโต้แย้งกันเมื่อเกิดความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน

นักเรียนมีความตั้งใจในการทำงานกลุ่ม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งหน้าที่กันทำงานรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

นักเรียนร่วมกันระดมสมองอภิปรายในเรื่องที่กลุ่มตนเองไปสืบค้นมา บรรยากาศในห้องเรียนเป็นไปด้วยความสนุกสนาน นักเรียนกล้าแสดงออกมากขึ้น โดยมีการยกมือแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่ตนเองสงสัยหรือไม่เข้าใจ รวมถึงมีการซักถามในกรณีที่เพื่อนออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน จึงทำให้การเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้

ปัญหาหรืออุปสรรค

ในชั้นลงมือปฏิบัติ นักเรียนบางคนยังคุยกันนอกเหนือประเด็นที่สอน มีนักเรียนบางคนเมื่อรับผิดชอบงานในส่วนของตนเสร็จแล้ว นักเรียนไม่ช่วยงานในส่วนอื่นๆ ของกลุ่ม อีกทั้งยังชวนเพื่อนคนอื่นๆ คุยเล่นกัน ส่วนในช่วงสมาชิกในกลุ่มนำข้อมูลประเด็นต่างๆ ที่ตนได้ศึกษามาให้นำมารวมกันวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายเรื่องที่ตนไปศึกษามา นักเรียนบางคนยังนิ่งเฉยไม่ค่อยอภิปราย ร่วมแสดงความคิดเห็น ทำให้ครูต้องกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น

ข้อเสนอแนะ

ครูควรเสริมแรงทางบวกสำหรับกลุ่มที่ทำงานจนประสบผลสำเร็จ และตักเตือนนักเรียนที่ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงเบื้องต้นในการจัดการเรียนเรียนรู้ ครูควรมีการกระตุ้น และชี้แนะนักเรียนอย่างใกล้ชิดขณะที่นักเรียนกำลังอภิปรายกลุ่ม เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมกระชับมากขึ้น และนักเรียนเกิดการเรียนรู้ในประเด็นต่างๆที่ตั้งไว้ได้อย่างครบถ้วน

แบบประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

กลุ่มที่ _____

ที่	ชื่อ-สกุล	รายการ																รวม								
		ทักษะ การคิด อภิปราย				ทักษะ การคิด วิเคราะห์				ทักษะ การให้ เหตุผล				ทักษะ การสืบค้น ข้อมูล												
		3		2		1		0		3		2		1		0			3		2		1		0	
		3	2	1	0	3	2	1	0	3	2	1	0	3	2	1	0		3	2	1	0				

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
9-12	3 หมายถึง ดีเยี่ยม
5-8	2 หมายถึง ดี
1-4	1 หมายถึง ผ่าน
0	0 หมายถึง ไม่ผ่าน

เกณฑ์การประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร

1.1 ทักษะการอภิปราย

ดีเยี่ยม (3)	ดี (2)	ผ่าน (1)	ไม่ผ่าน (0)
แสดงความคิดเห็นบนพื้นฐานของความคิด ต้อง สามารถ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลายจนสรุปผลการอภิปรายเป็นข้อสรุปของกลุ่มได้	แสดงความคิดเห็น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลายจนสรุปผลการอภิปรายเป็นข้อสรุปของกลุ่มได้	แสดงความคิดเห็น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จนสรุปผล การอภิปรายเป็นข้อสรุปของกลุ่มได้	ไม่มีการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิด และขาดการรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย และไม่สามารถสรุปผลการอภิปรายเป็นข้อสรุปของกลุ่มได้

2. ความสามารถในการคิด

2.1 ทักษะการวิเคราะห์

ดีเยี่ยม (3)	ดี (2)	ผ่าน (1)	ไม่ผ่าน (0)
ระบุปัญหาได้อย่างละเอียดและอธิบายเหตุผลประกอบ สามารถแยกแยะองค์ประกอบต่างๆ จากสถานการณ์หรือตัวอย่างที่กำหนด เพื่อนำมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจจนสามารถสรุปได้อย่างเหมาะสม	ระบุปัญหาและอธิบายเหตุผลประกอบ สามารถแยกแยะองค์ประกอบต่างๆ จากสถานการณ์หรือตัวอย่างที่กำหนด จนสามารถสรุปได้	ระบุปัญหาได้เพียงเล็กน้อย สามารถแยกแยะองค์ประกอบต่างๆ จากสถานการณ์ ตัวอย่างที่กำหนด จนสามารถสรุปได้	ไม่สามารถระบุปัญหาแยกแยะองค์ประกอบและสรุปได้

2.2 ทักษะการให้เหตุผล

ดีเยี่ยม (3)	ดี (2)	ผ่าน (1)	ไม่ผ่าน (0)
สามารถรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องหรือการกระทำต่างๆที่ต้องการอธิบายโดยให้เหตุผลอย่างละเอียด ค้นหาสาเหตุหรือการกระทำที่เกิดขึ้นโดยพิจารณาถึงความน่าเชื่อถือและข้อเท็จจริง สามารถอธิบายเชื่อมโยงให้เห็นถึงความสอดคล้องของเหตุและผลในเรื่องหรือการกระทำนั้นๆ ได้	สามารถรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องหรือการกระทำต่างๆที่ต้องการอธิบาย ค้นหาสาเหตุหรือการกระทำที่เกิดขึ้นโดยพิจารณาถึงความน่าเชื่อถือและข้อเท็จจริง สามารถอธิบายเชื่อมโยงให้เห็นถึงความสอดคล้องของเหตุและผลในเรื่องหรือการกระทำนั้นๆ ได้	สามารถรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องหรือการกระทำต่างๆที่ต้องการอธิบาย ค้นหาสาเหตุหรือการกระทำที่เกิดขึ้น สามารถอธิบายเชื่อมโยงให้เห็นถึงความสอดคล้องของเหตุและผลในเรื่องหรือการกระทำนั้นๆ ได้	ไม่สามารถรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องหรือการกระทำต่างๆที่ต้องการอธิบายให้เหตุผล ขาดการค้นหาสาเหตุและอธิบายเชื่อมโยงให้เห็นถึงความสอดคล้องได้

3. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

3.1 ทักษะการสืบค้นข้อมูล

ดีเยี่ยม (3)	ดี (2)	ผ่าน (1)	ไม่ผ่าน (0)
มีการสืบค้นตรงตามสิ่งที่จะค้นหา หรือความต้องการ มีการตรวจสอบข้อมูลที่สืบค้นมาว่าเชื่อถือได้อย่างละเอียด และค้นคว้าจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย	มีการสืบค้นตรงตามสิ่งที่จะค้นหา หรือความต้องการมีการตรวจสอบข้อมูลที่สืบค้นมาว่าเชื่อถือได้ และค้นคว้าจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย	มีการสืบค้นตรงตามสิ่งที่จะค้นหา หรือความต้องการมีการตรวจสอบข้อมูลที่สืบค้นมาว่าเชื่อถือได้ และค้นคว้าจากแหล่งการเรียนรู้	ไม่สามารถสืบค้นตรงตามสิ่งที่จะค้นหา ขาดการตรวจสอบข้อมูลและการค้นคว้าจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย

เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. การวชิธรรม

ดีเยี่ยม (3)	ดี (2)	ผ่าน (1)	ไม่ผ่าน (0)
เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของส่วนรวม เข้าใจถึงสิทธิของตนเองและของผู้อื่น รวมถึงรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเป็นประจำ	เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของส่วนรวม เข้าใจถึงสิทธิของตนเองและของผู้อื่น รวมถึงรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นบ่อยครั้ง	เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของส่วนรวม เข้าใจถึงสิทธิของตนเองและของผู้อื่น รวมถึงรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นนานๆ ครั้ง	ไม่ปฏิบัติ

2. สามัคคีธรรม

ดีเยี่ยม (3)	ดี (2)	ผ่าน (1)	ไม่ผ่าน (0)
ร่วมมือกันทำงาน ช่วยกันคิด วางแผนงานที่ได้รับมอบหมาย สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ รับผิดชอบต่องาน และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นประจำ	ร่วมมือกันทำงาน ช่วยกันคิด วางแผนงานที่ได้รับมอบหมาย สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ รับผิดชอบต่องาน และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมบ่อยครั้ง	ร่วมมือกันทำงาน ช่วยกันคิด วางแผนงานที่ได้รับมอบหมาย สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ รับผิดชอบต่องาน และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมนานๆ ครั้ง	ไม่ปฏิบัติ

3. ปัญญาธรรม

ดีเยี่ยม (3)	ดี (2)	ผ่าน (1)	ไม่ผ่าน (0)
ใช้หลักเหตุและผลในการคิด ตัดสินใจ เมื่อเจอสถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นปัญหา สามารถเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องโดยยึดหลักความจริงและความถูกต้องเป็นประจำ	ใช้หลักเหตุและผลในการคิด ตัดสินใจ เมื่อเจอสถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นปัญหา สามารถเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องโดยยึดหลักความจริงและความถูกต้องบ่อยครั้ง	ใช้หลักเหตุและผลในการคิด ตัดสินใจ เมื่อเจอสถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นปัญหา สามารถเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องโดยยึดหลักความจริงและความถูกต้องนานๆ ครั้ง	ไม่ปฏิบัติ

4. ใฝ่เรียนรู้

ดีเยี่ยม (3)	ดี (2)	ผ่าน (1)	ไม่ผ่าน (0)
ตั้งใจเรียน เอาใจใส่ กระตือรือร้น มีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้กิจกรรมต่างๆที่โรงเรียนจัดขึ้นเป็นประจำ	ตั้งใจเรียน เอาใจใส่ กระตือรือร้น มีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้กิจกรรมต่างๆที่โรงเรียนจัดขึ้นบ่อยครั้ง	ตั้งใจเรียน เอาใจใส่ กระตือรือร้น มีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้กิจกรรมต่างๆที่โรงเรียนจัดขึ้นเป็นบางครั้ง	ไม่ตั้งใจเรียน

5. มุ่งมั่นในการทำงาน

ดีเยี่ยม (3)	ดี (2)	ผ่าน (1)	ไม่ผ่าน (0)
ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ มีการปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นด้วยตนเอง	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ มีการปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ มีการปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น	ไม่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การทำงาน

ใบงานกิจกรรมที่ 1 การกำหนดปัญหา

คำชี้แจง : ให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันคิดประเด็นปัญหา เรื่องหน้าที่ของชนชาวไทยตามวิถี
ประชาธิปไตย

ชื่อกลุ่ม.....

1..... เลขที่ หน้าที่รับผิดชอบ.....

2..... เลขที่ หน้าที่รับผิดชอบ.....

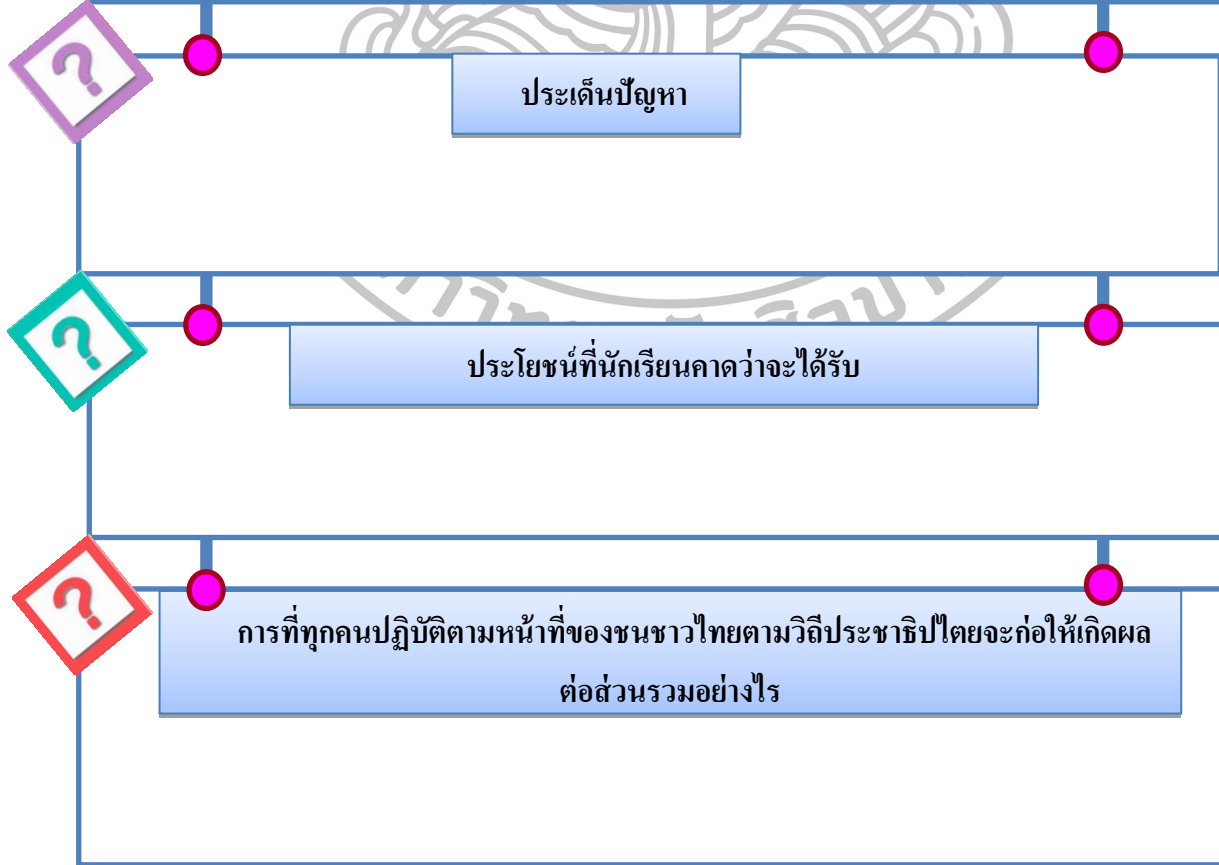
3..... เลขที่ หน้าที่รับผิดชอบ.....

4..... เลขที่ หน้าที่รับผิดชอบ.....

5..... เลขที่ หน้าที่รับผิดชอบ.....

6..... เลขที่ หน้าที่รับผิดชอบ.....

7..... เลขที่ หน้าที่รับผิดชอบ.....

ใบงานกิจกรรมที่ 2 การวางแผนกำหนดประเด็น และวิธีการในการหาข้อมูล

คำชี้แจง : ให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันวางแผนกำหนดประเด็นสำคัญในการศึกษา รวมทั้งแนวทางการศึกษาที่ครอบคลุมในแต่ละประเด็น และวิธีการในการหาข้อมูล

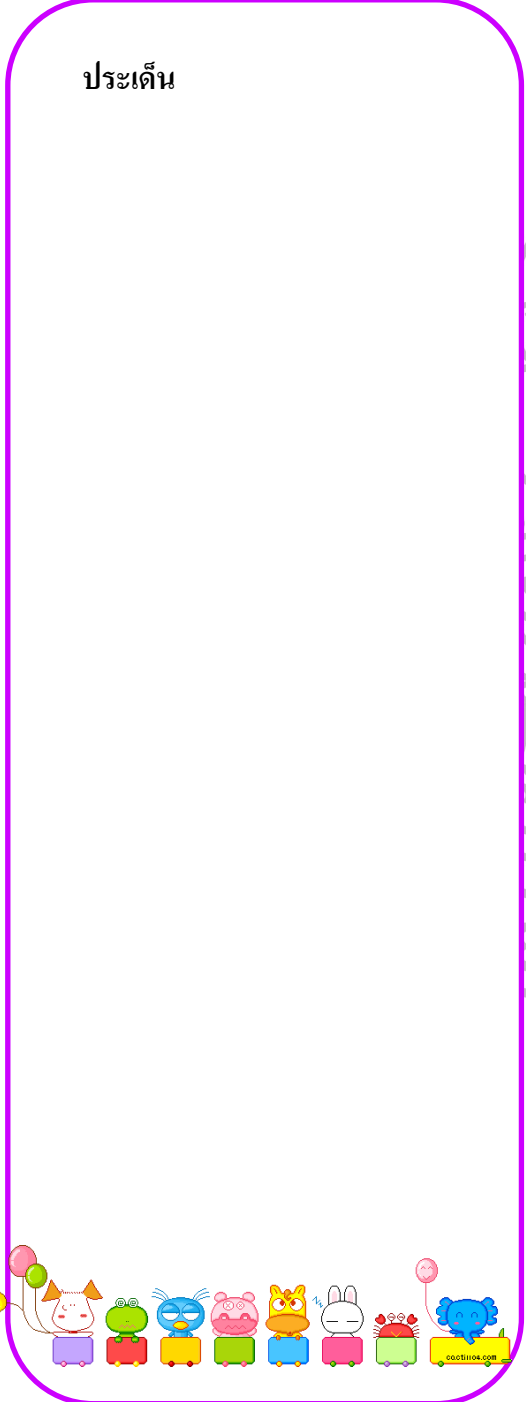
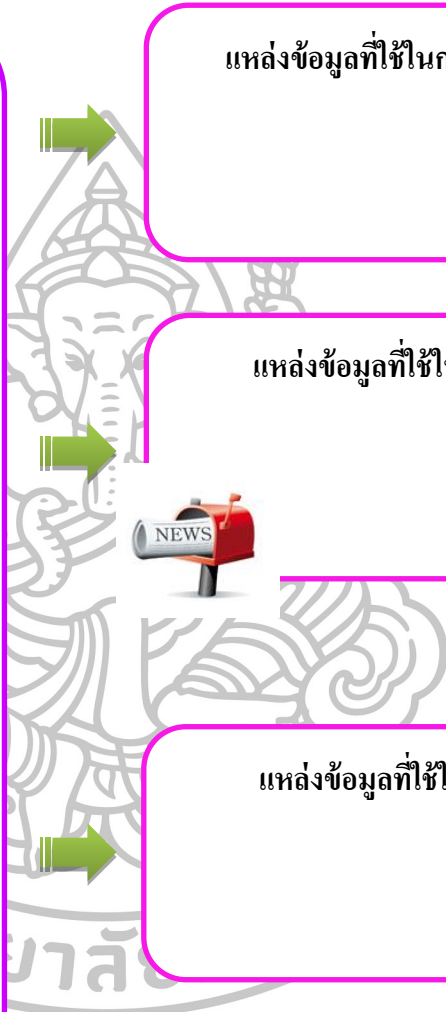
ประเด็น

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการค้นคว้า

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการค้นคว้า

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการค้นคว้า

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการค้นคว้า

ใบความรู้ เรื่อง หน้าที่ของชนชาวไทยตามวิถีประชาธิปไตย

หน้าที่ของชนชาวไทย หมายถึง ภาระและความรับผิดชอบของประชาชนชาวไทยทุกคนที่ต้องยึดถือปฏิบัติ

การกำหนดหน้าที่ของชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ

ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย ประชาชนมีสองสถานะ คือ

1. ในฐานะผู้ปกครอง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้อำนาจอธิปไตย ซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของปวงชนชาวไทย และประชาชนสามารถใช้อำนาจอ้างกล่าว ผ่านการเลือกผู้แทนของตน อันได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ในรัฐสภาแทนตน

2. ในฐานะผู้อยู่ภายใต้การปกครอง รัฐธรรมนูญนอกจากจะมีบทบัญญัติในเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพไว้อย่างชัดเจน ขณะเดียวกันก็ได้กำหนดให้ประชาชนมีหน้าที่บางประการควบคู่ไปด้วย กล่าวคือ เมื่อรัฐได้ให้หลักประกันในสิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนแล้ว ประชาชนก็มีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติต่อรัฐด้วย

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศได้กำหนดรูปแบบของการปกครอง และเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยรัฐธรรมนูญทุกฉบับที่ผ่านมาได้กำหนดเรื่องสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทยไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ คำว่า “สิทธิ” มีคำคู่กันอยู่คือ “หน้าที่” ไม่ว่าเรื่องใด ๆ ก็ตาม เมื่อมี “สิทธิ” ก็ย่อมมี “หน้าที่” คู่กันเสมอ เมื่อเราเกิดมาเป็นคนไทยมีสิทธิตามที่รัฐธรรมนูญไทยกำหนด เราก็ย่อมมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติในฐานะเป็นคนไทยด้วยเช่นกัน อาทิ รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ความเสมอภาคแก่บุคคลในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐมีหน้าที่ต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย แต่ในขณะเดียวกันก็บัญญัติให้บุคคลมีหน้าที่รับการศึกษาดังกล่าว

หน้าที่ของชนชาวไทยตามวิถีประชาธิปไตย

1. หน้าที่พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ

ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข

ทุกคนในประเทศ มีการพิทักษ์รักษา
ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และการ
ปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. หน้าที่เสียภาษีอากร

ภาษีอากร คือ สิ่งที่รัฐบาลบังคับเก็บจากรายได้
เพื่อใช้เป็นประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อหา
รายได้ โดยรัฐบาลจำเป็นต้องหารายได้เพื่อใช้ใน
กิจการด้านต่าง ๆ ซึ่งกิจการที่ว่า เป็นกิจการเพื่อ
ส่วนรวมเช่น การสร้างถนน การใช้จ่ายด้านความมั่นคง
ด้านการศึกษา เป็นต้น

3. หน้าที่ป้องกันประเทศ รักษาผลประโยชน์ของชาติ

ประชาชนชาวไทยมีหน้าที่ต่อประเทศ โดยทุกคนต้องมีหน้าที่ใน
การปกป้องประเทศไม่ว่าด้านใดๆ รวมทั้งต้องรักษาผลประโยชน์
ของชาติ

4. หน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย

ประชาชนชาวไทยมีหน้าที่เคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย เนื่องจากกฎหมายเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันในสังคม จึงจะละเว้นการปฏิบัติตามกฎหมายไม่ได้ ซึ่งชาวไทยทุกคนจะต้องศึกษา และทำความเข้าใจเรื่องกฎหมายเพื่อไม่ให้เสียเปรียบหรือได้รับโทษโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

5. หน้าที่รับราชการทหาร

ประชาชนชาวไทยทุกคนต้องมีหน้าที่เสียสละเพื่อส่วนรวมในการรับราชการทหาร

6. หน้าที่ไปเลือกตั้ง และส่วนร่วมทางการเมือง

ประชาชนชาวไทยมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งตัวแทนของตนเข้าสู่ระบบการปกครอง โดยกำหนดให้บุคคลที่มีสิทธิเลือกตั้งมีหน้าที่ต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ดังนั้น รัฐต้องมีหน้าที่โดยตรงในการอำนวยความสะดวกและจัดให้สามารถใช้สิทธิเลือกตั้งได้โดยง่าย การไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควรย่อมเสียสิทธิบางประการตามที่กฎหมายกำหนดแล้วแต่กรณี ในทางตรงกันข้ามหากไปใช้สิทธิเลือกตั้งย่อมได้สิทธิบางประการตามที่กฎหมายบัญญัติเช่นกัน เพื่อเป็นการจูงใจให้บุคคลไปใช้สิทธิเลือกตั้งควบคู่กับการตัดสิทธิของผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ทั้งนี้เพื่อป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงอีกด้วย

5. หน้าที่รับการศึกษาอบรม

หน้าที่ในการรับการศึกษาภาคบังคับตามเงื่อนไข และวิธีการที่กฎหมายกำหนด เพื่อช่วยให้มี คุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นกำลังในการพัฒนา ประเทศต่อไป

6. หน้าที่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประชาชนชาวไทยมีหน้าที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม โดยใช้อย่างฉลาด ใช้น้อย เพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงระยะเวลาในการใช้ให้ยาวนาน และก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

7. หน้าที่การสืบสานศิลปวัฒนธรรม ของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อ ส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่า ร่วมกัน รักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของ ชาติและของท้องถิ่นสืบต่อไป

ตอนที่ 2 คำชี้แจง : ให้นักเรียนยกตัวอย่างหน้าที่ และสิทธิที่สอดคล้องกัน ให้ถูกต้อง

หน้าที่

สิทธิ

หน้าที่

สิทธิ

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม
2. แบบทดสอบฉบับนี้มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ โดยใช้เวลาตอบ 50 นาที
3. ให้นักเรียนตอบคำถามโดยเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว โดยทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ
4. อนุญาตให้นำนักเรียนขีดเขียนหรือทำเครื่องหมายใดๆ ลงในแบบทดสอบ

1. กฎหมายใดเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศและเป็นแม่บทของกฎหมายอื่นทั้งหมด

- ก. กฎหมายอาญา
- ข. กฎหมายปกครอง
- ค. กฎหมายรัฐธรรมนูญ
- ง. กฎหมายระหว่างประเทศ

2. “ รักกันไว้เถิด เราเกิดร่วมแดนไทย จะเกิดภาคไหน ก็ไทยด้วยกัน

เชื้อสายประเพณี ไม่มีกีดกัน เกิดได้ทั้งไทยนั้น ปวงชนทุกคนคือไทย”

จากบทเพลงดังกล่าวเกี่ยวข้องกับหลักการของรัฐธรรมนูญในเรื่องใด

- ก. การทำให้การเมืองมีความโปร่งใส มีคุณธรรมและจริยธรรม
- ข. สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครองจากรัฐธรรมนูญ
- ค. ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- ง. ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญ

3. จากบทสนทนาต่อไปนี้บุคคลใดที่เข้าใจผิดเกี่ยวกับสถานะของพระมหากษัตริย์

แดงโม : พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของรัฐ
 อุ่นุ่น : นอกจากนี้พระองค์ยังทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทยอีกด้วย
 ขนุน : ที่สำคัญนะพระมหากษัตริย์ทรงทำหน้าที่โดยตรงในการบริหารกิจการภายในประเทศ
 สัมโอ : แล้วพวกเธอรู้ไหม พระมหากษัตริย์ยังทรงเป็นผู้ทำนุบำรุงศาสนา โดยเป็นอัครศาสนูปถัมภกอีกด้วย

- ก. ขนุน
- ข. อุ่นุ่น
- ค. สัมโอ
- ง. แแดงโม

4. เพราะเหตุใดจึงต้องมีการถ่วงดุลอำนาจอริปไตย

- ก. เพราะเป็นแสดงถึงความชัดเจนในที่มาของอำนาจในฝ่ายต่างๆ
- ข. เพราะเป็นส่งเสริมให้องค์กรผู้มีอำนาจทั้งสามฝ่ายทำงานแข่งขันกัน
- ค. เพราะเป็นการแสดงถึงความเป็นเอกภาพ และอิสระในการบริหารประเทศ
- ง. เพราะเป็นการควบคุมไม่ให้องค์กรทั้งหลายผูกขาดอำนาจ และใช้อำนาจเกินขอบเขต

5. ข้อใดคือผลที่เกิดจากการถ่วงดุลอำนาจอธิปไตย

- ก. ทำให้ระบบอุปถัมภ์หมดไป
- ข. นักการเมืองไม่สามารถทุจริตได้
- ค. เกิดการบริหารที่โปร่งใส ตรวจสอบได้
- ง. การบริหารงานของฝ่ายบริหารเป็นไปอย่างรวดเร็ว

6. กฎหมาย มีความหมายตรงกับข้อใด

- ก. กติกาที่คนในสังคมร่วมกันกำหนดขึ้น
- ข. ระเบียบที่ใช้ควบคุมพฤติกรรมคนในสังคม
- ค. ข้อบังคับที่ใช้ควบคุมพฤติกรรมคนในสังคม
- ง. กฎที่สถาบันหรือผู้มีอำนาจสูงสุดในรัฐกำหนดขึ้น

7. “เด็กทุกคนจะต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี” จากข้อความดังกล่าวเกี่ยวข้องกับ

กฎหมายใด

- ก. กฎหมายลิขสิทธิ์
- ข. กฎหมายการศึกษา
- ค. กฎหมายคุ้มครองเด็ก
- ง. กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค

8. จิงซื้อขนมปังมารับประทาน แล้วพบว่าในขนมมีเศษพลาสติกปะปนอยู่ ถ้านักเรียนเป็นจิงนักเรียนจะอย่างไร

- ก. ไม่ซื้อขนมปังยี่ห้อนี้อีก
- ข. หยิบชิ้นใหม่มารับประทานแทน
- ค. บอกเพื่อนว่าอย่าซื้อขนมยี่ห้อนี้อีก
- ง. ร้องเรียนต่อสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

9. พฤติกรรมใดในข้อต่อไปนี้ที่เมื่อกระทำแล้ว จะเป็นการละเมิดกฎหมายคุ้มครองเด็ก

- ก. ครูให้นักเรียนให้ทำความสะอาดห้องเรียน
- ข. พ่อให้ลูกช่วยขนดินเพื่อมาปลูกผักสวนครัว
- ค. แม่ให้ลูกออกไปขายขนมตามป้ายรถเมล์ตอนกลางคืน
- ง. แม่ลงโทษลูกที่ไม่ยอมทำการบ้าน โดยการลดเงินค่าขนมเป็นเวลา 7 วัน

10. บุคคลใดต่อไปนี้ นำความรู้เกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคไปใช้ได้ถูกต้องที่สุด

ก. แดงมีอาการอาหารเป็นพิษเนื่องจากค้มนมไม่ได้มาตรฐานจึงแจ้งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

ข. คำได้รับความไม่เป็นธรรมจากราคาน้ำตาลที่สูงกว่าปกติจึงแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ค. เขียวเป็นเกษตรกรถูกรุกคราคาจากพ่อค้าคนกลางจึงแจ้งต่อกรมการค้าภายใน

ง. เหลืองนำเครื่องดักแมลงที่คิดค้นเองไปขึ้นทะเบียนจดลิขสิทธิ์ที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

11. “กฎเกณฑ์ที่คนในสังคมร่วมกันกำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ทำให้สังคมเป็นระเบียบเรียบร้อย” จากข้อความดังกล่าวหมายถึงข้อใด

ก. กติกา

ข. สิทธิ

ค. ศีลธรรม

ง. วัฒนธรรม

12. ให้นักเรียนอ่านข่าวต่อไปนี้ แล้วตอบคำถาม

เกิดอุบัติเหตุรถกระบะพุ่งชนจักรยานยนต์ บริเวณแยกไฟแดงอุทยานสวรรค์ จ. นครสวรรค์ โดยรถกระบะขับฝ่าไฟแดงมาด้วยความเร็ว พุ่งชนเข้ากับจักรยานยนต์ จนทะยานขึ้นเกาะกลางถนน และเกือบชนเข้ากับจักรยานยนต์อีกคันหนึ่ง ที่จอดรออยู่บริเวณจุดกลับรถ โดยเหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้ผู้ขับขี่จักรยานยนต์บาดเจ็บสาหัส เจ้าหน้าที่ได้ช่วยเหลือและนำส่งโรงพยาบาล แต่เสียชีวิตในภายหลัง

ที่มา ข่าวไทยรัฐออนไลน์ วันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2559

นักเรียนคิดว่าข้อใดคือสาเหตุสำคัญที่สุดของอุบัติเหตุดังกล่าว(การวิเคราะห์)

ก. การขาดสติ

ข. ความมั่งงาย

ค. การฝ่าฝืนกฎ

ง. ความเห็นแก่ตัว

13. จากเนื้อเพลงที่กล่าวไว้ว่า “เราเกิดมาเป็นคนต้องหมั่นฝึกฝนให้ตรงต่อเวลา” นักเรียนคิดว่าข้อใดไม่ใช่ผลที่เกิดขึ้นจากการตรงต่อเวลา

- ก. ทำให้เราเป็นคนมีสัมมาคารวะ
- ข. ทำให้เรามีความซื่อตรงต่อตัวเอง
- ค. ทำให้ชีวิตมีระเบียบ และมีวินัยกับตนเอง
- ง. สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ตามเวลาที่กำหนด

14. ให้นักเรียนอ่านข่าวต่อไปนี้ แล้วตอบคำถาม

เมื่อวันที่ 20 ต.ค. 2558 จากกรณีที่มีผู้ใช้เฟซบุ๊ก เผยแพร่คลิปวิดีโอ ความยาวประมาณ 5 นาที ระบุว่า มีผู้โดยสารเครื่องบิน 2 คน กำลังแสดงพฤติกรรมต่อว่าและตำหนิพนักงานสายการบินแอร์เอเชียบนเครื่องบิน พร้อมทั้งยกโทรศัพท์มือถือขึ้นมาถ่ายคลิปวิดีโอ เนื่องจากไม่พอใจที่ถูกพนักงานสายการบินเชิญให้ลงจากเครื่อง สาเหตุเนื่องจากนำกระเป๋าสัมภาระขนาดใหญ่ ที่มีน้ำหนัก 7 กิโลกรัม ขึ้นมาบนเครื่องบิน ซึ่งพนักงานได้แจ้งว่ากระเป๋าน้ำหนักเกิน ต้องขออนุญาตโหลดใต้เครื่อง ทำให้ผู้โดยสารไม่พอใจและได้โยนกระเป๋าไปข้างล่างตรงประตูทางขึ้นเครื่องบิน ขณะที่พนักงานสายการบินต่างพยายามอธิบายเหตุผลตามกฎระเบียบของสายการบินเพื่อให้ผู้โดยสารเข้าใจ ซึ่งท้ายที่สุดก็ได้พายุชาย 2 คนนี้ลงจากเครื่องบิน ทำให้เที่ยวบินไฟลต์ดังกล่าวดีเลย์เป็นเวลาครึ่งชั่วโมง

ที่มา ข่าวไทยรัฐออนไลน์ วันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2558

จากพฤติกรรมของผู้โดยสารเครื่องบินดังกล่าว เกี่ยวข้องกับเรื่องใดมากที่สุด

- ก. การไม่เคารพกติกา
- ข. การขาดมารยาทในการโดยสาร
- ค. การทำลายชื่อเสียงของสายการบิน
- ง. การไม่เตรียมพร้อมในการเดินทาง

15. โจอีปั่นจักรยานมาถึงทางม้าลาย ซึ่งขณะนั้นมีคนกำลังจะข้ามถนน ถ้านักเรียนเป็นโจอี นักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร

- ก. รีบปั่นจักรยานเพื่อให้พ้นจากคนข้ามทางม้าลาย
- ข. เตรียมหยุดเพื่อรอให้คนข้ามทางม้าลายข้ามไปก่อน
- ค. ปั่นจักรยานผ่านทางม้าลายโดยเลี้ยวหลบคนข้ามทางม้าลาย
- ง. สามารถปฏิบัติได้ทุกข้อ

16. ขณะที่แก้วเข้าแถวซื้อบัตรชมภาพยนตร์ มีคนมาแข่งคิวแก้ว ถ้านักเรียนเป็นแก้วนักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. โวยวายเสียงดังว่ามีคนแข่งคิว
- ข. เดินไปแทรกด้านหน้าของคนที่มาแข่งคิว
- ค. แสดงออกให้เขาเห็นว่าเราไม่พึงพอใจที่เขามาแข่งคิว
- ง. บอกผู้ที่แข่งคิวว่า เขามาทีหลังก็ต้องต่อแถวด้านหลัง

17. ข้อใดกล่าว ไม่ ถูกต้องเกี่ยวกับความหมายของสิทธิ

- ก. ประโยชน์หรืออำนาจโดยชอบธรรมที่บุคคลพึงมีพึงได้
- ข. ประโยชน์หรืออำนาจของบุคคลที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองมิให้มีการละเมิด
- ค. ประโยชน์หรืออำนาจที่จะกระทำการใดๆ ได้อย่างอิสระ ตามความพึงพอใจตนเอง
- ง. ประโยชน์หรืออำนาจของบุคคลที่จะกระทำการใดๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย

18. ถ้าทุกคนในสังคมเคารพในสิทธิเสรีภาพทั้งของตนเองและผู้อื่น จะส่งผลให้สังคมเป็นอย่างไร

- ก. สังคมมีความสุข
- ข. สังคมเกิดความพอเพียง
- ค. สังคมสามารถพึ่งพาตนเองได้
- ง. สังคมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

19. ชมพู่จอดรถขวางทางเข้าออกหน้าบ้านของแดงเป็นประจำ ทำให้แดงลำบากในการเข้าออก ถ้านักเรียนเป็นแดงนักเรียนจะอย่างไร

- ก. ตัดป้ายห้ามจอดที่หน้ากระถางชมพู่
- ข. แจ้งตำรวจให้มายกรถของชมพู่ไปโรงพัก
- ค. นำเก้าอี้มาวางหน้าบ้านเพื่อไม่ให้ชมพู่จอดรถ
- ง. บอกชมพู่ว่าบริเวณหน้าบ้านนี้มีรถเข้าออกเป็นประจำ

20. บทสนทนาระหว่างอ้มกับปู

ปู : “ อ้ม การที่เธอเอารูปของฉัน ไปลงในเฟสบุ๊ก แบบนั้น เธอขออนุญาตฉันรึยัง”
 อ้ม : “ ก็เราเห็นว่ามันน่ารัก และตลกดี เพื่อนๆ ก็จำกัน แล้วก็เข้าไปคอมเมนต์กัน
 เยอะแยะเลยนะปู เราก็เห็นว่ามันไม่มีอะไรนะ”
 ปู : “.....”

จากบทสนทนาดังกล่าว ถ้านักเรียนเป็นปุจะบอกกับอ้อมว่าอย่างไร

- ก. ถ้าเธอลงรูปฉัน ฉันก็จะลงรูปของเธอบ้าง
- ข. แล้วแต่จะเอาที่เธอสบายใจ แต่ฉันไม่ชอบ
- ค. เธอทำอย่างนี้ไม่ได้นะ เป็นการละเมิดสิทธิของฉัน
- ง. ไปลบรูปของฉันออกเดี๋ยวนี้ ไม่งั้นฉันจะไปฟ้องครู

21. เจ๊ียบกำลังจะแชร์ภาพผู้เสียชีวิต จากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดที่แยกราชประสงค์ เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2558 ในสื่อสังคมออนไลน์ ขณะนั้นหวานซึ่งนั่งอยู่ข้างๆได้เห็นการกระทำของเจ๊ียบ ถ้านักเรียนเป็นหวาน นักเรียนจะอย่างไร

- ก. บอกหวานว่าทำได้เลย คนอื่นก็ทำกัน
- ข. บอกหวานว่าเป็นการละเมิดสิทธิของผู้เสียชีวิต
- ค. บอกหวานว่าอย่าแชร์เลย ภาพหน้ากลัว ไม่สวย
- ง. บอกหวานว่าให้จัดเก็บภาพลงบนมือถือแทนดีกว่า

22. ป้าสมใจเป็นคนรักสัตว์ จึงเก็บสุนัขจรจัดมาเลี้ยง โดยทุกๆเช้าป้าสมใจจะปล่อยให้สุนัขออกไปขับถ่ายบริเวณสวนสาธารณะท้ายหมู่บ้าน ซึ่งไม่ค่อยมีคนไปใช้ตอนเช้า การกระทำของป้าสมใจเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

- ก. เหมาะสม เพราะสัตว์เลี้ยงต้องขับถ่าย
- ข. เหมาะสม เพราะตอนเช้าสวนสาธารณะท้ายหมู่บ้านไม่ค่อยมีคนไปใช้
- ค. ไม่เหมาะสม เพราะเป็นพื้นที่ของส่วนร่วมที่ใช้ร่วมกัน
- ง. ไม่เหมาะสม เพราะการกระทำดังกล่าวทำให้คนที่เกลียดสุนัขคำหนิได้

23. “ภาวะและความรับผิดชอบของประชาชนชาวไทยทุกคนที่ต้องยึดถือปฏิบัติ” จากข้อความดังกล่าวหมายถึงข้อใด

- ก. กติกา
- ข. หน้าที่
- ค. กฎหมาย
- ง. ข้อบังคับ

24. ขณะที่หนึ่งและเพื่อนๆ ไปเข้าห้องน้ำในห้างสรรพสินค้า ได้พบชาวต่างชาติทำทางมีพิรุณนำ กระเป๋ามาวางไว้ ถ้านักเรียนเป็นหนึ่ง นักเรียนจะอย่างไร

- ก. หยิบกระเป๋าไปคืนชาวต่างชาติ
- ข. แจ้งเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของห้าง
- ค. ชวนเพื่อนให้รีบเดินหนีออกจากห้องน้ำ
- ง. ชวนเพื่อนไปเปิดกระเป๋าด้วยความอยากรู้

25. มีคนมาเสนอขายน้ำมันพืชหนึ่ภาณีให้กับป่าสมจิตที่ขายกล้วยทอด ถ้านักเรียนเป็นป่าสมจิต นักเรียนจะอย่างไร

- ก. รับซื้อแล้วนำไปขายต่อ
- ข. บอกให้คนอื่นรับมาซื้อของถูก
- ค. รับซื้อถักตุนไว้ทอดกล้วยขาย
- ง. ไปแจ้งตำรวจว่ามีสินค้าหนีภาษีมาขาย

26. อ้อมพบเห็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติหยิบพระพุทธรูปในพิพิธภัณฑที่ขึ้นม่ายรูปคู่กัน ถ้านักเรียนเป็นอ้อม นักเรียนจะอย่างไร

- ก. แจ้งเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑที่
- ข. เข้าไปต่อว่านักท่องเที่ยว
- ค. ขอนักท่องเที่ยวถ่ายรูปต่อ
- ง. บอกให้นักท่องเที่ยววางพระพุทธรูปลง

27. ทุกๆปี เมื่อปิดเทอม ครอบครัวของแป้งจะไปพักผ่อนที่ต่างประเทศ แต่ปีนี้กลับเลือกที่จะไปพักผ่อนที่จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย แสดงว่าครอบครัวของแป้ง มีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในด้านใด

- ก. ด้านการเมือง
- ข. ด้านเศรษฐกิจ
- ค. ด้านวัฒนธรรม
- ง. ด้านสิ่งแวดล้อม

28. จากกรณีภัยพิบัติต่างๆที่เกิดขึ้น เช่น น้ำท่วม สึนามิ แผ่นดินไหว นักเรียนจะมีส่วนช่วยเหลือในกรณีดังกล่าวได้อย่างไร

- ก. หยิบเงินแม่ไปบริจาค
- ข. หยุดเรียนไปเป็นอาสาสมัคร
- ค. ติดตามข่าวสารอย่างต่อเนื่อง
- ง. ร่วมรณรงค์ขอรับบริจาคเพื่อนๆ ในโรงเรียน

29. “ประเพณีสงกรานต์ที่ดีกำลังหายไป คนส่วนใหญ่ใช้ปืนฉีดน้ำและมีการแต่งกายที่วาบหวิว จนกลายเป็นเพียงปาร์ตี้เล่นน้ำ” จากข้อความดังกล่าว นักเรียนจะมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาได้อย่างไร

- ก. ใช้ขันน้ำแทนปืนฉีดน้ำ
- ข. ใส่ชุดไทยเล่นน้ำสงกรานต์
- ค. รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์
- ง. ไม่ใช้ดินสอพองในการเล่นสงกรานต์

30. บุคคลใดที่ปฏิบัติตนไม่สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อในกิจกรรมทางสังคม

- ก. เข้าร่วมแห่เทียนในวันเข้าพรรษา
- ข. รุ่งซื้อสินค้า OTOP ในงานกาชาด
- ค. เมฆลงสมัครแข่งขันฟุตบอลประจำจังหวัด
- ง. ฝนจัดนิทรรศการเผยแพร่ในวันสิ่งแวดล้อม

31. ข้อใดคือความหมายของสาธารณสมบัติ

- ก. งานที่ทำให้กับประชาชน หรือคนส่วนรวมในสังคม
- ข. กิจการเกี่ยวกับการสงเคราะห์บุคคลที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้
- ค. ทรัพย์สินส่วนรวมที่รัฐจัดบริการเพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์
- ง. แนวทางกิจกรรมหรือการเลือกตัดสินใจของรัฐตามความต้องการของประชาชน

32. ผังกำลังเขียนข้อความที่ไม่สุภาพบนกำแพงโรงเรียน ซึ่งขณะนั้นแนนได้ผ่านมาเห็นการกระทำของผัง ถ้านักเรียนเป็นผัง นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ปลดปล่อยทิ้งไว้เพราะไม่ใช่ธุระ
- ข. ชวนเพื่อนมาเขียนต่อข้อความเดิม
- ค. ชื่นชมกับความกล้าหาญของคนที่ยึดเขียน
- ง. แจ้งครูฝ่ายปกครองเพื่อให้ดำเนินการต่อไป

33. นักเรียนกับเพื่อนไปอ่านหนังสือเตรียมสอบที่ห้องสมุด ปรากฏว่าเพื่อนของนักเรียนเห็นปกนิตยสารรูปดาราที่ชื่นชอบ เพื่อนของนักเรียนจึงแอบนำนิตยสารใส่กระเป๋าเพื่อนำไปเป็นของตัวเอง นักเรียนจะบอกเพื่อนว่าอย่างไร
- เก็บให้คืออย่าให้ครูเห็นนะ
 - แกล้งทำเป็นไม่เห็นขณะเพื่อนหยิบหนังสือใส่กระเป๋า
 - เตือนเพื่อนว่าควรไปยืมหนังสือ เพราะเป็นหนังสือห้องสมุด
 - บอกเพื่อนคนอื่นให้ทราบ เพื่อที่เพื่อนคนนั้นจะได้ไปบอกครู
34. พฤติกรรมของบุคคลใดต่อไปนี้ที่ไม่มีส่วนในการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม
- ป้าชมทำอาหารกลางวันเลี้ยงเด็กกำพร้า
 - ลุงชอบบริจาคที่ดินส่วนตัวสร้างวัดประจำหมู่บ้าน
 - ลุงซ่อมสร้างถนนเพื่อให้นักในหมู่บ้านเข้าออกสะดวก
 - ป้าชื่นแจกขนมให้ชาวบ้านฟรี ก่อนเปิดกิจการร้านขนม
35. จินดา นำถังขยะสาธารณะไปไว้ในบ้านตัวเอง เพื่อทิ้งขยะ จากพฤติกรรมของจินดา นักเรียนคิดว่าเหมาะสมหรือไม่
- เหมาะสม เพราะไม่ต้องเสียเงินซื้อถังขยะ
 - เหมาะสม เพราะถังขยะต้องทิ้งขยะอยู่แล้ว จะตั้งตรงไหนก็ได้
 - ไม่เหมาะสม เพราะที่บ้านมีถังขยะอยู่แล้ว
 - ไม่เหมาะสม เพราะถังขยะเป็นของส่วนรวม ไม่ใช่ของส่วนตัว
36. ข้อใดคือความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ
- สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ที่อยู่รอบตัวเรา
 - สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ที่มนุษย์นำมาใช้ประโยชน์
 - สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น ที่อยู่รอบตัวเรา
 - สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น ที่มนุษย์นำมาใช้ประโยชน์
37. โครงการแก่งัดดิน เป็นโครงการในพระราชดำริเพื่อแก้ปัญหาดินเปรี้ยวให้สามารถเพาะปลูกได้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในเรื่องใด ชัดเจนที่สุด
- การถนอม
 - การปรับปรุง
 - การใช้สิ่งทดแทน
 - การนำกลับมาใช้ใหม่

38. การปฏิบัติในข้อใดเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางอ้อม

- ก. การใช้ทรัพยากรเท่าที่จำเป็น
- ข. การนำทรัพยากรกลับมาใช้ซ้ำอีก
- ค. การใช้สิ่งอื่นทดแทนทรัพยากรที่ทำลายสิ่งแวดล้อม
- ง. การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร

39. ให้นักเรียนอ่านข่าวต่อไปนี้ แล้วตอบคำถาม

“พิธีบวชป่า” มีวิธีคิดมาจากการต่ออายุต้นไม้ให้เจริญยั่งยืน สืบไปตามคติความเชื่อ ด้วยวิธีการห่มจีวรให้กับต้นไม้เช่นเดียวกับการบวชพระ “บวชป่า” ไม่ใช่เพียงการนำเอาผ้าเหลืองไปผูกมัดต้นไม้เท่านั้น แต่เป็นการเชื่อมร้อยคนทุกฝ่ายให้มาอยู่ร่วมกัน และเป็นสัญญาณในการร่วมกันคุ้มครองป่า สิ่งนี้เป็นวิธีคิดและการกระทำที่แยบยล นับเป็นการนำความเชื่อทางศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดูแลรักษาป่า และแหล่งต้นน้ำลำธารเอง

ที่มา สุวรรณ นุ่มพิชญ <https://www.gotoknow.org/posts/135507>

และมูลนิธิอภัยเมืองน่าน <http://www.hmnf.org/>

ข้อใดเป็นผลที่เกิดขึ้นจากพิธีบวชป่า

- ก. ทรัพยากรธรรมชาติได้รับการดูแลรักษา
- ข. ประเพณีที่สำคัญของท้องถิ่นคงอยู่ต่อไป
- ค. เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ ของคนในชุมชน
- ง. พระพุทธศาสนาได้รับการสืบทอดต่อไปให้ยาวนาน

40. ข้อไม่ใช่ประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้

- ก. ช่วยป้องกันอุทกภัย
- ข. เป็นตัวบ่งชี้ด้านความมั่นคง
- ค. เป็นปัจจัย 4 ในการดำรงชีวิตของมนุษย์
- ง. เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจและศึกษาหาความรู้

แบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบบบประชาธิปไตย

คำชี้แจงในการทำแบบทดสอบ

1. แบบทดสอบนี้เป็นแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบบบประชาธิปไตยเชิงสถานการณ์ โดยมีรูปแบบคำถามให้นักเรียนเลือกแนวทางปฏิบัติ จำนวน 45 ข้อ เวลา 60 นาที
2. ให้นักเรียนแทนตนเองเป็นบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์นั้น
3. คำตอบที่นักเรียนเลือกตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ในแต่ละข้อ ไม่ใช่คำตอบที่บ่งบอกถึงพฤติกรรมที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง และไม่มีผลต่อการเรียนของนักเรียน จึงขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับพฤติกรรมของตนเองตามความเป็นจริง
4. วิธีการตอบให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ลงในช่องสี่เหลี่ยมให้ตรงกับข้อ ก ข ค ง ที่นักเรียนเลือกในกระดาษคำตอบเพียง 1 ตัวเลือกเท่านั้น และให้นักเรียนตอบแบบทดสอบให้ครบทุกข้อ
5. หากนักเรียนไม่เข้าใจวิธีทำหรือข้อความใดๆ ที่ปรากฏในแบบทดสอบ ให้นักเรียนถามครูได้ก่อนลงมือทำ

ชื่อ _____ นามสกุล _____

ชั้น _____ เลขที่ _____

1. ในการเข้าร่วมกิจกรรมฐานอาเซียนน่ารู้ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนจะได้ประทับตราเข้าร่วมฐานลงในสมุดกิจกรรม แต่หวานป่วยจึงนอนที่ห้องพยาบาล อ้อเกรงว่ากลุ่มของตนจะได้คะแนนน้อย จึงนำสมุดกิจกรรมฐานของหวานไปประทับตราแทน ซึ่งแสดงให้เห็นพฤติกรรมของอ้อ แสดงว่าควรทำอย่างไร

- ก. บอกอ้อว่า ถ้าครูจับได้จะถูกปรับแพ้ (2 คะแนน)
- ข. รีบเดินหนี เพราะกลัวถูกมองว่าสมรู้ร่วมคิด (1 คะแนน)
- ค. ขวนอ้อไปสารภาพกับครู แล้วนำสมุดคะแนนไปคืนครู (3 คะแนน)
- ง. บอกอ้อว่า ให้ลบตราประทับออกเพราะผิดกติกา เอาเปรียบกลุ่มอื่น (4 คะแนน)

2. ณ ห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง ได้มีการแจกคูปองเพื่อชื้อน้ำมันพืชลดราคา 1 คูปองต่อการชื้อน้ำมันพืช 3 ขวด ซึ่งในการชื้อแต่ละครั้ง สามารถใช้ได้เพียงหนึ่งคูปอง ป้าชมมีอยู่แล้ว 1 ใบ และพบคูปองตกอยู่อีก 1 ใบ ป้าชมจึงได้นำมาใช้ในการชำระเงินที่เคาน์เตอร์ทั้ง 2 ใบ พนักงานที่เคาน์เตอร์จะทำอย่างไร

- ก. รับชำระเงินตามปกติ เพราะเดี๋ยวลูกค้าจะโวยวาย (1 คะแนน)
- ข. อธิบายวิธีการใช้คูปอง ตามหน้าที่ของพนักงานที่ดี (3 คะแนน)
- ค. นำคูปองไปแจ้งหัวหน้า เพื่อบันทึกลงในประวัติการทำงานที่ดี (2 คะแนน)
- ง. แจ้งให้ป้าชมทราบว่า สามารถใช้ได้ใบเดียว เพราะเป็นไปตามกติกาคูการชื้อสินค้า (4 คะแนน)

3. ก่อนสอบวิชาหน้าที่พลเมือง มีนถามมดว่า ต้องการให้ตนส่งโทษข้อสอบวิชานี้ให้กับมดหรือไม่ มดตอบว่าไม่ต้องการ มดมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น

- ก. เพื่อความภูมิใจในคะแนนของตน (2 คะแนน)
- ข. ถ้าถูกครูจับได้แล้วจะหมดสิทธิ์สอบ (1 คะแนน)
- ค. เป็นการทำผิดกฎการสอบ และเป็นการ โกงเพื่อนคนอื่นๆ (4 คะแนน)
- ง. ถ้าเพื่อนในห้องคนอื่นรู้ว่าลอกข้อสอบ เพื่อนจะไม่คบตนเอง (3 คะแนน)

4. ณ ห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง นารินทร์และเพื่อน ๆ กำลังหาที่จอดรถ ซึ่งทุกที่เต็มหมด ยกเว้นที่จอดรถสำหรับคนพิการที่ยังว่างอยู่ เพื่อนจึงบอกนารินทร์ให้ขับเข้าไปจอด แต่นารินทร์ไม่ยอมจอดรถตรงที่จอดสำหรับคนพิการจึงขับรถเลยไป นารินทร์มีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น

- ก. ไม่อยากเสียค่าปรับ (1 คะแนน)
- ข. เพื่อนจะได้ชื่นชมในการกระทำของเรา (2 คะแนน)
- ค. จะได้ไม่ฝ่าฝืนกฎของห้าง และเป็นการละเมิดสิทธิ์คนพิการ (4 คะแนน)
- ง. เพื่อกระตุ้นให้เพื่อนเห็นว่าถ้าเราจอดรถนี้ แล้วคนพิการจะจอดรถตรงไหน (3 คะแนน)

5. ขณะที่ฉวีกับเพื่อนๆ กลับบ้านโดยรถไฟฟ้าใต้ดิน ฉวีรู้สึกหิวจึงนำอาหารและน้ำดื่มมารับประทาน แอนจึงบอกฉวีว่า การกระทำดังกล่าวเป็นข้อห้ามของรถไฟฟ้าใต้ดิน แอนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น

- ก. ถ้าเจ้าหน้าที่มาพบจะถูกเชิญลงจากรถไฟฟ้า (1 คะแนน)
- ข. เพื่อให้คนอื่นบนรถไฟฟ้าใต้ดินเห็นถึงการรักษากฎระเบียบ (3 คะแนน)
- ค. ต้องการให้ทุกคนปฏิบัติตามกฎระเบียบของของสถานที่นั้นๆ (4 คะแนน)
- ง. อยากได้รับคำชมเชยจากเพื่อนๆว่าปฏิบัติตามกฎของรถไฟฟ้า (2 คะแนน)

6. ในวันที่เอ๋ไม่ได้ทำงาน มักจะเปิดเพลงเสียงดังก่อให้เกิดความรำคาญและรบกวนคนข้างบ้าน คนข้างบ้านจึงมาบอกแม่ของเอ๋ แม่จึงใช้อ้อมซึ่งเป็นพี่สาวเอ๋ เดินไปปิดวิทยุ การเดินไปปิดวิทยุของอ้อมเป็นเพราะเหตุผลในข้อใด

- ก. ต้องถูกแม่บ่น ถ้าใช้แล้วไม่ไป (1 คะแนน)
- ข. เพื่อแม่จะได้เห็นว่าเป็นลูกที่เชื่อฟัง (3 คะแนน)
- ค. เพื่อที่แม่จะได้อารมณ์ดี ให้ค่าขนมเพิ่ม (2 คะแนน)
- ง. เพื่อให้น้องรู้ว่าพฤติกรรมดังกล่าว ก่อให้เกิดความรำคาญต่อผู้อื่น (4 คะแนน)

7. ขณะที่ครูกำลังหันหลังเขียนกระดาน ก้องกับกึ่งได้ขยำกระดาษปาใส่เพื่อนคนอื่น ๆ ในห้องเรียน กิบซึ่งเป็นหัวหน้าห้องจึงหันไปตำหนิเพื่อนทั้งสอง กิบมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น

- ก. กลัวเรียนไม่เข้าใจ แล้วจะได้เกรดไม่ดี (2 คะแนน)
- ข. เห็นใจเพื่อนร่วมห้องคนอื่นที่เรียนร่วมกัน (3 คะแนน)
- ค. กลัวถูกครูดำหนิว่าไม่ดูแลความเรียบร้อยในห้อง (1 คะแนน)
- ง. ก้องกับกึ่งจะได้รู้ว่าการกระทำของตนรบกวนการเรียนของผู้อื่น (4 คะแนน)

8. เต๋ป่วยเข้าโรงพยาบาล แล้วไม่มีใครดูแลสุนัขที่บ้าน เต๋จึงแอบนำสุนัขเข้ามาในโรงพยาบาล ต้นหอมซึ่งเป็นพยาบาลเห็นจึงบอกเต๋ว่าห้ามนำสุนัขเข้ามาในโรงพยาบาล ต้นหอมมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น

- ก. เพื่อจะได้รับการยกย่องว่าปฏิบัติหน้าที่อย่างเข้มแข็ง (2 คะแนน)
- ข. เพื่อเป็นการช่วยให้ผู้ป่วยคนอื่นไม่ต้องทนเสียงสุนัข (3 คะแนน)
- ค. เพื่อไม่ให้ถูกหัวหน้าพยาบาลตำหนิว่าบกพร่องต่อการทำงาน (1 คะแนน)
- ง. เพื่อเป็นการบอกว่าเต๋กำลังละเมิดสิทธิของผู้ป่วยคนอื่น ๆ ที่นอนรักษาตัว (4 คะแนน)

9. ในห้องเรียนของนักเรียนมีเพื่อนที่เป็นชนกลุ่มน้อยจากภาคเหนือมาเรียนร่วมกัน ซึ่งนักเรียนคนดังกล่าวพูดไม่ชัด จึงทำให้เพื่อนคนอื่นๆ ล้อเลียนเป็นที่สนุกสนาน แต่นักเรียนกลับไม่ล้อเลียนเพื่อนคนดังกล่าว พร้อมกับบอกเพื่อนคนอื่นๆ ว่าไม่ควรทำอย่างนั้น นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น

- ก. เพื่อเป็นการให้เกียรติเพื่อน (4 คะแนน)
- ข. ถ้าครูรู้แล้วจะถูกตำหนิว่าเป็นเด็กไม่ดี (1 คะแนน)
- ค. เพื่อแสดงให้เห็นว่าตนเองไม่ดูถูกผู้อื่น (3 คะแนน)
- ง. เพื่อนที่เป็นชนกลุ่มน้อยจะได้ขอมุขและเล่นกับตนเอง (2 คะแนน)

10. ต้นเป็นนักเรียนโรงเรียนแห่งหนึ่ง เมื่อถึงงานแข่งขันกีฬาฟุตบอลระหว่างโรงเรียน ต้นกลับไปเชียร์ทีมตรงข้าม ทำให้เคยซึ่งเป็นเพื่อนต้น โกรธต้นที่ไม่เชียร์ทีมโรงเรียน ต้นจะบอกเคยด้วยเหตุผลอย่างไร

- ก. ถึงจะเชียร์ทีมอื่นก็ไม่ถูกหักคะแนน (1 คะแนน)
- ข. การเชียร์กีฬาเป็นเรื่องส่วนตัว ทุกคนจะเชียร์ทีมใดก็ได้ (4 คะแนน)
- ค. เพื่อนอีกโรงเรียนให้ช่วยเชียร์ เดี่ยวเพื่อนจะพาไปเลี้ยงข้าว (2 คะแนน)
- ง. การเชียร์ทีมอื่นเป็นการแสดงน้ำใจนักกีฬาสร้างความสามัคคี (3 คะแนน)

11. ในการประชุมกลุ่มย่อย เสือเสนอความคิดเห็นแต่กว้างไม่เห็นด้วย กวางมักจะพูดแทรกความคิดเห็นของเสืออยู่บ่อยครั้ง จนทำให้เกิดการเถียงกัน กบในฐานะที่เป็นประธานกลุ่มจึงพยายามไกล่เกลี่ย กบมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น

- ก. ไม่อยากให้สมาชิกในกลุ่มตำหนิว่านิ่งเฉย (1 คะแนน)
- ข. เป็นการไกล่เกลี่ยให้เพื่อนยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น (4 คะแนน)
- ค. การประชุมจะได้ดำเนินต่อไป เพื่อทำงานจะได้เสร็จทันตามเวลา (2 คะแนน)
- ง. ให้เพื่อนคนอื่นเห็นถึงความสามารถของตนซึ่งเป็นประธานกลุ่ม ในการไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้ง (3 คะแนน)

12. ในการจัดทัศนศึกษาเส้นทางธรรมชาติป่าชายเลน ครูได้ให้แผนที่โดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเดินสำรวจแล้วกลับมาให้ทันภายในเวลาที่กำหนด เพื่อรับของรางวัลสำหรับผู้ชนะ ปรากฏว่าเมื่อถึงทางแยก แก้มซึ่งเป็นหัวหน้าทีมบอกให้แยกไปทางซ้าย แต่ออมสินซึ่งเป็นรองหัวหน้าทีมบอกว่า จากแผนที่น่าจะแยกไปทางขวาก็สามารถเดินถึงที่หมายได้เหมือนกัน ถ้านักเรียนเป็นหนึ่งในผู้ร่วมทีม นักเรียนจะอย่างไร

- ก. ขอดูแผนที่ เพื่อช่วยกันดูเส้นทาง จะได้ชนะและกลับไปรับ รางวัลจากครู (2 คะแนน)
- ข. บอกให้เพื่อนใจเย็น ค่อยๆหาทางกลับ เพื่อแสดงให้เพื่อนเห็นตนเป็นผู้ร่วมทีมที่ดี (3 คะแนน)
- ค. บอกให้เพื่อนยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างกัน จากนั้นจึงหาข้อสรุปเพื่อให้กลับถึงที่หมาย (4 คะแนน)
- ง. ปลอ่ยให้สองฝ่ายแสดงความคิดเห็นกันไป แล้วค่อยรอข้อสรุป เพราะถ้าเลือกฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เพื่อนจะโกรธ (1 คะแนน)

13. ในการอภิปรายหัวข้อ “ทำอะไรตามใจคือไทยแท้” คุณครูให้ออกาสนักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ซึ่งบางคนก็ได้ยกมือแสดงความคิดเห็นด้วย แต่ปรากฏว่า คุณครูไม่เห็นด้วยกับความคิดบางคน บางคนจะอย่างไร

- ก. ไม่แสดงความคิดเห็นใดๆอีก (1 คะแนน)
- ข. ฟังความคิดเห็นของครูเพียงอย่างเดียว เพราะจะได้ไม่ถูกหักคะแนน (2 คะแนน)
- ค. ฟังความคิดเห็นของครู เพื่อที่เพื่อนจะได้เห็นว่าตนเป็นคนรู้จักกาลเทศะ (3 คะแนน)
- ง. ฟังความคิดเห็นของครู พร้อมทั้งยกมือเมื่อจะแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวกับมุมมองของตน (4 คะแนน)

14. ในคาบวิชาแนะแนว คุณครูได้ให้นักเรียนจับคู่กัน เพื่อทำกิจกรรม “รับฟังเขา เข้าใจเรา” โดยเป็นกิจกรรมที่ให้บอกข้อดีและข้อเสียของอีกฝ่าย อัญญา กับ อิงอิง จึงจับคู่กันทำกิจกรรมดังกล่าว ขณะที่อัญญาบอกข้อเสียอิงอิง แต่อิงอิงรับไม่ได้และกล่าวหาว่าอัญญามีอคติกับตนเอง อัญญาจะอย่างไร

- ก. ไม่พูดต่อเพราะกลัวเพื่อนจะโกรธตนเอง (1 คะแนน)
- ข. เล่นกิจกรรมต่อไปให้จบ เพื่อจะได้รับคะแนนในการทำกิจกรรม (2 คะแนน)
- ค. บอกให้เพื่อนเข้าใจว่ามันเป็นการแสดงความคิดเห็น เพื่อที่เพื่อนจะได้เข้าใจในเราว่าไม่ได้อคติ (3 คะแนน)
- ง. อธิบายให้เพื่อนเข้าใจ เพราะในการทำงานข้างหน้าย่อมต้องเจอสถานการณ์แบบ เพราะฉะนั้น กิจกรรมในวันนี้เป็นการฝึกการรับ ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น (4 คะแนน)

15. สายไหมเป็นผู้จัดกิจกรรมค่ายอาสาเขียน ซึ่งได้ไปสำรวจสถานที่กับคณะทำงานเรียบร้อยแล้ว แต่ปรากฏว่าเมื่อถึงวันใกล้เดินทาง เกิดพายุพัดถล่มพื้นที่ ตัวซึ่งเป็นหนึ่งในคณะทำงานจึงเสนอว่าควรเลื่อนวันทำกิจกรรม จึงทำให้เกิดการโต้แย้งกับสายไหม เพราะสายไหมบอกว่าตนได้เตรียมทุกอย่างเรียบร้อยแล้ว ถ้านักเรียนเป็นผู้อนุมัติกิจกรรมค่ายจะอย่างไร

- ก. นิ่งเฉย เพราะถ้าเห็นด้วยกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพื่อนจะโกรธ คิดว่าลำเอียง (1 คะแนน)
- ข. ใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจ เพื่อที่คณะทำงานจะได้เห็นถึงความยุติธรรมในการทำงาน (3 คะแนน)
- ค. บอกให้เพื่อนทั้งสองใจเย็น แล้วค่อยหาข้อมูลคุยกัน เพื่อที่เพื่อนจะได้ชมว่าเป็นคนที่รับฟังความคิดเห็น (2 คะแนน)
- ง. อธิบายให้เพื่อนต่างยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อหาข้อสรุปที่ดีที่สุด และเกิดประโยชน์กับกิจกรรม (4 คะแนน)

16. ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง คุณครูได้มอบหมายให้นักเรียนทำงานกลุ่ม แต่ตาลไม่ยอมช่วยเพื่อนทำงานกลุ่มโดยให้เหตุผลว่าตนเองจ่ายเงินมากกว่าคนอื่น ย่อมต้องทำงานน้อยกว่าคนอื่น ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนสนิทของตาล นักเรียนจะอย่างไร

- ก. บอกให้ตาลมาช่วยเพื่อน เพื่อที่งานจะได้เสร็จ (2 คะแนน)
- ข. บอกให้ตาลซื้อขนมมาเลี้ยงเพื่อน เพื่อนจะได้ไม่โกรธ (1 คะแนน)
- ค. บอกให้ตาลเข้าใจว่าเป็นงานกลุ่ม ทุกคนต้องช่วยกัน งานจึงจะสำเร็จ (4 คะแนน)
- ง. บอกให้ตาลช่วยเพื่อนบ้าง เพื่อให้เพื่อนคนอื่นๆ ในกลุ่มเห็นว่าตนเองเป็นคนทำในสิ่งที่ถูกต้อง (3 คะแนน)

17. เธอเป็นประธานกลุ่ม จึงวางแผนกำหนดการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม โดยไม่ได้ถามความสมัครใจ จึงทำให้เจนไม่พอใจเพราะเป็นงานที่เจนไม่ถนัด เจนจะอย่างไร

- ก. ทำตามที่เขากำหนด เนื่องจากกลัวถูกมองว่าเรื่องมาก (1 คะแนน)
- ข. ทำตามที่เขากำหนด แต่บอกเขาว่าครั้งหน้าต้องให้เลือกตามความสมัครใจ (2 คะแนน)
- ค. ประชุมหารือกับสมาชิกคนอื่น เพื่อให้ยกเลิกแผนการทำงานเดิม และหาแนวทางใหม่ (3 คะแนน)
- ง. ประชุมหารือกับสมาชิกคนอื่น เพื่อช่วยกันคิดวางแผนปรับ แนวทางในการทำงาน (4 คะแนน)

18. ในงานกลุ่มปอได้รับมอบหมายให้ทำงานตามความถนัดของตน เมื่อปอทำงานเสร็จเรียบร้อย แต่ ป่านทำงานไม่เสร็จ ปอจึงอาสาเข้าไปช่วยป่าน ปอมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น

- ก. อยากได้รับคำชมเชยว่าเป็นคนมีน้ำใจ (2 คะแนน)
- ข. ถ้างานกลุ่มเสร็จไม่ทัน จะถูกตัดคะแนน (1 คะแนน)
- ค. เป็นการแสดงน้ำใจในการช่วยเหลือเพื่อน (3 คะแนน)
- ง. เพื่อที่งานในกลุ่มจะได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี (4 คะแนน)

19. ครูได้ขอร้องให้แนนกับผิงมาช่วยครูทำป้ายชื่อเพื่อใช้ในการอบรม โดยให้ทำคนละ 20 ชิ้น ปรากฏว่าแนนทำป้ายชื่อเสร็จก่อนผิง แนนจึงถามผิงว่าจะให้ช่วยหรือไม่ แนนมีเหตุผลอย่างไรที่ ทำเช่นนั้น

- ก. ผิงจะมองว่าตนไม่มีน้ำใจ (1 คะแนน)
- ข. เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี (4 คะแนน)
- ค. เพื่อแสดงน้ำใจที่มีในการช่วยงานผิง (3 คะแนน)
- ง. รีบทำงานให้เสร็จ ครูจะได้ให้ทานขนม (2 คะแนน)

20. พรุ่งนี้เป็นงานวันเปิดโลกกิจกรรมของโรงเรียน แต่ชมรมของนักเรียนยังจัดซุ้มกิจกรรมไม่เสร็จ นักเรียนในชมรมจึงตกลงกันว่าจะจัดให้เสร็จภายในวันนี้ แอนซึ่งบ้านอยู่ไกลจากโรงเรียนมาก ตกกลางจะอยู่ช่วยจัดให้เสร็จ แต่เพื่อน ๆ ต่างก็บอกไม่เป็นไร ให้แอนรีบกลับบ้าน แต่แอนก็ยังยืนยันที่จะอยู่ทำงานจนเสร็จ แอนมีเหตุผลใดที่ทำเช่นนั้น

- ก. กลัวจะไม่ผ่านกิจกรรมชมรม ถ้างานไม่สำเร็จ (1 คะแนน)
- ข. เพื่อจะได้รับคำชมเชยในการร่วมมือร่วมใจกันทำงานไม่ทิ้งเพื่อน (2 คะแนน)
- ค. เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี จากการร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่าย (4 คะแนน)
- ง. เพื่อให้เพื่อนในชมรมเห็นว่าตนเองแม้บ้านไกล ก็ยังช่วยกันทำงาน จนงานกลุ่มสำเร็จ (3 คะแนน)

21. เนยมีความสามารถในการวาดรูป แต่มักทำงานเสร็จช้าเสมอ เมื่อมีงานกลุ่มจึงมักทำให้งานกลุ่มเสร็จช้าไปด้วย กระจายซึ่งเป็นหัวหน้ากลุ่มจึงไปบอกให้เนยรีบทำ และติดตามงานของเนยเป็นระยะ กระจายมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น

- ก. เพื่อที่งานกลุ่มจะได้เสร็จส่งครูได้ตามกำหนด (3 คะแนน)
- ข. ครูจะได้ชมเชยว่าเป็นกลุ่มที่ส่งงานตรงต่อเวลา (2 คะแนน)
- ค. ถ้าส่งงานไม่ตรงตามกำหนด ครูจะไม่รับตรวจงาน (1 คะแนน)
- ง. เป็นการกระตุ้นให้เนยเห็นว่าทุกคนต้องรับผิดชอบงานของตนเอง (4 คะแนน)

22. อาร์มนำสุนัขมาเลี้ยงที่บ้าน โดยบอกว่าจะดูแลเป็นอย่างดี แต่เมื่อเวลาผ่านไปอาร์มได้ปล่อยปละละเลยไม่ดูแลสุนัขจนสุนัขล้มป่วย อาร์มจึงรีบพาสุนัขไปหาหมอ อาร์มมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น

- ก. ถ้าพ่อรู้เรื่อง จะถูกดุที่ไม่ดูแลสุนัข (1 คะแนน)
- ข. ถ้าสุนัขไม่หาย พ่อจะไม่ให้เลี้ยงอีก (2 คะแนน)
- ค. เพื่อเป็นการดูแลรับผิดชอบสัตว์เลี้ยงของเรา (4 คะแนน)
- ง. เพื่อเป็นการแสดงให้พ่อเห็นว่าตนเอาใจใส่สุนัข (3 คะแนน)

23. เปาเป็นเวรทำความสะอาดรวมกับเพื่อนๆ อีก 5 คน แต่เพื่อนๆ มักไม่ค่อยมาทำเวรและยังชักชวนเปาไม่ให้นำเวรอีกด้วย แต่เปาปฏิเสธ และยังไปทำเวรตามปกติ เปามีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น

- ก. เพื่อจะได้รับรางวัลห้องเรียนสะอาด (2 คะแนน)
- ข. ถ้าไม่ไปทำเวรจะถูกครูให้ทำเวรตลอดสัปดาห์ (1 คะแนน)
- ค. เพื่อเป็นแบบอย่างให้เพื่อนคนอื่น รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง (3 คะแนน)
- ง. เพื่อแสดงให้เห็นถึงการรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย และไม่ทิ้งงานให้เป็นภาระของผู้อื่น (4 คะแนน)

24. กิ๊บเพิ่งเข้ามาเป็นพนักงานใหม่ และได้รับมอบหมายจากเพื่อนในกลุ่มให้เป็นคนจัดทำสื่อนำเสนองานต่อที่ประชุมในวันพรุ่งนี้ แต่ปรากฏว่ากิ๊บทำงานไม่เสร็จ กิ๊บจึงนำงานกลับไปทำต่อที่บ้าน กิ๊บมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น

- ก. ถ้างานไม่เสร็จจะถูกลงโทษไม่ให้ผ่านช่วงฝึกงาน (1 คะแนน)
- ข. เพื่อที่หัวหน้าได้ชมเชยว่าเป็นคนขยัน มีความรับผิดชอบ (2 คะแนน)
- ค. เพื่อให้เพื่อนร่วมงานคนอื่น เห็นถึงการทุ่มเท รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย (3 คะแนน)
- ง. เพื่อเป็นการแสดงออกรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายและปฏิบัติงานให้ดีที่สุด (4 คะแนน)

25. สมาชิกชมรมรักพุดกษา ได้ร่วมกันจัดกิจกรรมศึกษาเส้นทางธรรมชาติ ณ ป่าชายเลน โดยตกลงกันว่าทุกคนจะต้องจ่ายเงินคนละ 200 บาท เพื่อเป็นเงินสนับสนุนในการจัดกิจกรรม แต่เมื่อถึงวันเดินทางปรากฏว่าแดนตกบันไดขาหัก ทำให้ไม่สามารถไปร่วมกิจกรรม แต่ได้ฝากเงินมากับต้นอ้อซึ่งเป็นเพื่อนข้างบ้านจ่ายให้แทน แดนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น

- ก. กลัวไม่ผ่านชมรมกิจกรรมชมรม (1 คะแนน)
- ข. เพื่อให้เพื่อนเห็นว่าตนเองเป็นคนไม่ทิ้งงาน ไม่ทิ้งภาระให้กับผู้อื่น (3 คะแนน)
- ค. เพื่อที่ครูจะได้ชื่นชมว่าแม้บาดเจ็บก็อยากมีส่วนร่วมกิจกรรมรักพุดกษา (2 คะแนน)
- ง. เพื่อเป็นการรับผิดชอบงานในส่วนของตน และจะได้ไม่กระทบต่องานกลุ่ม (4 คะแนน)

26. อาแก้วเป็นอาของสายใจ ขายอาหารตามสั่งอยู่หน้าโรงเรียน อาแก้วมักจะทิ้งเศษอาหารลงคลองที่หน้าโรงเรียนเสมอ สายใจควรทำอย่างไร

- ก. นิ่งเฉย เพราะถ้าพูดไปจะถูกอาแก้วดู (1 คะแนน)
- ข. บอกอาแก้วว่าเป็นการกระทำอย่างที่ไม่ดี เพื่อแสดงให้เห็นว่าตนเองใส่ใจสิ่งแวดล้อม (3 คะแนน)
- ค. อธิบายว่าการกระทำแบบไม่ดี เพราะคลองเป็นของส่วนรวม ทุกคนต้องช่วยกันรักษา (4 คะแนน)
- ง. บอกอาแก้วว่าถ้าทำแบบนี้ น้ำในคลองจะเน่า แล้วรีบไปเล่าให้คุณครูฟัง เพื่อคุณครูจะได้ชมเชย (2 คะแนน)

27. ชุมชนของนักเรียนเกิดน้ำท่วมใหญ่ และขาดแคลนกำลังคน ในการช่วยขนกระสอบทราย นักเรียนจึงไปช่วย ตามเหตุผลในข้อใด

- ก. เพราะกลัวถูกมองไม่ดี ว่าไม่มีน้ำใจ (1 คะแนน)
- ข. เพราะน้ำจะได้ไม่ท่วมชุมชนไปมากกว่านี้ (3 คะแนน)
- ค. เพราะจะได้นำกระสอบทรายไปไว้ที่บ้านตัวเองด้วย (2 คะแนน)
- ง. เพราะถือว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (4 คะแนน)

28. แพนเค้กเป็นดารากำลังจะไปร่วมงานประกาศผลรางวัลตุ๊กตาทอง แต่ระหว่างเดินทางแพนเค้กพบเหตุการณ์มีผู้ประสาบอุบัติเหตุรถชน แพนเค้กจึงลงไปช่วย เพราะเหตุผลในข้อใด

- ก. จะได้ไม่ถูกมองว่าแล้งน้ำใจ (1 คะแนน)
- ข. เพราะอาจมีนักข่าวมาทำข่าว (2 คะแนน)
- ค. เพราะจะได้อัปโหลดเฟซบุ๊ก คนจะได้มองว่าเป็นดาราที่ดี (3 คะแนน)
- ง. เพราะเป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน (4 คะแนน)

29. โดมขับรถกำลังจะไปสมัครงาน แต่พบว่ารถคันหน้าจอดเสียอยู่ โดยมีตำรวจ 1 คน และคนขับมอเตอร์ไซด์รับจ้างอีก 1 คน กำลังช่วยกันเข็นรถเพื่อไปจอดไว้ข้างทาง โดมจึงลงไปช่วยเข็นรถด้วย โดมทำเช่นนั้นเพราะเหตุผลในข้อใด

- ก. เพราะจะถูกมองว่าไม่มีน้ำใจ (1 คะแนน)
- ข. เพื่อที่จะได้ไปสมัครงานได้ทันเวลา (2 คะแนน)
- ค. เพื่อที่จะได้รับเปิดช่องทางการจราจร (4 คะแนน)
- ง. เพื่อจะได้เป็นตัวอย่างเป็นตัวอย่างให้รถคันอื่นมาช่วยกัน (3 คะแนน)

30. ที่ชุมชนเจริญสุขไม่มีไฟฟ้าติดตามทาง บ้านของเป้ซึ่งขายอุปกรณ์ไฟฟ้า จึงติดหลอดไฟดวงใหญ่ไว้หน้าบ้านของตนเพื่อให้คนที่สัญจรผ่านไปมาสามารถมองเห็นทางตอนกลางคืน เป้มีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น

- ก. เพื่อนแสดงความมีน้ำใจต่อชาวบ้าน (3 คะแนน)
- ข. เพื่อจะได้รับคำยกย่องจากคนในชุมชน (2 คะแนน)
- ค. เพื่อให้คนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน (4 คะแนน)
- ง. กลัวถูกชาวบ้านนินทาเพราะที่บ้านขายอุปกรณ์ไฟฟ้า (1 คะแนน)

31. นักเรียนอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่มีปัญหาเรื่องน้ำประปาขาดแคลน สามารถใช้น้ำได้ตลอดทั้งปี แต่ในปีนี้อากาศต่างๆของประเทศไทย ประสบปัญหาสถานการณ์ภัยแล้ง ทำให้ไม่สามารถเพราะปลูกได้ นักเรียนจึงช่วยประหยัดน้ำ นักเรียนคิดว่าจากสถานการณ์ดังกล่าวเกี่ยวข้องกับนักเรียนอย่างไร

- ก. เพราะถ้าไม่ประหยัดน้ำจะถูกแม่บ่น (1 คะแนน)
- ข. เพราะที่บ้านจะได้มีน้ำใช้ตลอดทั้งปี (3 คะแนน)
- ค. ที่บ้านจะได้ไม่ต้องเสียค่าน้ำประปาแพง (2 คะแนน)
- ง. เพราะการประหยัดน้ำเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องช่วยกัน (4 คะแนน)

32. นักเรียนและครอบครัวกำลังจะไปเที่ยวภูทับเบิก จ.เพชรบูรณ์ ขณะที่นักเรียนกำลังดูข่าวภาคค่ำ มีข่าวปัญหาเอกชนรุกค้ำพื้นที่บนภูทับเบิก ได้มีการนำพื้นที่ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ในปัจจุบัน จนทำให้เกิดปัญหาแหล่งท่องเที่ยวและปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม นักเรียนคิดว่าจากปัญหาดังกล่าวเกี่ยวข้องกับนักเรียนอย่างไร

- ก. เพราะจะได้รับเปลี่ยนที่เที่ยวแทน (2 คะแนน)
- ข. เพราะถ้าไม่รีบบอกจะถูกบ่นในภายหลัง (1 คะแนน)
- ค. เพราะปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องของทุกคนในสังคม ที่จะช่วยกันติดตาม รับผิดชอบต่อสารและช่วยกันดูแลรักษา (4 คะแนน)
- ง. เพราะคนในครอบครัวจะได้เห็นว่านักเรียนเป็นผู้ติดตามข่าวสารต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและคนในสังคม (3 คะแนน)

33. จากการใช้พลังงานไฟฟ้าที่มากเกินไป และปัญหาภาวะโลกร้อน กระทรวงพลังงาน ขอความร่วมมือประชาชนทั่วประเทศ ร่วมกิจกรรม “พร้อมใจปิดไฟ...ให้โลกพัก” เป็นเวลา 1 ชั่วโมง ระหว่างเวลา 20.30 – 21.30 น. พร้อมกับเมืองใหญ่ทั่วโลกที่ร่วมกิจกรรมนี้ โดยที่บ้านของนักเรียนก็เข้าร่วมกิจกรรมนี้ นักเรียนคิดว่าจากปัญหาดังกล่าวเกี่ยวข้องกับนักเรียนอย่างไร

- ก. ถ้าไม่ประหยัดไฟจะถูกแม่บ่นว่าไม่รู้จักประหยัด (1 คะแนน)
- ข. การช่วยที่บ้านประหยัดไฟจะทำให้ได้ค่าขนมเพิ่ม (2 คะแนน)
- ค. เพื่อแสดงให้เห็นที่บ้านเห็นว่านักเรียนรู้จักประหยัด และรู้จักใช้พลังงาน (3 คะแนน)
- ง. เป็นการทำความดีถึงความร่วมมือ ที่จะช่วยกันประหยัดพลังงานไฟฟ้า และเพื่อเป็นการลดภาวะโลกร้อน (4 คะแนน)

34. โรงเรียนของนักเรียนกำลังเผชิญภาวะปัญหาขยะล้นโรงเรียน เนื่องจากนักเรียนทิ้งขยะไม่เป็นที่เป็นทาง ทำให้บริเวณรอบๆ โรงเรียนสกปรก นักเรียนกับเพื่อนๆจึงช่วยกันเก็บขยะหลังเลิกเรียน นักเรียนคิดว่าจากสถานการณ์ดังกล่าวเกี่ยวข้องกับนักเรียนอย่างไร

- ก. เพื่อให้ได้รับการชื่นชมจากเพื่อนๆและคุณครูว่ารู้จักช่วยเหลือโรงเรียน (2 คะแนน)
- ข. ถ้าไม่ช่วยกันดูแลความสะอาดรอบๆ โรงเรียนก็จะถูกคุณครูตำหนิหน้าเสาธง (1 คะแนน)
- ค. เพื่อเป็นแบบอย่างให้นักเรียนคนอื่นทำตาม ในการรักษาความสะอาดของโรงเรียน (3 คะแนน)
- ง. เพื่อเป็นการทำประโยชน์ให้กับส่วนรวมในการดูแลรักษาความสะอาดของโรงเรียน (4 คะแนน)

35. นักเรียนกับเพื่อนๆ ไปเล่นกันที่สนามเด็กเล่น และเห็นกองขยะกำลังเกิดไฟลุกไหม้ เพื่อนๆจึงบอกนักเรียนว่าให้ช่วยกันดับไฟ นักเรียนคิดว่าจากเหตุการณ์ดังกล่าวเกี่ยวข้องกับนักเรียนอย่างไร

- ก. แสดงถึงความมีน้ำใจ ไม่นิ่งดูตาย (3 คะแนน)
- ข. เพื่อที่ชาวบ้านจะได้ให้รางวัลในการทำความดี (2 คะแนน)
- ค. ถ้าไม่ช่วยดับไฟแล้วไฟอาจลุกลามจะทำให้ถูกทำโทษได้ (1 คะแนน)
- ง. เพื่อเป็นการช่วยเหลือส่วนร่วมไม่ให้เกิดอันตรายจากไฟไหม้ (4 คะแนน)

36. กระทรวงสาธารณสุขได้มาให้ความรู้เรื่องไข้เลือดออกกับนักเรียนที่โรงเรียน พร้อมทั้งแจกทรายอะเบท เพื่อให้ไปกำจัดลูกน้ำยุงลายที่บ้าน เมื่อนักเรียนไปถึงบ้านพบว่าบ้านของนักเรียนมีทรายอะเบทอยู่แล้ว นักเรียนจึงนำไปให้กับคนข้างบ้านที่เป็นสวนมะม่วง นักเรียนมีสาเหตุใดที่ทำเช่นนั้น

- ก. เป็นการแสดงน้ำใจกับคนข้างบ้าน (3 คะแนน)
- ข. คนข้างบ้านจะได้นำมะม่วงมาให้กินฟรี (2 คะแนน)
- ค. ถ้าแม่มาเห็นทรายอะเบทอยู่เต็มบ้าน จะถูกบ่นว่าเอามาแล้วไม่ใช่ (1 คะแนน)
- ง. เป็นการช่วยลดปัญหายุงลาย และเป็นการป้องกันโรค ไข้เลือดออก (4 คะแนน)

37. นักเรียนไปทัศนศึกษากับโรงเรียนที่อุทยานแห่งชาติภูกระดึง จังหวัดเลย ระหว่างทางเดินขึ้นภูกระดึง นักเรียนและครูเห็นขยะอยู่สองข้างทาง จึงช่วยกันเก็บขยะตามรยทาง นักเรียนมีเหตุผลใดที่ทำเช่นนั้น

- ก. ถ้าไม่ทำจะถูกครูดุที่ไม่ช่วยเก็บขยะ (1 คะแนน)
- ข. เพื่อสร้างชื่อเสียงที่ดีให้กับโรงเรียน (2 คะแนน)
- ค. เพื่อเป็นการช่วยรักษาสีสิ่งแวดล้อม และทำเพื่อส่วนรวม (4 คะแนน)
- ง. ให้เพื่อนคนอื่นเห็นว่าไม่ควรนิ่งดูเฉยในการรักษาความสะอาด (3 คะแนน)

38. กาฬเป็นเพื่อนห้องเดียวกับโอม อยู่มาวันหนึ่งกาฬเห็นโอมสูบบุหรี่ในห้องน้ำชาย จึงรีบวิ่งไปบอกคุณครูฝ่ายปกครอง กาฬมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น

- ก. กลัวจะถูกตำหนิจากครู ถ้าไม่บอกความจริง (1 คะแนน)
- ข. เพื่อตนเองจะได้รับเกียรติบัตรคนดีของโรงเรียน (2 คะแนน)
- ค. ต้องการแสดงให้คุณครูเห็นว่าตนเป็นคนกล้าหาญและยึดมั่นในความถูกต้อง (3 คะแนน)
- ง. เป็นหน้าที่ของนักเรียนทุกคนที่จะช่วยกันสอดส่องดูแลไม่ให้มีการกระทำผิดกฎระเบียบเกิดขึ้นในโรงเรียน (4 คะแนน)

39. มีรถบรรทุกขนทรายทำทรายหล่นหน้าบ้านของนักเรียนเป็นจำนวนมาก นักเรียนจึงนำไม้กวาดมากวาดทราย นักเรียนมีสาเหตุใดที่ทำเช่นนั้น

- ก. เพื่อให้คนในชุมชนสัญจรได้สะดวก (3 คะแนน)
- ข. เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระแม่ และอาจได้ค่าขนมเพิ่ม (2 คะแนน)
- ค. เพื่อเป็นการป้องกันอุบัติเหตุจากรถที่สัญจรไปมา (4 คะแนน)
- ง. เมื่อแม่กลับมาจากทำงาน แล้วหน้าบ้านไม่สะอาดจะถูกแม่บ่น (1 คะแนน)

40. นักเรียนเก็บกระเป๋าสตางค์ได้ จึงนำไปส่งสถานีตำรวจเพื่อตามหาเจ้าของ เมื่อเจ้าของกระเป๋าสตางค์มารับคืนจึงมอบสินน้ำใจให้นักเรียน แต่นักเรียนไม่รับสินน้ำใจ นักเรียนมีสาเหตุใดที่ทำเช่นนั้น

- ก. เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคม (3 คะแนน)
- ข. ถ้ารับจะถูกแม่ตำหนิเห็นแก่สินน้ำใจ (1 คะแนน)
- ค. แสดงถึงความซื่อสัตย์และเป็นการช่วยเหลือผู้อื่น (4 คะแนน)
- ง. คุณครูจะได้ให้เพื่อนปรบมือให้ในที่ประชุมระดับ (2 คะแนน)

41. ชุมชนของนักเรียนได้รับงบประมาณจากรัฐในการจัดสร้างฝายเก็บน้ำขนาดใหญ่ ซึ่งต้องใช้พื้นที่ป่าบางส่วนของชุมชน ทำให้ชาวบ้านเกิดความคิดเห็นขัดแย้ง แบ่งออกเป็นสองฝ่าย ระหว่างฝายสนับสนุนกับฝายคัดค้าน ถ้านักเรียนอยู่ในฐานะผู้นำชุมชน นักเรียนจะแก้ปัญหาได้อย่างไร

- ก. รีบสร้างฝายเก็บน้ำเพราะกลัวทางรัฐมาตรวจสอบ (1 คะแนน)
- ข. เปรียบเทียบข้อดีข้อเสียเพื่อหาข้อสรุปในการสร้างฝาย แล้วจึงตัดสินใจในฐานะผู้นำชุมชน (3 คะแนน)
- ค. จัดประชุมชาวบ้านเพื่อหาข้อสรุปที่ทุกคนเห็นตรงกัน เพื่อที่จะได้เกิดประโยชน์กับส่วนรวมมากที่สุด (4 คะแนน)
- ง. บอกชาวบ้านให้มาเสนอความคิดของฝ่ายตน เพื่อที่ชาวบ้านจะได้ชมเชยว่านักเรียนเป็นผู้ที่มีความเป็นกลาง (2 คะแนน)

42. นักเรียนเป็นคณะกรรมการโรงเรียน มีหน้าที่ดูแลเงินในส่วนของการจัดกิจกรรมต่างๆของคณะกรรมการนักเรียน ต่อมานักเรียนพบว่าประธานนักเรียนทุจริตนำเงินไปใช้ส่วนตัว นักเรียนจะแก้ปัญหาได้อย่างไร

- ก. แจ้งคุณครูเพื่อให้ได้รับคำชมเชยว่าเป็นคนซื่อสัตย์ (2 คะแนน)
- ข. แจ้งคุณครูเพื่อที่เพื่อนๆจะได้ยอมรับว่าเป็นคนดี ไม่เห็นแก่พวกพ้อง (3 คะแนน)
- ค. ทำเป็นไม่รู้ไม่เห็น เพราะกลัวประธานนักเรียนซึ่งเป็นเพื่อนสนิท โกรธ (1 คะแนน)
- ง. ดำเนินการให้มีการตรวจสอบ เพราะถือว่าการทุจริตก่อให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวม (4 คะแนน)

43. นักเรียนในโรงเรียนบางส่วนกำลังประสบปัญหาภาวะโรคอ้วน ซึ่งเป็นผลทำให้สุขภาพของนักเรียนไม่แข็งแรง เจ็บป่วยบ่อย ผู้อำนวยการจึงให้ครูมะลิซึ่งเป็นครูที่ดูแลด้านนี้ ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ครูมะลิจะแก้ปัญหานี้อย่างไร

- ก. รับผิดชอบการให้นักเรียนควบคุมอาหารทันที เพื่อจะได้รับคำชมจากผู้บริหาร (2 คะแนน)
- ข. บังคับให้นักเรียนลดความอ้วน เพราะกลัวจะถูกผู้บริหารตำหนิว่าไม่ใส่ใจนักเรียน (1 คะแนน)
- ค. ทำคนให้เป็นแบบอย่างกับนักเรียนในเรื่องการรักษาสุขภาพ ไม่ให้เกิดโรคอ้วน เพื่อที่นักเรียนจะได้ปฏิบัติตาม (3 คะแนน)
- ง. จัดกิจกรรมออกกำลังกาย และการรับประทานอาหาร ตามโภชนาการให้กับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีสุขภาพดี (4 คะแนน)

44. ชุมชนที่อยู่ใกล้ป่าชายเลน มักมีปัญหาชาวบ้านลักลอบตัดไม้ในป่าชายเลนไปเผาถ่านขายเป็นจำนวนมาก ถ้านักเรียนเป็นเจ้าหน้าที่ดูแลด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน นักเรียนจะอย่างไร

- ก. ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านทราบ เพื่อให้ได้รับรางวัลเจ้าหน้าที่ดีเด่น (2 คะแนน)
- ข. จัดอบรมให้ชาวบ้านเห็นถึงผลที่ตามมาจากการลักลอบตัดไม้ ชาวบ้านจะได้เห็นถึงการทำงานของตน (3 คะแนน)
- ค. จัดทำโครงการอนุรักษ์ เพื่อให้ชาวบ้านทราบว่า การตัดไม้เป็นการทำลายระบบนิเวศ และจะทำให้เกิดภัยธรรมชาติต่อส่วนรวม (4 คะแนน)
- ง. รีบไปบอกชาวบ้านให้หยุด เพราะตัวเองจะถูกตรวจสอบการทำงาน (1 คะแนน)

45. คุณสมภพปลูกบ้านล้าเข้าไปริมคลอง จึงทำให้น้ำไหลผ่านในคลองไม่สะดวก จนถูกชาวบ้านร้องเรียนไปที่สำนักงานเขตพื้นที่ เขตพื้นที่จึงส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาตรวจสอบ ถ้านักเรียนเป็นเจ้าหน้าที่เขต นักเรียนจะแก้ปัญหานี้อย่างไร

- ก. รีบเข้ามาดำเนินการเพราะกลัวชาวบ้านตำหนิการทำงาน (1 คะแนน)
- ข. กำหนดวันให้ทำการลื้อถอน โดยเร็ว เพราะจะได้รับคำชื่นชมจากชาวบ้าน (2 คะแนน)
- ค. ดำเนินการตามกฎหมาย เพื่อแสดงให้คนอื่นเห็นว่าตนเองปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเข้มแข็ง (3 คะแนน)
- ง. ให้ลื้อถอนส่วนที่ล้าออก เพราะการที่มีสิ่งกีดขวางทางน้ำ ย่อมกระทบถึงคนส่วนรวมที่อยู่ในชุมชน (4 คะแนน)

แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมือง
ในระบอบประชาธิปไตย

วิทยาลัยศิลป์

แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

คำชี้แจง

1. แบบสังเกตคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เป็นการ แสดงออกของนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยประเมินจากพฤติกรรมต่างๆที่ปรากฏตาม ความเป็นจริง

2. ช่วงเวลาสำหรับการสังเกตคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยเป็นช่วงเวลาในห้องเรียน หรือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ

3. แบบสังเกตประเภทมาตราประมาณค่า ขอให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของตัวนักเรียน โดยระดับของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นหรือระดับ การปฏิบัติของนักเรียนมีค่าตั้งแต่ 0-3 ซึ่งแต่ละค่ามีความหมาย ดังนี้

3	หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำ
2	หมายถึง ปฏิบัติบ่อยครั้ง
1	หมายถึง ปฏิบัตินานๆครั้ง
0	หมายถึง ไม่ปฏิบัติเลย

ชื่อ _____ ชั้น _____ เลขที่ _____

แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

คำชี้แจง โปรดแสดงเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับนักเรียน

รายการ	ระดับปฏิบัติ			
	3	2	1	0
1. นักเรียนปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม				
2. นักเรียนปฏิบัติตามกติกาของส่วนรวม				
3. นักเรียนปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน				
4. เมื่อเพื่อนได้รับมอบหมายหน้าที่ นักเรียนยอมรับบทบาทของเพื่อน				
5. นักเรียนใช้สิทธิในการยกมือแสดงความคิดเห็นหรือซักถาม				
6. นักเรียนปฏิบัติต่อเพื่อนอย่างให้เกียรติ และเท่าเทียมกัน				
7. นักเรียนยอมรับมติของเสียงส่วนมาก				
8. นักเรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากของตน				
9. นักเรียนแสดงความคิดเห็น โดยปราศจากอคติ				
10. นักเรียนมีส่วนร่วมในคิด และวางแผนในการทำงานกลุ่ม				
11. นักเรียนให้ความร่วมมือ ในการทำงานกลุ่มจนสำเร็จ				
12. เมื่อเกิดปัญหาในการทำงาน นักเรียนจะช่วยกันแก้ไขปัญหา				
13. นักเรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ				
14. นักเรียนทำงานเสร็จทันตามเวลาที่กำหนด				
15. นักเรียนรับผิดชอบงานของตนจนชิ้นงานนั้นสำเร็จดูดี				
16. นักเรียนเสียสละอุทิศตนเพื่อส่วนรวม				
17. นักเรียนอาสาช่วยงานในส่วนที่ตนทำได้ โดยไม่หวังผลตอบแทน				
18. นักเรียนเอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีน้ำใจ ให้กับคนรอบข้าง				
19. นักเรียนคิดพิจารณา ไตร่ตรอง เมื่อพบปัญหาที่สงสัย				
20. นักเรียนสามารถระบุปัญหาได้อย่างมีเหตุผล				

รายการ	ระดับปฏิบัติ			
	3	2	1	0
21. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น นักเรียนมีสติ ในการประมวลสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นด้วยหลักของเหตุผล				
22. นักเรียนบอกสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาได้				
23. นักเรียนใช้หลักของเหตุผลในการคิดวิเคราะห์ปัญหา				
24. นักเรียนใช้หลักของเหตุผลในการคาดการณ์และตัดสินใจเมื่อเจอสถานการณ์ที่เป็นปัญหา				
25. นักเรียนเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาโดยใช้หลักเหตุผล ความจริงและความถูกต้อง				
26. นักเรียนใช้หลักวิชาการเป็นหลักในการคิดวิธีแก้ปัญหา				
27. นักเรียนใช้หลักศีลธรรมเป็นหลักในการคิดวิธีแก้ปัญหา				

**แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน
ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม
เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**

คำชี้แจง

แบบสอบถามความคิดเห็นแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ประกอบด้วยคำถาม จำนวน 12 ข้อ พร้อมด้วยมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ โดยให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน ซึ่งตัวเลขเกณฑ์แต่ละระดับมีความหมาย ดังนี้

5	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มจำนวน 1 ข้อ

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้					
1. นักเรียนรู้จักการให้เกียรติ ยอมรับกฎ และกติกาในการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น					
2. นักเรียนมีการทำงานร่วมกับผู้อื่น จนงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี					
3. นักเรียนใช้หลักเหตุผลในการคิด ตัดสินใจ เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ					
4. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในเรื่องที่เรียน					
ด้านบรรยากาศการเรียนรู้					
5. นักเรียนรู้สึกสนุก มีความสุขในการร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้					
6. นักเรียนมีความกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้					
7. ครูสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน และให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน					
8. ห้องเรียนมีสื่อ อุปกรณ์ที่มีความพร้อม และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้					
ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้					
9. ช่วยให้เกิดการเคารพกฎเกณฑ์ สิทธิของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น					
10. ช่วยให้นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีได้					
11. ช่วยเสริมสร้างทักษะการสืบค้นความรู้ พัฒนากระบวนการคิด พิจารณาการแก้ปัญหาได้อย่างรอบคอบ สมเหตุสมผล					
12. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้					

ตอนที่ 2 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวจรรววรรณ ยิ่งยงค์
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 110 ซอยบางแค 10 แขวงบางแค เขตบางแค กรุงเทพมหานคร 10160
ที่ทำงาน	โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ 35ก หมู่ 3 แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร 10150
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2541	สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนอภิจิตอนุสรณ์ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2547	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดคنوانรดิศ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2552	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (เกียรตินิยมอันดับ 2) วิชาเอกสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2554	ศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2552	ครูผู้ช่วย โรงเรียนราชันนันทาจารย์ สามเสนวิทยาลัย 2 เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
พ.ศ. 2555 – ปัจจุบัน	ครู คศ.1 โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1